

Univerzita Karlova v Praze  
Právnická fakulta

Disertační práce

## **Trusty a společnosti s variabilním kapitálem**

školitel: **Prof. JUDr. Stanislava Černá, CSc.**

doktorand: **Mgr. Ivan Houfek**

ak. rok: 2011/2012

*Tuto práci věnuji své rodině a zejména Lence, bez jejíž podpory a trpělivosti by tato práce nevznikla.*

## **PROHLÁŠENÍ**

Prohlašuji, že jsem tuto disertační práci zpracoval samostatně a všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány způsobem ve vědecké práci obvyklým.

Mgr. Ivan Houfek

## **Obsah**

<b>1. ÚVOD</b>	<b>5</b>
<b>2. POJMOVÉ PŘEKLADY</b>	<b>9</b>
<b>3. PRÁVNÍ SYSTÉM COMMON LAW</b>	<b>11</b>
3.1. <i>OBECNÉ RYSY PRÁVNÍHO SYSTÉMU COMMON LAW</i>	11
3.2. <i>STRUČNÝ EXKURZ DO SPECIFIK VLASTNICKÉHO PRÁVA</i>	14
<b>4. TRUST - PŮVOD A VÝVOJ</b>	<b>17</b>
<b>5. TRUSTY – OBECNÁ ČÁST</b>	<b>25</b>
<b>6. TYPY TRUSTŮ</b>	<b>30</b>
6.1. <i>EXPLICITNÍ TRUST</i>	30
6.2. <i>SKRYTÝ TRUST</i>	41
6.3. <i>ZPĚTNÝ (IMPLIKOVANÝ) TRUST</i>	46
6.3.1. Automatický zpětný trust	47
6.3.2. Domněnečný zpětný trust	52
6.3.2.1. Trust k obydlí	54
6.3.2.2. Trust k přírůstkovému vkladu na bankovnímu účtu	58
6.4. <i>ÚČELOVÝ TRUST</i>	61
6.4.1. Nedobročinné účelové trusty	62
6.4.2. Dobročinné účelové trusty	65
6.4.2.1. Dobročinné trusty za účelem vymýcení chudoby	69
6.4.2.2. Dobročinné trusty za účelem podpory vzdělávání	70
6.4.2.3. Dobročinné trusty za účelem podpory náboženství	71
6.4.2.4. Dobročinné trusty založené za obecně prospěšnými účely	72
6.5. <i>VYKONSTRUOVANÝ TRUST</i>	75
6.5.1. Vykonstruované trusty vzniklé na základě dříve existujícího trustu nebo zvláštního vztahu	75
6.5.2. Vykonstruované trusty vzniklé na základě ostatních případů	79
6.6. <i>UNIT TRUST</i>	82
6.6.1. <i>Soukromoprávní unit trust jako speciální fond kolektivního investování</i>	93
6.6.2. <i>Veřejnoprávní unit trust jako speciální fond kolektivního investování</i>	95
6.6.3. <i>Veřejnoprávní unit trust jako standardní fond kolektivního investování</i>	103
<b>7. SPRÁVA TRUSTŮ</b>	<b>110</b>
7.1. <i>OBECNĚ KE SPRÁVĚ TRUSTŮ</i>	110
7.2. <i>JMENOVÁNÍ, Odstoupení, ODVOLÁNÍ VYKONAVATELE</i>	110
7.3. <i>POVINNOSTI VYKONAVATELE TRUSTU</i>	114
<b>8. TRUSTY V MEZINÁRODNÍM PRÁVU</b>	<b>128</b>
8.1. <i>EVROPSKÉ PRÁVO A TRUSTY</i>	128
8.2. <i>TRUST V MEZINÁRODNÍM PRÁVU SOUKROMÉM</i>	132
<b>9. SPOLEČNOSTI S VARIABILNÍM KAPITÁLEM</b>	<b>134</b>
9.1. <i>POJEM, STRUKTURA A ÚČEL SPOLEČNOSTÍ S VARIABILNÍM KAPITÁLEM</i>	134
9.2. <i>CHARAKTER KAPITÁLU V SICAV</i>	139
9.3. <i>ZMĚNY KAPITÁLU V SICAV</i>	143
9.4. <i>AKCIE A JEJICH DRUHY</i>	146
9.4.1. Druhy akcií	147
9.4.2. Zlomkové akcie	148
9.4.3. Podoba akcií	149
9.5. <i>VNITŘNÍ STRUKTURA SICAVU</i>	150

9.6. DŮVODY IMPLEMENTACE SICAV .....	153
<b>10. TRUSTY A JEJICH VZTAH K OBDOBNÝM INSTITUTŮM.....</b>	<b>155</b>
10.1. TRUSTY A OBDOBNÉ PRÁVNÍ INSTITUTY V COMMON LAW.....	155
10.2. INSTITUTY S RYSY TRUSTU V ÚČINNÉM ČESKÉM PRÁVU.....	157
<b>11. TRUSTY V KONTINENTÁLNÍ PRÁVNÍ KULTUŘE A SMÍŠENÝCH JURISDIKCÍCH .....</b>	<b>161</b>
11.1. FRANCIE .....	162
11.2. ITÁLIE .....	163
11.3. JIHOAFRICKÁ REPUBLIKA.....	164
11.4. LICHTENŠTEJNSKO .....	165
11.5. LOUISIANA .....	165
11.6. MEXIKO .....	166
11.7. SKOTSKO.....	166
11.8. QUEBECK.....	167
<b>12. TRUSTY V REKODIFIKACI SOUKROMÉHO PRÁVA.....</b>	<b>169</b>
<b>13. ZÁVĚR.....</b>	<b>180</b>
<b>14. RESUMÉ.....</b>	<b>184</b>
14.1. RESUMÉ V ČESKÉM JAZYCE.....	184
14.2. ABSTRACT IN ENGLISH.....	187
<b>15. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY .....</b>	<b>194</b>

## **1. Úvod**

S právní úpravou správy cizího majetku se setkáváme od samotného vzniku institutu vlastnického práva. Jednotlivé právní systémy vyvinuly svou úpravu s ohledem na historický kontext daného právního řádu a v souladu s jeho dalšími specifickými právními instituty. Interakcí jednotlivých právních řádů a právních systémů došlo ke vzájemnému obohacování právních úprav, přičemž dnes nelze u některých společných rysů zjistit, z jakého právního řádu jejich úprava pochází.

Přesto však existují koncepty, které staletí odolávaly sjednocujícím tendencím, neboť vycházejí z principů a institutů, které jsou zásadně mezi právními systémy nepřenositelné. Jakákoli transplantace takovýchto právních institutů do jiné právní kultury buď znamená přijetí komplexní úpravy nebo modifikaci přenášeného institutu, a tak de facto vytvoření institutu nového.

Takovýmto specifickým právním institutem je též institut trustu, který patří mezi základní a typické instituty anglo-amerického právního systému common law. Trustům je v těchto jurisdikcích věnována značná pozornost, neboť jejich aplikace nespočívá pouze ve smluvní správě cizího majetku, nýbrž jsou např. aplikovatelné tam, kde kontinentální právní systém užívá institutu bezdůvodného obohacení nebo neplatnosti právního úkonu.

S ohledem na integrační tendence probíhající poslední století nabývá institut trustu na významu také v zemích, které institut trustu neznají, nicméně se s ním v obchodní praxi musí vyrovnat. O významu trustu svědčí i to, že v oblasti kolektivního investování je tento institut uveden ve směrnici o kolektivním investování,<sup>1</sup> která jej zařadila mezi „subjekty kolektivního investování do převoditelných cenných papírů“.

---

<sup>1</sup> Směrnice Evropského Parlamentu a Rady z 13. července 2009 č. 2009/65/ES, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP) (dříve směrnice ze dne 20. prosince 1985 č. 85/611/EHS Rady ES, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP))

Institut trustu je inspiračním zdrojem nejen úpravy podílových fondů, ale zejména úpravy svěřenského fondu v novém občanském zákoníku. Historicky trusty reprezentují předstupeň právní úpravy obchodních společností a v recentních úpravách také společností s variabilním kapitálem, které na poli kolektivního investování marně aspirovaly trusty nahradit.

Variabilita forem kolektivního investování je zpravidla stimulem ekonomického rozvoje této oblasti. Zejména zahraniční investoři totiž preferují investiční formy, které jsou jim známé. Zatímco tedy společnosti s variabilním kapitálem se prosazují vedle právní úpravy trustů v zemích s právní kulturou common law, jsou to naopak trusty v kontinentální právní kultuře, které si vydobývají neodmyslitelné místo ve správě cizího majetku. S ohledem na možnosti přeshraničního působení subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů není výjimečné, že se s trusty setkáváme již dnes.

Účelem této práce není nekritické poukazování na výhody trustu, nýbrž je snahou pootevřít chápání tohoto komplexního institutu, nastínit jeho historické kořeny, poukázat na variabilní sféru jeho využití v rámci soukromého práva a uvést odlišnosti forem trustů, které v těchto souvislostech vznikají. Jak bylo konstatováno výše, žádný právní institut nemůže existovat odtrženě od dalších institutů daného právního systému, proto se autor v této práci stručně věnuje zdánlivě nesouvisejícím institutům, které jsou však z hlediska trustu esenciální a v kontinentální právní kultuře nemají obdoby.

Domácí akademická literatura se trustům věnuje obvykle pouze okrajově, proto i tato práce zejména vychází ze zahraniční literatury a především pak z judikatury, která je pro institut trustů nejzásadnější. V české literatuře existuje pouze několik autorů, kteří se buď mimochodem v rámci monografií nebo pouze formou dílčích článků o institutu trustu zmiňují.<sup>2</sup>

---

<sup>2</sup> Pelikánová I.; Úvod do srovnávacího práva obchodního; C.H.Beck; Praha; 2000; str. 205-207.

Dědič J., Křetínský D., Vacek L.; Zákon o investičních společnostech a investičních fondech; C.H.Beck; 2001.

Pelikánová I., Černá S.; Obchodní právo; ASPI Publishing; Praha, 2001; str. 494.

Richter T.; Mezi smlouvu, vlastnictvím a korporací: právní úprava trustu návrhu nového občanského zákoníku, in Štenglová I. (ed.), Pocta Miloši Tomsovi k 80. narozeninám, Plzeň, Aleš Čeněk 2006, str. 334 a násl.

Část této práce je věnována společnostem s variabilním kapitálem, aniž by autor usiloval o jejich komplexní analýzu. Účelem je především poukázat na společné rysy s trusty a na snadnější a účelnější implementaci společností s variabilním kapitálem do českého právního řádu, než je tomu u trustů.

Autor se dále stručně věnuje trustům z hlediska mezinárodní úpravy, zejména s ohledem na zmíněnou evropskou směrnici<sup>3</sup> a Haagskou úmluvu.<sup>4</sup> Závěrem práce autor poukáže na rysy trustů, které jsou společné dalším právním institutům, jakož se i věnuje implementaci trustů do různých právních řádů. Nakonec autor zkoumá otázku implementace trustu v novém občanském zákoníku.

Cílem této práce je poukázat na trust jako dynamický institut se schopností variabilní aplikace. Ani trust však nepředstavuje zcela homogenní a neproblematický institut, na což práce opakovaně poukazuje.

Autor by rád poděkoval paní prof. Ireně Pelikánové, která ho svými přednáškami srovnávacího práva obchodního přivedla k institutu trustu a motivovala jej k zahraničnímu studiu a následné diplomové práci na toto téma, z jejíhož členění autor nadále vychází.

Své poděkování by rád autor také vyjádřil paní prof. Stanislavě Černé, která ochotně přijala nelehkou roli školitelky a svými impulsy autora vedla k dokončení této práce.

Ve vztahu k části týkající se analýzy společností s variabilním kapitálem by autor rád poděkoval JUDr. Ondřejovi Caskovi, který mu k této problematice poskytl nepřehledné množství informací a podkladů.

---

<sup>3</sup> Směrnice Evropského Parlamentu a Rady z 13. července 2009 č. 2009/65/ES, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP) (dříve směrnice ze dne 20. prosince 1985 č. 85/611/EHS Rady ES, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP))

<sup>4</sup> 1985 Hague Convention on the Law Applicable to Trusts and on their recognition

Autor se v této práci pokusil o stručné, ale komplexní pojetí rozsáhlého institutu, proto si je vědom, že v určitých částech má výklad shrnující charakter, nicméně detailní rozpracování veškerých aspektů trustu by mohlo naopak vést k zamlžení celkového pohledu na zkoumaný institut. V detailních otázkách proto odkazuje na citovanou zahraniční literaturu.

Autor s vděkem přijme jakékoli připomínky, poznámky nebo opravy nepřesností, kterých se mohl v rámci této práce dopustit.

V Praze 25.6.2012

## **2. Pojmové překlady**

Institut trustu je typickým příkladem právního institutu charakteristickým pouze pro právní systém common law. Přes potenciální faktické ovlivňování právní kultur trust nemá právní původ ani ekvivalent v žádném institutu kontinentálního právního systému. Jistou bariéru jeho pochopení a aplikace tak představuje též používaná terminologie, kterou nelze jednoznačně přeložit za použití existující terminologie. Autor považuje proto za vhodné poukázat na jím zvolenou českou terminologii, proto uvádí seznam originálních termínů s jejich překladovým výrazem, který je v této práci použit.

Někteří autoři volí pro překlad termínu „*trustee*“ termín „*správce*“. Autor však považuje alespoň pro účely této práce vhodnější termín „*vykonavatel*“. Především termín správce je terminologicky spjat se správou věci cizí, kdežto, jak bude v této práci popsáno, vlastníkem věcí, které tvoří majetkovou podstatu trustu, je sám vykonavatel. Dále použití termínu „*správce*“ by mohlo být matoucí při výkladu unit trustů, kdy by vedle sebe existoval správce a správcovská (manažerská) společnost, ačkoli se jedná o osoby se zcela odlišnou funkcí. Výsledně termín správce je použit v novém občanském zákoníku v souvislosti se správou cizího majetku a se správou svěřenského fondu. Použití odlišné terminologie tak umožní přehledné porovnání postavení těchto osob.

accumulation unit – akumulární jednotka

agency – přímé zastoupení

attorney general – státní zastupitelství / státní zástupce

automatic resulting (implied) trusts – automatické zpětné (implikované) trusty

beneficiary – oprávněný

constructive trust (resulting (implied)) – vykonstruované trusty (někdy řazeny pod zpětné (implikované))

designated activity company - společnost s účelovým určením

detrimental reliance – újma ze spravedlivého očekávání

doctrine of privity – doktrína smluvního společenství (stran smlouvy)

executor - správce dědictví (určený soudem)

fixed unit trust – fixní unit trust

flexible unit trust – variabilní unit trust  
fully secret trust – plně skrytý trust  
half secret trusts – částečně skrytý trust  
charitable purpose trust – dobročinný účelový trust  
income unit – příjmová jednotka  
investment trust company – investiční fond  
irrevocable trust - neodvolatelný trust  
joint tenancy – přírůstkové spoluvlastnictví  
management company – správcovská společnost  
management trust – manažerský trust  
open-ended investment company (OEIC) – společnost s variabilním kapitálem  
perpetuity period - maximální lhůta nezczitelnosti  
personal representative – správce dědictví (určený zůstavitelem)  
power of appointment – právo rozdělení (majetku)  
precatory trust – trusty v předpokládání  
presumed resulting (implied) trusts – domněněčné zpětné (implikované) trusty  
private trusts – soukromoprávní trusty  
private unit trust – soukromoprávní unit trust  
proprietary estoppel - vyloučení žalobního nároku k vlastnictví nemovitosti  
public (charitative) trusts – veřejnoprávní (charitativní) trusty  
purchase money resulting (implied) trusts - zpětné (implicitní) trusty z nákladů na  
pořízení  
purpose trusts – účelové trusty  
quistclose trust – jednatelský trust  
revocable trust – odvolatelný trust  
right of survivorship – právo při přežití (druhého)  
rules against perpetuities/inalienability – pravidla zakazující (věčnou) nezczitelnost  
secret trusts – skryté trusty  
settlor – zakladatel  
tenancy in common – podílové spoluvlastnictví  
trustee – vykonavatel  
trustee company (trust corporation) – vykonavatelská společnost (profesionální  
vykonavatel)  
undue influence – neobjektivní vliv

### **3. Právní systém Common Law**

#### **3.1. Obecné rysy právního systému common law**

Na rozdíl od kontinentálního právního systému se právní systém common law vyznačuje určitými specifiky a právními instituty, které nemají v kontinentálním právním systému obdoby. Při výkladu institutu trustu je zapotřebí tato specifika reflektovat a zohlednit je při interpretaci a aplikaci právní úpravy. Z těchto důvodů je zapotřebí nejdříve poskytnout stručný exkurz do charakteru a vývoje tohoto právního systému.

V právním systému common law vznikla historická feudální dualita mezi ryzím vlastnictvím pozemků krále a z kontinentálního pohledu držbou s nejšířšími právy. Tato dualita byla založena Vilémem Dobyvatelem (William the Conqueror), který za účelem udržení moci nad dobytým územím poskytl pozemky k užívání šlechtě oproti jejich slibu věrnosti a poskytnutí vojska. Šlechta tak získala právo pozemky užívat, brát z nich plody a s tímto quasi vlastnickým právem disponovat, nicméně ryzí vlastnictví zůstalo v rukou krále. Tento mechanismus dělby vlastnictví dodnes ovlivňuje charakter vlastnického práva právního systému common law.

Za účelem udržení moci se Vilém Dobyvatel rozhodl sjednotit právní systém dobytých území, která se do té doby řídila lokálními zvyky a normami. Aby tato unifikace neznamenal absolutní přetržení kontinuity a tedy rozpor mezi právním vědomím a normotvornou, nebyla za základ vzata římskoprávní kultura, nýbrž již existující normativní úprava. Založené místní soudy měly za úkol shromáždit při své činnosti místní právní zvyky a obyčeje. Roku 1250 byl pak sestaven soubor obecně aplikovaných právních zvyklostí,<sup>5</sup> které se staly „společným právem“ (common law) pro celou jurisdikci. Tento soubor byl výsledkem zobecnění starší judikatury a selekcí mezi rozpornými právními úpravami.

---

<sup>5</sup> „chosen customs“

Takto založený právní systém common law se vyznačoval enumerativním výčtem formálních žalob,<sup>6</sup> který lze připodobnit římsko-právním „actiones“. Procesní podmínkou vymáhání právního titulu byla tedy existence příslušné formální žaloby. Absence takovéto žaloby znemožňovala, aby se právo stalo právním nárokem v procesním smyslu, tedy aby soud mohl o právu rozhodnout.

Za veškerý zdroj práva byl tou dobou považován král, tudíž mohl rozhodovat i o tvrzených právech a sporech, ke kterým neexistovala příslušná formální žaloba. Proto osoby, které z procesních důvodů nemohly uplatnit své nároky soudní cestou, žádaly krále, aby v jejich věcech rozhodl na základě principů spravedlnosti. Postupně přibývalo množství žádostí, které musel král vyřizovat, proto ustavil Kancléřský soud, který rozhodoval nezávisle na striktních procesních pravidlech common law, a to pouze na základě principů spravedlnosti a morálky (equity). Dlouhodobou činností Kancléřského soudu vznikl soubor ustálené judikatury, jejíž právní principy jsou základem subsystému „ekvitního“ práva.<sup>7</sup> Ekvitní právo původně mělo sloužit jako korektiv a doplněk právního subsystému common law, tedy poskytnout ochranu tam, kde neexistovala příslušná formální žaloba.

Souběžná existence subsystému common law a subsystému ekvitního práva v rámci jediného právního systému vyvolávala rozpory v případech, kdy každý z těchto subsystémů nabízel jiné právní řešení. Teprve začátkem 17. století byl tento rozpor soudně vyřešen<sup>8</sup> ve prospěch vyšší právní síly a tedy přednosti ekvitního práva. Vytvoření jasné hierarchie mezi ekvitním právem a právem common law umožnilo institucionální sjednocení soudního systému.<sup>9</sup>

Právní systém common law je konstituován dvěma subsystémy: právem common law a právem ekvitním. Každý z těchto subsystémů historicky poskytuje odlišné prostředky a přístupy k vynucení právního nároku. Oba tyto subsystémy nejen právní nárok odlišným způsobem vynucují, ale též s právní skutečností

---

<sup>6</sup> Tzv. „writ“.

<sup>7</sup> Byrne R., McCutcheon J.P.; *The Irish Legal System*, 3rd Ed.; Butterworth; 1996; str. 29 a násl.

<sup>8</sup> *The Earl of Oxford (1615)* 21 ER 485.

<sup>9</sup> Supreme Court of Judicature Act 1873-1875.

spojují odlišný charakter vzniklého nároku. Tyto odlišnosti jsou nejzřetelnější s ohledem na vlastnické právo. Subsystem common law je založen na formalistickém přístupu, což je určité reziduum dřívějšího formalistického pojetí žalob. Tento formální přístup zkoumá projev vůle dle jeho formálního charakteru, tedy např. z obsahu listiny zakládající převodní akt. Pro subsystem common law je tedy charakteristické např. posuzování vlastnictví z hlediska zápisu ve veřejné evidenci. Subsystem ekvitního práva, spíše než formální projev vůle, sleduje obsah vůle a jeho projev koriguje podle principů spravedlnosti. S ohledem na přednost ekvitního práva je tak např. podstatnější ekvitní vlastnictví než vlastnictví zapsané v příslušné evidenci (např. má tedy přednost ekvitní vlastnictví před vlastnictvím, které by vyplývalo ze zápisu v katastru nemovitostí).

Jak bylo výše zmíněno, ekvitní právo vzniklo rozhodovací činností soudů. Proto ekvitní právo při své aplikaci vychází z obecných zásad a principů, které tvoří pomyslnou kostru celé struktury právního subsystému. V souvislosti s výše uvedeným příkladem je takovou zásadou např. zásada přednost vůle (úmyslu) před formou projevu právního jednání.<sup>10</sup> Obdobným principem je princip legitimního očekávání, které může vyloučit ochranu formálního (common law) vlastníka před zásahy do jeho vlastnického práva. Formální vlastnictví se tak stává bezobsažnou skořápkou, neboť lpěním na jeho dodržení by došlo k porušení zásad spravedlnosti. Ekvitní právo dále zásadně působí ve vztahu k osobě (ad personam), tedy např. v případě odcizení věci je jej možno odčinit uhrazením náhrady pachatelem, přičemž ekvitní právo nevyžaduje vydání věci (rei vindikaci). Obdobně, ve zmíněném případě střetu formálního a ekvitního vlastnictví, zabraňuje formálnímu vlastníkovi úspěšně podat žalobu, nicméně tím není dotčeno jeho formální vlastnické právo.

Specifika ekvitního práva lze shledávat i v koncepci smluvního práva, ve kterém dodnes přetrvává institut smluvního protiplnění a smluvního společenství. Podmínkou platnosti smlouvy je tak poskytnutí reálného plnění.<sup>11</sup> Přestože institut smluvního protiplnění je v moderním právu předmětem četné kritiky, nadále jsou

---

<sup>10</sup> Todd P.; Textbook on Trusts, 3rd Ed.; Blackstone Press Limited; London; 1996; str. 10.

<sup>11</sup> V historii si proto strany s podpisem smlouvy plnily zrnko pepře, aby zabránily neplatnosti či neúčinnosti smlouvy.

s ním spojeny právní důsledky.<sup>12</sup> Koncepce smluvního společenství spočívá na zásadě, že smlouvu a nároky z ní mohou vynucovat pouze smluvní strany, případně smluvně určený okruh osob. Pokud by tedy byla smlouva uzavřena ve prospěch třetí osoby, nebyla by ze zmíněných důvodů tato osoba zásadně oprávněná smlouvu vynucovat.

Rozvoj subsystému ekvitního práva neznamenal jen korekci právního subsystému common law, ale znamenal též vznik nových právních institutů, které nebyly dříve regulovány. Nejrozsáhlejším institutem, který dodnes prodělává rozvoj, je právní institut trustů.

### **3.2. Stručný exkurz do specifik vlastnického práva**

Vlastnické právo k nemovitostem v právním systému common law vychází ze zásady superficies solo cedit, tedy vlastnictví ke stavbě je zásadně odvozováno od vlastnictví k pozemku. Rekodifikace občanského práva<sup>13</sup> přináší také do české právní úpravy tuto zásadu, přestože českému právnímu řádu je právně-historicky cizí a zcela tím degraduje samostatnou evidenci staveb.

Koncept vlastnictví suveréna byl ve státech s právním systémem common law zachován, přestože má z dnešního hlediska pouze formální charakter. Monarcha, resp. stát (např. v Irsku), má vlastnický titul ke všem pozemkům dané země. Osoby, které nabývají formální právní (common law) vlastnictví, jsou stricto sensu toliko uživateli (posesor) se zvláštními právy<sup>14</sup> k nemovitosti. Tato historicky definovaná práva se dělí na práva bez závazků na dobu neurčitou<sup>15</sup> a na práva se závazkem.<sup>16</sup>

Práva bez závazků jsou trojího typu. „Fee simple“ je nejširším právem přirovnatelným k vlastnickému právu v kontinentálním právním systému; „fee tail“ je vlastnickým právem, které může být nabyto pouze v přímé linii potomků;

---

<sup>12</sup> McKendrick E.; Contract Law; Palgrave Macmillan; New York; 2003; str. 77 a násl.

<sup>13</sup> Viz § 506 zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

<sup>14</sup> „estate in land“

<sup>15</sup> „freehold estate“

<sup>16</sup> „leasehold estate“

„life estate“ je vlastnickým právem omezeným na dobu života vlastníka. Je-li vlastnictví omezeno na přímou linii potomků nebo na život konkrétního vlastníka, potom není-li takového vlastníka (estate in possession), dochází zásadně k navrácení vlastnictví předcházejícímu vlastníkovi (vlastníkovi tzv. zbytkového titulu – future estate).<sup>17</sup> Dokonce i nejširší právo, fee simple, může být podmíněno rozvazovací nebo odkládací podmínkou.

Práva se závazkem jsou založena na povinnosti vlastníka k placení náhrady převodci, čímž se dostává v jiných ohledech (zejm. s ohledem na vztah vůči třetím osobám) do pozice vlastníka nejširšího práva (fee simple) a zároveň tím získává právo na prodloužení tohoto typu vlastnictví. Pokud by takovýto vlastník nežádal prodloužení vlastnictví nebo by k jeho prodloužení nedošlo pro nezaplacení příslušného poplatku, potom se po uplynutí lhůty tohoto vlastnictví navrací titul k věci původnímu převodci. Jedná-li se o vlastnictví založeném na neomezené možnosti jeho prodlužování, označuje se za tzv. „periodic tenancy“, je-li vázáno na určitou lhůtu, potom se jedná o tzv. „tenancy for a term certain“.

Výše zmíněné dělení vlastnického práva je kategorizací subsystému common law. Vedle něj samostatně stojí ekvitní právo k věci, které může být právem vlastnickým nebo se omezovat pouze na jeho výsek (např. právo na plody, právo užívací apod.). Rozdělení vlastnictví na formální (dle common law) a ekvitní je základem institutu trustu, resp. z ekvitního vlastnictví zásadně vyplývají veškerá práva oprávněného.

Vlastnické právo v právním systému common law je tedy značně komplikovanou právní oblastí. Institut zbytkového titulu (future estate) v případech vlastnického práva typu fee tail nebo life estate by mohl vést k prakticky neřešitelným situacím, kdy by nebylo možné dohledat osobu, které by vlastnické právo svědčilo. Z těchto důvodů právní systém common law uplatňuje pravidla zakazující tzv. věčnou nezczizitelnost. Dle těchto pravidel je možné formální (common law) vlastnictví nabýt pouze během života rozhodné osoby

---

<sup>17</sup> „remainder“

nebo nejpozději 21<sup>18</sup> let po její smrti.<sup>19</sup> Pokud by tedy nebyla osoba, která by mohla za těchto podmínek na základě svého zbytkového titulu nabýt vlastnické právo, potom by toto právo zaniklo.

Právní systém common law rozlišuje dvě formy spoluvlastnického práva. Jednak je to podílové spoluvlastnické právo, které bychom mohli přirovnat ke kontinentálnímu spoluvlastnictví umožňujícímu spoluvlastníkům samostatně disponovat s jejich podíly. Dále je to tzv. přírůstkové spoluvlastnictví. Přírůstkové spoluvlastnictví vychází z ekonomického předpokladu neefektivnosti štěpení vlastnického práva mezi více osob. Štěpení je zabráněno tím, že úmrtím spoluvlastníka jeho „podíl“ přirůstá k podílům ostatních spoluvlastníků, aniž by se jednalo o převod (přechod) vlastnictví, nýbrž se jedná o tzv. právo při přežití. Právě přírůstkové spoluvlastnictví je základní formou spoluvlastnického práva k majetkové podstatě trustu s více vykonavateli. Tento institut zabraňuje tomu, aby úmrtím jednoho z vykonavatelů byl majetek trustu vyveden na třetí osobu nebo o něm muselo být rozhodnuto v rámci dědického řízení nebo v likvidaci vykonavatele.

Odlišné pojetí vlastnického práva v právním systému common law, souběh formálního a ekvinitního vlastnictví, jakož i jednotlivé druhy formálního vlastnictví jsou určující pro interpretaci podstaty některých typů trustů a z nich plynoucích právních nároků.

---

<sup>18</sup> Velká Británie - Perpetuities and Accumulations Act 2009 - Podle britského práva však došlo od roku 2010 k podstatnému prodloužení lhůty na 125 let.

<sup>19</sup> O'Byrne v Davoren[1994] 3IR – Trust byl shledán neplatným, neboť bylo porušeno pravidlo zakazující věčnou nezcizitelnost.

#### 4. Trust - původ a vývoj

Původ institutu trustu lze shledávat ve středověkém ryze obligačním institutu „užití“ ve prospěch třetí osoby.<sup>20</sup> Institut užití oproti trustu neměl věcněprávní povahu omezení zcizení předmětu plnění (správy), které zajišťuje oprávněnému právní jistotu, že jeho nárok se nestane fakticky nevyhmatelným.

Stejně jako římské právo shledávalo veškeré definice za nepřesné a nevyovídající,<sup>21</sup> také judikaturou vytvořený subsystém ekvitního práva zásadně neobsahuje definice a jednotlivé zásady a instituty je nutno odvozovat z ustálené judikatury. Proto neexistuje jednotná definice institutu „trustu“, přesto jako jakési shrnutí základních rysů je nejčastěji citováno<sup>22</sup> Underhillovo pojetí: „*Trust je ekvitní obligace zavazující osobu k nakládání s majetkem ve prospěch někoho jiného*“.<sup>23</sup> Jako každá definice, není ani toto pojetí všeobjímající. Postupně se vyvinuly různé druhy trustů, proto s ohledem na jejich specifika není tato definice vyčerpávající, což je nejzřetelnější v úpravě účelových trustů.<sup>24</sup>

Per definicionem má tedy trust obligačně-právní charakter s věcněprávními omezeními. Přestože se o trustu často hovoří způsobem,<sup>25</sup> který navozuje zdání samostatné právní subjektivity trustu, nemá trust právní subjektivitu. Jsou to především věcněprávní účinky trustu, specifická povaha vlastnického práva právního systému common law a zvláštní charakter trustu, které vytvářejí rysy obdobné samostatné právní osobnosti. Trust je tedy specifickým právním institutem právního

---

<sup>20</sup> „use upon a use“

<sup>21</sup> Nadbytečnost definic základních soukromo-právních institutů jenom potvrzuje tradičně citované římské sousloví: „Omnis definitio in iure civile periculosa est. – Iavolenus D 50, 17, 202.

<sup>22</sup> Např. v publikacích:

- McGhee J.; Snell's Equity – Second Cumulative Supplement to the Thirtieth Edition; Sweet&Maxwell; London; 2000, str. 109
- Pettit P.H.; Equity and the Law of Trusts, 9th Ed.; Butterworths – LexisNexis; Croydon; 2001, str. 25
- Delany H.; Equity and the Law of Trust in Ireland, 3rd Ed.; Round Hall, 2003; str. 53.

V judikatuře pak např.: Re Marshall's Will Trusts [1945] 1 Ch 217, 219

Green v. Russell [1959] 2 QB 226, 241.

<sup>23</sup> Hayton D.J.; Underhill and Hayton – Law Relating to Trusts and Trustees, 16th Ed.; Butterworths – LexisNexis; 2003, str. 3.

<sup>24</sup> Pettit P.H.; Equity and the Law of Trusts, 9th Ed.; Butterworths – LexisNexis; Croydon; 2001, str. 25.

<sup>25</sup> Autor si je vědom, že i on sám při formulaci této práce se určitým zjednodušením nemohl vyhnout, proto formulace např. označující určitou věc za majetek trustu nelze chápat jako vlastnické právo subjektu (trustu), ale jako určení, že s určitou věcí je nutno nakládat dle pravidel trustu a podle toho bude též určeno vlastnické právo.

systemu common law, který nelze vytrhnout z kontextu této právní kultury a bez dalšího implementovat do jiné právní kultury. Kontinentální právní kultura se s trusty obvykle vypořádává připodobňováním k vlastním institutům, zaváděním složitých konstrukcí, ale ve své podstatě se nejedná o implementaci trustu, ale o převzetí některých jeho atributů.

V obecném pojetí trustu jsou jeho stranami settlor - zakladatel, trustee - vykonavatel, beneficiary – oprávněný. Aby mohl být trust platně založen, musí mít tyto právní subjektivitu.

Předmětem trustu může být majetek nebo majetková práva, tedy k založení trustu nutně nemusí docházet k převodu formálního (common law) vlastnického práva, ale postačí dispozice se závazkovým nárokem. Dochází-li však v souvislosti se vznikem trustu k převodu formálního (common law) vlastnického práva, nabývá na významu ekvitní forma vlastnictví.

Historickým základem institutu trustu byl výše zmíněný středověký institut „užití“, proto je na místě se mu krátce věnovat. Byly to právě principy institutu „užití“ a jeho nedostatky, které vedly ke vzniku právního institutu trustu. Zakladatel „užití“ obvykle jako vlastník nemovitosti převedl vlastnické právo na třetí osobu, aby je tato vykonávala ve prospěch zakladatele. Z hlediska právního subsystému common law byla tato třetí osoba považována za formálního (common law) vlastníka, eo ipso mohla s vlastnictvím neomezeně nakládat, zejména tedy měla právo věc zcizit. Původní vlastník proti takovéto dispozici s věcí neměl žádnou právní ochranu, práva zakladatele tak představovala pouze morální závazek třetí osoby.<sup>26</sup> Tato třetí osoba zásadně neměla žádné aktivní povinnosti ke správě majetku a byla spíše jen formálním vlastníkem. Zakladatel od počátku neměl úmysl se definitivně zbavit svého vlastnictví, proto mu ochranu poskytl svou činností Kancléřský soud, který chránil převodce (zakladatele trustu) jako ekvitního vlastníka (osoby oprávněné k prospěchu z věci). Pokud by takováto ochrana nebyla poskytnuta, došlo by k porušení dobré víry a legitimního očekávání převodce, jež dispozici s majetkem od samého počátku podmiňoval akceptací účelu „užití“ nabyvatelem.<sup>27</sup>

<sup>26</sup> Delany H.; *Equity and the Law of Trust in Ireland*, 3rd Ed.; Round Hall, 2003; str. 51.

<sup>27</sup> Keane R.; *Equity and the Law of Trusts in the Republic of Ireland*; Butterworth; London; 1988; str. 69.

Formálním (evidovaným) vlastníkem je na základě common law nabyvatel (vykonavatel), avšak na základě práva ekvitního jím je převodce nebo třetí osoba (oprávněný) určená převodcem. Právním důvodem převodu tak může být převod ekvitního vlastnického práva, kdy jedním úkonem dochází ke změně formálního (common law) vlastnictví na vykonavatele a zároveň ekvitního vlastnictví (na třetí osobu). Zakladatel tedy mohl být na základě vzniklého trustu buď sám ekvitním vlastníkem, nebo jeho ekvitní nárok mohl přejít z části nebo zcela na třetí osobu. Jinými slovy, zakladatel mohl být zároveň oprávněným nebo oprávněným mohla být třetí osoba sama nebo spolu se zakladatelem. Oprávněný zásadně již neměl právo nakládat s formálním (common law) vlastnictvím, mohl však obligačně-právně disponovat s užitkem (plody), na které měl nárok na základě svého ekvitního vlastnictví (obdobně, jako je možné v kontinentální právní kultuře disponovat s právem utendi, fruendi). Zatímco předmětem moderních trustů může být jakákoli majetková podstata, středověký institut užití měl jako svůj předmět zásadně vlastnické právo k nemovitostem. Středověký institut užití se také odlišoval v roli vykonavatele, který byl jen pasivním držitelem vlastnického titulu, zatímco oprávněný nadále nakládal s věcí jako s vlastní.<sup>28</sup> Vykonavatel institutu „užití“ (common law vlastník) byl označován jako „*feoffee to uses*“ a oprávněný jako „*cestui que use*“.

Právním předělem institutu trustu byly zákony o „užití“ z 16. a 17. století, které institut trustu upřesnily a část právní úpravy (do té doby vycházející z ekvitního práva) podřadily také pod úpravu common law.<sup>29</sup> Primárním účelem této legislativní změny nebylo upřesnit nebo zakázat institut „užití“ (trust), ale pouze eliminovat obcházení feudálních právních povinností, které vyplývaly z formálního (common law) vlastnického práva k nemovitostem.<sup>30</sup> Právní úprava zavedla u některých typů trustů dosud platný, koncept osoby považované za skutečného vlastníka věci. Zákony stanovily, že pokud se fyzická osoba stala vlastníkem nemovitosti k (pro) užití ve prospěch třetí fyzické nebo právnické osoby (tedy pokud se stala vlastníkem jako

---

<sup>28</sup> Keeton G.W., Sheridan L.A.; *Equity*; Northern Ireland Legal Quarterly; London; 1969; str. 145.

<sup>29</sup> Zákon o užití - Statute of Uses – 1535 Velká Británie, 1634 Irsko.

<sup>30</sup> Institut užití totiž umožnil vyhýbání se feudálním platebním povinnostem, které byly zásadně vázány na osobu formálního (common law) vlastníka. Obdobně církve fungovaly v proklamované chudobě, neboť formálně nebyly vlastníky, ale pouze oprávněnými k užití.

vykonavatel ve prospěch oprávněného), potom tato třetí osoba (oprávněný) byla z právního hlediska považována za vlastníka a oprávněného držitele věci ve stejném rozsahu, v jakém bylo vlastnictví převedeno na vykonavatele.<sup>31</sup> Původním úmyslem tak bylo sjednotit formální (common law) a ekvinitní vlastnictví, tedy oprávněnému z užití poskytnout právní ochranu dle common law.

Tato právní úprava však měla omezenou právní věcnou působnost. Právní úprava se nevztahovala na situace, kdy formální (common law) vlastník byl povinen k aktivnímu výkonu správy. Především se však vztahovala pouze na převody vybraného typu vlastnického práva k nemovitostem, v případě věcí movitých zůstala předchozí právní úprava nedotčena. Právní systém common law upravuje více typů vlastnického práva,<sup>32</sup> přičemž nová právní úprava se dotýkala pouze převodů nejširšího typu vlastnického práva,<sup>33</sup> ostatní typy vlastnického práva tak nespádaly po nově upravený právní režim.<sup>34</sup> Obdobně právní úprava nedopadala na případy, ve kterých byla vykonavatelem právnická osoba nebo byl-li vykonavatelem v souvislosti s „užitím“ (trustem) stanovena aktivní povinnost něco konat.<sup>35</sup> Také zůstaly nedotčeny situace, ve kterých byl vykonavatel zároveň oprávněným, neboť již dříve se touto dispozicí stal oprávněný formálním vlastníkem.

Věcná působnost zákona se též nevztahovala na situace, ve kterých došlo k řetězené aplikaci institutu užití, tedy na případy, že oprávněný byl ve stejném rozsahu zároveň vykonavatelem pro třetí osobu (dalšího oprávněného).<sup>36</sup> Judikatura zpočátku zaujala negativní stanovisko k možnosti takového řetězení, proto další užití bylo považováno za nulitní, přičemž formálním (common law) i ekvinitním vlastníkem byl pouze první oprávněný.<sup>37</sup> Pozdějším výkladem však soudy dospěli ke stanovisku,<sup>38</sup> že zákony jsou při dispozici s majetkem aplikovatelné pouze na první institut „užití“, kdežto jejich věcná působnost se nevztahuje na další užití. Legislativní změna

---

<sup>31</sup> Statute of Uses (1634), S1 – „...where any person or persons are seised of any land to the use, confidence or trust of any other person or persons or body politic, the latter person shall be deemed and adjudged to be in lawful seisin, estate and possession of the land for the same estate as he had for the use, confidence or trust.“.

<sup>32</sup> Srovnej viz. výše.

<sup>33</sup> freehold estate

<sup>34</sup> leasehold estate

<sup>35</sup> Keeton G.W., Sheridan L.A.; Equity; Northern Ireland Legal Quarterly; London; 1969; str. 148.

<sup>36</sup> Např. převod pro osobu XY, aby užila ve prospěch osoby A, aby užila ve prospěch B.

<sup>37</sup> Jane Tyrrel's Case (1557) 2 Dy 1555a.

<sup>38</sup> Sambach v Dalston (1634) Toth 188.

způsobila, že postavení vykonavatele bylo fakticky anulováno, neboť jediným vlastníkem z formálního hlediska (common law) i z hlediska ekvity byl oprávněný. V případě řetězení aplikace institutu „užití“ pak judikatura zaujala názor, že oprávněný z první aplikace institutu „užití“ je formálním (common law) vlastníkem, kdežto z následně aplikovaného institutu „užití“ je oprávněný v rozsahu tohoto dalšího „užití“ ekvitem vlastníkem. Zákony z 16. a 17. století znamenaly tedy spíše formalistické ztížení zřízení institutu „užití“.

Tyto zákony však z hlediska moderních trustů měly význam co do správné slovní formulace, která je podmínkou založení trustu. Vliv na institut „užití“ byl minimální, neboť jak podotkl Lord Harwick, *„zákon neměl žádný jiný efekt, než že přidal přinejmenším tři slova k převodu vlastnictví“*.<sup>39</sup> Z důvodů faktické anulace právního postavení prvního vykonavatele došlo k reformulaci dříve užívané formulace pro založení institutu „užití“ ze znění: „pro osobu A k užití pro osobu B“<sup>40</sup> na znění „pro osobu A k užití pro osobu A k užití pro osobu B“ či „pro a k užití osoby A v užití pro osobu B“<sup>41</sup> (v úplnosti by měla v případě řetězení formulace znít „pro osobu XY k užití pro osobu A k užití pro osobu B“,<sup>42</sup> nicméně osoba „XY“ byla ve zakládající formulaci vynechána, neboť z právního hlediska postrádala jakýkoli význam). Recentní formulace založení explicitního trustu tedy zní *„pro a k užití osoby A v trustu pro osobu B“*,<sup>43</sup> kde osoba A je vykonavatelem trustu a osoba B oprávněným.

Vzhledem k výše uvedenému vývoji judikatury v otázce řetězení byly ve Velké Británii již v roce 1925 tyto zákony zrušeny, v Irsku Komise pro reformu práva<sup>44</sup> navrhuje stejný postup. Dosud platná legislativa v Irsku má význam zejména pro správnou formulaci založení explicitního trustu a realizaci bezúplatných převodů (převodů ex gratia).

Historicky v případě převodů ex gratia vznikala vyvratitelná právní domněnka vzniku „užití“, stejně jako je tomu za určitých podmínek dnes v případě vzniku

---

<sup>39</sup> Hopkins v Hopkins (1738) 1 Atk. 581.

<sup>40</sup> „To A to the use of B“.

<sup>41</sup> „To A to the use of A to the use of B“ nebo „unto and to the use of A to the use of B“.

<sup>42</sup> „To XY to the use of A to the use of B“.

<sup>43</sup> „Unto and to the use of A in trust for B“.

<sup>44</sup> Law Reform Commission .

implicitních trustů. Právní důsledek vzniku „užití“ (trustu) v návaznosti na převod ex gratia souvisí s právní koncepcí smluvního protiplnění jako předpokladu vzniku platné smlouvy<sup>45</sup> v právním systému common law. V případě absence smluvního protiplnění při převodech majetku na třetí osobu,<sup>46</sup> tedy v případě bezúplatného převodu majetku na třetí osobu vzniká jako vyvratitelná právní domněnka založení zpětného (implikovaného) trustu ve prospěch převodce. Nabyvatel majetku se tak stává pouze vykonavatelem trustu, tedy formálním (common law) vlastníkem, přičemž takto vzniklý trust vykonává ve prospěch převodce, který je z hlediska trustu jak jeho zakladatelem, tak zároveň i oprávněným z trustu.

Podle výše zmíněných zákonů o užití platí vyvratitelná domněnka, že převodce zůstává nadále jak formálním (common law), tak i ekvitním vlastníkem. Putativní nabyvatel dispozicí nezískává nic, pouze se stává vykonavatelem vzniklého trustu. Podmínkou vyvrácení této domněnky je zvláštní formulace bezúplatného převodu ve formě notářského zápisu ve znění: „*pro a k užití osoby X (cizí osoby)*“.<sup>47</sup> Tato formulace je správným projevem vůle převodce převést nejen formální (common law) vlastnictví v celém rozsahu, kterým může převodce disponovat, ale též převést veškerý prospěch z něj (tedy ekvitní vlastnictví). Moderní zpětné (implicitní) trusty jsou v současné době aplikovány nejen na převody ex gratia v souvislosti se zákony o „užití“, ale z hlediska kontinentální právní kultury vznikají v souvislostech s realizací svěřeneckých povinností<sup>48</sup> nebo s bezdůvodným obohacením.

Existuje mnoho důvodů obliby a rozvoje trustů v zemích s právním systémem common law. Především je opětovně nutné upozornit na oddělení evidovaného formálního (common law vlastnictví) od vlastnictví ekvitního (vlastnictví užitku). Vzhledem ke skutečnosti, že oprávněný z trustu není formálním (common law) vlastníkem věci, nemohou mu být ukládány povinnosti vztahujícími se k vlastnickému právu. Zároveň ekvitní vlastnictví (oprávnění) z trustu nemůže být dotčeno realizací nároků z odpovědnosti<sup>49</sup> nebo ručení, které jsou vázány na formální (common law) vlastnické právo. Příkladem možného využití jsou případy hrozícího

---

<sup>45</sup> McKendrick E.; Contract Law; Palgrave Macmillan; New York; 2003; str. 77 a násl.

<sup>46</sup> Z této koncepce existují výjimky z aplikace, např. je-li třetí osobou osoba blízká.

<sup>47</sup> „Unto and to the use of X“.

<sup>48</sup> Např. případ, kdy jsou finanční prostředky svěřeny ke koupi věci svěřencem pro svěřitele.

<sup>49</sup> Např. odpovědnost za škodu způsobenou věcí.

úpadku, kdy podnikatel zřídí trust ve prospěch svých zákazníků, z něhož je plněno podnikateli až v okamžiku, kdy na ně přejde vlastnické právo ke kupovanému zboží. Zákazníci tak nemusí mít obavy z dalšího obchodování se subjektem, kterému hrozí úpadek.<sup>50</sup>

Historicky nejpodstatnější a stále nejvýznamnější důvod užívání trustů spočívá v daňové optimalizaci. Přejed vlastnického práva k nemovitostem dědění byl v právním systému common law zatížen zvláštní feudální daní,<sup>51</sup> kterou bychom mohli co do důvodů z pohledu současné české právní úpravy přirovnat k dani dědické. Dědicové nemuseli tuto daň platit, pokud budoucí zůstavitel (jako zakladatel) za svého života převedl formální (common law) vlastnické právo na třetí osobu (vykonavatele trustu), aby tato osoba držela majetek ve prospěch zakladatele (a zároveň oprávněného z) trustu po dobu života zakladatele a po jeho smrti, aby majetek držela ve prospěch dědiců zakladatele. Takovouto dispozicí byla vyloučena změna formálního (common law) vlastnického práva v souvislosti s úmrtím zakladatele. Vzhledem ke skutečnosti, že zakladatel byl zároveň oprávněným z trustu, na základě jeho úmrtí docházelo pouze ke změně oprávněného, tedy ke změně osoby mající ekvivalentní vlastnictví k majetku.

Další typickou právní oblastí aplikace trustu je vymezení a vypořádání majetkoprávních vztahů mezi manželi. Historicky podle právního subsystému common law manželé společně tvořili jedinou právní osobnost. Z těchto důvodů byl vyloučen převod vlastnického práva mezi manželi, neboť by tím nedocházelo k majetkové dispozici mezi různými osobami. Tato nemožnost byla překonána použitím institutu trustu, dle kterého byl majetek převeden na třetí osobu (vykonavatele), která jej držela ve prospěch pouze jednoho z manželů. Právní subsystém common law historicky vylučoval převod formálního (common law) vlastnického práva nemovitosti na ženu. Obdobně jako při převodech mezi manželi bylo řešením užití trustu, ze kterého byla oprávněným žena. Tyto příklady užití trustu měly především dokreslit elasticitu celého právního institutu, neboť je zřejmé, že

---

<sup>50</sup> Re Kayford [1975] 1 WLR 279, [1975] 1 All ER 604 – Účetní obchodní společnosti se obávaly hrozícího úpadku, založili proto zvláštní účet, na kterém byly drženy úhrady zákazníků do doby, dokud na ně nepřešlo vlastnictví ke předmětu koupě. Kupující tak získali postavení zajištěných věřitelů a takto držžený majetek by nebyl součástí majetku dlužníka.

<sup>51</sup> „relief“

takováto omezení v moderní právní úpravě nenalezneme. Trusty přesto nadále hrají významnou roli ve vlastnickém právu majetku manželů.

Právní systém common law není založen na společném vlastnictví obou manželů,<sup>52</sup> proto mohou vznikat právní otázky dopadů dispozice s majetkem, pokud jeden z manželů nabude formální (common law) vlastnické právo k věci pořízené z prostředků (z povahy právní úpravy se jedná o výlučné prostředky) druhého manžela. Jsou to právě trusty, které jsou obvyklým instrumentem řešení nastíněných skutkových okolností.

Po té, co právní úprava umožnila přechod vlastnického práva děděním na základě testamentárního nakládání s věcí,<sup>53</sup> stalo se užití trustů v této právní oblasti redundantní. V období, kdy právní řád vylučoval dědění, bylo formální (common law) vlastnické právo k majetku převedeno na třetí osobu (vykonavatele), aby je vykonavatel (obdobně jako z výše uvedených daňových důvodů) držel ve prospěch převodce (zakladatele a oprávněného z trustu) a po jeho smrti ve prospěch osoby jím určené a tak dále.

Dualita vlastnického práva (common law vlastnictví a ekvitní vlastnictví) by mohla z pohledu kontinentální právní úpravy svádět ke srovnávání s věcnými břemeny k nemovitostem. Na tomto místě je vhodné upozornit, že na rozdíl od kontinentálních věcných břemen není aplikace trustu omezena na dispozice s nemovitostmi nebo věcmi vůbec. Předmětem trustu totiž může být i pouze právo (závazek), jako je to nejzřetelnější v případě řetězení trustů. Ke vzniku trustu může dojít ex lege nebo dokonce ex delicto. Na rozdíl od věcných břemen není vykonavatel trustu povinen pouze něco strpět (pati), ale má řadu povinností něco konat (facere). Aplikace trustu je tak mnohem širší, než je tomu u věcných břemen.

---

<sup>52</sup> Společné vlastnictví manželů je obvyklé v kontinentální právní úpravě, např. v ČR jako tzv. „společné jmění manželů“.

<sup>53</sup> Např. v Irsku v roce 1634 přijetím zákona o závětech (Statute of Wills (Ireland) Act 1634).

## **5. Trusty – obecná část**

Z výše uvedeného historického úvodu vyplynulo, že trusty jsou ekvitní obligací zavazující vykonavatele trustu nakládat s ním formálně (dle common law) vlastněnou věcí ve prospěch oprávněných, přičemž kterýkoli oprávněný má právo tuto povinnost vykonavatele vymáhat. Klasifikace trustů se částečně liší dle jednotlivých států s právním systémem common law, přičemž trusty lze klasifikovat podle různých kritérií, nicméně v odborné literatuře<sup>54</sup> se obvykle užívá systematizace uvedená v této práci.

Trusty lze dělit v závislosti na osobě oprávněného, a to na soukromoprávní trusty a veřejnoprávní (dobročinné) trusty. **Soukromoprávní** trusty jsou zakládány ve prospěch určité osoby nebo skupiny osob. Možnost identifikovat konkrétního oprávněného z trustu je základní podmínkou platnosti soukromoprávních trustů. Oproti tomu **veřejnoprávní (dobročinné) trusty**, jejichž formální podmínky založení jsou striktně definovány, jsou obvykle založeny za účelem směřujícím k veřejnému prospěchu. Vynucování dodržování povinností vykonavatele s ohledem na širokou skupinu potenciálně oprávněných osob je zpravidla svěřeno veřejnému žalobci<sup>55</sup> a oproti běžným trustům jsou s nimi spjaté další daňové výhony (zejména ve vztahu k dani z příjmů a dani darovací). Oproti klasickým soukromoprávním trustům nemají tyto veřejnoprávní trusty jednoznačně definované oprávněné osoby, což je u soukromoprávních trustů podmínkou<sup>56</sup> jejich existence. Skupina veřejnoprávních trustů je někdy pojímána do širší skupiny *účelových trustů*, založených k dosažení nebo plnění definovaného konkrétního účelu. V rámci této skupiny účelových trustů jsou z právního hlediska vynutitelné zásadně jen dobročinné trusty.

Klasifikace trustů však může být založena na formálních náležitostech jejich vzniku. **Explicitní** trusty jsou zakládány projevem vůle inter vivos nebo mortis causa. Podmínkou jejich vzniku je dodržení nezbytných právních formalit, tedy zejména

---

<sup>54</sup> Hayton D.J.; Underhill and Hayton – Law Relating to Trusts and Trustees, 16th Ed.; Butterworths – LexisNexis; 2003.

McGhee J.; Snell's Equity – Second Cumulative Supplement to the Thirtieth Edition; Sweet&Maxwell; London; 2000.

Penner J.E.; The Law of Trusts, 4th Ed.; Butterworths – LexisNexis UK; London; 2004.

<sup>55</sup> Attorney General – zhruba státní zástupce v právním řádu ČR.

<sup>56</sup> Morice v Bishop of Durham (1804) 9 Ves 399.

definice tzv. tří „určitostí“ (esenciálních prvků) a zároveň převedení formálního (common law) vlastnického práva na vykonavatele (trust je tzv. plně konstituován). Explicitní trusty jsou nejčastějším a historicky původním typem trustů, vzhledem k tomu, že institut trust vznikl jako důsledek smluvních ujednání. V rámci kategorie explicitních trustů můžeme dále vydělit tzv. *skryté trusty*, v jejichž případě nelze ze samotného zakladatelského aktu (zejm. smlouvy disponující s vlastnickým právem k majetku) odvodit existenci trustu, natož pak určit oprávněnou osobu. Založení trustu totiž vyplývá ze složeného právního úkonu, přičemž dispozice s majetkovým právem se jeví jako běžný převod. Zvláštním případem trustů jsou **zpětné** neboli **implikované** trusty, vznikající bez ohledu na vůli zakladatele v případech, kdy zakladatel se neúmyslně stává oprávněným z trustu (případně jeho dědici či právní nástupci) tím, že určité okolnosti (spočívající zejména v neplatnosti dispozice s majetkem) způsobí navrácení ekvitního vlastnictví (vlastnictví prospěchu) k věci, ke které zakladatel převáděl formální (common law) vlastnictví. Tento zvláštní druh trustů lze dále subkategorizovat na *automatické a domněné trusty*. V rámci této subkategorizace některé právní řády uvádějí též tzv. **vykonstruované** trusty, ty však dle jiných právních řádů stojí zcela samostatně. Pro počáteční pochopení celkového kontextu bude v této části ve stručnosti předestřena jejich podstata, přičemž v podrobnostech o nich bude pojednáno v samostatných kapitolách.

*Automatický zpětný (implicitní) trust* vzniká bez ohledu na vůli zakladatele trustu jako důsledek opomenutí formální náležitosti zakladatelského aktu trustu. Důsledkem takového nedostatku může být totiž nulita zamýšleného trustu pro absenci jednoho z esenciálních prvků<sup>57</sup> trustu nebo z důvodů nutnosti naložit s částí vlastnického práva, která se nestala opomenutím zakladatele součástí trustu.<sup>58</sup> Chyběli tedy esenciální prvek zakladatelského aktu, namísto zamýšleného trustu vzniká automatický zpětný (implicitní) trust, jež z hlediska ekvitních zásad je právním důvodem převodu formálního vlastnického práva.

---

<sup>57</sup> Např. nedostatek formy, nedostatek jedné z určitostí (např. neurčitost identifikace oprávněného atd.).

<sup>58</sup> Stane-li se např. osoba oprávněnou z trustu pouze po dobu svého života (life estate), nebo oprávněnými je osoba a jeho přímí potomci (fee tail), potom po smrti oprávněného nebo všech jeho potomků formální vlastnictví nadále zůstává vykonavateli trustu, ale oprávnění se navrací zpět k zakladateli nebo jeho potomkům (stávají se oprávněnými z trustu).

*Domněněčné zpětné (implicitní) trusty* vznikají jako důsledek právní domněnky o vůli zakladatele (převodce či dárce formálního vlastnického práva). Takovýto trust může vzniknout v souvislosti s výše předestřeným bezúplatným převodem formálního vlastnického práva ve prospěch třetí (cizí) osoby, aniž by byla zároveň vyvrácena domněnka vůle převodce neprovádět bezúplatné převody. Jiným případem by bylo vynaložení finančních prostředků na koupi věci, jejímž formálním vlastníkem se stala třetí osoba. Zatímco věc je ve výlučném formálním vlastnictví třetí osoby, přispěvatel se stává v rozsahu svého podílu na kupní ceně ekvitem vlastním vlastníkem věci.<sup>59</sup> Základním rysem této kategorie trustů je tedy vyvrátitelná právní domněnka o vůli zakladatele trustu, se kterou právní řád spojuje vznik trustu.

*Vykonstruované trusty* jsou někdy řazeny do širšího rámce zpětných (implicitních) trustů. Tyto trusty vznikají ex lege jako právní důsledek určité právní skutečnosti. Vznikají tedy bez ohledu na vůli zakladatele, resp. často jejich vznik je v přímém rozporu s vůlí zakladatele, nicméně odlišný postup by znamenal rozpor s účelem dosažení spravedlnosti. Typickým případem této kategorie trustů jsou trusty, vzniklé jako důsledek zneužití zvláštního postavení nebo porušení zvláštního vztahu důvěry či tajemství.<sup>60</sup>

Trusty můžeme dále kategorizovat podle pravomocí vykonavatele nakládat se ziskem z jím drženého majetku ve formě trustu. Pokud má každý oprávněný předem definovaný nárok na konkrétní díl zisku nebo přesný podíl majetku trustu,<sup>61</sup> hovoříme o **fixních** trustech. Má-li však vykonavatel trustu diskreční pravomoc určit výši dílu nebo podílu na vlastnickém právu oprávněných, jedná se o **diskreční**<sup>62</sup> trusty. V takovémto případě nemá oprávněný k majetku spravovanému ve formě trustu žádný právní titul. Je v souladu se zakladatelským aktem trustu zcela na rozhodnutí vykonavatele, zda v rámci dělení zisku nebo rozdělování majetku nějakou část převede na oprávněného nebo nikoliv. Diskreční trust však nepožívá takové daňové

---

<sup>59</sup> Tyto trusty jsou občas nazývány „zpětné (implicitní) trusty z nákladů na pořízení“.

<sup>60</sup> V obchodně-právních vztazích to může být např. zisk osoby jednající jako statutární orgán oprávněného za společnost ze smluv uzavřených společností; v občansko-právních vztazích mohou být takto řešeny důsledky odlišného okamžiku naplnění titulu a modu při převodu nemovitostí (časový rozpor mezi podpisem smlouvy a návrhem na vklad do katastru nemovitostí) – viz Lysaght v Edwards (1876) 2 Ch D 499.

<sup>61</sup> Např. nemovitost pro a k užití vykonavatele v trustu pro oprávněné X, Y, Z rovným dílem.

<sup>62</sup> Např. 1,000,000Kč pro a k užití vykonavatele trustu, aby rozdělil způsobem a ve výši dle svého uvážení mezi oprávněné X, Y, Z.

výhody jako jiné kategorie trustů, proto postupně jeho užívání upadá. Je-li však účelné po dobu existence trustu přihlížet k dalším okolnostem a jejich změně, umožňuje vykonavateli aplikace diskrečního trustu flexibilně reagovat za podmínek a s důsledky stanovenými v zakladatelském aktu.

Neumožňují-li trusty po jejich založení zrušení dodatečným projevem vůle zakladatele, hovoříme v rámci kategorizace o ***neodvolatelných trustech***, které jsou v praxi převládajícím typem trustů. Může-li zakladatel trustu kdykoli později trust zrušit, jedná se o ***odvolatelný trust***, s kterým právní řády obvykle nespojují daňové výhody. S ohledem na právo zakladatele kdykoli způsobit zánik trustu a tedy i zpětný převod formálního vlastnictví z vykonavatele na zakladatele, hledí se na zakladatele jako na vlastníka majetku spravovaného vykonavatelem.

Pokud je výkonem správy majetku trustu pověřen jediný vykonavatel ve prospěch jediného oprávněného, potom se takovýto trust označuje jako „*bare trust*“ nebo „*nominee trust*“ a s ohledem na práva oprávněného má nejbližší k institutu zmocnění.

Podmínkou vzniku trustu je perfektní převod formálního vlastnictví, resp. majetkového práva (tzv. plné konstituování trustu), a aby zakladatelský akt trustu obsahoval tři esenciální náležitosti (tzv. „určitosti“). Jedná se o určení předmětu (identifikaci majetku drženého ve formě trustu), oprávněného subjektu (identifikaci osoby oprávněné z trustu) a řádný projev vůle založit trust. Některé druhy trustů nevyžadují pro svůj vznik všechny tyto „určitosti“ a jsou tak výjimkou ze základních požadavků institutu explicitních trustů. Podrobněji budou náležitosti vzniku trustu vyloženy v rámci jednotlivých typů trustů.

V určitých případech za účelem ochrany práv oprávněných je ustanoven „*protector*“, což umožňuje ochranu práv oprávněných, aniž by bylo nutné je konkrétně identifikovat. Ten má význam zejména v jurisdikcích, které umožňují založit trust, z něhož oprávnění nemají přímé majetkové právo.<sup>63</sup>

---

<sup>63</sup> Ve Velké Británii by byl takovýto trust shledán neplatným a majetek by zůstal ve vlastnictví investora.

Jednotlivé jurisdikce právního systému common law zaujímají odlišné postoje k právu oprávněných. Např. irská nebo britská judikatura dospěla k závěru, že pokud mají všichni oprávnění způsobilost k právním úkonům, potom společným rozhodnutím mohou změnit zakladatelský akt trustu nebo dokonce i rozhodnout o zrušení trustu a převedení formálního (common law) vlastnictví na oprávněné.<sup>64</sup> Soud pak může nahradit souhlas osoby, která sama není způsobilá souhlas poskytnout.<sup>65</sup> Oproti tomu např. právní úprava v USA neumožňuje, aby oprávnění zasahovali do vůle vyjádřené zakladatelem. Nicméně i podle irské nebo britské právní úpravy lze uspořádat právní poměry trustu tak, že oprávnění tato práva nemají. V těchto případech se hovoří o tzv. „*protective*“ nebo „*spendthrift*“ trustech.

---

<sup>64</sup> Saunders v Vautier (1841) 4 Baeu 115.

<sup>65</sup> Velká Británie - Variation of Trusts Act 1958.

## 6. Typy trustů

### 6.1. Explicitní trust

Explicitní trusty představují převládající typ trustů. Podmínkou založení explicitního trustu je dodržení formálního postupu zakladatele, identifikování v zakladatelském aktu tří tzv. „určitosti“<sup>66</sup> (předmětu, oprávněného a vůle) a zároveň musí být trust tzv. „plně konstituován“.

Formální podmínky založení explicitního trustu upravují zejména zákony, jejichž *předmětem* je nakládání s majetkem mezi existujícími subjekty (dispozice *inter vivos*)<sup>67</sup> a nakládání pro případ smrti (dispozice *mortis causa*).<sup>68</sup>

Obdobně jako je tomu ve většině zemí s kontinentálním právním systémem, také právní systém *common law* odlišuje formální požadavky právního úkonu, jehož předmětem je zcizení nemovitosti od úkonu, jehož předmětem je zcizení movité věci nebo obdobný úkon týkající se jiného majetkového práva. Právní systém *common law* má určitá specifika požadavků na právní úkony. Na rozdíl od kontinentálního právního systému, kromě ústní a písemné formy, odlišuje právní systém *common law* právní úkony, které samotné mohou být v ústní formě, ale podmínkou jejich platnosti je prokazatelnost jejich existence na základě úkonů, které samotné mají písemnou formu. Tyto úkony jsou označovány jako písemně prokazatelné úkony.

Je-li explicitní trust zřízen *inter viros*, je zapotřebí zkoumat z hlediska určení vyžadované právní formy jeho založení právě předmět, kterého se trust týká. Má-li být předmětem trustu movitá věc nebo jiná majetková hodnota, nevyžaduje právní systém *common law* zásadně<sup>69</sup> žádnou zvláštní formu

---

<sup>66</sup> Z hlediska českého právního řádu bychom mohli hovořit o třech náležitostech, nicméně právní řád *common law* úmyslně užívá specifický odlišný právní termín, neboť s náležitostí určitého úkonu je spojena zásadně jeho platnost, kdežto důsledky absence „určitosti“ jsou zpravidla odlišné. Z těchto důvodů autor zachovává i v této práci z důvodů odlišení tento poněkud zvláštní termín.

<sup>67</sup> Např. Irsko - Statute of Fraud Act 1695.

<sup>68</sup> Např. Irsko - Succession Act 1965.

<sup>69</sup> Nakládání s některými věcmi nebo majetkovými právy může být zvláštními předpisy regulováno (např. dispozice s kulturními památkami, cennými papíry apod.).

zakládajícího úkonu (zakladatelského aktu). V těchto případech může být explicitní trust založen zcela neformálním úkonem, např. ústně nebo konkludentním aktem. To je umocněno tím, že založení nebo existence trustu nepodléhá registraci ani evidenci. Postačující je tak neformální prohlášení vlastníka (majitele) o převodu určitého (konkrétního) majetku na vykonavatele za podmínky, aby jej držel ve formě trustu pro oprávněného, kterým ovšem může být výlučně nebo spolu s dalšími též zakladatel. Explicitní trust však nemusí vzniknout převodem majetku na třetí osobu. Pro založení trustu s výše uvedeným předmětem je tak postačující neformální prohlášení zakladatele trustu, že jím vlastněný<sup>70</sup> majetek bude nadále držet (formálně dle common law vlastnit) ve formě trustu jako jeho vykonavatel ve prospěch oprávněného. Oproti tomu dispozice s oprávněním z trustu (ekvitním vlastnictvím) musí být učiněna v písemné formě,<sup>71</sup> leda by na základě právního úkonu bylo převáděno formální (common law) i ekvitní vlastnictví.<sup>72</sup>

Má-li být předmětem trustu nemovitost, potom formální podmínkou jeho platnosti je, aby zakladatelský projev vůle byl prokazatelný v písemné formě a zároveň podepsaný osobou způsobilou ke zřízení trustu.<sup>73</sup> Z výše uvedeného vyplývá, že podmínkou platnosti samotného zakladatelského projevu vůle (aktu), kterým se zakládá trust, není jeho písemná forma. Písemné musí být tedy pouze důkazní prostředky prokazující existenci trustu a jeho esenciální prvky. Dostačující je proto pro založení trustu, jehož předmětem je nemovitost, například dopis<sup>74</sup> nebo telegram.<sup>75</sup> Přesto je zakladatelský úkon obvykle sepsán ve formě notářského zápisu nebo při dispozicích pro případ smrti ve formě písemné závěti.

Právním důsledkem nedodržení požadavků na formu založení trustu není zásadně nicotnost nebo neexistence trustu, nýbrž jeho nevynutitelnost zamýšlenými oprávněnými. Plnění, které by oprávněný od vykonavatele obdržel, proto není plněním bez právního důvodu a nezakládá povinnost oprávněného

---

<sup>70</sup> Z povahy věci se nemusí jednat pouze o vlastnické právo, nýbrž i jiná majetková práva, s kterými je osoba oprávněna disponovat (např. právo na plody věci).

<sup>71</sup> Velká Británie – S 53(1)(c) Law of property Act 1925.

Grey v IRC [1960] AC 1.

<sup>72</sup> Vandervell v IRC [1967] 2 AC 291.

<sup>73</sup> Irsko - S4 Statute of Fraud Act 1695.

<sup>74</sup> Children v Children (1857) 1 De G&J 482.

<sup>75</sup> Mc Blain v Cross (1871) 25 LT 804.

obdržené hodnoty vrátit. Výjimkou z nevynutitelnosti trustu pro nedodržení formy zakladatelského aktu je ekvitní zásada zákazu (nepřípustnosti) vykonání objektivního práva za účelem realizace podvodu nebo způsobem vedoucím ke zneužití subjektivních práv.<sup>76</sup> Podle této zásady ekvitní právo nepřipustí ztrátu práva oprávněného nedodržením požadavku stanoveného zákonem, pokud by tím byl umožněn podvod a zároveň je možno existenci a esenciální prvky trustu prokázat jinými důkazními prostředky. Ekvitní právo poskytuje korektiv přepjatému formalismu, neruší však formální požadavky dané právní normy, ale pouze z důvodů zneužití práva uloží osobní povinnosti (ad personam) zabráňující vzniku ekvitním právem nepreferovaného následku (zneužití práva).

Jako příklad podmínek, za kterých soud poskytl ochranu při nedodržení formálních náležitostí zakladatelského aktu, lze uvést případ,<sup>77</sup> ve kterém žalobce zastavil nemovitost bance formou zástavního převodu vlastnického práva. Banka tuto nemovitost prodala žalovanému, který ústně a bez jakýchkoli písemných důkazů souhlasil, že bude držet nemovitost ve formě trustu jako vykonavatel pro žalobce, a to za podmínky, že dlužník (ve věci žalobce) zaplatí vzniklé transakční náklady a splatí půjčku, kterou mu banka poskytla. Namísto toho žalovaný nemovitost se ziskem prodal bez ohledu na práva žalobce jako oprávněného vyplývající z trustu. Soud přikázal žalovanému vydat zisk a umožnil žalobci prokázat existenci pomocí ústních důkazů, neboť formální lpění na dodržení zákona by umožnilo žalovanému vykonat podvod. Obdobně soud postupoval v případě,<sup>78</sup> kdy osoba nabyla výlučné vlastnictví nemovitosti za okolnosti, že na kupní cenu přispěly další dvě osoby. Formální vlastník (nabyvatel) jako jediná osoba uvedená v kupní smlouvě popírala existenci trustu a tedy ekvitního vlastnického práva příspěvatelům. Tato koncepce úzce souvisí s doktrínou „equitable estoppel“ a vykonstruovanými trusty, která bude analyzována níže.

Formální náležitosti založení explicitního trustu pro případ smrti (mortis causa) jsou shodné, jsou-li předmětem trustu věci nemovité nebo jiný majetek. Podmínkou platnosti zřizovacího aktu jsou formální náležitosti stanovené

---

<sup>76</sup> McCormick v Grogan (1869) LR 4 HL 82.

<sup>77</sup> Rochefoucauld v Boustead [1967] 1 Ch 196.

<sup>78</sup> McGillicuddy v Joy [1959] IR 189.

zákonem na formu a projev vůle ke zřízení platné závěti.<sup>79</sup> Podle právního systému common law musí platná závěť (tedy i zřízení explicitního trustu mortis causa) být sepsána v písemné formě, podepsána zůstavitelem, přičemž podpis musí být učiněn za současné přítomnosti dvou svědků (nebo za stejných podmínek může zůstavitel podpis uznat za vlastní). Ekvitní zásada nepřípustnosti aplikace formálního práva k realizaci podvodu se stala právním základem vynutitelnosti skrytých trustů. Trust zřízení mortis causa je tedy platný a vymahatelný i v případě nesplnění zákonných formálních náležitostí nebo v případě absence identifikace osoby oprávněného v samotném textu závěti, pokud by jeho nevymahatelností bylo umožněno realizovat podvod.

Práva oprávněného z trustu tvoří samostatně převoditelný nárok, proto právní předpisy<sup>80</sup> také stanoví formální náležitosti nakládání s právními nároky oprávněného (oprávněním) z trustu. Právní dispozice s oprávněním z trustu musí mít písemnou formu, přičemž právní úkon musí být podepsán převodcem (původním oprávněným) nebo musí být součástí platné závěti (ta je zásadně také podepsána zůstavitelem jako původním oprávněným z trustu).

Vymezení *tří tzv. „určitostí“*, nebo-li esenciálních určujících prvků trustu, je podmínkou vzniku trustu, který by odpovídal vůli zakladatele. Právní systém common law neuzívá pojem náležitost, neboť s absencí konkrétní určitosti není spojena neplatnost právního úkonu. S neuvedením nebo neúplným uvedením konkrétní určitosti je spojen specifický právní důsledek, který bude blíže analyzován níže. Z obecného hlediska lze však konstatovat, že důsledkem je vznik jiného právního důsledku nebo trustu, který se svými atributy odlišuje od původně zamýšleného trustu. Tři určitosti tvoří určitost úmyslu, určitost předmětu (majetku) trustu a určitost subjektu (oprávněného z trustu). Tento výčet je abstrakcí konstantní judikatury.<sup>81</sup> S ohledem na dlouhodobost a neměnnost judikatury se jedná o výčet enumerativní.

---

<sup>79</sup> Irsko - S78 Succession Act 1965.

<sup>80</sup> Irsko - S6 Statute of Fraud 1695.

<sup>81</sup> Knight v Knight (1840) Beav. 148, v *Irsku* Chambers v Fahy [1931] IR 17.

*Určitost úmyslu* zakladatele vyžaduje, aby projev vůle zakladatele směřující k založení trustu byl seznatelný ze zakladatelského aktu. Právní systém common law nevyžaduje, aby součástí tohoto aktu<sup>82</sup> bylo explicitně slovo „trust“, nicméně dochází-li při úkonu k pouhému vyjádření přání nebo přesvědčení, že nabyvatel majetku s ním bude nakládat určitým způsobem, nevede úkon k založení trustu, neboť z něj není zřejmá zakladatelská vůle převodce. Dojde-li tedy k darování majetku, při kterém dárce prohlásí, že „věří, že s ním obdarovaný naloží určitým způsobem“, není výsledkem právního úkonu vznik trustu, ale perfektní darování<sup>83</sup> (převodcem zamýšlený vykonavatel trustu se tak stává v rozporu s jeho vůlí obdarovaným). Původně tyto „*trusty v předpokládání*“ (určitého chování nabyvatele majetku), vyjadřované slovy naděje, víry, přesvědčení či přání, byly soudně uznávány a vynucovány jako zvláštní subkategorie trustů založené na zvláštním způsobu projevu vůle. Postupně však judikatura dospěla k závěru,<sup>84</sup> že s takovými slovy lze spojovat projev vůle k založení trustu jen v případech, pokud je to možné odvodit ze zakladatelského aktu posuzovaného jako celku.<sup>85</sup> Při posuzování se zohlední především upravená práva třetích osob, jakož i další podmínky a povinnosti kladené na nabyvatele majetku. Podmínkou založení trustu je, aby vykonavateli byla vůle zakladatele známa nebo s ohledem na pravidelný chod věcí měla být známa. Pokud by tedy zakladatel převedl majetek na třetí osobu, aniž by mu sdělil svoji vůli, že tak činí v souvislosti se založením trustu, potom by tato osoba majetek nabyla do výlučného vlastnictví, tedy nikoliv jako vykonavatel.<sup>86</sup>

---

<sup>82</sup> Pro úplnost autor upozorňuje, že tento akt může být zcela neformální a nemusí mít vždy písemnou formu.

<sup>83</sup> Např. právním důsledkem prohlášení: „*Převádím 15mil. Kč ve prospěch paní Dvořákové a doufám, že z toho bude podporovat moji rodinu*“ je darování paní Dvořákové.

<sup>84</sup> *Lambe v Eames* (1871) LR 6 Ch – V této věci byl majetek odkázán manželce slovy: „k jejímu nakládání jakýmkoli způsobem, který bude považovat za nejlepší, pro její prospěch a prospěch její rodiny“. Tato žena později odkázala majetek mimo svoji rodinu. Soud rozhodl, že majetek nabyla absolutně (nikoli v trustu), tudíž s ním mohla nakládat jakkoli, bez vázanosti na projev přání zůstavitele (manžela). Obdobně v *Re Humphrey's Estate* [1916] 1 IR 21, *Re Coulson* (1953) 87 ILTR 93, *Re Sweeney* [1976-77] ILRM 8.

<sup>85</sup> *Comiskey v Bowing-Hanbury* [1905] AC 84 – Užití slov „v plné víře“ v zakladatelském aktu bylo shledáno Sněmovnou lordů za dostatečné, vzhledem k tomu, že přesnější vyjádření vůle vyplývalo z rámce celé závěti. Bylo konstatováno, že pouhé užití takovýchto slov nutně nevylučuje určitost vůle zakladatele trustu.

<sup>86</sup> *Westdeutsche v. Islington BC.* [1996] A.C. 669, [1996] 2 All E.R. 961 – Banka poskytla půjčku obci, která se později ukázala jako absolutně neplatná. Banka namítala, že obec drží finanční prostředky odděleně jako vykonavatel trustu. Sněmovna Lordů rozhodla, že pokud nebylo obci známo, že finanční prostředky drží jako vykonavatel, nemohl platně vzniknout trust.

*Určitost předmětu* vyžaduje, aby předmět trustu, tedy vymezení jeho majetkové podstaty bylo dostatečně určité. Pokud by byl předmět trustu, tedy zároveň i předmět majetkové dispozice<sup>87</sup> neurčitý, nemůže být trust v tomto rozsahu zřízen, neboť není majetku, který by umožňoval jeho správu ve prospěch oprávněného. Pokud by tedy bylo např. darováním převáděno větší množství majetku a pouze část z něj by byla určitým předmětem zakládaného trustu, potom se ve zbylé části stává nabyvatel majetku obdarovaným (v této části je právní úkon považován za darování).<sup>88</sup> Vyplývá-li ze zakladatelského aktu diskreční právo osoby k určení předmětu trustu nebo výše podílů jednotlivých oprávněných (případy tzv. diskrečního trustu),<sup>89</sup> nejedná se o neurčitost předmětu. Pokud by však předmět trustu měla tvořit movitá věc, která je součástí druhové skupiny předmětů, potom musí být předmět trustu separován a individuálně určen.<sup>90</sup> Výjimku z povinnosti separace a individualizace majetku zamýšleného jako předmět trustu tvoří nehmotný majetek, např. podíl (akcie) na obchodní společnosti.<sup>91</sup> V takovémto případě je postačujícím určením předmětu trustu specifikace počtu akcií konkrétní společnosti (za předpokladu, že společnost nevydala akcie různého druhu, formy, podoby a nominální hodnoty). Obdobně tomu je v případě finančních prostředků, které tvoří část vkladu na bankovním účtu.<sup>92</sup> Postačí, pokud předmět majetkové podstaty trustu má do jeho založení teprve vzniknout,<sup>93</sup> nicméně pokud majetek do této doby nevznikne, je v tomto rozsahu trust nulitní.<sup>94</sup>

---

<sup>87</sup> Úkon, kterým putativní zakladatel zamýšlí převést majetek na zamýšleného vykonavatele.

<sup>88</sup> *Palmer v Simmonds* (1854) 2 Drew 221 – Majetek trustu byl vymezen jako „většina mého majetku“.

*Re Jones* [1898] 1 Ch 438 – Majetek držený v trustu byl vymezen z celku darovaného majetku jako „taková část majetku, kterou neprodala nebo jinak nezczizila“. Vzhledem k neurčitosti majetku určeného k držení v trustu, trust nevznikl a vlastnictví bylo nabyto bez omezení (bez ekválních vlastnických práv původně zamýšlených oprávněných).

<sup>89</sup> *Re Golay's Will Trust* [1965] 1 WLR 969 – Závěť nařizovala správci dědictví umožnit oprávněnému užítí jednoho z více bytů zůstavitele a poskytovat mu přiměřený příjem z ostatního majetku zůstavitele. Bylo shledáno, že byt může určit správce dle své vůle, přiměřený příjem se odvozuje od předchozího životního standardu oprávněného. Jedná se o platný diskreční trust.

<sup>90</sup> *Re London Wine Co. Ltd* – Majetkem trustu byl určitý počet lahví z vinotéky.

<sup>91</sup> *Hunter v Moss* [1993] 1 WLR 934, *aff'd* [1994] 1 WLR 452, CA. - Proti tomuto rozhodnutí částečně stojí rozhodnutí ve věci *Re Goldcorp Exchange Ltd* (1995) 1 AC 74, kdy byl trust shledán neplatným, neboť předmětem majetkové podstaty trustu měly být některé zlaté pruty, aniž by byly identifikovatelné od ostatních. Nutno upozornit, že v dané věci však šlo o stále se měnící stav zásob.

*Re Harvard Securities* [1997] 2 BCLC 369

<sup>92</sup> Tím není dotčena povinnost vykonavatele oddělit majetek trustu od svého osobního majetku, jak je uvedeno níže.

<sup>93</sup> *Re Ralli's WT* [1964] 2 WLR 144.

<sup>94</sup> *Re Brook's ST* [1939] 1 Ch 993.

*Určitost oprávněného*, tedy identifikovatelnost oprávněné osoby přímo ze zakladatelského aktu je zároveň naplněním kauzy jednání zakladatele, jehož úmyslem bylo této osobě přivodit majetkový prospěch. Oprávněný musí být ze zakladatelského aktu nezaměnitelně identifikován nebo musí být identifikovatelný<sup>95</sup>. Není-li oprávněný dostatečně určen, vykonavatel trustu drží majetek namísto ve prospěch zakladatelem zamýšleného oprávněného ve prospěch samotného zakladatele trustu ve formě zpětného (implicitního) trustu. Pokud měl trust vzniknout pro případ smrti nebo zánik právnické osoby, potom jeho oprávněnými jsou dědici nebo právní nástupci zakladatele.

V některých případech může nastat okolnost pochybnost o určitelnosti oprávněného, např. pokud je neznámého pobytu, existují důvodné předpoklady, že zemřel nebo zanikl. Tato pochybnost nezakládá neurčitost subjektu trustu a právní řád common law ji zásadně řeší dvěma možnými způsoby. Pokud se ze skutkových okolností jeví pravděpodobnější, že je osoba naživu a pouze se nachází na neznámém místě, potom na základě předpokladu, že se tato osoba později nalezne, jsou jeho majetkové nároky jako oprávněné osoby z trusty drženy odděleně od jiného majetku (např. finanční prostředky ukládány na zvláštní účet).

Pokud oprávněný ke dni založení trustu byl mrtev (neexistoval), potom se oprávněnými mohou stát buď jeho dědicové (právní nástupci) nebo konstrukce trustu a odpovídajícího typu vlastnického práva (např. u přírůstkového vlastnictví) určuje, že oprávnění z trustu přechází na třetí osobu.<sup>96</sup> Nelze-li prokázat smrt (zánik) oprávněného, lze se formou soudního příkazu („Benjamin order“<sup>97</sup>) domáhat postupu, jakoby byl mrtvý (zanikl). Pokud bylo postupováno jakoby původně oprávněný zemřel a dodatečně se ukáže, že byl živý, může se oprávněný domáhat na těch, kteří získali jeho plnění, navrácení majetku i v případě, že byl tento majetek již konvertován v jiný. Vykonavatel trustu však nemá odpovědnost ve vztahu k oprávněnému, kterému se nezdaří dohledat vykonavatelem poskytnutá

---

<sup>95</sup> Viz níže.

<sup>96</sup> Např. pokud je délka vyplácení příjmu z trustu vázána na život oprávněného, potom nastupuje osoba, které je oprávněna z trustu po jeho smrti (není-li takové osoby, lze uvažovat o zpětném trustu ve prospěch zakladatele).

<sup>97</sup> Re Benjamin [1902] 1 Ch – Podmínkou je uplynutí lhůty 7 let.

plnění nebo majetek, který byl za ně nabyt. Tato zásada je určitou ekvitní paralelou s obdobnou římskoprávní zásadou *vigilantibus iura*.

Právní systém *common law* dále definuje tzv. pojmovou určitelnost, resp. neurčitelnost. Pojmová neurčitelnost je taková absence určitosti subjektu, která je seznatelná přímo z definice subjektu. Pojmová neurčitelnost oprávněného vyplývající přímo ze samotného zakladatelského aktu způsobuje buď neplatnost trustu, případně jeho konverzi v automatický zpětný trust ve prospěch zakladatele (jako oprávněného). Pojmová určitelnost je vyžadována u fixních i diskrečních trustů. Např. i v případě diskrečních trustů (dle kterých nemusí vykonavatel na základě své diskreční pravomoci přiznat všem oprávněným plnění z trustu), nelze trust s pojmově neurčitelným oprávněným považovat za perfektní z důvodu, že pojmově neurčitelnému oprávněnému nemusí vykonavatel trustu na základě své diskreční pravomoci přiřknout žádný prospěch.

Praktické problémy aplikace principu pojmové určitelnosti nastávají v případech, kdy má být oprávněným skupina osob. Podmínkou platnosti trustu s takto vymezenými oprávněnými je, aby zakladatelský akt přesně vymezil skupinu osob, aby bylo možné v každém okamžiku principiálně určit,<sup>98</sup> zda konkrétní osoba tvoří součást skupiny oprávněných nebo nikoli.

Jsou-li oprávnění definována relativně vágně z rámce určité skupiny osob, je podle judikatury povinností soudu věnovat maximální úsilí k nalezení pojmového určení oprávněného z trustu.<sup>99</sup> Tento judikatorní přístup reflektuje praktické společenské potřeby, neboť v případě trvání na požadavku absolutní pojmové určitosti oprávněných z trustu by toto znamenalo popření existenci většiny trustů a přinášelo by aplikační obtíže.<sup>100</sup>

---

<sup>98</sup> Např. „dceřiné společnosti konkrétní společnosti“, „zaměstnanci konkrétní společnosti“, „potomci určité osoby“, „příbuzní v řadě pobočné určité osoby“.

<sup>99</sup> *Re Parker* 1966 IR 309 (*Killroy v Parker*) – Oprávněný byl určen jako „potřební synovci a neteře a jejich děti“. Vágnost určení „potřebných“ byla kompenzována určitostí osob a možností srovnat jejich sociální situaci.

<sup>100</sup> *Re Baden's Deed Trusts no. 2* [1973] Ch 9 (*Mc Phail v Doulton*) – Oprávněný byl určen jako „zaměstnanci a bývalí zaměstnanci a jejich příbuzní a osoby na nich závislé“. Soud podotkl, že striktní požadavek určitosti by vedl k absurdním výkladům, jako např. zda skupina oprávněných určená jako „mé děti“ zahrnuje též děti nemanželské a adoptivní děti.

Pojmová neurčitelnost oprávněného v zakladatelském aktu může být zhojena<sup>101</sup> ustanovením zakladatelského aktu odkazujícím na třetí osobu, která dle svého názoru může určitelnost subjektu dodatečně upřesnit.<sup>102</sup> Ve výjimečných případech, je-li trust založen podmíněčně, se za postačující považuje potenciální určitelnost, tedy pokud je možné identifikovat alespoň jednu konkrétní osobu, přičemž další oprávnění mohou být neurčitelní.<sup>103</sup>

Mezi státy právního systému common law existuje odlišné pojetí podmínky určitelnosti všech osob (kompletního výčtu), které tvoří oprávněné z trustu. Odlišnost spočívá v tom, zda je nutné vytvořit kompletní výčet oprávněných (jmenný list) nebo nikoliv. Rozhodující přitom může být existence vnějších skutečností (mimo samotný zakladatelský akt).<sup>104</sup>

Irská právní úprava podmiňuje platnost trustu určitostí pojmovou i určitostí výčtu.<sup>105</sup> Obdobně je tomu ve Velké Británii ve vztahu k fixním trustům, jejichž platnost je podmíněna také určitostí pojmovou i určitostí výčtu oprávněných. Odlišný koncept proti tomu ve Velké Británii představují diskreční trusty, u kterých je vyžadována pouze pojmová určitost oprávněných. Z hlediska diskrečního trustu je tedy dostačující, lze-li u každé osoby určit, je-li nebo není oprávněnou z trustu. Britská úprava je odůvodňována tím, že je nadbytečné sestavovat jmenný seznam všech oprávněných, když záleží na diskreční pravomoci vykonavatele, zda konkrétnímu oprávněnému (jednomu ze skupiny oprávněných) bude z trustu cokoli plněno nebo nikoli. Původně<sup>106</sup> i britská úprava vyžadovala určitost výčtu oprávněných s odůvodněním, že pro potřeby výkonu povinností vykonavatele je zapotřebí znát jejich konkrétní okruh. Obdobně bylo argumentováno s odkazem na reálnou možnost soudu nařídit výkon trustu z

---

<sup>101</sup> Re Leek [1969] 1 Ch

<sup>102</sup> Např. oprávněný určený jako „mým dobrým přátelům podle názoru konkrétní třetí osoby“, „společnosti s nejlepším přístupem k drobným akcionářům podle názoru konkrétní třetí osoby“.

<sup>103</sup> Re Barlow's Wills Trust [1979] 1 WLR – Zůstavitelka instruoval správce dědictví (podmínečně vykonavatele trustu), aby umožnil „jakémukoli členovi její rodiny nebo jejím přátelům umožnil koupit jejich obrazů se slevou“ (podmínečně oprávnění). Pojmová neurčitost „přátel“ byla zhojena podmíněčnou existencí trustu a určitelností členů rodiny.

<sup>104</sup> Např. důkaz ve formě existence seznamu (zaměstnanců, závislých společností apod.).

<sup>105</sup> Re Parker [1966] IR 308 (Killroy v Parker)

<sup>106</sup> IRC v Broadway Cottages Trust [1955] Ch 50.

důvodů nečinnosti jeho vykonavatele. Pozdějším rozhodnutím Sněmovny Lordů<sup>107</sup> došlo ke změně tohoto přístupu. Důvodem byl závěr, že v případě diskrečních trustů nemá zakladatel v úmyslu, aby bylo oprávněným z trustu plněno rovným dílem, proto ani vykonavatel nemusí znát jmenný seznam všech oprávněných a je postačující, zda před poskytnutím plnění konkrétní osobě může vždy určit, zda spadá do vymezené skupiny osob.

Okruh oprávněných osob, tedy subjektivní určitost je z praktického hlediska dále limitována. Podmínkou určitelnosti subjektu je, aby okruh oprávněných co do svého počtu nevedl k faktické nespravovatelnosti (nevykonatelnosti) trustu. „*Kde definice oprávněných z trustu je bezmezně široká, netvoří nic jako skupinu*“<sup>108</sup> oprávněných. Protože by příliš široce definovaný okruh oprávněných<sup>109</sup> činil trust fakticky nespravovatelným,<sup>110</sup> je takovéto určení oprávněných neplatné, ačkoli by i bylo možné vytvořit úplný jmenný seznam oprávněných (trust byl výčtově určitý). Toto hledisko je nutné zkoumat s ohledem na rozvoj moderní techniky a charakter podmínek trustu.

Trusty vznikly z činnosti soudů aplikující ekvitní právo jako korektiv právního subsystému common law. Z těchto důvodů nemohla být poskytnuta ochrana takovým dispozicím, které by odporovaly rozumnému majetkovému uspořádání. Proto rozmarné určení oprávněných způsobuje neplatnost trustu, resp. absenci určitosti subjektu. Takovým případem by bylo zcela nahodilé<sup>111</sup> nebo absurdní konstituování skupiny oprávněných fakticky znemožňující vykonavatelům řádně vykonávat podmínky zakladatelského aktu nebo znemožňující soudu nařídít výkon těchto podmínek.

Konstituování trustu jako podmínka platnosti trustu představuje povinnost realizovat převod vlastnictví majetku ve prospěch vykonavatele, přičemž musí dojít k převodu ekvitního i formálního (common law) vlastnického práva.

---

<sup>107</sup> McPhail v Doulton [1971] AC 424 (Re Baden's Deed Trust no. 1) - Oprávněný byl určen jako „zaměstnanci a bývalí zaměstnanci a jejich příbuzní a osoby na nich závislé“.

<sup>108</sup> Lord Wilberforce; McPhail v Doulton [1971] AC 424 (Re Baden's Deed Trust no. 1)

<sup>109</sup> Např. „všichni občané ČR“.

<sup>110</sup> R v District Auditor ex. P West Yorkshire Metropolitan Country Council (1986) 26 RVR 24 –Celkem 2,5 milionu potenciálních oprávněných.

<sup>111</sup> Re Manistry's Settlement Trusts [1975] Ch 17.

Výjimku z této povinnosti představují trusty, dle kterých se má stát vykonavatelem sám zakladatel, neboť ten je již v okamžiku vzniku zakladatelského aktu vlastníkem majetku zřizovaného trustu. Pro konstituování trustu tak zakladatel musí provést veškeré potřebné úkony k převodu majetku, které jsou nutné podle konkrétní povahy majetku zahrnutého do zřizovacího aktu.<sup>112</sup> Takovýmto úkonem může být např. návrh na zápis práva k majetku ve veřejném rejstříku. S ohledem na neformální charakter ekvitního práva, existuje z této podmínky výjimka, která stanoví, že je dostačující, aby zakladatel učinil veškeré úkony související s převodem majetku, které byly v jeho možnostech, ačkoli těmito úkony nemohl zajistit dodržení všech formálních náležitostí převodu práv k majetku. Trust i za těchto okolností bude považován za konstituovaný.<sup>113</sup>

Zásadou ekvitního práva je, že kromě výjimek nezhojí vady neúplně konstituovaného trustu, obdobně jako nezhojí vady imperfektního darování.<sup>114</sup> Existují tři základní výjimky z této zásady. Předně se jedná o případy dispozice s majetkem mortis causa, kdy převodce v očekávání bezprostřední smrti učinil převodní úkon, který však nevedl ke změně formálního (common law) vlastnictví. Další výjimku tvoří specifický institut právního systému common law, tzv. vyloučení žalobního nároku k vlastnictví nemovitosti.<sup>115</sup> Výsledně se jedná o výjimku označovanou jako pravidlo stanovené ve věci Strong v Bird.<sup>116</sup> Toto pravidlo stanoví, že dispozice s majetkem (dar) se stane platným úkonem vyvolávajícím účinky převodu, pokud se zamýšlený obdarovaný v průběhu života stane formálním (common law) vlastníkem věci. Podmínkou zhojení původního úkonu (tedy realizace původního úmyslu dárce) je skutečnost, že úmysl dárce trvá až do okamžiku nabytí formálního vlastnictví obdarovaným,<sup>117</sup> případně úmysl trval až do okamžiku smrti dárce. Toto pravidlo se aplikuje i v případech, kdy se obdarovaný stává formálním (common law) vlastníkem jako správce dědictví.<sup>118</sup>

---

<sup>112</sup> Milroy v Lord [1862] 4 DeGF&J – trust nemůže být konstituován ke zhojení darování, které však nemělo veškeré náležitosti a bylo proto neplatné.

<sup>113</sup> Re Rose [1952] Ch 499.

<sup>114</sup> Mascall v Mascall (1984) 50 P&CR.

<sup>115</sup> Jedná se o tzv. „proprietary estoppel“, nárok vznikající na základě prohlášení vlastníka, kterému ke své újmě údajný nabyvatel důvěřuje.

<sup>116</sup> Strong v Bird (1874) LR 18 Eq 315.

<sup>117</sup> Re Wale [1956] 1 WLR; Re Rallis's Will Trusts [1964] Ch.

<sup>118</sup> Re James [1935] Ch.

Toto pravidlo však nelze aplikovat v případech, kdy dárce má pouze vůli někoho v budoucnosti obdarovat.<sup>119</sup>

## **6.2. Skrytý trust**

Skryté trusty tvoří samostatnou kategorii trustů, jejichž existence třetím osobám nemusí být zcela zjevná. Skryté trusty lze dále kategorizovat na plně skryté trusty a částečně skryté trusty. Tyto trusty vznikají obvykle v souvislosti s poslední vůlí zakladatele. Přestože se jedná o relativně populární typ trustů, jejich vynutitelnost je často velmi problematická.

Ke vzniku plně skrytých trustů nemusí být splněny veškeré formální náležitosti, jak je to vyžadováno u explicitních trustů. V tomto rysu se podobají vykonstruovaným trustům, nicméně od nich se liší tím, že zakladatel trustu měl počáteční vůli trust vytvořit. Částečně skryté trusty mají určité formální odlišnosti od explicitních trustů, zásadně jsou však regulovány stejnými principy.

Plně skrytý trust je založen převodem majetku na vykonavatele skrytého trustu, přičemž ze zakladatelského aktu,<sup>120</sup> potažmo z převodního úkonu majetku není zřejmá vůle k založení trustu. Takováto majetková dispozice se vůči třetím osobám jeví jako absolutní majetkový převod (tedy převod formálního i ekvitního vlastnictví). Ve skutečnosti však vůlí převodce bylo, aby byl majetek nabyvatelem tržen jako vykonavatelem ve formě trustu.

Pokud vlastnické právo k určitému majetku podléhá zvláštní evidenci, případně pokud je povinností umožnit veřejnou přístupnost listiny, kterou se realizuje nebo prokazuje tento majetkový úkon, nebo pokud tato listiny podléhá zvláštnímu přezkumu,<sup>121</sup> je založení plně skrytého trustu prostředkem, který se z pohledu třetích osob jeví jako absolutní převod majetku, avšak ve skutečnosti pouze zakrývá osobu oprávněnou z takto zřízeného plně skrytého trustu. Tento typ trustů byl historicky aplikován v případě dispozic mortis causa, neboť se jednalo o

---

<sup>119</sup> Re Wilson [1933] IR 729.

<sup>120</sup> Jak bylo zmíněno výše, zakladatelský akt nemusí mít nutně písemnou formu.

<sup>121</sup> Např. závěť je v právním systému common law veřejný dokument prozkoumávaný soudem (probate office).

způsob, jakým mohl zůstavitel přenechat majetek např. nemanželskému dítěti nebo milence. Aplikace institutu plně skrytých trustů však není omezena na případy dispozic mortis causa, ale tyto trusty mohou být založeny i v průběhu života zakladatele a jejich předmětem může být stejně jako u explicitních trustů jakýkoli majetek (např. cenné papíry, čímž je umožněno zakrýt jejich skutečnou vlastnickou strukturu). Např. při posuzování otázky ovládnutí obchodní společnosti tak nemusí být rozhodující posouzení otázky formálního (common law) vlastnického práva účastnických cenných papírů. Oprávněným z plně skrytých trustů může být sám zakladatel, na rozdíl od zpětných (implikovaných) trustů se však jedná o projev vůle zakladatele, nikoli právní důsledek nezohledňující jeho vůli.

Pokud by v závěti zakladatel neuvedl osobu oprávněného (absence určitosti subjektu), nesplnil by další formální náležitosti pro založení trustu mortis causa, zároveň by však samostatným úkonem po zřízení závěti informoval budoucího nabyvatele o své vůli, aby majetek držel ve formě trustu pro určité oprávněné osoby, potom dle judikatury: „*nabyvatel ze závěti za takovýchto okolností se mění ve vykonavatele trustu na základě principu, že osoba nemůže mít zisk ze svého podvodného jednání*“.<sup>122</sup> Ekvitní právo v tomto případě aplikuje jednu ze svých základních maxim (principů), kdy z čistě naturální obligace nebo morálního závazku vzniká právně vynutitelný nárok. Tímto postupem by však nevznikl trust ve prospěch zamýšlených oprávněných, ale trust ve prospěch zakladatele (resp. jeho dědiců či právních nástupců). Ekvitní principy by tak pouze zabránily nabyvateli majetku, aby se stal absolutním vlastníkem věci, tedy neomezeným ekvitními nároky původně zamýšlených oprávněných. Recentní právní teorie proto považuje trust za vzniklý z okolností stojících mimo akt převodu (obvykle závěť), vzniklý trust tak nemá sloužit jako prostředek zabraňující vzniku bezdůvodného obohacení nabyvatele.

Podmínkami vzniku<sup>123</sup> skrytého trustu je vůle, komunikace a akceptace. Zakladatel (tedy převodce majetku) musí mít *vůli* založit skrytý trust a tuto svoji

---

<sup>122</sup> Lord Westbury; McCormick v Grogan (1869)LR 4 HL 82.

<sup>123</sup> Blackwell v Blackwell [1929] AC 318.

vůli musí *komunikovat*<sup>124</sup> potenciálnímu vykonavateli trustu. Potenciální vykonavatel tuto vůli, která je ve své podstatě nabídkou, obvykle konkludentně<sup>125</sup> *akceptuje*. Vykonavatel se tak zavazuje spravovat majetek ve prospěch oprávněného. Pokud by vznikl spor, zda byly naplněny všechny tyto podmínky vzniku skrytého trustu, potom stejně jako je tomu v jakémkoli jiném soukromoprávním sporu,<sup>126</sup> potom i v tomto případě nese důkazní břemeno oprávněný (jako žalobce).

Vůle zakladatele nemůže být zamýšlenému vykonavateli komunikována až po smrti (zániku) zakladatele,<sup>127</sup> neboť by se jednalo o opožděnou komunikaci a nabyvatel by získal absolutní vlastnické právo k nabytému majetku. Pokud by došlo k dispozici s majetkem ve prospěch více nabyvatelů, kteří by majetek drželi v podílovém spoluvlastnictví, potom by předmětem trustu byl jen majetkový podíl těch nabyvatelů, kterým byl úmysl zřídit trust řádně a včas komunikován. V případě více zamýšlených nabyvatelů, kteří by měli majetek držet ve formě přírůstkového spoluvlastnictví, zavazuje trust všechny nabyvatele (spoluvlastníky), pokud k akceptaci vůle zakladatele došlo před podpisem (resp. dokončením) zakladatelského aktu (poslední vůle), na základě pozdější akceptace jsou vázáni trustem jenom ti nabyvatelé, kteří tuto pozdější akceptaci vykonali.

Částečně skrytý trust na rozdíl od plně skrytého trustu nezakládá pochybnost o založení trustu, neboť v zakladatelském aktu se explicitně uvádí, že nabyvatel majetku jej nabývá jako vykonavatel trustu.<sup>128</sup> Zakladatelský akt u částečně skrytých trustů však na rozdíl od explicitních trustů neidentifikuje osobu oprávněného a podmínky výkonu správy majetku vykonavatelem, neboť tyto skutečnosti jsou sděleny zakladatelem vykonavateli v samostatném úkonu.

---

<sup>124</sup> Brown v Pouran [1995] 1 NZLR 352 – absence komunikace úmyslu (vůči nabyvateli) zřídit skrytý trust vede ke skutečnosti, že akt je vykládán pouze jazykově, tak jak je sepsán.

<sup>125</sup> French v French [1902] 1 IR 172 – Jakmile je prokázána komunikace, lze dovodit domněnku akceptace z mlčení (mlčení má v tomto případě charakter konkludentního úkonu).

<sup>126</sup> Re Snowden [1979] 2 All ER.

<sup>127</sup> Re Keen [1937] Ch 236 – Zůstavitel přenechal za života nabyvateli ze závěti obálku s přesnými instrukcemi pro výkon trustu s tím, že měla být otevřena až po jeho smrti. Obecné srozumění s výkonem trustu bylo shledáno dostatečným.

Re Watters Will Trusts (1928) 62 ILTR – Obálka s instrukcemi nalezená po smrti zůstavitele je nedostatečnou komunikací.

<sup>128</sup> Např. formulace zakladatelského aktu zní: „pro a k užití osoby XY, aby držela v trustu za podmínek a pro osoby, jak byla instruována“.

Zpočátku právní nároky z této kategorie trustů nebyly soudně vymahatelné, neboť zde nebylo možno uplatnit ekvitní zásadu neumožnění realizace podvodu či bezdůvodného obohacení.<sup>129</sup> Ve své podstatě se totiž jednalo o vůli založit explicitní trust. Na rozdíl od podmínek vzniku explicitního trustu u částečně skrytých trustů absentovaly formální náležitosti založení trustu, eo ipso byla dána absence právního důvodu jejich vynutitelnosti. V těchto případech bylo možno akt posoudit z hlediska vzniku zpětného (implikovaného) trustu ve prospěch zakladatele.

Uznání a právní vynutitelnost částečně skrytých trustů umožnila až recentní judikatura, která vznik částečně skrytého trustu posoudila jako složený právní úkon. Trust tak mohl být plně založen souvisejícím právním úkonem zakladatele, který je nezávislý na aktu dispozice s majetkem (darovací smlouvou, závěti apod.).<sup>130</sup> Právní úkon, kterým je disponováno s majetkem, resp. kterým se převádí vlastnické právo k majetku, musí splňovat formální náležitosti, které jsou k takovéto dispozici obecně vyžadovány. Zakladatelský akt trustu však může být komunikován a akceptován mimo tento převodní akt,<sup>131</sup> proto na něj nejsou kladeny stejné formální požadavky.<sup>132</sup> Podmínkou vzniku částečně skrytého trustu tedy je, aby zakladatel sdělil vykonavateli podmínky výkonu trustu a identifikoval osobu oprávněného. Pokud by tato komunikace neproběhla nebo by nebyla dostatečně určitá, potom se nabyvatel stává vykonavatelem zpětného (implikovaného) trustu ve prospěch zakladatele. Převodní akt by v tomto případě měl pouze význam plného konstituování (převodu majetku na vykonavatele) zpětného (implikovaného) trustu.

Obdobně, jako je tomu u explicitních trustů, i u částečně skrytých trustů je podmínkou jejich založení úmysl zakladatele, jeho komunikace a akceptace vykonavatelem. Britská právní úprava u plně skrytých trustů umožňuje, aby vůle zakladatele byla komunikována a akceptována kdykoli za jeho života, kdežto u

---

<sup>129</sup> Chatterton; Riordan v Banon (1867) IR – Za důvod vynutitelnosti trustu považuje zachování vůle zakladatele, nikoli zabránění bezdůvodného obohacení.

<sup>130</sup> Blackwell v Blackwell [1929] AC 318.

<sup>131</sup> „inkorporace odkazem“

<sup>132</sup> Např. zatímco k převodu vlastnictví bude nutná písemná forma, sdělení a akceptace zakladatelského aktu trustu může být ústní.

částečně skrytých trustů vyžaduje, aby komunikace podmínek trustu a identifikace oprávněného proběhla před dokončením (podpisem) převodního aktu (závěti).<sup>133</sup> Oproti tomu irská právní úprava je u částečně skrytých trustů shodná s úpravou komunikace a akceptace při zřizování plně skrytých trustů,<sup>134</sup> tedy může nastat kdykoli za života zakladatele i po té, co se stane převodní akt perfektním.

Na rozdíl od plně skrytých trustů lze u zakladatelů částečně skrytých trustů předpokládat širší právní vědomí o tomto institutu nebo předpokládat existenci dřívější právní konzultace. Plně skryté trusty jsou zpravidla zakládány laiky bez právní pomoci, aniž by tito znali veškeré právní podmínky založení trustu.<sup>135</sup> S ohledem na strukturu částečně skrytého trustu nelze předpokládat, že by byly zakládány bez jakýchkoli podrobnějších právních znalostí. Proto u plně skrytých trustů není podmínka komunikace trustu posuzována striktně, zatímco u částečně skrytých trustů se vychází z předpokladu znalostí formálních podmínek, proto je i jejich dodržení posuzováno formálněji.<sup>136</sup>

Právní koncept založení trustu na základě složeného právního úkonu s sebou nese právní důsledky v dalších oblastech. Mají-li práva oprávněného plnit funkci daru vykonavatele, přičemž trust je zřízen formou skrytého trustu, potom pokud by jinak dispozice mezi zakladatelem a vykonavatel požívala daňové výhody,<sup>137</sup> potom v takovémto případě se tak stát nemůže, neboť z hlediska posuzování dispozice je relevantní pouze osoba nabyvatele (vykonavatele skrytého trustu). Na druhou stranu, pokud by daňové výhody požívala pouze dispozice mezi zakladatelem a nabyvatelem (vykonavatelem skrytého trustu), bylo by možno tímto způsobem docílit daňové výhody.

Právní úprava<sup>138</sup> pořizování závětí vylučuje, aby svědek závěti nebo jeho manžel (manželka) měl z takto pořízené závěti majetkový prospěch. Není však vyloučeno, aby svědek závěti byl oprávněným ze skrytého trustu, který bude

---

<sup>133</sup> Re Keen [1937] Ch 236.

<sup>134</sup> Prendiville v Prendiville [1995] 2 ILRM.

<sup>135</sup> Re Bateman's Will Trusts [1970] 1 WLR.

<sup>136</sup> Wilde; Secret and semi-secret Trust; Conveyancing and Property Lawyer 366 (English); 1995.

<sup>137</sup> Cullen v Attorney General (1866) LR.

<sup>138</sup> např. Irsko - S82 Succession Act (1985).

založen mimo jiné též na majetkové dispozici provedené závěti.<sup>139</sup> Výjimku ze zákazu nabytí majetku svědkem soupisu závěti tvoří též situace, kdy svědek nabývá majetek jako vykonavatel trustu, tedy i v případech založení částečně skrytého trustu. Pokud by zemřel vykonavatel trustu, jehož majetek má být na něj převeden v budoucnosti (např. za podmínek stanovených v závěti), dříve<sup>140</sup> než by byl trust konstituován (než by došlo k majetkové dispozici), trust nemůže vzniknout, leda byl v zakladatelském aktu určen pro tyto případy další vykonavatel. Pokud by úmrtí oprávněného předcházelo<sup>141</sup> konstituování trustu (dispozici s majetkem na vykonavatele), potom trust vznikne jeho konstituováním, ale vykonavatel bude majetek držet ve formě zpětného (implikovaného)<sup>142</sup> trustu ve prospěch dědiců nebo právních nástupců zakladatele. Jedná se totiž o obdobný případ, jako by nebyla určena osoba oprávněného.

### **6.3. Zpětný (implikovaný) trust**

Založení zpětného (implikovaného) trustu vychází z právní fikce nebo domněnky o vůli zakladatele, která však za definovaných právních skutečností zásadně nastává nezávisle na jeho skutečné vůli. Práva oprávněného z trustu se automaticky (ex lege) stávají právy zakladatele trustu. Z těchto důvodů zpětné (explicitní) trusty nemohou být založeny úmyslným projevem vůle zakladatele, nýbrž se jedná o korektiv ekvitního práva. Přestože zpětné (implikované) trusty jsou historicky traktovány odděleně, s jistou dávkou vulgarizace lze konstatovat, že co do své podstaty se jedná o explicitní trusty, přičemž vůle zakladatele je odvozena z obecné právní úpravy, nikoli z jeho projevu.

Zpětné trusty jsou dále kategorizovány<sup>143</sup> na automatický zpětný trust a na domněněčný zpětný trust.

---

<sup>139</sup> O'Brien v Condon [1905] IR.

<sup>140</sup> Re Maddock [1902] 2 Ch.

<sup>141</sup> Re Gardner no. 2 [1923] 2 Ch – Rozhodnutí bylo kritizováno právními teoretiky, neboť umožňovalo nabýt podíl na oprávnění z trustu jen dědicům, kteří žili v době komunikace podmínek trustu. Vzhledem ke skutečnosti, že v době smrti není ještě trust konstituován (tedy neexistuje), je vhodnější užití zpětného (implikovaného) trustu, než dědického práva.

<sup>142</sup> Skrytý trust nemůže vzniknout, neboť v době smrti (zániku) oprávněného v jeho prospěch vykonavatel nedržel žádný majetek.

<sup>143</sup> Re Vandervell's Trusts (no. 2) [1974] Ch 269.

### 6.3.1. AUTOMATICKÝ ZPĚTNÝ TRUST

Automatický zpětný trust vzniká jako právní důsledek majetkové dispozice, která je neplatná, případně která je neúplná co do vymezení svého předmětu (majetku). Tento trust vzniká bez ohledu na vůli zakladatele, proto ani nemůže jeho vznik být vyvrácen důkazem o jeho úmyslu, protože právo tuto vůli nahrazuje fikcí. Automatický zpětný trust vzniká jako důsledek právní fikce o obsahu vůle zakladatele, že z trustu je zpětně oprávněný právě zakladatel.

Typicky traktovanými demonstrativními případy vzniku automatického zpětného trustu jsou situace, ve kterých zakladatel nenaloží s majetkem absolutně (v celém jeho rozsahu), opomene určitou eventualitu v zakladatelské listině<sup>144</sup>, založí trust chybně, zanikne sdružení nebo spolek, jsou užity účelové prostředky.

Zakladatel trustu např. nenaloží s majetkem v celém jeho rozsahu (absolutně), pokud trustem zřízené oprávnění z trustu nepředstavuje ekvitní vlastnictví v celém svém rozsahu, tedy pokud by např. zakladatel zřídil trust ve prospěch oprávněného na dobu jeho života.<sup>145</sup> Ekvitní vlastnictví (oprávnění z trustu) by bylo limitováno délkou života oprávněného a po jeho smrti by došlo k situaci, na kterou zakladatel explicitně nepamatoval, tedy kdy by nebyl určený žádný oprávněný z trustu. Proto právní nároky z oprávnění z trustu po smrti oprávněného se stávají automaticky právy zakladatele. Zakladatel se tudíž dodatečně stává oprávněným (v případě jeho předchozí smrti nebo zániku by pak oprávněnými byli dědicové nebo právní nástupci).

Obdobnou situací, kdy není naloženo s předmětem absolutně, je zřízení trustu za specifikovaným účelem a jako prostředek cílené podpory, obvykle

---

<sup>144</sup> Re Cochrane [1955] Ch – Trust zřízený oběma manželi v koakviziční smlouvě zněl ve prospěch manželky, dokud bude s ním, pokud zemře nebo ho opustí, pak ve prospěch manžela po dobu jeho života, po smrti obou, ve prospěch jejich dětí. Manželka jej opustila a přežila jeho smrt, na což zakladatelský akt nepamatoval, tudíž majetek byl držen ve formě zpětného trustu ve prospěch manželky až do její smrti.

<sup>145</sup> Např. formulace dispozice: „pro a k užití osoby XY v trustu pro osobu ZY po její život“ („to and to the use of XY on trust for ZY for life“).

vzdělávání zamýšleného okruhu osob (oprávněných). Přestože se jeví situace, kdy by již prostředky nemohly sloužit svému účelu, obdobnou výše uvedenému případu, v těchto situacích dle judikatury automatický zpětný trust nevzniká. Pokud existuje v majetkové podstatě trustu eventuální zbytek majetku, který měl sloužit k naplnění účelu trustu, potom je tento majetek považován za dar ve prospěch oprávněného a jako takový je mu převeden.<sup>146</sup> Výjimku tvoří situace, kdy by oprávněný zemřel. V takovém případě by zde nebyla osoba oprávněného, proto by vznik automatický zpětný trust ve prospěch zakladatele.

Judikatura však není zcela jednotná v otázkách neplatného zřízení účelových všeobecně dobročinných trustů a řešení naložení přebytky prostředků, pokud by byl jejich účel naplněn nebo zmařen.<sup>147</sup> Recentní soudní výklad tenduje k aplikaci právní úpravy týkající se nadací.<sup>148</sup>

Trust, který má dobročinný účel, musí splňovat podmínky specifického dobročinného trustu, jehož podmínky založení jsou striktně definovány. Zřídí-li takovýto trust větší počet zakladatelů, případně přispěje-li do jeho majetkové podstaty větší množství osob nebo anonymních dárců, přičemž takto zřizovaný (zřízený) trust se ukáže jako neplatný nebo dojde k zániku nebo nemožnosti dosažení jeho účelu, potom majetková podstata trustu může být na základě soudního rozhodnutí užita pro jiné dobročinné účely.<sup>149</sup>

---

<sup>146</sup> Re Andrew's Trust [1905] 2 Ch 48 – Trust byl zřízený k financování vzdělání dětí (několika). Po dovršení jejich vzdělání bylo rozhodnuto, že zbytek finančních prostředků má být mezi ně rozdělen jako dar zakladatele.

Wood; Re Sanderson's Trusts (1857) 3 K&J 497 – „Je-li dán dar a je mu přiřknut zvláštní účel, soud bude považovat dar za absolutní a účel jako jeho motiv.“

Re Osoba [1978] 1 WLR – Trust byl zřízený pro financování vzdělání dcery až do dosažení jejího univerzitního vzdělání a pro podporu zakladatelovy matky, která však zemřela před dovršením vzdělání dcery. Po dokončení studia bylo rozhodnuto, že zbytek finančních prostředků obdrží dcera a automatický zpětný trust nevznikne.

<sup>147</sup> Re Gillingham Bus Disaster Fund [1958] Ch 300– Účelový charitativní trust byl zřízen ve prospěch účastníků autobusové nehody, pro podporu zraněných a vybudování pamětníku zemřelých. Zbytek prostředků měl být podle rozhodnutí soudu držen ve formě automatického zpětného trustu ve prospěch přispěvatelů (zakladatelů). Rozhodnutí bylo kritizováno pro svoji neaplikovatelnost a rozpor s určitelností oprávněného (příliš mnoho přispěvatelů a někteří z nich anonymní).

Re West Sussex Cistabulary's Widows, children and benevolent (1930) Fund Trusts [1971] Ch 1 – Anonymní dary ve prospěch charitativního trustu byly považovány za absolutní dary (nejen pro splnění daného účelu), tudíž po splnění účelu trustu připadly jako věc ničí ex lege státu.

<sup>148</sup> Např. Irsko - S48 Charities Act 1961.

<sup>149</sup> Jedná se aplikaci tzv. doktríny „cy-près jurisdiction“, kdy jsou prostředky užity pro obdobný účel.

Na základě různých právních skutečností může být majetek držen ve zvláštním fondu za specifickým účelem. Pokud by zanikl nebo se stal nemožným účel takového fondu, potom by se osoby, které do tohoto zvláštního fondu přispěly, staly oprávněnými k majetku zaniklého účelového fondu, a to proporčně dle výše jejich příspěvků do fondu.<sup>150</sup>

Obdobným způsobem je řešen zánik sdružení bez právní subjektivity. Z praktického hlediska by bylo nemožné dohledat veškeré přispěvatele a členy tohoto sdružení za celou dobu jeho existence. Proto při zániku takového sdružení vzniká automatický zpětný trust ve prospěch jeho současných členů.<sup>151</sup>

Podmínkou zřízení explicitních trustů je dodržení tzv. tří určitostí<sup>152</sup> (viz výše). Pokud by zakladatel opomněl nebo nesprávně uvedl některou z určitostí, potom zásadně vzniká automatický zpětný trust ve prospěch zakladatele. Obdobné účinky nastávají, jak již bylo výše též zmíněno, nedodržením formálních náležitostí při zakládání částečně skrytého trustu.

Pokud by zakladatelský akt trustu neobsahoval podmínky trustu (jeho účelu, správy) anebo by jednoznačně neidentifikoval osobu oprávněného, potom bez ohledu na skutečnou a prokazatelnou vůli zakladatele<sup>153</sup> vzniká automatický zpětný trust v jeho prospěch.

---

<sup>150</sup> Re Trusts of the Abbott Fund [1900] 2 Ch 326.

<sup>151</sup> Re Bucks Constabulary Widows' and Orphan's Fund (no.2) [1979] 1 All ER.

<sup>152</sup> Essery v Cowlard (1884) 26 Ch.D. 191 – Trust zřízený ve prospěch zakladatelky, nastávajícího manžela a jimi zplozených dětí byl neplatný vzhledem k neuskutečnění svatby. Proto se trust konvertoval v automatický zpětný trust v její prospěch.

<sup>153</sup> Re Vandervell v IRC [1967] 2 AC 291 – Zakladatel putativního trustu ve snaze obejít zdanění z kapitálového majetku určil jako majetek trustu akcie ve své obchodní společnosti, z jejichž dividend mělo být podporováno školství (jako charitativní trust osvobozený od zdanění) s tím, že zároveň zřídil opci ke koupi akcií zřízenou novou vykonavatelskou společností za podhodnocenou cenu. Vykonavatelská společnost měla jako vykonavatel dalšího trustu podporovat jeho rodinu. Dočasným převodem vlastnictví akcií by nedošlo ke zdanění dividend. Podmínky opce však jasně neurčovaly, kdo z ní bude oprávněn (zda se ekvitním vlastníkem stane samotná vykonavatelská společnost nebo rodina zakladatele). (Uplatněním opce by se formálním (common law) vlastníkem stala společnost). Finanční úřad proto považoval opci za majetek trustu ve formě automatického zpětného trustu ve prospěch zakladatele. Tím, že se zakladatel nezbavil akcií v celém rozsahu (zůstal ekvitním vlastníkem), byl poplatníkem daně z dividend. Soud shledal, že opční právo je majetkem vykonavatelské společnosti (formální právní vlastnictví), leč ekvitní oprávnění (vlastnictví) se musí vztahovat k určité osobě, při

Neurčitost zakladatelského aktu může být i dodatečně zhojena výkonem např. opčního práva<sup>154</sup> za předpokladu, že výkon tohoto práva upřesní a jednoznačně identifikuje podmínky trustu a zároveň povede k převodu jak formálního (common law), tak i ekvitního vlastnictví (oprávnění). Zhojením neurčitého zakladatelského aktu zaniká automatický zpětný trust v okamžiku, kdy realizací zmíněného práva vzniká zamýšlený trust.

Jednatelský trust<sup>155</sup> je zvláštním případem automatického zpětného trustu. Půjčka má zásadně výlučně obligační charakter, proto v případě úpadku dlužníka má nezajištěný věřitel stejná práva na uspokojení z majetkové podstaty úpadce jako kterýkoli jiný věřitel. Přednostní právo na uspokojení by mohlo vzniknout v případě věcněprávního zajištění pohledávky, nicméně ke zřízení tohoto zajištění je zásadně zapotřebí samostatný právní úkon. V případě, že by byly poskytnuté finanční prostředky z právního hlediska charakterizovány jako předmět trustu (jeho majetková podstata), byl by tím založen věcněprávní (ekvitní) titul a tím i založeno přednostní právo na uspokojení oprávněného z majetkové podstaty dlužníka (vykonavatele).

Obsah a samotný zřizovací akt trustu může být odvozeně prokázán z dalších skutečností a prokázaného projevu vůle zakladatele. Například by se

---

absenci její identifikace zůstalo zakladateli trustu. Vykonavatelská společnost proto nebyla shledána za osobu určenou k získání oprávnění. Zakladatel se dle rozhodnutí soudu plně nezbavil práva k akciím.

<sup>154</sup> Re Vandervell's Trust (no.2) [1974] Ch 269 – Po té, co bylo opční právo uplatněno vykonavatelskou společností trustu zřízeného ve prospěch dětí zakladatele, soud shledal převod ve prospěch majetkové podstaty trustu za účinný, za podmínky, že akcie koupené na základě opčního práva byly uhrazeny z prostředků tohoto trustu a vyplacené dividendy se staly jeho majetkovou součástí. Vykonavatel (společnost) tuto skutečnost prohlásil vůči finančnímu orgánu. Automatický zpětný trust ve prospěch zakladatele zanikl v okamžiku uplatnění opce. Soud vyjádřil nesouhlas s názorem finančního orgánu, že ke zdanění vyplacených dividend je povinný zakladatel. Vzhledem ke skutečnosti, že předmětem trustu byly věci movité (akcie), k jeho platnosti nebylo třeba splnění žádných formalit.

<sup>155</sup> Barclay's Bank Limited v Quistclose Investments Ltd [1970] AC 567 – Po tomto soudním případě je v angličtině pojmenován tento trust („Quistclose Trust“). Obchodní společnost se nacházela ve finanční tísní, přesto rozdělovala dividendu, ačkoli na ni neměla dostatek prostředků. Pokud by však toto neučinila, ztratila by důvěru obchodníků a nemohla by nabýt majetek úpisem akcií. Banka půjčila společnosti peníze za účelem výplaty dividendy na zvláštní účet. Dříve, než byly prostředky vyplaceny akcionářům, byl prohlášen úpadek. Banka se domáhala prostředků ze zvláštního účtu, jako oprávněný ze zvláštního automatického zpětného trustu.

Twinsectra v Yardley [2002] 2 All ER 377 – Soud v projednávaném případě posuzoval charakter vzniku quistclose trustu a dospěl k závěru, že se nejedná o automatický zpětný trust, ale o explicitní trust, který vznikne již okamžikem poskytnutí prostředků na specifikovaný účel. Práva z trustu se stanou vymahatelné až okamžikem porušení povinnosti vykonavatele.

jednalo o případy, kdy jsou finanční prostředky poskytnuty k realizaci konkrétního účelu, jakým může být pořízení konkrétního majetku nebo uspokojení specifikovaného věřitele.<sup>156</sup> Trust tak vzniká jako důsledek nepřímého jednatelství, tedy plnění závazku třetí osobou, které tak vzniká věcněprávní titul v podobě oprávnění ze založeného trustu.

Poskytnutí majetku k plnění zvláštního účelu<sup>157</sup> zakládá „vztah důvěrného (svěřeneckého) charakteru nebo trustu, jako primární trust ve prospěch věřitelů a sekundárně, pokud není primární trust uskutečněn, ve prospěch třetích osob.“<sup>158</sup> Primární trust je účelový trust ve prospěch uspokojení původních věřitelů nebo nabytí věci (k naplnění účelu poskytnutých prostředků), nejsou-li tito věřitelé uspokojeni nebo není-li majetek nabyt za podmínek primárního trustu, potom vzniká automatický zpětný trust ve prospěch osoby, která tento majetku (úvěr) za specifickým účelem poskytla. V případě, že je možné naplnit primární účel (uspokojit původní věřitele nebo nabyt specifikovaný majetek), potom existence takového trustu a práv původních věřitelů jako oprávněných z něj má přednost před vznikem sekundárního trustu a tento primární trust může být soudní cestou vynucen oprávněnými (původními věřiteli) i poskytovatelem majetku.<sup>159</sup>

Jednatelský trust je co do své podstaty zvláštním druhem účelového trustu, přičemž důsledkem jeho porušení nebo neuskutečnění je automatický zpětný trust.

---

<sup>156</sup> Toohvey v Milne 1819 2 B&Ald – Úpadce si půjčil peníze, aby plněním věřitelům zabránil prohlášení konkurzu.

Moore v Barthrop 1822 1 B&C – Syn půjčil otcí peníze, aby mohl snížit běžný úvěr u banky, což byla podmínka poskytnutí dlouhodobého úvěru. Po půjčce syna otcí byl vyhlášen bankrot.

<sup>157</sup> Re EVTR [1987] BCLC 646 – Půjčka byla poskytnuta ke koupu zvláštního vybavení, které společnost nabyla formou leasingu. Na společnost byl vyhlášen konkurz. Leasingová společnost vrátila při navrácení věci většinu prostředků. Věřitel uspěl s uplatněním své pohledávky proti konkurznímu správci majetku na základě automatického zpětného trustu.

<sup>158</sup> Lord Wilberforce; Barclay's Bank Limited v Quistclose Investments Ltd 1970 AC

<sup>159</sup> Re Northern Developments (Holdings) Ltd [1984] 3 WLR – Půjčka k uspokojení nezajištěných věřitelů mohla být naplněna i po prohlášení konkurzu.

Re Carreras Rothmans Ltd v Freeman Matthews Treasure Ltd [1984] 3 WLR – Prostředky uložené na zvláštní účet k uspokojení určitého typu věřitelů za mediální kampaň mohly být užity k primárnímu účelu i po bankrotu.

### 6.3.2. DOMNĚNEČNÝ ZPĚTNÝ TRUST

Domněnečný zpětný trust vzniká jako právní důsledek vyvratitelné právní domněnky v případech darování nebo jiných majetkových dispozicích *ex gratia* vůči cizí osobě. Obdarovaný drží majetek v domněnečném trustu jako vykonavatel ve prospěch dárce (oprávněný).

Právní domněnka vychází z předpokladu, že převodce nemá úmysl, aby třetí osoba (obdarovaný), ke které nemá zvláštní právní nebo faktický vztah, měla z nabytého majetku prospěch (ekvitní vlastnictví). S ohledem na skutečnost, že se jedná o vyvratitelnou právní domněnku, lze ji vyvrátit prokázáním úmyslu převodce, tedy prokázáním úmyslu převodce (dárce), aby nabyvatel (obdarovaný) získal absolutní majetková práva (prospěch).

Tato právní domněnka se neaplikuje v případě majetkové dispozice (zejm. darování) osobě blízké z důvodů aplikace vyvratitelné domněnky úmyslu darování osobě blízké.<sup>160</sup> Pokud by však došlo k vyvrácení domněnky o úmyslu darovat osobě blízké majetek, potom by bylo možno dovozovat vznik trustu i za těchto okolností.

Zkoumání úmyslu převodce odlišuje automatický zpětný trust a domněnečný trust. Zatímco u automatického zpětného trustu je vůle zakladatele irelevantní a dokonce automatický zpětný trust může být zřízen ve zjevném rozporu s úmyslem zakladatele, v případě domněnečného trustu je to naopak úmysl zakladatele, který vznik trustu podmiňuje. Automatický zpětný trust je založen na právní fikci, proto nemůže být vyvrácen prokázáním odlišné vůle zakladatele, kdežto domněnečný trust je nulitní, bude-li prokázáno, že zakladatel neměl vůli trust zřídit.

Je-li předmětem majetkové dispozice převod nemovitosti, musí dispoziční úkon dodržet zvláštní formální náležitosti s jejím nakládáním.<sup>161</sup> Je-li tedy předmětem majetku trustu nemovitost, musí i zřízení trustu mít formu

---

<sup>160</sup> Tzv. „presumption of advancement“.

<sup>161</sup> Zákon o užití - Statute of Uses – 1535 Velká Británie, 1634 Irsko.

vyžadovanou pro dispozice s nemovitostmi.<sup>162</sup> Obdobně tomu může být i u jiných druhů majetku nebo majetkových práv. Před přijetím zákonů o užití byl bezúplatný převod majetku považován za projev vůle směřující k založení zpětného užití. Po přijetí tohoto zákona bylo toto zpětné užití vynutitelné a formální vlastnictví zůstalo osobě převodce, jak již bylo zmíněno shora, dispozice (převod) proto neměl žádný právní význam. K vyvrácení domněnky o vzniku užití bylo třeba, aby převodní úkon obsahoval správnou převodní formulaci. Ve Velké Británii byl tento zákon již zrušen, proto domněnka založení zpětného trustu neexistuje jen z důvodu vadné převodní formulace.<sup>163</sup> Komise pro reformu práva v Irsku navrhla stejný postup.

Věcná působnost zákonů o užití nezahrnovala majetkové dispozice s movitými věcmi. Neexistuje-li vyvracející právní domněnka,<sup>164</sup> drží obdarovaný majetek ve formě trustu jako vykonavatel ve prospěch dárce.

Domněnečné trusty typově vznikají zejména v situacích nabytí majetku, který je hrazen nebo částečně hrazen z výlučných prostředků třetí osoby. V této souvislosti se proto v některé odborné literatuře vyčleňuje samostatná skupina zpětných (implicitních) „*trustů z nákladů na pořízení*“.<sup>165</sup>

Úmyslné darování blízké osobě je vyvratitelnou právní domněnkou, na základě které je vyvrácena domněnka vzniku domněnečného zpětného trustu. Tento historicky vzniklý koncept je v mnoha aspektech překonaný, a proto je i předmětem časté kritiky.<sup>166</sup> Např. dar mezi otcem a dítětem zakládá takovou domněnku,<sup>167</sup> kdežto dar mezi matkou a dítětem pouze za předpokladu, že je matka považována za nositelku rodičovské odpovědnosti.<sup>168</sup> Domněnka se uplatní při převodech mezi manželem a manželkou (i v případě koupě jejím

<sup>162</sup> Velká Británie – S2 Law of Property (Miscellaneous Provision) Act 1989.

<sup>163</sup> Velká Británie - S60(3) Law of Property Act 1925.

<sup>164</sup> Standing v Bowring (1883) 31 Ch.D – Převodkyně převedla cenné papíry na sebe a svého vnuka. Zpětný trust byl vyvrácen prokázáním její vůle, aby vnuk obdržel zisk.

<sup>165</sup> Např. příspěvek nebo veškeré prostředky na koupi nemovitosti – podrobněji viz. níže (Trust k obydlí).

<sup>166</sup> Autor zde vychází z irské právní úpravy.

<sup>167</sup> Hepworth v Hepworth (1870) LR 11 Eq – Bezúplatný převod akcií na syna je považován za darování vzhledem k domněnce osoby blízké.

<sup>168</sup> Tzv. loco parentis - např. pokud je žena ovdovělá a vykonává povinnosti otce.

McCabe v Ulster Bank [1939] IR 1.

Sekhon v Alissa [1989] 2 FLR.

jménem),<sup>169</sup> mezi snoubenci, kteří se později stanou manželi,<sup>170</sup> neplatí však pro převody mezi manželkou a manželem<sup>171</sup> a pro majetkové dispozice mezi druhem a družkou (a obráceně). Irská komise pro reformu práva navrhuje rozšíření domněnky tak, aby nedocházelo k diskriminačnímu přístupu.

Právní domněnka, že bezúplatný převod osobě blízké má být darem, může být na základě skutkových okolností vyvrácena.<sup>172</sup> Již výše byl popsán princip ekvitního práva, který znemožňuje poskytnout ochranu takovým dispozicím, jejichž účelem je realizace podvodu nebo obcházení zákona. V takovém případě by nemohla být vyvrácena domněnka darování osobě blízké<sup>173</sup> nebo by se převodce nemohl úspěšně domáhat existence domněněčného zpětného trustu.

#### 6.3.2.1. Trust k obydlí

Trust k obydlí představuje zvláštní kategorii domněněčného zpětného trustu nebo též tzv. trustu z nákladů na pořízení. Vznik tohoto typu trustu, jak již vyplývá z obecného rámce celé kategorie domněněčných zpětných trustů, může být vyvrácen prokázáním úmyslu zakladatele darovat věc nabyvateli absolutně nebo prostřednictvím vyvratitelné domněnky darování osobě blízké. Vykonavatel trustu k obydlí

---

<sup>169</sup> Re Eykyn (1877) 6 Ch D.

W v W [1981] ILRM.

<sup>170</sup> Moate v Moate [1948] 2 All ER.

<sup>171</sup> Mercier v Mercier [1903] 2 Ch 98.

<sup>172</sup> Anson v Anson [1953] 1 QB – Převod peněz na účet manželky nebyl shledán darováním, neboť se jednalo ab initio o přechodné opatření.

Warren v Guernsey [1994] 2 All ER – Darování mezi otcem a dcerou bylo vyvráceno skutečností, že si otec ponechal listiny prokazující vlastnictví a listinu s aktem darování dceři.

RF v MF [1995] 2 ILRM – Muž převedl na manželku nemovitost za podmínky dodržení slibu vrácení jiné nemovitosti. Domněněčný trust nemohl vzniknout přes převod ex gratia osobě blízké, neboť úmyslem bylo naplnění slibu manželky, nikoli rozmnožení jejího majetku.

<sup>173</sup> Re Emery's Investment [1959] Ch 410 – Manžel koupil nemovitost jménem manželky, aby se tím vyhnul zdanění.

Parkes v Parkes [1980] ILRM 137 – Manžel byl cizí státní občan, a aby se vyhnul nákladům a zvláštní zdlouhavé proceduře (S45 – nutný souhlas Law Commission), nabyvatelem se stala jeho manželka.

Tinsley v Milligan [1993] 3 WLR – Společná koupě nemovitosti jménem jedné osoby, aby druhá obešla specifické předpisy a získávala podporu vylučuje domněněčný trust, na druhé straně lze stále aplikovat ochranu podle principu spravedlivého očekávání. Obdobně pak Gascoigne v Gascoigne [1918] 1 KB 223 nebo Midland Bank v Wyatt [1995] 1 FLR 696, [1995] 3 FCR 11 – Manžel zřídil trust ve prospěch své manželky, aniž by ta to věděla a po celou dobu užíval majetek trustu jako svůj vlastní. Soud shledal, že založení trustu bylo jen zdánlivé.

obvykle drží (jako formální vlastník) nemovitost ve prospěch oprávněného (příspěvatele) proporcionálně podle výše podílu jeho příspěvku na pořizovací ceně nemovitosti. Použití institutu trustu ve vztahu ke (společnému) obydlí je dáno uspořádáním majetkových vztahů mezi manželi v právním systému common law. V této právní kultuře neexistuje společný majetkový manželský fond<sup>174</sup> a manželé v průběhu existence manželství zásadně nabývají majetek každý do svého vlastního výlučného vlastnictví. Proto formálním vlastníkem nemovitosti (obydlí) je ten z manželů, který nemovitost do svého majetku nabyt.

Zpětné (implicitní) trusty z nákladů na pořízení vznikaly před vznikem právní úpravy poskytující ochranu v souvislosti s náklady vynaloženými na společné obydlí<sup>175</sup> a dodnes zůstaly jedinou věcněprávní ochranou druhů a družek. V případě majetku manželů se aplikuje institut trustu, který má majetkové konsekvence v případech neformálních rozchodů manželů, úmrtí či úpadku jednoho z manželů, který je formálním (common law) vlastníkem, nebo v případě realizace hypotéčního zástavního práva proti formálnímu (common law) vlastníkovi. „*Trust právního vlastnictví nemovitosti je zpětný vůči osobě, která přispěla na náklady koupě.*“<sup>176</sup> Pokud vznikne trust (tedy i trustu k obydlí) a v souvislosti s tím ekvitní právo oprávněného, jsou další nabyvatelé věcněprávně vázáni souvisejícími nároky. Výjimku tvoří případ, kdy by další nabyvatel věc nabyt za cenu obvyklou, aniž by si byl vědom existence práv oprávněného (třetí osoby).<sup>177</sup>

Příspěvky zakládající trust na obydlí lze kategorizovat především dle jejich časového hlediska a dle jejich kvality. *Přímé příspěvky* na pořízení<sup>178</sup> tvoří kromě poskytnutí finančních částek při koupi věci též

---

<sup>174</sup> V ČR společné jmění manželů.

<sup>175</sup> Irsko - 1976 Family House Protection Act – automatické právo k podílu v dědickém řízení, rozvodovém nebo rozlukovém řízení (lze i v případech, kdy dotčená osoba nepřispěla k pořízení nemovitosti).

<sup>176</sup> Eyre CB; Dyer v Dyer (1788) 2 Cox 92.

<sup>177</sup> Tzv. „equity darlink“.

<sup>178</sup> C v C [1976] IR 254 – Manžel koupil dům svým jménem, manželka zaplatila část zálohy a část splátek hypotéčního úvěru. Soud shledal tyto příspěvky za přímé, stejně tak jako další náklady související s koupí.

podíly na příspěvcích na splátky hypotečního úvěru.<sup>179</sup> Rozsah právního nároku oprávněného je dán proporcionálně ve vztahu mezi výší příspěvku a pořizovací cenou.<sup>180</sup> Určité odchylky od principu velikosti podílů se týkají příspěvků na splácení<sup>181</sup> hypotečního úvěru.

*Nepřímé příspěvky* jsou takové příspěvky, které sice přímo nevedly k uhrazení pořizovacích nákladů a tedy s pořízením nemovitosti přímo nesouvisely, nicméně jejich poskytnutí umožnilo zaplacení přímých příspěvků, resp. pořizovací ceny. Zatímco ve Velké Británii tato forma příspěvků nezakládá trust k obydlí, v Irsku jsou tyto nepřímé příspěvky judikatorně uznávány,<sup>182</sup> ovšem za předpokladu, že k jejich uhrazení došlo v době placení pořizovací ceny nemovitosti (obydlí), tedy např. v době splácení hypotečního úvěru.<sup>183</sup>

*Peněžité příspěvky na zhodnocení* nemovitosti nezakládají<sup>184</sup> a nemají vliv na výši oprávnění z trustu k obydlí. Výjimkou je pouze situace,

---

Malone v McQuaid unrep HC 1998 – Příspěvek na DPH nebyl shledán za příspěvek zakládající trust, neboť DPH může být za určitých okolností vráceno. Rozhodnutí je však inkonzistentní s dosavadní irskou judikaturou.

<sup>179</sup> W v W [1981] ILRM – Splátka hypotečního úvěru vede k definitivnímu nabytí nemovitosti, tudíž ji lze považovat za srovnatelnou s přímým příspěvkem na kupní cenu.

N v N [1992] ILRM.

<sup>180</sup> C v C [1976] IR 254.

<sup>181</sup> Finlay P; W v W [1981] ILRM, str. 204 – “... v případě splátek hypotečního úvěru je výše podílu oprávnění přibližně poměrná výši příspěvku na splátku k hodnotě takto splaceného úvěru a celkové hodnotě nemovitosti v daném čase.”

K v K (1978) 114 ILTR 50 – Kupní cena nemovitosti byla £4500, manžel zaplatil ihned £2000 (tedy 44%), zbytek byl zaplacen prostřednictvím hypotečního úvěru, který splatili manželé napůl. Výše podílu manželky tedy byla 29%.

<sup>182</sup> MG v RD unrep HC 1981 –(Keen J) - Příspěvky manželky na chod domácnosti nebyly uznány za zakládající oprávnění z trustu kvůli absenci stvrzující dohody. Rozhodnutí je konformní s judikaturou Velké Británie.

W v W [1981] ILRM –(Finlay P) – Příspěvky manželky na chod domácnosti umožnily manželovi spláct hypoteční úvěr, s ohledem na neexistenci vyvracející dohody se stala poměrně oprávněnou z trustu.

McC v McC [1986] ILRM – Pouze neúčelové příspěvky na chod domácnosti mohou založit podíl na oprávnění z trustu nemovitosti. Příspěvek ke koupi vybavení nemovitosti (nábytku) zakládá oprávnění z trustu vztahující se jen k této věci (věcem).

R v R unrep HC 1979 – Příspěvky na chod domácnosti zakládají podíl na oprávnění, i když manželka má nákladný životní styl vzhledem k tradiční roli manžela při hrazení nákladů rodiny.

GNR v KAR unrep HC 1981 – Extravagantní životní styl může mít pouze vliv na výši podílu oprávnění z trustu druhého manžela, nikoli na existenci trustu.

<sup>183</sup> McGill v S [1979] – Nepřímé příspěvky po splacení hypotečního úvěru (příspěvky po nabytí nemovitosti) nezakládají oprávnění z trustu.

<sup>184</sup> Tento přístup byl v Irsku kritizován, nicméně zákon (Matrimonium Home Bill 1993) přinášející změnu byl shledán neústavním, zasahujícím neoprávněně do práva manželů uspořádat vlastnictví a dále z důvodů jeho retroaktivity – Re Matrimonium Home Bill 1993 [1994] 1 IR.

kdy by na za účelem zhodnocení nemovitosti byl použit hypotéční úvěr.<sup>185</sup> V takovém případě by se staly splátky hypotéčního úvěru příspěvkem, který by měl vliv na velikost oprávnění z trustu k obydlí. Oproti tomu nepeněžitá plnění (příspěvky)<sup>186</sup> nejsou způsobilá založit nebo změnit výši oprávnění z trustu, tím však není dotčeno moderační právo soudu, který může na základě konkrétních skutečností rozhodnout o odlišné výši již založeného oprávnění z trustu. V takovém případě by mohlo samotné provádění práce být způsobilé ovlivnit výši oprávnění.<sup>187</sup> Na tomto místě je vhodné opětovně poukázat na zásadu *superficies solo cedit*. Na základě této zásady je zřízení stavby na pozemku dříve zakoupeném jedním z manželů považováno pouze za jeho zhodnocení,<sup>188</sup> proto zásadně nemůže vzniknout trust ve prospěch druhého přispívajícího manžela. Otevřenost ekvitního práva je zřejmá v tom, že příspěvek může mít i podobu účasti na podnikání druhého manžela<sup>189</sup> v době, kdy je splácen hypotéční úvěr.

Britská právní úprava na rozdíl od irské podřazuje tuto dílčí kategorii trustů pod kategorii vykonstruovaných trustů. Podmínkou vzniku oprávnění z trustu je společný souhlas manželů se vznikem trustu nebo společné srozumění s jeho vznikem, dotčený manžel musí spoléhat na úmysl založit trust a jeho nedodržením utrpět škodu.<sup>190</sup> Právní forma společného souhlasu nebo srozumění není stanovena, může být proto explicitní nebo i implicitní, tedy taková, která umožňuje soudu společný souhlas odvodit z konkrétních skutečností.

Přímé příspěvky jsou považovány za implicitní souhlas ke zřízení trustu. Nepřímé příspěvky mohou založit trust jen v případě, že ke vzniku

---

<sup>185</sup> důvodem je posuzování splátky jako přímého příspěvku ke koupi

<sup>186</sup> *W v W* [1981] ILRM – Svépomocně provedené zhodnocující a údržbové práce nezakládají oprávnění.

<sup>187</sup> *GNR v KAR* unrep HC 1981.

*L v L* [1989] ILRM – Soud kontroverzně určil žene v domácnosti oprávnění nikoli na základě její soustavné práce, nýbrž ho odvodil z ústavní role matky. Vyšší soud toto rozhodnutí zrušil, což vedlo k návrhu ochranného zákonodárství (1993 *Matrimonium Home Bill*).

<sup>188</sup> *NAD v TM* [1985] ILRM – Stavba nemovitosti manželi na pozemku dříve zakoupeném výlučně manželem nezakládá právo manželky na oprávnění z trustu.

<sup>189</sup> *N v N* [1992] ILRM – Část manželova domu během splácení hypotéční půjčky byla přeměněna k provozování ubytovacích služeb řízených manželkou, čímž bylo založeno přímo nebo nepřímo oprávnění manželky.

<sup>190</sup> *Lord Diplock; Gissing v Gissing* [1970] AC.

trustu je dán explicitní souhlas manželů.<sup>191</sup> Obdobně v britské úpravě jsou přímé příspěvky důkazem, že nezřízení trustu by bylo k újmě osoby, která měla legitimní očekávání vzniku trustu. S ohledem na ekvitní princip neumožnění podvodu, zakládá podvodné nebo lživé jednání formálního (common law) vlastníka fikci explicitně vyjádřeného souhlasu.<sup>192</sup>

Jednotlivé právní řády s právním systémem common law se liší ve svém přístupu k odlišnému stanovení výše oprávnění z trustu, než který by vyplynul z principu proporcionality příspěvku k pořizovací ceně. Souhlasným vyjádřením úmyslu manželů lze výši podílu oprávněného modifikovat.<sup>193</sup> Britská komise pro reformu práva navrhuje<sup>194</sup> přejít též k proporčnímu principu, zřídit pro tyto účely ze zákona zvláštní typ trustů a umožnit započtení i příspěvků po absolutním nabytí nemovitosti.<sup>195</sup>

V ostatních státech s právním systémem common law se aplikuje flexibilnější přístup. V Kanadě je považován příspěvek za bezdůvodné obohacení právního vlastníka, v Austrálii považují nezaložení takového práva za nesvědomitě a na Novém Zélandu existence trustu sleduje zásadu spravedlivého očekávání.

### **6.3.2.2. Trust k přírůstkovému vkladu na bankovnímu účtu**

Trust k přírůstkovému vkladu na bankovnímu účtu je dalším speciální kategorií domněněčného zpětného trustu založeného dispozicí s majetkem ex gratia.

---

<sup>191</sup> Lord Bridge; *Lloyd Bank plc v Rosset* [1991] 1 AC.

*Burns v Burns* [1984] Ch – Práce na domě (nepřímý příspěvek) zakládá oprávnění jen pokud existuje explicitně vyjádřený souhlasný úmysl. Toto může být aplikováno též mezi druhem a družkou.

<sup>192</sup> *Grant v Edwards* [1986] Ch – Manžel tvrdil manželce, která poskytla nepřímé příspěvky, že se nestala formálním spoluvlastníkem nemovitosti, neboť by to mohlo ovlivnit rozvodové řízení.

*Eves v Eves* [1975] 1 WLR – Explicitním souhlasem je lživé zdůvodňování proč se někdo nestal formálním spoluvlastníkem (v tomto případě z důvodu nízkého věku).

<sup>193</sup> *Midland Bank v Cooke* [1995] 4 All ER – Příspěvek manželku ve výši 6,5% založil 50% procentní podíl na oprávnění, neboť tak vyplynulo ze souhlasného úmyslu manželů.

*Drake v Whipp* [1996] 1 FLR

<sup>194</sup> Komise Anglie a Walesu – <http://www.lawcom.gov.uk/files/lc278.pdf>

<sup>195</sup> Splacení hypotečního úvěru.

Jak bylo v úvodu k vlastnickému právu uvedeno, právní systém common law upravuje zvláštní formu vlastnictví, tzv. přírůstkové vlastnictví. Jsou-li prostředky na bankovním účtu v přírůstkovém spoluvlastnictví vlastněny více osobami, hovoříme o přírůstkovém vkladu na bankovním účtu. Bez ohledu na to, který ze spoluvlastníků v průběhu života vkládá nebo vybírá finanční prostředky z účtu, v případě smrti nebo zániku jednoho ze spoluvlastníků získávají jeho podíl (oprávnění) na prostředcích ostatní spoluvlastníci na základě práva při přežití.

Dřívější dispozice s majetkem pro případ smrti podléhaly zvláštnímu zdanění. Proto přírůstkový vklad se těšil značné popularitě, neboť nedocházelo v případě smrti k přechodu na jinou osobu (přírůstek vlastnictví neznamenaá dispozici s majetkem). Toto daňové zatížení bylo zrušeno.<sup>196</sup> Nadále je však přírůstkový účet používán pro účely převodu prostředků<sup>197</sup> na skrytého oprávněného, aniž by bylo nutno provést majetkovou dispozici v závěti nebo aniž by bylo nutné založit trust v některé z jeho skrytých forem.

Právní úkon, kterým jediný vkladatel vkládá finanční prostředky ve prospěch přírůstkového účtu zakládá právní domněnku o úmyslu vkladatele zřídit trust, vzniká tak domněněčný zpětný trust ve prospěch vkladatele.<sup>198</sup> Vykonavatel po dobu života drží takto vložené prostředky ve prospěch vkladatele jako oprávněného z domněněčného zpětného trustu. Po smrti nebo zániku vkladatele vykonavatel drží prostředky ve prospěch dědiců nebo právních nástupců vkladatele. Trust však úmrtím (zánikem) vkladatele může zaniknout, pokud by byla prokázána tomu odpovídající vůle vkladatele, případně pokud by o takovéto vůli platila domněnka o úmyslu darování osobě blízké.<sup>199</sup> Dřívější judikatura z formálních důvodů nepovažovala prokázání úmyslu darovat finanční prostředky k okamžiku smrti vkladatele za dostatečné pro vyvrácení existence domněněčného

---

<sup>196</sup> Finance Act 2001.

<sup>197</sup> Např. osoba XY si otevře bankovní účet v přírůstkovém spoluvlastnictví jménem svým a ZY. XY je jediným vkladatel. Osobou oprávněnou nakládat je jednak XY a pro případ smrti pak osoba ZY.

<sup>198</sup> Doyle v Byrne (1922) 56 ILTR.

<sup>199</sup> Talbot v Cody (1874) IR 10 Eq 138 – Domněněčný trust byl vyvrácen domněnkou darování osobě blízké, která byla spoluvlastníkem ve formě přírůstkového spoluvlastnictví.

trustu ve prospěch dědice (právního nástupce) vkladatele.<sup>200</sup> Tento přístup zakládající domněnečný trust však popíral explicitní vůli vkladatele.<sup>201</sup> Recentní judikatura proto zastává výklad, dle kterého zřízení přírůstkového účtu nemusí splňovat formální náležitosti závěti a prokázání vůle vkladatele je způsobilé vyvrátit domněnku vzniku domněnečného zpětného trustu,<sup>202</sup> a to bez ohledu na formu projevu takovéto vůle.

Formální (common law) vlastnické právo vzniká osobě odlišné od vkladatele již okamžikem, kdy tato osoba uzavře společně s vkladatelem (jako zakladatelem účtu) s bankou smlouvu o přírůstkovém účtu, dle kterého této osobě náleží právo při přežití plynoucí z přírůstkového vlastnictví k finančním prostředkům účtu. Ekvitním vlastníkem se však stává až úmrtím vkladatele, přičemž existence domněnečného trustu ve prospěch dědiců vkladatele je vyloučeno již tím, že vkladatel úmyslně podepsal smlouvu zakládající přírůstkový účet (vlastnictví). Z faktického hlediska tedy třetí osoba získává dar s odkládací podmínkou vázanou na smrt vkladatele. Tento výklad umožnil realizaci darování pro případ smrti (donatio mortis causa), tedy umožnil zůstaviteli nakládat s částí pozůstalosti mimo dědické řízení.

Právní teorie poukazuje na některé sporné aspekty tohoto konceptu. Zejména s ohledem na princip smluvního společenství a princip protiplnění v právním systému common law není právně-teoreticky zřejmé, jak může třetí osoba vynucovat smlouvu s bankou, ačkoli neposkytla protiplnění.

---

<sup>200</sup> Owens v Owens [1932] IR 225 – Přírůstkový účet ve jménu vkladatele a jeho synovce. Vkladatel měl po dobu svého života výlučné právo nakládat s prostředky. Úmysl poskytnout prostředky jako právo při přežití soud neshledal dostatečným, neboť nesplňoval formální náležitosti závěti. K vyvrácení domněnečného trustu bylo vyžadováno okamžité oprávnění za života vkladatele – dispoziční právo.

<sup>201</sup> Lynch v Burke and AIB [1995] 2 IR 159 – Pro nesplnění formálních náležitostí (nestačila před smrtí vkladatelky podepsat) držela neteř vkladatelky zůstatek na účtu ve formě domněnečného zpětného trustu ve prospěch sestry zůstavitelky, ačkoli její úmysl byl obdarovat právě neteř. Soudce O’Hanlon se cítil vázán předchozí judikaturou, ale postup kritizoval. V odvolací instanci soud (O’Flaherty) rozhodl, že právo při přežití není totožné s testamentární dispozicí.

<sup>202</sup> AIB Finance Ltd v Sligo County Council [1995] 1 ILRM 81 – Právo při přežití se nerovná testamentárnímu nakládání s majetkem, tudíž nemusí splňovat zákonné náležitosti zřízení poslední vůle. Úmysl zřídít právo při přežití vyvrací domněnku vzniku domněnečného zpětného trustu.

Russel v Scott (1936) 55 CLR – Australský rozsudek. Domněnečný trust ve prospěch vkladatele přírůstkového účtu zaniká jeho smrtí neboť jeho další existence by odporovala vůli vkladatele.

Judikatura proto dovodila,<sup>203</sup> že je dostatečné, pokud protiplnění poskytne jedna osoba, pokud s další osobou smlouvu uzavřela společně (na jedné smluvní straně). Pokud by na smlouvě chyběl podpis této třetí osoby, lze ji zhojit aplikací principu jednatelství, případně může tato osoba souhlas dodatečně ratifikovat<sup>204</sup> a tím se stát součástí smluvního společenství.

Ekvitní vlastnictví (prospěch) třetí osoby vyplývá z úmyslu vkladatele zřídit vlastnické právo při přežití této třetí osoby. Obecnou podmínkou vzniku přírůstkového spoluvlastnictví je jednota držby a nabytí titulu spoluvlastníků majetku. Jinými slovy přírůstkoví vlastníci musí majetek nabýt ze stejného titulu a mít stejná majetková práva. Třetí osoba má v průběhu života vkladatele právo disponovat s prostředky přírůstkového účtu, neboť je formálním (common law) vlastníkem. Z těchto důvodů je po dobu života vkladatele vykonavatelem trustu ve formě domněněčného zpětného trustu. Úmrtím vkladatele trust zanikne, neboť dojde ke splnutí osoby oprávněné a vykonavatele. Koncem podmíněného darování pro případ smrti tedy nevylučuje jednotou držby a vlastnictví, koncept smluvního protiplnění ani členství ve smluvním společenství.<sup>205</sup>

#### **6.4. Účelový trust**

Vůli zakladatele při založení účelový trustu je dosažení nebo přispění k dosažení specifikovaného cíle (účelu) prostřednictvím užití majetku, který zakladatel převádí na vykonavatele. Účelové trusty tím narušují obvyklou strukturu trustů, neboť nejsou založeny ve prospěch konkrétní osoby oprávněného, tedy není dána určitost subjektu. Ne všechny představitelné účely jsou právem uznávány a pouze právem aprobované účely mohou odůvodňovat vznik účelového trustu a absenci konkrétního oprávněného.

---

<sup>203</sup> Coulls v Bagot's Executory and Trustee Co Ltd. (1966-97) CLR.

<sup>204</sup> McEvoy v Belfast Banking Co [1935] AC 24.

<sup>205</sup> Lynch v Burke and AIB [1995] 2 IR 159.

Capper David; Survivorship Rights in Joint Deposit Accounts; NILQ; 1996.

Woods Una; Joint Deposit Accounts and the Conditional Gift Theory; Ir Jur 281; 2002.

Účelové trusty lze dále kategorizovat na nedobročinné a dobročinné trusty. Jak by již bylo možné dovodit ze samotného názvu, dobročinné účelové trusty jsou založeny za veřejně prospěšným účelem, kdežto nedobročinné sledují právem aprobovaný účel, ten však primárně nepředstavuje prospěch širšího okruhu osob.

#### 6.4.1. Nedobročinné účelové trusty

Nedobročinné účelové trusty jsou zakládány k dosažení konkrétního cíle (naplnění konkrétního účelu), aniž by se jednalo o účel, který by spadal do obecného numerativního výčtu všeobecně dobročinných účelů. Takto zakládané trusty jsou zásadně nulitní, případně právně nevynutitelné. Neplatnost nedobročinného účelového trustu je shledávána v absenci určitosti subjektu nebo vůle.

Jak již bylo výše zmíněno, obecná struktura trustu předpokládá určení osoby oprávněné z trustu. Absence určení oprávněné osoby by při realizaci trustu znamenala nejen absenci osoby, v jejíž prospěch by mělo být z majetku drženého v trustu plněno, ale též absenci zásadně jediné osoby, která má právo se domáhat plnění podmínek trustu. Pokud by tedy nebylo oprávněného, potom by nebylo možné v rámci výkonu rozhodnutí nařídit a vykonat povinnost ve prospěch konkrétní osoby.<sup>206</sup>

Pokud by zakladatelský akt trustu formálně uváděl založení nedobročinného účelového trustu, ale z materiálního hlediska by bylo možné dospět k závěru, že majetek trustu má být držen a plněn ve prospěch konkrétní osoby, nejednalo by se o nedobročinný účelový trust, ale o explicitní trust, z něhož má práva de facto oprávněná osoba.<sup>207</sup> Podle zásad ekvitního práva má totiž obsah vždy přednost před formou.

Právní systém common law upravuje zvláštní institut zákazu věčné nezczitelnosti (viz výše), tedy vlastnické právo nemůže být právně vázané

---

<sup>206</sup> *Morice v Bishop of Durham* [1804] 9 Ves 399.

<sup>207</sup> *Re Denley's Trust Deed* [1969] 1 Ch – Zdánlivě necharitativní účelový trust k údržbě zahrad obchodní společnosti byl shledán platným trustem ve prospěch jejich zaměstnanců, kteří je výlučně užívali. Přímý nebo nepřímý prospěch identifikovatelných osob je dostačující k vyloučení účelového trustu.

(nezcizitelné) déle, než stanoví maximální lhůta nezcizitelnosti.<sup>208</sup> Účelový trust je přitom s tímto institutem v potenciálním rozporu, neboť zde existuje riziko, že účel trustu by nemusel být v této lhůtě dosažen. V takovém případě by se trust stal neplatným ab initio.

Vývojem judikatury byl umožněn za výjimečných podmínek vznik účelových nedobročinných trustů jako „ústupek lidské slabosti a citění“.<sup>209</sup> Soudní praxe dovodila taxativní výčet nedobročinných účelů, jejichž stanovení v zakladatelském aktu umožňují trust založit. Pokud by měl být účelový trust zřízen za absurdním nebo neurčitým účelem, který by činil trust nespravovatelným a rozmarným,<sup>210</sup> potom by zamýšlený trust vůbec nevznikl. Z níže uvedených výjimečných účelových nedobročinných trustů je zřejmé, nakolik je výčet účelů úzký.

Zpočátku nebylo za aprobovaný účel považováno zřizování a údržba hrobek. Legislativní změny tento účel umožnily,<sup>211</sup> zároveň však byly stanoveny finanční limity, které mohou být za tímto účelem v trustu drženy. Podmínkou vzniku trustu je, aby byl dostatečně určitý a jeho podmínky neporušovaly pravidla zakazující (věčnou) nezcizitelnost.<sup>212</sup>

V praxi je zákaz věčné nezcizitelnosti obcházen tím, že finanční prostředky jsou převedeny za faktickým účelem údržby konkrétních hrobek

---

<sup>208</sup> 21 let. Velká Británie - Perpetuities and Accumulations Act 2009 - Podle britského práva však došlo od roku 2010 k podstatnému prodloužení lhůty na 125 let.

<sup>209</sup> Roxburgh J; Re Astor's Settlement Trusts [1952] Ch 534.

<sup>210</sup> McCaig v University of Glasgow 1907 – Skotský případ, ve kterém byl trust založený za účelem umístování soch zakladatele shledán neplatným.

Brown v Burdett (1882) 2 Ch D 667 – Zůstavitelka odkázala dům dědicům s tím, že mají jednu místnost ponechat zamknutou, pro případ, kdyby se vrátil její duch. Trust byl shledán neplatným.

Re Astor's Settlement Trusts [1952] Ch 534 – Trust shledán neurčitým a nestanovujícím oprávněného, neboť jeho účelem byla podpora a udržení nezávislosti, spolupráce, oblíbenosti tisku.

<sup>211</sup> Irsko - S50 Charities Act 1961 – Dary pro údržbu a zlepšení pomníků a památníků zemřelých jsou považovány za charitativní, pokud nepřekračují částku £1000 nebo £60 ročně. Irská komise pro reformu práva navrhla zvýšení těchto částek na £16000 nebo £1000 ročně.

<sup>212</sup> Musset v Bingle [1876] WN 170 – Dar určený ke zřízení památníku byl shledán platným na základě předpokladu zřízení v maximální lhůtě nezcizitelnosti. Dar k údržbě památníku byl neplatný pro její porušení.

Re Hooper [1932] 1 Ch 38 – Podmínky trustu určovaly údržbu po dobu, po kterou to právo umožňuje. Trust byl shledán platným pro dobu maximální lhůty nezcizitelnosti.

v režimu dobročinných trustů na náboženské společnosti, které údržbu realizují v rámci své vedlejší činnosti.<sup>213</sup>

Účelem nedobročinného účelového trustu může být též péče o konkrétní<sup>214</sup> zvíře. Podmínkou platnosti trustu je opět nepřekročení maximální lhůty nezcizitelnosti. To souvisí se skutečností, že po takto dlouhé době by se pravděpodobně nejednalo o podporu konkrétního zvířete, ale spíše o obecnou podporu fauny nebo určitého druhu zvířat, což však může být právem aprobovaným účelem dobročinného trustu. V těchto případech by bylo proto nutné při analyzování nedobročinného účelového trustu posoudit, zda po materiální stránce se nejedná o dobročinný účelový trust.

Pokud by měla být účelem nedobročinného trustu podpora sdružení<sup>215</sup> bez právní subjektivity, je takovýto trust zásadně neplatný pro absenci oprávněného. Trust by byl však platný, pokud by byla jeho účelem podpora všech současných členů<sup>216</sup> zmíněného sdružení. Podmínkou, aby bylo plnění trustu shledáno jako plnění ve prospěch stávajících členů je, že zakladatelský akt nesmí charakterizovat plnění jako věčné či opakované a nepřetržité. Takovéto plnění by totiž vedlo k porušení zásady určitosti nebo určitelnosti osoby oprávněné z trustu, protože by nebylo možné stanovit výčet oprávněných nebo alespoň u každé osoby určit, zda do okruhu oprávněných spadá či nikoli. Nepřetržitost plnění by byla dále v rozporu se zásadou zakazující (věčnou) nezcizitelnost.

---

<sup>213</sup> Re Endacott [1960] Ch 232 – Převod ve prospěch farnosti. V tomto případě byl však trust shledán neplatným pro jeho neurčitost.

<sup>214</sup> Pettingall v Pettingall (1842) 11 LJ Ch – Trust, jehož účelem byla péče o zůstavitelova oblíbeného koně. Re Dean [1889] 41 Ch – Trust shledán neplatným, neboť překračoval maximální lhůtu nezcizitelnosti, když ji stanovil na 50 let.

Re Kelly [1932] IR – Trust jehož účelem byla péče o zůstavitelovy psy. Soud shledal za rozhodující pro běh maximální lhůty nezcizitelnosti život zůstavitele, neboť zvíře nemůže založit živou bytost ve smyslu práva. Trust byl shledán platný s limitem 21 let od smrti zůstavitele.

<sup>215</sup> Leahy v AG for New South Wales [1959] AC 457 – Trust ve prospěch spolku, který byl shledán necharitativní byl necharitativním účelovým trustem a tudíž neplatným pro porušení určitosti oprávněného a pravidla zakazující (věčnou) nezcizitelnost.

Re Byrne Deceased [1935] IR 782 – Trust ve prospěch necharitativního spolku byl shledán platným s tím, že jej lze konstruovat jako trust ve prospěch aktuálních členů, za podmínky, že mohou na základě zakladatelských smluv kdykoli nakládat s majetkem spolku.

<sup>216</sup> Re Delany's Estate (1882) 2 LR IR – Trust ve prospěch ženského kláštera shledán jako trust ve prospěch jeptišek jej tvořících v době zůstavitelovy smrti.

Re Keogh's Estate [1945] IR 13 – Konstrukci závěti je nutno vykládat tak, že nezakládá (věčnou) nezcizitelnost.

Přestože nedobročinné trusty zřízené za účelem podpory sdružení bez právní subjektivity by měly být nulitní, v soudní praxi bývá jejich platnost zachována právní konstrukcí, že podpora má být ve prospěch současných členů takového sdružení. Britská úprava se vypořádala specifickým způsobem s faktickým problémem, že člen sdružení by mohl snížit faktický majetek sdružení, neboť by s ním mohl nakládat jako ekvitní vlastník. Proto oprávnění člena se považuje za majetkovou hodnotu, kterou člen sdružení drží jako vykonavatel v dalším trustu za podmínek zakladatelské smlouvy sdružení ve prospěch jeho současných členů.

#### 6.4.2. Dobročinné účelové trusty

Dobročinné účelové trusty jsou systémovou výjimkou ze zásady neplatnosti účelových trustů. Tato výjimka je zdůvodňována významem dobročinných účelových trustů a jejich společenským přínosem. To se následně odráží ve způsobu a aktivní legitimaci jejich vynucení. Z hlediska právní teorie proto bývají dobročinné účelové trusty traktovány odděleně jako zvláštní kategorie trustů.

Absence oprávněného, a tedy i jeho aktivní legitimace vynucovat trust, je nahrazena specifickými právy státu. Na vynucování dobročinných účelových trustů se podílí státní zastupitelství prostřednictvím účasti na všech řízeních, ve kterých je předmětem oprávnění z dobročinného účelového trustu. Dále např. irská právní úprava zakládá zvláštní Komisi pro dobročinné darování a odkazy,<sup>217</sup> která vykonává dohled nad řádnou správou dobročinných účelových trustů. Pravomoci této komise jsou rozsáhlé, neboť může nahradit osobu vykonavatele, poskytovat mu rady k výkonu správy, dát mu oprávnění k realizaci jinak neoprávněným úkonům nebo aplikovat specifickou doktrínu Cy Pres vedoucí k nahrazení účelu trustu. Proto, aby mohl stát plnit funkce dozoru a donucení, musí být dobročinné trusty evidovány ve zvláštních rejstřících.<sup>218</sup> Právní úprava také klade požadavky na

---

<sup>217</sup> Commission of charitable donation and bequest

<sup>218</sup> Např. Irsko - Registrar of Charities.

právní formu vykonavatele dobročinného účelového trustu s ohledem na skutečnost, že dosažení jeho účelu je dlouhodobého charakteru.<sup>219</sup>

Na dobročinné účelové trusty jsou obvykle vázány daňové výhody, jako je např. osvobození od daně z příjmů, daně darovací a daně z kapitálových příjmů. Dále prostřednictvím specifické doktríny Cy Pres je možno nahradit účel trustu, aniž by došlo k jeho zániku. Jak bylo zmíněno výše, nucený výkon podmínek trustu a dohled nad nimi je realizován státem. Pokud by byl okruh dobročinných účelů specifikován příliš široce, velké množství vzniklých trustů by znemožnilo efektivní plnění úkolů státu ve vztahu k trustům. Z těchto důvodů je posouzení a klasifikace trustu jako dobročinného restriktivní.<sup>220</sup>

Stane-li se účel trustu nebo způsob jeho naplňování nemožným<sup>221</sup> či nezákonným, případně je-li účel pravděpodobně nesplnitelným či byl již naplněn, dále v případech, kdy existuje efektivnější způsob naplnění trustu, než je stanoven v zakladatelském aktu, lze za užití doktríny Cy Pres nahradit účel trustu<sup>222</sup> nebo způsob jeho naplňování tak, aby byl co nejbližší podmínkám původního charitativního trustu. Původ označení této doktríny pochází ze staré normanské francouzštiny a znamená „tak blízko jak jen to je možné“. Pokud nemožnost naplnit podmínky trustu nastane v době jeho existence, použije se tato doktrína bez dalšího. V případě, že by nemožnost byla daná od samého počátku, tedy již při vzniku trustu, potom dříve, než je tato doktrína aplikována, musí být prokázán počáteční dobročinný úmysl zakladatele trustu.<sup>223</sup> Účel trustu, který má nahradit účel trustu identifikovaný v zakladatelském aktu, musí co nejvíce odpovídat vůli zakladatele, tedy být co nejbližší účelu, který se stal nemožným, splněným či zakázaným. V Irsku až

---

<sup>219</sup> Vykonavatelem může být buď sdružení bez právní subjektivity nebo společnost s ručením omezeným garancí (Company limited by guarantee). Komise pro reformu práva navrhuje zřízení zvláštní právní formy společnosti – „společnost s účelovým určením“, stanovit další práva a povinnosti vykonavatelů dobročinných trustů.

<sup>220</sup> 1961, 1973 Charities Act.

<sup>221</sup> *Biscoe v Jackson* (1887) 35 Ch D – Nemožnost nalezení pozemku k realizaci účelu trustu vztahujícímu se ke konkrétní farnosti vedla k aplikaci doktríny Cy Pres vzhledem k obecnému záměru zakladatelky.

<sup>222</sup> Např. *Irsko - S47(1) Charities Act 1961*.

<sup>223</sup> *Re Satterthwaite's Will Trusts* [1966] 1 All ER 919 – Trust byl zřízen závětí ve prospěch řady identifikovaných dobročinných společností na ochranu zvířat, z nichž v době smrti zůstavitelky některé již neexistovaly. Ze závěti vyplývala nenávisť zůstavitelky k lidské rase. Soud odvodil obecný úmysl zakladatelky k podpoře zvířat a pomocí doktríny Cy Pres nahradil právo zaniklých společností právem jiných subjektů s obdobným předmětem činnosti.

do roku 1961 prováděly nahrazení účelu dobročinného trustu soudy, nyní je to v pravomoci Komise pro dobročinné darování a odkazy. Pokud je však účel trustu příliš specifický, vztahující se ke konkrétní osobě nebo věci, nelze obvykle obecný dobročinný úmysl odvodit. V takových případech nelze aplikovat doktrínu *Cy Pres*, ačkoli je to v praxi vzhledem k extenzivnímu pojetí soudů zcela výjimečné. V těchto případech, vzniká zpětný trust ve prospěch zakladatele nebo jeho právních nástupců (dědiců).

Možnost nahradit účel trustu, resp. okruh oprávněných je základním odlišujícím rysem dobročinných trustů od jiných druhů trustů, u kterých by nemožnost splnění podmínek zakladatelského aktu nebo neexistence zamýšlené oprávněné osoby vedla buď k jejich nulitě (v případě počáteční nemožnosti) či zániku (při následné nemožnosti), alternativně ke vzniku automatického zpětného trustu ve prospěch zakladatele.

Neexistuje legislativní definice dobročinného účelové trustu, nicméně právní vymezení institutu lze odvozovat z demonstrativního zákonného výčtu uznávaných charitativních účelů<sup>224</sup> a související judikatury, která vymezila jeho podmínky a náležitosti<sup>225</sup>.

Proto, aby byl trust založen jako dobročinný, musí být jednak jeho účel ve prospěch celé společnosti nebo její podstatné části, dále pak musí být možnost tento účel podřadit pod jeden ze čtyř uznávaných dobročinných účelů (vymýcení chudoby, podpora vzdělávání, podpora náboženství, obecná prospěšnost pro společnost).

Zatímco u ostatních typů trustů by takto široce definovaný okruh oprávněných nebo potenciálně oprávněných způsoboval jeho nespravovatelnost, tedy i nulitu, v případě charitativních trustů je takto široce definovaný okruh oprávněných naopak podmínkou jeho existence. Judikatura

---

<sup>224</sup> Irsko - Charitable Uses Act 1634 – V preambuli byl demonstrativní výčet charitativních účelů („podpora starých, nemohoucích a chudých). Ačkoli byl tento zákon již zrušen, nadále je citován judikaturou jako výkladové vodítko.

Re Worth Library [1995] 2 IR 301 – Kean J: „Trust může být shledán dobročinným, pokud může být shledán ve shodě s duchem a záměrem zákona.“

<sup>225</sup> Commissioners For Special Purposes of Income Tax v Pemsel [1891] AC 531.

potom podává výklad pojmu „podstatná část společnosti“, kterou je nezanedbatelný počet potenciálně oprávněných, přičemž jejich konkrétní identifikace nesmí být vázána na vztah s určitou osobou.<sup>226</sup> Tento výklad je striktní zejména u dobročinných trustů jejichž účelem je podpora vzdělávání, neboť v opačném případě by mohlo snadno docházet k zneužití institutu dobročinných trustů za účelem financování vzdělávání osob blízkých zakladateli. Naproti tomu v případech, kdy je účelem vymýcení chudoby a podpora náboženství, je tento výklad extenzivnější,<sup>227</sup> protože se jedná o účel, který je v zájmu celé společnosti bez ohledu na vztah zakladatele k potenciálně konkrétně oprávněným z daného dobročinného trustu. V Irsku v rámci reformní činnosti je Komise pro reformu práva navrhováno, aby byl zachován tento relativně neurčitý právní pojem s tím, že by měly být pouze publikovány právně nezávazné metodiky usnadňující klasifikaci konkrétního trustu a okruhu potenciálně oprávněných.

Právní systém common law jednotlivých států se odlišuje v otázce požívání výhod dobročinných trustů v případě souběhu dobročinného účelu a nedobročinného účelu v rámci jednoho trustu. Irská právní úprava<sup>228</sup> se inspirovala australským přístupem,<sup>229</sup> který umožňuje posuzovat části trustu separátně, jako by se jednalo o samostatné trusty. Ve Velké Británii je oproti

---

<sup>226</sup> *Oppenheim v Tabacco Securities* [1951] AC 297 – Trust byl zřízený za účelem vzdělávání zaměstnanců a bývalých zaměstnanců společnosti, jejichž celkový počet překračoval 100.000. Test (podmínka) podstatné části společnosti byl splněn, nicméně vztah těchto oprávněných k jednomu zaměstnavateli způsobil nemožnost kvalifikace trustu jako dobročinného.

*Re Crompton* [1945] Ch 123 – Trust zřízený pro podporu tří jmenovaných potomků není dobročinný.

*Re Worth Library* – Trust ve prospěch knihovny byl shledán nedobročinný, neboť faktický přístup do ní měli jen tři určití zaměstnanci.

*Mc Eney* [1941] IR – Trust založený za účelem získání zaměstnání neteří, synovců a mužských potomků nespĺnil veřejný prospěch.

<sup>227</sup> *Re Segelman deceased* [1996] Ch 171 – Trust založený za účelem prospěchu chudých a potřebných příbuzných zůstavitele shledán platným jako dobročinný, ačkoli většina z nich byla dobře finančně situována.

<sup>228</sup> Irsko - S49 Charities Act 1961 – S49(1) – V případech, kdy účel daru obsahuje dobročinné i nedobročinné účely, jeho podmínky musí být vykládány tak, aby nedobročinné byly vyloučeny. S49(2) – V případech, kdy je určen podíl dobročinného a nedobročinného trustu, potom neplatí ustanovení S49(1). Část nedobročinného trustu bude nulitní a stane se zpětným trustem ve prospěch zakladatele (až na výjimky zmíněné výše), druhá část (dobročinná) bude platným dobročinným účelovým trustem.

<sup>229</sup> *Leahy v AG for New South Wales* 1959 AC 457 – Majetek byl odkázán ve prospěch jakéhokoli náboženského řádu, který určí vykonavatel. Ne všechny řády však požívají dobročinný status. Toto bylo považováno pouze za limit omezující volbu vykonavatele, nikoli za důvod neurčitosti.

tomu zachován rigidní přístup,<sup>230</sup> který neumožňuje vznik dobročinného trustu v případech, že část jeho účelu nelze podřadit pod uznávané dobročinné účely.

#### 6.4.2.1. Dobročinné trusty za účelem vymýcení chudoby

Posouzení, zda trusty za účelem vymýcení chudoby splňují kritéria dobročinných trustů, vychází z extenzivních a benevolentnějších podmínek, než je tomu u jiných účelů. Z těchto důvodů se takto konstruované trusty obvykle kvalifikují jako dobročinné.

Vymýcení chudoby může být vztaženo na konkrétní geografickou oblast, dotčenou skupinu osob<sup>231</sup> nebo může být zcela abstraktní. Judikatura se zejména zabývala otázkou, výkladu pojmu chudoba, přičemž dospěla k závěru, že ta nemusí představovat strádání či nuznost, ale i případy sociální deprivace. Účelem vymýcení chudoby tedy nemusí znamenat pouze poskytnutí finančních prostředků, ale též nepřímá pomoc v rozličných formách prevence a sociální integrace.

Podmínkou vzniku trustu za účelem vymýcení chudoby je, aby ze zakladatelského aktu trustu vyplývalo, že účel trustu směřuje k nediskriminačnímu vymýcení chudoby, nikoli pouze ke zvýšení životního standardu.<sup>232</sup> Prospěch podstatné části společnosti je vykládán extenzivně,<sup>233</sup> proto je možné definovat skupinu potenciálních oprávněných

---

<sup>230</sup> Chichester Diocesan Fund v Simpson [1944] AC 341 – Zůstavitel odkázal £250.000 pro dobročinný nebo prospěšný účel, jaký uzná správce dědictví. Trust byl shledán nedobročinným, neboť správce mohl zvolit prospěšný účel, který z důvodů striktního výkladu by nemusel být dobročinný.

<sup>231</sup> AG v Exeter Corporation (1862) 2 Russ – Trust, který byl zřízen ve prospěch chudých určité oblasti byl shledán platný. Soud zároveň podotkl, že chudoba nemusí znamenat nuznost či strádání.

Re Coulthurst [1951] Ch 661 – Trust, jehož účelem byl prospěch vdov a dětí po zemřelých bankovních úřednících, kteří to nejvíce potřebují, byl shledán platným. Soud potvrdil, že chudoba neznámá nuznost.

IRC v Baddeley [1955] AC 572 – Podle rozhodnutí soudu pod účel vymýcení chudoby lze zařadit též výuku analfabetů.

<sup>232</sup> Re Sanders Will Trust [1954] Ch 265 – Trust k zajištění bydlení pracujících v určité oblasti nebyl shledán dobročinným.

Re Gwyon [1930] Ch 255 – Trust nebyl shledán dobročinným, neboť podmínky stanovující potenciální oprávněné vyloučily ty nejpotřebnější (jen pro ty co nezískávají jinou podporu, nejsou černí, jsou vzdělaní atd.).

<sup>233</sup> Re Scarisbrick [1951] Ch – Dobročinný trust ve prospěch příbuzných dcer a synů, kteří jsou dle názoru třetí osoby v nouzi shledán platným.

vztahem ke konkrétní osobě. Irská Komise pro reformu práva navrhuje striktní aplikaci zásady veřejného prospěchu, tedy zrušení takto výjimečného extenzivního výkladu. Důvodem je zejména snadná možnost zneužití tohoto typu trustů.

#### **6.4.2.2. Dobročinné trusty za účelem podpory vzdělávání**

Původní koncepce dobročinných trustů za účelem podpory vzdělávání směřovala výlučně k podpoře školských zařízení a škol všech stupňů. Takto restriktivní výklad byl opuštěn a jako dobročinný trust je možno uznat též takový, jehož účelem je podpora všeobecného kulturního rozvoje,<sup>234</sup> tedy i například podpora divadel, galerií, hudebních aktivit apod. Irská Komise pro reformu práva navrhla tyto další účely vyčlenit do zvláštní kategorie dobročinných trustů. Důvodem je skutečnost, že trusty zřízené za účelem podpory sportu a her nejsou uznávány jako dobročinné trusty. Výjimku však s ohledem na rozšířený okruh aprobovaných účelů dobročinných trustů za účelem podpory vzdělávání tvoří podpora tělesné výchovy mladých,<sup>235</sup> neboť tu lze považovat za součást vzdělávání.

Podmínka, aby byl trust zřízen ve prospěch podstatné části společnosti je vykládána striktně,<sup>226</sup> neboť s dobročinnými trusty jsou spojeny zejména daňové výhody a takovéto trusty by mohly být

---

Re Segelman deceased [1996] Ch 171 – Dobročinné trusty ve prospěch chudých a potřebných příbuzných mají obecný přínos a jsou logickou výjimkou ze zákazu vztahu k jedné osobě.

Dingle v Turner [1972] AC 601 – Rozšířilo výjimku zákazu vztahu k jedné osobě též na zaměstnance, kde je účelem vymýcení chudoby.

Re Denison (1974) 42 DLR – Trust ve prospěch chudých členů právnických klubů a spolků.

<sup>234</sup> Royal Choral Society v IRC [1942] 2 All ER 101 – Trust ve prospěch podpory sborových vystoupení shledán podporující vzdělávání, neboť zvyšuje kulturní úroveň země.

Re Delius [1957] Ch 299 – Kontroverzní případ trustu zřízeném manželkou zesnulého skladatele na podporu jeho děl shledán podporující vzdělávání, neboť to byl dle názoru soudu dobrý skladatel.

Re Pinion [1965] Ch 85 – Trust ke zřízení muzea z jeho sbírek nebyl shledán podporující vzdělávání (tudíž i neplatným), neboť podle odborného názoru neměla sbírka žádnou uměleckou hodnotu a tudíž nebyla přínosem pro společnost.

Re Hummeltenberg [1923] 1 Ch 237 - Trust k tréninku média pro seance shledán neplatným (nedobročinným) z důvodů nulového objektivního společenského přínosu.

<sup>235</sup> IRC v Mc Mullen [1981] AC 1 – Trust pro poskytování zázemí mladým lidem ve školách a univerzitách ke kolektivním hrám a sportu.

Re Dupree's Deed Trusts [1945] Ch 16 – Hry podporující mentální rozvoj mohou být účelem dobročinného trustu, pokud jsou určeny mladým lidem. Trust po podporu šachových turnajů osob do 21 let shledán platným, neboť šachy rozvíjí inteligenční a paměťové schopnosti, předvídatost, taktiku.

zneužívány ve prospěch osob blízkých zakladateli. Toto však nebrání tomu, aby byly zřizovány běžné (nedobročinné) trusty ve prospěch konkrétní osoby (oprávněného) na podporu jejího vzdělávání. Určitou alternativou a spojením obou koncepcí je zřízení trustu ve prospěch vzdělávací instituce s důrazem na přednost vzdělávání potomků zakladatele.<sup>236</sup>

#### **6.4.2.3. Dobročinné trusty za účelem podpory náboženství**

Podpora náboženství je jedním z aprobovaných účelů, který trust kvalifikuje jako dobročinný účelový trust. Z vymezení pojmu náboženství však existuje nejednotný přístup států s právním systémem common law a tomu odpovídající poněkud kontroverzní judikatura. Co zakládá náboženství a jaké aktivity jsou s tím spojeny, je vykládáno zásadně extenzivně.<sup>237</sup> Zatímco v Irsku a Velké Británii je podmínkou uznání náboženství víra v boha a jeho uctívání, australské právo je založeno na abstraktnější kvalifikaci náboženství vycházející z jakýchkoli uctívaných principů.<sup>238</sup>

Ve Velké Británii je podmínka prospěchu podstatné části společnosti vyžadována striktně, kdežto v Irsku platí spíše extenzivní

---

<sup>236</sup> *Spencer v All Soul's College* (1762) Wilm 163 – Trust ve prospěch vzdělávací instituce s příkazem, aby přednost byla dána potomkům shledán dobročinným.

*Re Lavelle* [1914] 1 IR 19

*Re Crompton* – Pokud je primárním účelem podpora instituce, potom trust je dobročinný, i když obsahuje příkaz přednosti příbuzných zakladatele.

<sup>237</sup> *Re Watson* [1973] 1 WLR – Trust pro podporu děl zakladatele a jeho přítele, kteří byli jedinými členy náboženské sekty shledán dobročinný.

*Thornton v Howe* [1862] 31 Beav. 14 – Trust k podpoře díla domnělé vizionářky, která byla oplodněna Duchem svatým a zplodila mesiáše shledán dobročinným.

*South Place Ethical Society* [1980] 3 All ER 918 – Trust nebyl shledán podporujícím náboženství, neboť jeho účelem byla podpora studia a rozšiřování etických principů. Soud stanovil odkazem na oxfordský slovník, že prvky náboženství musí být bůh a jeho uctívání. Trust však byl shledán dobročinným pro podporu vzdělávání. Obdobně postupovaly soudy ve Velké Británii, kdy scientologické církvi odmítli uznat náboženský charakter, neboť pouhá víra ve vyšší bytost bez jejího uctívání nezakládá náboženství. Toto potvrdil i případ *R v Registrar General; Ex p Segerdal* [1970] 3 All ER 886.

<sup>238</sup> *New Faith v Commissioners of Payroll Tax (of Australia)* (1983) 154 CLR – Náboženstvím může být též víra v nadpřirozené věci a principy, neomezující se pouze ve víru v boha nebo bytosti. Podpora scientologické církve založila dobročinný trust.

pojetí.<sup>239</sup> Kontroverznost judikatury existuje i ve vztahu k posuzování toho, co může tvořit veřejný prospěch. Irská legislativa otázku veřejného prospěchu ujasnila stanovením domněnky veřejného prospěchu, pokud trust podporuje náboženství. Z hlediska veřejného prospěchu je tak např. nepodstatné, zda podpora směřuje k veřejným nebo uzavřeným mším, neboť s ohledem na to, že mše podporují náboženství, aplikuje se domněnka veřejného prospěchu a takovéto trusty jsou kvalifikovány jako dobročinné.<sup>240</sup>

Trusty zřízené ve prospěch duchovních, jejich vzdělávání, podpoře ve stáří a misijní činnosti jsou kvalifikovány jako dobročinné za podmínky, že jejich účelem není výlučná podpora konkrétní osoby, ale vztahují se obecně k osobě vykonávající určitou funkci.<sup>241</sup>

#### **6.4.2.4. Dobročinné trusty založené za obecně prospěšnými účely**

Dobročinné trusty založené za obecně prospěšným účelem jsou zakládány na základě široké škály právem aprobovaných účelů. Jedná se o poněkud vágní sběrnou skupinu účelů, pro kterou je předpokladem určení dobročinnosti založeného trustu. Ne všechny obecně prospěšné účely však zakládají dobročinný charakter trustu. Podle irské judikatury je účel trustu uvedený v jeho zakladatelském aktu posuzován z hlediska souladu s preambulí právního předpisu ze 17. století, a to bez ohledu na skutečnost,

---

<sup>239</sup> Cocks v Manners (1871) LR 12 Eq – Trust ve prospěch kláštera nebyl shledán dobročinným, neboť se klášter nezapojoval do náboženského vzdělávání a informování veřejnosti. Trust však bylo možno kvalifikovat jako trust ve prospěch (oprávnění) současných členů kláštera.

Gilmour v Coats [1949] AC 426 – Trust ve prospěch uzavřeného kláštera nebyl shledán dobročinným, neboť modlení jeptišek nezakládá dostatečný veřejný prospěch, ačkoli to bylo deklarováno katolickou církví.

AG v Delaney (1875) IR 10 CL – Trust pro podporu veřejných bohoslužeb shledán dobročinný.

O'Hanlon v Logue [1906] 1 IR 247 – Trust založený za účelem podpory sloužení zádušních mší (za rodinu zakladatele) veřejně i soukromě byl shledán dobročinným.

Maguire v AG [1943] IR 238 – Soud odmítl aplikovat rozhodnutí z Cocks v Manners (1871) LR 12 Eq a přiznal trustu ve prospěch uzavřeného kláštera dobročinný charakter.

Bank of Ireland Trustee Co Ltd. v AG [1957] IR – Potvrdil irskou judikaturu a uznal trust ve prospěch uzavřeného kláštera (k opravám a rozvoji) za dobročinný.

<sup>240</sup> Např. Irsko - S45(2) Charities Act 1961.

<sup>241</sup> Donellan v O'Neil (1870) IR 5 Eq – Trust založený ve prospěch podpory konkrétního duchovního nebyl shledán za dobročinný, ale za běžný druh trustu.

Gibson v Representative Church Body (1881) 9 LR Ir – Trust založený za účelem prospěchu kaplana a jeho následovníků byl shledán za dobročinný.

že tento právní předpis byl již zrušen.<sup>242</sup> Mezi aprobované účely podle tohoto zákona patří podpora starých, nemocných a nemohoucích. Extenzivním výkladem za aprobovaný účel lze považovat též prospěch nemocnic a obdobných zařízení. Autor upozorňuje, že s ohledem na vágnost této skupiny účelů nelze podat její vyčerpávající výčet.

Již výše bylo zmíněno, že trusty, jejichž účelem je podpora sportu a rekreace, zásadně nejsou považovány za dobročinné,<sup>243</sup> zejména pokud jejich účelem je podpora samotného sportu. Je-li však účelem trustu podpora sportovních zařízení,<sup>244</sup> je možné takovýto trust kvalifikovat jako dobročinný. Jedná se o obdobný princip, jako byl uveden výše u dobročinných účelových trustů za účelem podpory vzdělávání v případech, že účelem je podpora vzdělávání mladistvých. Trust založený za obecným účelem podpory sportu by tak byl nedobročinným (běžným trustem), který by nepožíval daňové výhody.

Do této skupiny dobročinných trustů patří též trusty založené za účelem podpory péče o faunu a floru.<sup>245</sup> Institut trustu se v této oblasti adaptoval vývoji společenských hodnot s ohledem na ekologické aspekty.

---

<sup>242</sup> Irsko - Charitable Uses Act 1634 – V preambuli byl demonstrativní výčet charitativních účelů („podpora starých, nemohoucích a chudých). Ačkoli byl tento zákon již zrušen, nadále je citován judikaturou jako výkladové vodítko.

Re Robinson [1951] Ch 198 – Podpora starých lidí je dobročinným účelem, slova zákona nejsou kumulativní.

<sup>243</sup> Re Nottage [1895] 2 Ch – Trust poskytující cenu vítězi jachtařských závodů jako způsob podpory jachtingu nebyl shledán dobročinným.

Re Gray [1925] Ch – Trust k podpoře sportu k zajištění fyzické kondice ozbrojených sil shledán dobročinným neboť byl jiným způsobem společensky prospěšný.

<sup>244</sup> Re Morgan [1955] 1 WLR.

Re Snowcroft [1838] 2 Ch – Zřízení čítáren v určité oblasti je účelem dobročinného trustu.

<sup>245</sup> Re Wedgewood [1915] 1 Ch – Trust k ochraně zvířat a vývoji humánních metod porážek je dobročinný.

Re Douglas (1887) 35 Ch D – Trust k zabránění krutostem na zvířatech a zřízení psiho útulku je dobročinný.

Re Grove Grady [1975] Ch – Trust k podpoře útulku určeného jako klidné místo pro rozmnožování zvířat nebyl ve Velké Británii shledán za dobročinný, neboť lidé neměli mít ani možnost se tam podívat - neexistoval veřejný prospěch. Irská judikatura toto rozhodnutí pravděpodobně nebude následovat.

AG v Sawtell [1978] 2 NSWLR 200 – Trust k podpoře fauny a flory dobročinný s odkazem na celosvětovou změnu pohledu k zachování přírody.

Armstrong v Reeves (1890) 25 LR 325 – Trust k podpoře společnosti jejíž cíl byl zákaz vivisekce shledán dobročinným z důvodů zabránění krutému zacházení se zvířaty.

National Anti Vivisection Society v IRC [1948] AC 31 - Trust k podpoře společnosti s cílem zakázat vivisekci neshledán dobročinným, neboť přínos vivisekce nemůže být vyrovnán s nahodilým utrpením zvířat. Důvodem nepřiznání dobročinného účelu též bylo, že společnost měla za cíl změnit právo, což byl politický účel.

Trusty založené za účelem politického charakteru zásadně nejsou kvalifikovány jako dobročinné. V tomto smyslu je politický charakter účelu trustu shledán v případech, má-li být předmětem trustu činnost směřující ke změně práva,<sup>246</sup> vládní politiky nebo k podpoře politických stran. Právní systém common law neumožňuje vznik dobročinných trustů takového charakteru, neboť při soudním rozhodování o existenci podmínky veřejného prospěchu takového trustu, by byly soudy nuceny jako předběžnou otázku posoudit prospěch z navrhované legislativní změny, čímž by mohlo dojít k zásahu do pravomocí zákonodárského orgánu. Celkově účel trustu nelze považovat za politického charakteru v případě, že politické aspekty účelu celého trustu jsou pouze podpůrné a vedlejší, přičemž ve vztahu k hlavnímu účelu tvoří pomocnou funkci. V takovémto případě by bylo nutno trust kvalifikovat podle jeho hlavního převažujícího účelu,<sup>247</sup> může tedy být kvalifikován i jako dobročinný.

Splnění podmínky prospěchu podstatné části společnosti je posuzováno v Irsku ze subjektivního hlediska zakladatele, kdežto ve Velké Británii toto kritérium musí být naplněno objektivně.<sup>248</sup> U trustů založených za obecně prospěšným účelem je splnění této podmínky často implikováno<sup>249</sup> ze zásady spravedlnosti nebo právní test k jejímu splnění není přísný.

---

<sup>246</sup> *Bowman v Secular Society Ltd* [1917] AC 406.

*National Anti Vivisection Society v IRC* [1948] AC 31.

<sup>247</sup> *McGovern v AG* [1982] Ch – Trust zřízený Amnesty International k propuštění politických vězňů, zajištění zrušení tortury a nelidského zacházení shledán dobročinný. Změna práva byla považována pouze za vedlejší účel trustu. Soud rozlišil mezi organizacemi poskytujícími poradenství a informace, které považoval za dobročinné, od propagandistických, které nemohou mít dobročinný status.

<sup>248</sup> *Re Lewis* 1958 Ch 104 – Trust za účelem prospěchu 10 slepých dívek shledán dobročinný.

*Re Cranston* [1898] 1 IR 431 – Trust založený ve prospěch vegetariánské společnosti shledán dobročinný.

<sup>249</sup> *Re Dunlop* [1984] NI 408.

*IRC v Baddeley* [1955] AC 572.

### **6.5. Vykonstruovaný trust**

Vykonstruované trusty tvoří zvláštní kategorií trustů, neboť vznikají ex lege jako právní důsledek relevantní skutečnosti. Na rozdíl od zpětných (implikovaných) trustů, vykonstruovaný trust není založen na vůli zakladatele ani na právní domněnce o ní, vzniká nejen bez ohledu na její implicitní nebo explicitní vyjádření, ale často též ve zřejmém rozporu s ní. O existenci vykonstruovaného trustu rozhoduje soud vždy, pokud to vyžaduje „*spravedlnost a dobré mravy*“.<sup>250</sup> Obdobně jako je tomu u zpětného (implikovaného) trust, ani pro vznik vykonstruovaného trustu není vyžadováno splnění formální náležitosti, které jsou vyžadovány pro vznik explicitních trustů.

Vznik vykonstruovaných trustů je obvykle odbornou literaturou kategorizován do dvou skupinách případů: jednak při existenci předchozího trustu nebo zvláštního vztahu důvěry a dále v ostatních případech.

#### **6.5.1. Vykonstruované trusty vzniklé na základě dříve existujícího trustu nebo zvláštního vztahu**

Právní systém common law na rozdíl od kontinentálních právních systémů neuzivá institut bezdůvodného obohacení, ale namísto něj nastupuje aplikace této specifické kategorie trustů. Vykonstruovaný trust zejména vzniká jako právní důsledek skutečnosti, že osoba ve zvláštním vztahu důvěry, tedy například též vykonavatel z existujícího trustu, získal prospěch v souvislosti s výkonem svých povinností nebo v souvislosti s využitím související možnosti realizovat určitou transakci. Zatímco kontinentální právní kultura by takovéto jednání posoudila buď jako bezdůvodné obohacení nebo jako možnou škodu vzniklou třetí osobě, právní systém common law pro tyto účely zakládá ex lege vykonstruovaný trust, jehož předmětem je takto nabytý majetek, který tato osoba vlastní ve formálním (common law) vlastnictví jako vykonavatel trustu ve prospěch oprávněného (třetí osoby, které majetkový prospěch ušel, jejíž majetek se zmenšil nebo jež nemohla využít hospodářskou příležitost).

---

<sup>250</sup> Denning MR; Hussey v Palmer [1972] 1 WLR.

Oproti některým kontinentálním úpravám, které neaplikují institut ušlé hospodářské příležitosti, konstruktivní trust pokrývá i následné zmnožení majetku, neboť veškeré investiční dispozice a zisk z nich musí náležet do majetkové podstaty trustu.

Zvláštní důvěrný vztah (důvěry) vzniká v situacích, kdy právní řád nebo smluvní vztah vyžaduje jednání v dobré víře ve prospěch třetí osoby. Zejména tento vztah vzniká na základě jednatelského zmocnění nebo zakladatelského aktu trustu mezi jeho stranami. Existence zvláštního vztahu důvěry tedy zakládá povinnost jednání strany v dobré víře ve prospěch zastoupeného v případě zastoupení nebo oprávněného v případě trustu. Demonstrativně je takovýmto vztahem vztah zakladatele, vykonavatele a oprávněného z trustu, osobou tvořící jednatelský orgán právnické osoby a právnickou osobou samotnou, vztahy mezi společníky osobních obchodních společností, vztah zástupce a zastoupeného. S ohledem na skutečnost, že tato pravidla mají zabránit vzniku eventuálnímu konfliktu zájmů stran, vykládají soudy pojem zvláštního vztahu důvěry extenzivně.<sup>251</sup>

Vykonstruovaný trust vzniká ex lege jako právní důsledek porušení zvláštních právních povinností plynoucích z důvěrného vztahu. Výkladem a contrario tedy vykonstruovaný trust nemůže vzniknout na základě vůle zakladatele. V samostatné kapitole jsou níže analyzovány povinnosti vykonavatele, zejména zákaz nabytí prospěchu v souvislosti s výkonem jeho povinností. Na tomto místě bude proto věnován prostor pouze právním důsledkům jejich porušení.

Vykonavatel<sup>252</sup> nebo zmocněnec *nesmí využívat ve svůj prospěch příležitosti*, které se naskytnou v souvislosti s výkonem jeho povinností vyplývajících z existence trustu nebo zastoupení. Stejně podmínky platí pro

---

<sup>251</sup> Reading v AG [1951] AC 507 – Zvláštním vztahem může být i postavení vojáka vůči státu vzhledem k jeho pravomocem. Voják byl obligačně odpovědný k vydání peněžních prostředků nabytých formou úplatků za armádní vybavení k usnadnění pašování zboží.

<sup>252</sup> Keech v Sandford (1726) Sel. Cas. Ch 61 – Nájem pozemku byl zřízen a držen ve formě trustu ve prospěch nezletilého. Vykonavatel trustu neobnovil nájem ve prospěch oprávněného (nezletilého), přičemž vykonavatel se stal sám nájemcem. Rozhodnutí soudu určilo, že prospěch vyplývající z nájmu drží vykonavatel ve formě vykonstruovaného trustu ve prospěch nezletilého.

výkon funkce člena statutárního orgánu. V případě porušení této povinnosti získaný prospěch tvoří majetkovou podstatu vzniklého vykonstruovaného trustu a vykonavatel odpovídá za jeho vydání oprávněnému. Podmínky vzniku vykonstruovaného trustu nevyklučují okolnost, že obohacujícím jednáním osoby ve zvláštním vztahu došlo zároveň ke zhodnocení majetku držení ve formě trustu případně majetku zmocnitele, právnické osoby.<sup>253</sup> Vznik vykonstruovaného trustu tedy není podmíněn podvodným jednáním nebo jednáním mala fides, ale výlučně je vázán na okolnost, že osoba nabude prospěch v souvislosti se svým zvláštním postavením.<sup>254</sup> Proto důsledek aplikace podmínek vzniku vykonstruovaného trustu může mít hospodářsky nemotivující charakter a výsledně i negativní dopad na rozmnožení majetku, který je předmětem zvláštního vztahu důvěry. Na druhou stranu vznik vykonstruovaného trustu je účinným důsledkem porušení zákazu konkurence a efektivním nástrojem proti zneužití důvěrných informací v obchodním styku.<sup>255</sup>

Osoba ve zvláštním důvěrném vztahu dále *nesmí zapříčinit rozpor zájmů* vyplývajících z tohoto vztahu s jeho osobními zájmy. Proto např. v případě, že předmětem trustu nebo výkonu funkce je činnost obchodní společnosti, potom v soutěžním vztahu nemůže vykonavatel podnikat sám

---

<sup>253</sup> Boardmann v Phipps [1967] 2 AC – Vykonavatel trustu držel podíly ve veřejně neobchodované (nekotované) společnosti, která nebyla řádně spravována. Právní zástupce mu poradil, že oprávnění z trustu by byly v lepší pozici, pokud by získal nad společností kontrolu. V danou dobu však nebylo v trustu dostatek prostředků k nakoupení dalších podílů. Právní zástupce a jeden z oprávněných tedy koupili podíly sami a provedli restrukturalizaci společnosti. Ačkoli toto učinili v dobré víře v úmyslu zhodnotit trust, Sněmovna Lordů rozhodla, že právní zástupce je vykonavatelem vykonstruovaného trustu vzhledem k části tvořící jeho zisk. Podle rozhodnutí, příležitost ke koupi podílů v obchodní společnosti nastala v souvislosti s jím zastávanou pozicí a užitím důvěrných informací.

<sup>254</sup> Regal (Hastings) Ltd v Gulliver [1942] 1 All ER 378 – Obchodní společnost vlastnila kino a založila dceřinou společnost k získání nájmu dvou jiných kin, tak aby mohly být záhy prodány jako součást koncernu. Pronajimatel by nepřistoupil k nájmu, pokud by základní kapitál dceřiné společnosti nebyl plně splacen. Mateřská společnost však neměla dostatek kapitálu, aby plně splatila upsané podíly, tak jednatelé mateřské společnosti upsali zbylé podíly. Převodem společnosti na nové společníky získali jednatelé zisk. Noví společníci je zažalovali pro nedovolené dosažení zisku (z kontinentálního hlediska bezdůvodné obohacení) a soud shledal, že získané prostředky jsou drženy ve vykonstruovaném trustu ve prospěch mateřské společnosti, neboť vztah k ní jim umožnil nabýt majetek. Skutečnost, že podíly na dceřiných společnostech nabyly v zájmu společnosti byla shledána irelevantní, ačkoli bez nich by společnost nikdy nemohla získat pronájem a tím naplnit podnikatelský záměr.

<sup>255</sup> IDC Ltd v Cooley [1972] 2 All ER 162 – Společnost se zabývala stavebním poradenstvím a jednání s potenciálním klientem skončila neúspěšně. Její jednatel však smlouvu uzavřel osobně a v době předstírané nemoci závazek vykonal. Zisk byl držěn ve formě vykonstruovaného trustu ve prospěch společnosti.

nebo jako statutární orgán jiné obchodní společnosti.<sup>256</sup> Obdobně tato osoba nemůže mít provizi nebo se podílet na zisku z právního úkonu. Výjimku by tvořily pouze situace explicitního souhlasu oprávněného nebo ustanovení podmínek zakladatelského aktu trustu. Přestože přijímání úplatků, tedy plnění za účelem ovlivnění právního úkonu, je obecně zakázáno, z takového jednání ještě nemusí oprávněnému vzniknout škoda nebo újma. Proto majetkový prospěch osoby ve zvláštním vztahu založený úplatkem zakládá vznik vykonstruovaného trustu.

Zda porušení právní povinnosti má za následek vznik vykonstruovaného trustu nebo pouze odpovědnost osoby ve zvláštním důvěrném vztahu má zásadní dopady na vymahatelnost práva poškozeného (oprávněného, zmocnitele, právnické osoby). Zatímco vznik vykonstruovaného trustu zakládá věcněprávní titul poškozeného, odpovědnost je pouze obligačního charakteru a směřuje zásadně k vydání peněžité náhrady. Odpovídá-li proto osoba obligačněprávně, potom se může poškozený svého nároku domáhat pouze z majetku této osoby. Pokud by však byla tato osoba v úpadku nebo exekuci, potom by nárok poškozeného musel být uplatněn dle svého pořadí vedle ostatních věřitelů a zpravidla za zákonem preferovanými věřiteli. V takovémto případě by existovalo zvýšené právní riziko, že se oprávněný plnění efektivně nedomůže. Obdobně, pokud by bylo v zájmu oprávněného, aby nabyl zpět konkrétní majetek, potom pokud jej nabyla úplatně za obvyklou cenu třetí osoba (jako tzv. equity darlink), nebude možno tento majetek vymoci. Zcela stejný důsledek pak platí, pokud za majetek získaný formou úplatku osoba ve zvláštním vztahu důvěry nabude jiný majetek. Oproti tomu, pokud je na základě jednání osoby ve zvláštním vztahu založen vykonstruovaný trust k prostředkům získaným jako např. provize nebo úplatek, potom jí obdrženy majetek zakládá oprávnění z trustu, které je věcněprávním titulem. V případě úpadku nebo exekuce na majetek osoby ve zvláštním vztahu má proto oprávněný z trustu přednostní právo na uspokojení z majetku této osoby a může se též domáhat vydání majetku, který byl získán

---

<sup>256</sup> Re Thomson [1930] 1 Ch – Jeden z vykonavatelů trustu, jehož předmětem bylo podnikání v jachtaření v malém městě, započal podnikat svým jménem ve stejném městě v obdobném předmětu podnikání. Soudní příkaz zakázal podnikat z důvodů rozporu zájmů.

za prostředky vzniklého vykonstruovaného trustu, neboť získané prostředky tvořily nadále jeho majetkovou podstatu. Judikatura v otázce vzniku obligačního práva a vzniku vykonstruovaných trustů však není zcela konzistentní a proto je zapotřebí každý případ analyzovat ad hoc.<sup>257</sup>

### **6.5.2. Vykonstruované trusty vzniklé na základě ostatních případů.**

Vykonstruovaný trust může vzniknout též v jiných případech, než je předchozí existence zvláštního vztahu důvěry. Judikatury ve věcech těchto trustů je velmi dynamická, nelze tedy poskytnout taxativní výčet potenciálních případů a naopak bez soudního přezkumu konkrétních okolností nelze vyloučit možný vznik vykonstruovaného trustu. Níže uvedené okolnosti vzniku vykonstruovaného trustu je nutno proto chápat pouze jako typické příklady.

Prostřednictvím existence vykonstruovaného trustu se vypořádává právní systém common law s odlišným časovým okamžikem vzniku titulu a modu v případě dispozic s vlastnickým právem k nemovitosti. Zatímco titul nabytí nemovitosti zakládá v kontinentálním právním řádu pouze obligační právo, v právním systému common law jsou s ním spojeny věcněprávní důsledky. V okamžiku podpisu smlouvy (titulu) k převodu vlastnického práva k nemovitosti se kupující stává oprávněným z vykonstruovaného trustu, jehož vykonavatel je prodávající. K okamžiku vzniku titulu tak dochází k platné dispozici s ekvitním vlastnickým právem,<sup>258</sup> zatímco formální (common law) vlastnické právo zůstává nedotčeno. Ke změně formálního vlastnického práva tak dochází až zápisem v příslušné evidenci, čímž zároveň z důvodů splynutí osoby vykonavatele a oprávněného trust zaniká. Jinými slovy nemovitost je až

---

<sup>257</sup> *Lister & Co. v Stubbs* [1890] 45 Ch D 1 – Zaměstnanec po řadu let přijímal od dodavatele zboží úplatky, aby společnost nakupovala výhradně od něj. Dodavatel tak získal vysoký zisk. V době vymáhání zaměstnanec již prostředky neměl, neboť za ně pořídil nemovitost. Soud odmítl existenci vykonstruovaného trustu a zastoupenému byl ochoten přiznat pouze obligační odpovědnost zaměstnance.

*AG for Hong Kong v Reid* [1994] 1 AC 324 – Vládní zaměstnanec přijímal úplatky. Rozhodnutím soudu měl vrátit takto získané finanční prostředky (obligační povinnost). Zaměstnanec za peníze koupil nemovitost v Austrálii. Dřívější rozhodnutí (*Lister v Stubbs*) bylo kritizováno, neboť umožňovalo zástupci dosáhnout obohacení porušením zvláštní povinnosti. Soud rozhodl o vzniku vykonstruovaného trustu. Růst hodnoty nemovitosti nemůže umožnit zástupci nabýt zisk, případný pokles ceny nemovitosti oproti neoprávněně nabytým prostředkům je povinen uhradit v penězích.

<sup>258</sup> *Lysaght v Edwards* (1876) 2 Ch D 499.

do zapsání v příslušné evidenci majetkovou podstatou vykonstruovaného trustu, jehož oprávněným je kupující a vykonavatelem prodávající. Toto má významné majetkové konsekvence, neboť s výjimkou úplatného převodu za obvyklou cenu ve prospěch třetí osoby (tzv. equity darlink) majetkové dispozice prodávajícího s věcí po té, co vznikl platný titul, nemají vliv na ekvitní vlastnictví původního kupujícího. Vykonstruovaný trust obdobně vzniká ve všech případech, kdy zápis vlastnického práva k majetku má věcněprávní nebo formálně konstitutivní charakter.

Právní konstrukce vzniku vykonstruovaného trustu řeší řadu právních otázek, které je v kontinentální právní úpravě zpravidla zapotřebí ošetřit smluvně. Vzhledem k tomu, že prodávající je vykonavatelem trustu, má povinnost o předmět trustu (nemovitost) pečovat a odpovídá kupujícímu za škodu na majetku, která vznikne jeho úmyslem nebo nedbalostí. Zároveň však přechodem ekvitního vlastnického práva na kupujícího přechází nebezpečí škody na věci.

Judikatura se též zabývala otázkou, jak se vypořádat s tím, kdy kupující uhradí pouze část kupní ceny, tedy zda i v těchto případech dojde k převedení ekvitního vlastnictví v plném rozsahu. Nejprve judikatura tendovala k závěru, že splacení kupní ceny je nezávislé na převodu ekvitního vlastnického práva. Recentní rozhodovací praxe<sup>259</sup> však stanoví, že kupující se stává ekvitním vlastníkem (oprávněným z vykonstruovaného trustu) pouze v rozsahu splacené části kupní ceny. Podpis kupní smlouvy (titulu), aniž by byla uhrazena byť jen část kupní ceny, nevede ke vzniku vykonstruovaného trustu. Tato koncepce má potom důsledky z hlediska odpovědnosti prodávajícího vůči kupujícímu za poškození věci, kdy prodávající odpovídá za řádné plnění povinnosti vykonavatele jen v rozsahu zaplacené části kupní ceny. Irská Komise pro reformu práva tento přístup podrobila kritice s tím, že neposkytuje odpovídající ochranu kupujícímu, a navrhla proto návrat k původní koncepci, kdy dochází ke vzniku trustu (převodu ekvitního vlastnictví) v plném rozsahu. Oproti tomu lze však namítat, že koncept poměrného přechodu vlastnictví

---

<sup>259</sup> Tempamy v Hynes [1976].

odpovídá principu smluvního protiplnění právního systému common law. Zároveň však nelze přehlédnout skutečnost, že kupující svým úkonem (splacením kupní ceny) může jednostranně ovlivnit okamžik přechodu nebezpečí škody na věci.

Další frekventovanou oblastí vzniku vykonstruovaných trustů je v souvislosti se vznikem tzv. zrcadlových (vzájemných) závětí. Typicky se s ohledem na absenci společného jmění manželů jedná o závěti manželů, které v případě úmrtí jednoho z nich odkazují majetek přeživšímu manželovi. Přestože závěť je zásadně jednostranným právním úkonem a může být kdykoli v průběhu života jejího pořizovatele změněna, pokud by byl prokázán úmysl stran, které zřizují vzájemnou závěť, zřídí neodvolatelnou zrcadlovou (vzájemnou) závěť, potom její jednostranné odvolání vede k právnímu důvodu vzniku trustu. Zůstavitel tudíž ve své změněné závěti disponuje pouze toliko s formálním (common law) vlastnictvím, přičemž původně zamýšlená dispozice ve vztahu k ekvitému vlastnictví zůstává nedotčena. Dědic ze změněné (posléze pořízené) závěti se tak stává pouze formálním (common law) vlastníkem a vykonavatelem vykonstruovaného trustu ve prospěch osoby, která byla původně označena za dědice v zrcadlové (vzájemné) závěti.

Vykonstruované trusty jsou aplikovány také v souvislostech s pořízením nemovitosti financované prostřednictvím čerpaného hypotéčního úvěru, ale též v souvislosti se zástavním právem k nemovitosti. Pokud dojde k realizaci zástavního práva z důvodů neplnění dluhu, potom částka, která zbude z výtěžku zpeněžení nemovitosti (hyperocha), je držena ve prospěch původního formálního vlastníka nemovitosti jako oprávněného z trustu k hyperoše. Obdobná situace může nastat v případech zástavního převodu práva, kdy přebytek zpeněžení práva drží původní věřitel (jako vykonavatel trustu) ve prospěch původního dlužníka (jako oprávněného z trustu).

## 6.6. Unit trust

“Moderní variantou tradičního trustu je unit trust<sup>260</sup>, někdy též označovaný jako „kolektivní investiční plán“<sup>261</sup> nebo „vzájemný fond“<sup>262</sup> či forma ekvitévního spoluvlastnictví<sup>263</sup>. V novodobé podobě se s unit trusty setkáváme od první poloviny 20. století<sup>264</sup> s tím, že zpravidla podléhají zvláštní právní regulaci a kontrole<sup>265</sup>. Svůj původ mají v 18. století v takzvaném manažerském trustu. Manažerský trust reflektoval skutečnost, že v té době obchodní společnosti neměly samostatnou právní subjektivitu, proto byl majetek tehdejší společnosti držen ve formě trustu na základě zakladatelské smlouvy ve prospěch investorů. Z pohledu kontinentálního práva tedy co do svého efektu vedl k oddělení holého vlastnictví investorů a výkonu správy jejich majetku.

Ekonomický rozvoj společnosti ovlivnil rozšiřování možného užití institutu trustu. Ten zohlednil potřebu správy majetku širší skupiny osob, které mezi sebou nemají vzájemné bližší (osobní) vztahy.

Předpokladem snížení rizik návratnosti investic je u novodobých investičních strategií jejich diverzifikace. Podmínkou toho, aby správce majetku mohl zajistit dostatečnou investiční diverzifikaci, je adekvátní výše spravovaného kapitálu na jedné straně a profesionalita správy na straně druhé. Novodobé varianty institutu trustu tak musely implementovat principy kolektivního investování, při kterém je kapitál shromážděn od většího množství subjektů, zpravidla veřejnosti. Principy kolektivní správy umožňují shromažďování

---

<sup>260</sup> Keane R.; *Equity and the Law of Trusts in the Republic of Ireland*; Butterworth; London; 1988; str. 77

<sup>261</sup> Velká Británie – S 237 (1) Financial and Services Markets Act 2000: „... ‘unit trust scheme’ means a collective investment scheme under which the property is held on trust for the participants.”

<sup>262</sup> Hayton D.J.; Underhill and Hayton – *Law Relating to Trusts and Trustees*, 16th Ed.; Butterworths – LexisNexis; 2003, str. 45

<sup>263</sup> Pearce R.A., Stevens J.S.; *The Law of Trusts and Equitable Obligations*, 3rd. Ed.; Butterworths – LexisNexis; London; 2002; str. 604

Costa & Duppe Properties Ltd. v Duppe [1986] VR 90

<sup>264</sup> V roce 1931 nabídla společnost M&G Group ve Velké Británii veřejnosti fixní unit trust, od roku 1936 vznikaly moderní variabilní unit trusty.

<sup>265</sup> Např. ve Velké Británii od přijetí zákona o finančních službách (1986 Financial Services Act) byl dohled nad unit trusty svěřen „Self Regulating Organisations (SROs)“ odpovědné „Securities and Investment Board (SIB)“ (obdoba někdejší Komise pro cenné papíry). Dnes je dohled nad unit trusty svěřen nástupci SIB – „Financial Services Authority (FSA)“.

drobného majetku, který by sám o sobě nebyl dostatečný k realizaci samostatné investice.

Unit trust je ve své podstatě tradiční trust, ve kterém je majetek trustu (resp. oprávnění z něj) ve svém souhrnu rozdělen na ideální podíly, které se nazývají jednotky. Zjednodušeně lze konstatovat, že účelem unit trustu je shromáždění prostředků od veřejnosti za účelem stanoveným v prospektu unit trustu. Obdobně jako akcionář obchodní společnosti, nemá ani majitel jednotky přímé majetkové právo k věcem tvořícím majetkovou podstatu unit trustu.<sup>266</sup> Tedy jednotka reprezentuje ideální abstraktní podíl na majetku unit trustu, ke kterému má právo majitel jednotky (oprávněný). Majetková práva oprávněného zejména zásadně spočívají v právu na podíl na zisku a podíl na kapitálu unit trustu.

Právní úprava unit trustu vychází jednak z principů a zásad regulujících tradiční trusty, vnitrostátní speciální úpravy a dále je jeho otevřená forma s ohledem na volný pohyb kapitálu upravena evropským právem.<sup>267</sup> Unit trusty lze rozlišovat právě s ohledem na jejich soulad s úpravou podle evropské směrnice o kolektivním investování. Má-li se jednat o standardní fond kolektivního investování, potom se jeho právní režim řídí evropskou směrnicí o kolektivním investování a navazující vnitrostátní normotvorbou. Unit trust však může být též založen jako speciální fond kolektivního investování regulovaný výhradně podle vnitrostátní právní úpravy.<sup>268</sup> Nejtypičtějším důvodem, proč je unit trust založen jako speciální fond kolektivního investování jsou případy, je-li uzavřeného typu, je-li jeho majetkovou podstatou zejména nemovitý majetek nebo nedochází-li k oddělení vykonavatele unit trustu a správcovské společnosti.

---

<sup>266</sup> Charles V FCT (1954) 90 CLR 598

CTP Custodian Pty Ltd v Commissioner of State Revenue (2005) HCA 53

<sup>267</sup> Směrnice Evropského Parlamentu a Rady z 13. července 2009 č. 2009/65/ES, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP) (dříve směrnice ze dne 20. prosince 1985 č. 85/611/EHS Rady ES, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP)).

<sup>268</sup> Např.: Financial Services and Markets Act 2000 (Velká Británie), Unit Trust Act 1990 (Irsko), Collective Investment Schemes (Unit Trusts) Regulation, 2003 (Uganda), Unit Trust Act 1960 (Nový Zéland).

Unit trusty lze však dělit také podle toho, zda jejich jednotky mohou být nabízeny veřejnosti (veřejnoprávní unit trusty) nebo okruh potenciálních investorů je omezen (soukromoprávní unit trusty).

Ve svých podstatných rysech je však unit trust trustem, neboť vykonavatel trustu je právním (common law) vlastníkem odpovědným za správu majetkového fondu unit trustu ve prospěch držitele jednotek (oprávněného - ekvitního vlastníka), který je někdy nazýván „*participant*“. Samotný výkon správy však realizuje správcovská (manažerská) společnost, na kterou vykonavatel dohlíží. Správcovská společnost nabízí veřejnosti ke koupi jednotky a vykonavateli dává příkazy k dispozicím (investicím) s majetkem. Vykonavatel má povinnost realizovat pouze takové příkazy, které jsou v souladu se zakladatelským aktem (prospektem), čímž efektivně provádí kontrolu správcovské společnosti. Na druhou stranu správcovská společnost kontroluje vykonavatele, neboť ten bez příkazu správcovské společnosti nesmí s majetkem disponovat. Některé soukromoprávní unit trusty umožňují, aby unit trust byl konstituován bez správcovské společnosti s tím, že její funkci přebírá přímo vykonavatel unit trustu. Držitelé jednotek nenesou odpovědnost vůči majetku unit trustu ani třetím osobám v souvislosti s obchody s majetkem unit trustu.<sup>269</sup>

Unit trust je založen zakladatelskou smlouvou<sup>270</sup> a vzniká upsáním jednotek zakladateli nebo zakládajícími oprávněnými, nejedná-li se o sukcesivní založení unit trustu, potom je jimi obvykle správcovské společnosti. Upsání jednotek lze přirovnat k upsání akcií zakládajícími akcionáři obchodní společnosti. Podmínkou vzniku je potom upsání a splacení jednotek ve stanovené výši. Stranami zakladatelské smlouvy je vykonavatel a správcovská společnost, jedná-li se o veřejnoprávní trust, podléhá smlouva schválení orgánem dozoru.

Unit trust patří mezi formy kolektivního investování využívající diverzifikaci rizik portfoliového investování s profesionální správou.<sup>271</sup> Podle zakladatelské smlouvy mohou být jeho jednotky založeny buď na principu růstu

<sup>269</sup> Smith v Anderson (1879) 15 Ch D 247.

<sup>270</sup> Trust deed.

<sup>271</sup> Martin J.E.; Hanbury & Martin - Modern Equity, 16th Ed.; Sweet&Maxwell; London; 2001; str. 534.

hodnoty spravovaného majetku (kapitalizační nebo reinvestiční unit trust) nebo na principu rozdělování dosaženého zisku investorům (výnosový unit trust).<sup>272</sup> Unit trust může vydat oba druhy jednotek.<sup>273</sup> V prvním případě roste aktuální hodnota podílu investora a unit trust posiluje svou kapitálovou základnu, v druhém případě unit trust spravuje stále stejný objem majetku a investorovi je vyplácen za jím svěřené prostředky podíl na dosaženém zisku.

Vykonavatel (ve směrnici o kolektivním investování označován jako depozitář) drží veškerý majetek při založení unit trustu<sup>274</sup> ve prospěch správcovské společnosti (drží-li tato veškeré jednotky unit trustu). Tento majetek ve svém dynamickém souboru je rozdělen na jednotky (cenné papíry) nabízené ke koupi veřejnosti. Nabyvatel (majitel) jednotky získává oprávnění v rozsahu odpovídající části majetku unit trustu, který měla správcovská společnost ve vztahu k převedenému podílu. Prodejní cena jednotky dále zohledňuje náklady a přiměřený zisk správcovské společnosti na řízení trustu. Celkový objem jednotek unit trustu, a tedy výše investice může být buď fixní (fixní unit trust), nebo častěji je správcovská společnost oprávněna měnit výši, resp. množství vydaných jednotek (variabilní unit trust). Obdobně může být zakladatelskou smlouvou stanovené fixní investiční portfolio,<sup>275</sup> v praxi však bývá pouze limitováno na vybrané investiční rámce. Otevřená forma unit trustu je založena na principu, že hodnota jednotky se v každém okamžiku rovná hodnotě podílu jednotky na majetku (v korporátní terminologii vlastního kapitálu) unit trustu. Z těchto důvodů ani nemůže unit trust poskytovat finanční asistenci za účelem nabytí jeho jednotek.

Jedná-li se o autorizovaný unit trust (schválený příslušným orgánem dozoru), potom správcovská společnost a vykonavatel musí mít formu obchodní společnosti inkorporované v EU a být vzájemně nezávislé.<sup>276</sup> Správcovská společnost musí mít formu akciové společnosti.

---

<sup>272</sup> Rozdělování výnosů musí být dosaženo hospodářskou činností a nesmí snižovat quasi základní kapitál unit trustu – např. Malajsie – čl. 11.14 Guidelines on Unit Trust Funds, Securities Commission; [http://www.sc.com.my/eng/html/resources/guidelines/cis/08\\_cis\\_utGLa.pdf](http://www.sc.com.my/eng/html/resources/guidelines/cis/08_cis_utGLa.pdf).

<sup>273</sup> Uganda – S4 Collective Investment Schemes (Unit Trusts) Regulation, 2003.

<sup>274</sup> Pettit P.H.; Equity and the Law of Trusts, 9th Ed.; Butterworths – LexisNexis; Croydon, 2001; str 16.

<sup>275</sup> Re Municipal v General Securities Co Ltd Trust [1950] Ch 212.

<sup>276</sup> Velká Británie - S243(4)-(5) Financial Services and Markets Act 2000.

Jak vyplývá z podstaty trustu, nemá ani unit trust samostatnou právní subjektivitu,<sup>277</sup> veškeré nakládání s investičním majetkem realizuje vykonavatel podle podmínek zakladatelské smlouvy a podle příkazů správcovské společnosti trustu. Bezsubjektní forma unit trustu je základním odlišujícím rysem od společností s variabilním kapitálem (viz níže), které jsou pro svůj právní režim vycházející z korporátního práva preferovány investory pocházejícími z oblastí kontinentální právní kultury.

Podmínkou vzniku unit trustu je uzavření zakladatelské smlouvy mezi vykonavatelem a správcem fondu (správcovskou společností).<sup>278</sup> Tato smlouva musí být přístupná veřejnosti jakožto potenciálnímu okruhu zájemců o jednotky unit trustu. Dle smlouvy vykonavatel drží shromážděný majetek svým jménem<sup>279</sup> v trustu ve prospěch majitelů jednotek (oprávněných), přičemž vlastní správa majetku spočívá na správcovské společnosti, dále smlouva zejména stanoví podmínky odkupu jednotek, nakládání se ziskem ve formě reinvestice nebo jeho rozdělení, určuje odměnu vykonavatele a správcovské společnosti, způsob stanovení hodnoty jednotek.<sup>280</sup> Podmínky změny zakladatelského aktu (smlouvy), mohou být stanoveny přímo touto smlouvou.

Vykonavatel je zásadně povinen k pokynu správcovské společnosti vytvořit nové jednotky. Kromě období počátečního úpisu jednotek při založení trustu nemůže vykonavatel bez takového pokynu nové jednotky vytvářet.<sup>281</sup> Pokud by to nebylo v rozporu se zájmy existujících nebo i případných budoucích investorů, může být cena jednotek splacena i nepeněžitým plněním. Vhodným majetkem by v takovém případě mohl být takový majetek, který dle zakladatelské smlouvy tvoří investiční portfolio unit trustu. Právní předpisy pak obvykle regulují maximální objem jednotek, které může držet správcovská společnost.<sup>282</sup> Tím se

---

<sup>277</sup> Birks P.; *English Private Law - vol. I*; Oxford University Press; 2000; str. 199.

<sup>278</sup> Uganda – S4 Collective Investment Schemes (Unit Trusts) Regulation, 2003.

<sup>279</sup> Riddall J.G.; *The Law of Trusts*, 6th Ed.; Butterworths – LexisNexis; London; 2002; str. 5.

<sup>280</sup> Nový Zéland – S16 Unit Trust Act 1960.

<sup>281</sup> Uganda – S20(1-2) Collective Investment Schemes (Unit Trusts) Regulation, 2003.

<sup>282</sup> Malajsie – čl. 3.32 Guidelines on Unit Trust Funds, Securities Commission;  
[http://www.sc.com.my/eng/html/resources/guidelines/cis/08\\_cis\\_utGLa.pdf](http://www.sc.com.my/eng/html/resources/guidelines/cis/08_cis_utGLa.pdf)

zabraňuje správcovské společnosti získat možnost rozhodovat o změnách vykonavatele nebo zakladatelského aktu.

Obvyklý způsob vytváření jednotek předpokládá výše zmíněný pokyn<sup>283</sup> správcovské společnosti vůči vykonavateli s tím, že správcovská společnost po jejich vytvoření v relativně krátké lhůtě<sup>284</sup> proplatí vykonavateli jejich hodnotu a vykonavatel dotčené jednotky převede na správcovskou společnost. Možný je i postup, že správcovská společnost zajistí pouze zájemce, který se stává uhrazením kupní ceny jednotek jejich majitelem. Cena nově vytvořených jednotek musí odpovídat hodnotě existujících jednotek unit trustu. Správcovská společnost se tak stává vlastníkem jednotek unit trustu, které dále nabízí k prodeji veřejnosti. Při založení unit trustu se cena jednotek po stanovenou dobu veřejné nabídky upsání jednotek zafixuje jako počáteční cena. Jedná se o výjimku ze způsobu oceňování jednotek unit trustu.

Správcovská společnost může též požadovat, aby vykonavatel zrušil vytvořené jednotky a uhradil jejich hodnotu jejich majiteli (obvykle opět správcovské společnosti, která jednotky odkoupila od třetích osob nebo jí zůstaly neprodané v jejím držení). Hodnota zrušených jednotek se vypočte obdobným způsobem jako hodnota vytvářených jednotek. Správcovská společnost tedy často drží jednotky unit trustu ve svém vlastnictví a tyto jednotky prodává zájemcům. Jednotka zaniká teprve v okamžiku, když správcovská společnost požádá vykonavatele o proplacení její hodnoty, při kterém dochází k jejímu zrušení. Z těchto důvodů lze odlišovat několik fází existence jednotek, kterými je jejich vytvoření, vydání, odkoupení a zrušení.

Vykonavatel má právo odepřít jednotky vytvořit nebo zrušit, a to i jen v určitém rozsahu, pokud by to bylo v rozporu se zájmy majitelů jednotek. Unit trust tak reflektuje regulaci ochranných opatření proti narušení jeho stability.

Správcovská společnost při dispozicích s jednotkami může mít buď funkci zprostředkovatele nebo přímo sama realizovat obchody s jednotkami. V prvním

---

<sup>283</sup> Uganda – S19 Collective Investment Schemes (Unit Trusts) Regulation, 2003.

<sup>284</sup> Uganda – S20(3) Collective Investment Schemes (Unit Trusts) Regulation, 2003.

případě vyhledává zájemce o koupi jednotek, případně zprostředkovává jejich odkoupení od majitelů s tím, že k finančnímu vypořádání dochází přímo mezi vykonavatelem a majitelem (zájemcem o koupi) jednotek. V druhém případě se stává správcovská společnost primárním investorem (majitelem) jednotek s tím, že tyto jednotky dále přeprodává investorům z řad veřejnosti, nebo je naopak od veřejnosti vykupuje. Zákonnou povinností správcovské společnosti je zásadně umožnit zájemcům koupi jednotek nebo jejich odkoupení, leda má vážné důvody k případnému odmítnutí. Správcovská společnost má v právních úpravách obvykle právo dočasně pozastavit obchodování s jednotkami.<sup>285</sup> Majitelé jednotek však mohou sami převádět jednotky na třetí osoby, ledaže zakladatelská smlouva stanoví limity takového převodu.<sup>286</sup> Správcovská společnost nesmí snižovat nebo zvyšovat cenu jednotek tak, aby tím získala další majetkový prospěch. Obdobně je zakázáno, aby správcovská společnost měla prospěch (a to i ve formě jinak přípustného poplatku) z investice majetku unit trustu do jí spravovaného majetkového fondu. Podle britské úpravy na rozdíl od běžných trustů nemůže správcovská společnost smluvně vyloučit svoji odpovědnost.<sup>287</sup>

Nominální hodnota všech jednotek je zásadně stejná, její prodejní výše i v případě vzniku nových jednotek odpovídá aktuální hodnotě proporcionální části majetkového portfolia vztahující se k jednotce (obdobně jako u společností s variabilním kapitálem je to podíl na vlastním kapitálu). Rozdíl mezi nominální a tržní hodnotou jednotky unit trustu může být dán kromě ekonomických výsledků také tím, zda zisk dosažený v předcházejících obdobích byl rozdělen majitelům jednotek nebo byl dále reinvestován. Odměna správcovské společnosti se hradí buď stržením části vypláceného podílu na zisku nebo v případě reinvestiční strategie unit trustu tvoří jeden z jeho nákladů, a to obvykle v rozsahu okolo jednoho procenta z hodnoty spravovaného majetku ročně. Dalším ziskem

---

<sup>285</sup> Uganda – S141(1) Collective Investment Schemes (Unit Trusts) Regulation, 2003 – správcovská společnost má právo pozastavit obchodování s jednotkami na 28 dní, pokud je k tomu dle jejího uvážení dostatečný důvod v zájmu majitelů jednotek nebo potenciálních majitelů.

Malajsie – čl. 10.24 Guidelines on Unit Trust Funds, Securities Commission; [http://www.sc.com.my/eng/html/resources/guidelines/cis/08\\_cis\\_utGLa.pdf](http://www.sc.com.my/eng/html/resources/guidelines/cis/08_cis_utGLa.pdf)

<sup>286</sup> Uganda – S79(2)(a-b) Collective Investment Schemes (Unit Trusts) Regulation, 2003 – zakladatelská smlouva může stanovit minimální objem jednotek vlastněný jedním majitelem, případně stanovit okruh přípustných držitelů.

<sup>287</sup> Velká Británie – S 253 Financial and Services Markets Act 2000.

správcovské společnosti je rozdíl mezi prodejní a kupní cenou jednotek,<sup>288</sup> některé právní úpravy však vylučují možnost odlišných cen jednotek při prodeji a odkupu.<sup>289</sup>

Principy obecných trustů se promítají též do maximální doby, na kterou bývá unit trust založen. Z důvodů dodržení pravidel zakazujících (věčnou) nezcizitelnost, bývá unit trust založen na maximální dobu nepřekračující 21 let.<sup>290</sup> Přesto ani takto stanovená lhůta není absolutní, neboť zakladatelská smlouva obvykle obsahuje ustanovení o prodloužení existence unit trustu souhlasným projevem vůle majitelů jednotek. Dodržení zákazu (věčné) nezcizitelnosti lze dosáhnout též stanovením zákazu vydávání nových jednotek po uplynutí této lhůty. Takovýto zákaz je však z ekonomického hlediska nepraktický a mohl by vést k faktickému zániku unit trustu.

Správcovská společnost (někdy též správce fondu, manažerská společnost neboli faktický správce unit trustu) řídí unit trust,<sup>291</sup> vyhledává investory a získané prostředky převádí do právního vlastnictví vykonavatele. Investoři oproti investovaným prostředkům obdrží od vykonavatele tzv. „jednotky“ (units), s kterými mohou volně disponovat (obdobně jako s věcmi movitými nebo akciemi obchodních společností). Tyto jednotky mohou být odkoupeny z prostředků unit trustu správcovskou společností nebo ta zajistí jejich prodej, aniž by tím byla ovlivněna samotná existence unit trustu. Správcovská společnost má též právo srazit z vyplácené částky případné daně nebo poplatky za správu stanovené v zakladatelské smlouvě.<sup>292</sup> Správcovská společnost má řadu evidenčních povinností, jako je vedení účetních záznamů, evidence majitelů jednotek.<sup>293</sup>

---

<sup>288</sup> Tzv. „bid-offer spread“ nebo „bid-ask spread“.

<sup>289</sup> Uganda – Collective Investment Schemes (Unit Trusts) Regulation, 2003.

<sup>290</sup> Velká Británie - Perpetuities and Accumulations Act 2009 - Podle britského práva však došlo od roku 2010 k podstatnému prodloužení lhůty na 125 let.

<sup>291</sup> Malajsie – čl. 3.02 Guidelines on Unit Trust Funds, Securities Commission; [http://www.sc.com.my/eng/html/resources/guidelines/cis/08\\_cis\\_utGLa.pdf](http://www.sc.com.my/eng/html/resources/guidelines/cis/08_cis_utGLa.pdf)

<sup>292</sup> Malajsie – čl. 9.01-9.02 Guidelines on Unit Trust Funds, Securities Commission; [http://www.sc.com.my/eng/html/resources/guidelines/cis/08\\_cis\\_utGLa.pdf](http://www.sc.com.my/eng/html/resources/guidelines/cis/08_cis_utGLa.pdf)

<sup>293</sup> Uganda – S75(1) Collective Investment Schemes (Unit Trusts) Regulation, 2003 – zápis v evidenci majitelů jednotek zakládá vyvratitelnou domněnku o jejich majitelství.

Vlastnictví jednotky nezakládá přímé vlastnické právo k majetku trustu, ale je z části obligačním právem k výplatě hodnoty proporční části čistého majetku trustu a z části oprávněním z trustu.<sup>294</sup> Lze říci, že práva investora k majetku unit trustu jsou do značné míry obdobná právům akcionáře k majetku obchodní společnosti. Kromě obligačních vztahů vyplývajících ze smluvního ujednání existuje vůči správci fondu a vykonavateli, a též mezi nimi, zvláštní vztah důvěry charakteristický pro trust. Majitel jednotky však není akcionářem vykonavatele nebo správcovské společnosti, nemůže se tudíž aktivně zúčastnit jejich valné hromady a přímo je zavazovat.<sup>295</sup> Oproti investičním fondům se stanoví hodnota jednotky pouze dle aktuální hodnoty investic (podílu na majetku unit trustu), přičemž správcovská společnost unit trustu může zásadně kdykoli vydávat nové investiční jednotky.<sup>296</sup>

Z formálního hlediska vykonavatel drží svým jménem prostředky investorů (ať již vložený nebo nabytý z hospodářského výsledku investiční činnosti) ve formě trustu ve prospěch správcovské společnosti, která ho drží proporcionálně jako oprávnění z trustu jednotlivých majitelů jednotek.<sup>297</sup> Souhrn oprávnění všech majitelů jednotek tvoří celkové oprávnění z unit trustu.<sup>298</sup> Ve své podstatě se tedy jedná o zdvojení standardního trustu. Důsledkem této konstrukce je nedotknutelnost majetku trustu v případě úpadku správcovské společnosti, neboť právním (common law) vlastníkem je vykonavatel, majitelé jednotek unit trustu jsou ekvitními vlastníky (oprávněnými). Majitelé jednotek nesou odpovědnost (riziko) pouze do výše své investice.

Vykonavatel dohlíží nad správcovskou společností, zejména nad dodržováním zakladatelské smlouvy, tedy zejména dohlíží na nakládáním s majetkem v souladu s investiční strategií stanovenou zakladatelskou smlouvou. Dohled nad správcovskou společností, ale též nad vykonavatelem je v některých

---

<sup>294</sup> Pearce R.A., Stevens J.S.; *The Law of Trusts and Equitable Obligations*, 3rd. Ed.; Butterworths – LexisNexis; London; 2002; str. 604.

<sup>295</sup> *Smith v Anderson* (1880) 15 Ch D 241.

<sup>296</sup> Hayton D.J.; *Underhill and Hayton – Law Relating to Trusts and Trustees*, 16th Ed.; Butterworths – LexisNexis; 2003, str. 45.

<sup>297</sup> Riddall J.G.; *The Law of Trusts*, 6th Ed.; Butterworths – LexisNexis; London; 2002; str. 337.

<sup>298</sup> Pearce R.A., Stevens J.S.; *The Law of Trusts and Equitable Obligations*, 3rd. Ed.; Butterworths – LexisNexis; London; 2002; str. 138.

právních úpravách svěřen také dalšímu nezávislému orgánu.<sup>299</sup> Vykonavatel může požadovat odstoupení správcovské společnosti, pokud by to bylo ve prospěch majitelů jednotek unit trustu.

Vykonavatel je povinen postupovat podle podmínek zakladatelské smlouvy unit trustu, spravovat majetek trustu a zajistit, aby záznamy o vlastnickém právu zněly na jeho jméno. Správu majetku musí vykonávat s řádnou péčí<sup>300</sup> a nesmí své povinnosti delegovat na třetí osobu, leda by mu to umožňoval zákon. Jeli osoba vykonavatele unit trustu a správcovské společnosti oddělena, potom se správou majetku rozumí toliko dohled nad dodržováním podmínek unit trustu při nakládání s majetkem správcovskou společností, jejíž pokyny je povinen vykonavatel plnit.<sup>301</sup> Vykonavatel musí odmítnout splnění takového pokynu, které by bylo v rozporu se zakladatelskou smlouvou nebo ve zjevném rozporu se zájmy majitelů jednotek. Povinností vykonavatele je zachovávat zájmy všech skupin majitelů jednotek, vést záznamy o obchodních transakcích, schůzích jeho statutárních orgánů. Vykonavateli je zakázáno, aby dosahoval zisku v souvislosti s transakcemi týkajícími se majetku unit trustu. Vykonavatel je povinen tento majetek spravovat odděleně od jiného majetku tam, kde by to bylo obvyklé, je povinen jej pojistit. Vykonavatel je v souvislosti se správou povinen předkládat vyúčtování a daňové podklady. Výkonem hlasovacích práv souvisejících s majetkem unit trustu je pověřen vykonavatel, který je však může vykonávat jen po konzultaci se správcovskou společností.<sup>302</sup> Vykonavateli je obvykle dále zakázáno nabývat do vlastnictví jednotky unit trustu.<sup>303</sup>

Unit trust může tvořit zastřešující strukturu pro odlišná investorská portfolia, tedy v rámci jediného unit trustu vznikají oddělené majetkové podstaty – sub-trusty. Přestože tyto sub-trusty jsou jen majetkovým vyčleněním charakterizovaným specifickou investiční strategií, jednotky vydávané unit trustem jsou potom vydávány právě ve vztahu ke konkrétnímu sub-trustu s tím, že

<sup>299</sup> Malajsie – tzv. „compliance officer“ čl. 3.11 Guidelines on Unit Trust Funds, Securities Commission; [http://www.sc.com.my/eng/html/resources/guidelines/cis/08\\_cis\\_utGLa.pdf](http://www.sc.com.my/eng/html/resources/guidelines/cis/08_cis_utGLa.pdf).

<sup>300</sup> Malajsie – čl. 4.04-4.05 Guidelines on Unit Trust Funds, Securities Commission; [http://www.sc.com.my/eng/html/resources/guidelines/cis/08\\_cis\\_utGLa.pdf](http://www.sc.com.my/eng/html/resources/guidelines/cis/08_cis_utGLa.pdf).

<sup>301</sup> Uganda – S92(1)(a) Collective Investment Schemes (Unit Trusts) Regulation, 2003.

<sup>302</sup> Uganda – S94(2) Collective Investment Schemes (Unit Trusts) Regulation, 2003.

<sup>303</sup> Malajsie – čl. 4.21 Guidelines on Unit Trust Funds, Securities Commission; [http://www.sc.com.my/eng/html/resources/guidelines/cis/08\\_cis\\_utGLa.pdf](http://www.sc.com.my/eng/html/resources/guidelines/cis/08_cis_utGLa.pdf).

majetkovou podstatu, která se váže k vydané jednotce, tvoří pouze majetek daného sub-trustu. Obvykle jsou investoři motivováni k zachování své investice v rámci takto strukturovaného unit trustu tím, že prodej jednotek jednoho sub-trustu za účelem koupě jednotek jiného sub-trustu nepodléhá poplatkové povinnosti.<sup>304</sup> Nevydává-li unit trust zlomkové jednotky, potom má investor buď povinnost doplatit část jednotky nebo právo na výplatu částky, za kterou již nebylo možné pořídit jednotky požadovaného sub-trustu.

Unit trusty mohou vydávat odlišné jednotky s ohledem na skutečnost, že některé vydané jednotky mohou mít kapitalizační charakter a jiné výnosový (viz výše), případně je s nimi spjata odlišná poplatková povinnost apod.

Je-li unit trust standardní<sup>305</sup> fond kolektivního investování – autorizovaný unit trust otevřený úpisu veřejnosti, potom je povinností vykonavatele s řádnou péčí zjišťovat, že správcovská společnost vede povinnou evidenci, jedná v mezích svého oprávnění a ve shodě s zákonnými požadavky.<sup>306</sup> Této odpovědnosti se nemůže vykonavatel ani správcovská společnost zprostit.<sup>307</sup> Vykonavatel musí být zakladatelským aktem oprávněn dohlížet na výměnu správcovské společnosti, pokud je to podle vykonavatele výhodnější pro majitele jednotek. Jednotky neautorizovaných unit trustů nemohou být prodávány veřejnosti<sup>308</sup> a z daňového hlediska jsou obvykle znevýhodňovány. Některé právní úpravy regulují zvláštní ochranu investorů, neboť umožňují ve stanovené lhůtě bez jakékoli sankce odstoupit od nabytí jednotek.<sup>309</sup>

Výhodou unit trustů oproti klasickým trustům je především snadná převoditelnost jednotek a jejich jednoznačné vymezení, dále pak obvykle otevřenost unit trustu. Oproti korporátní správě majetku nemá unit trust tak

---

<sup>304</sup> Uganda – S35 Collective Investment Schemes (Unit Trusts) Regulation, 2003.

<sup>305</sup> Směrnice Evropského Parlamentu a Rady z 13. července 2009 č. 2009/65/ES, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP) (dříve směrnice ze dne 20. prosince 1985 č. 85/611/EHS Rady ES, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP))

<sup>306</sup> Regulations for Collective Investment Schemes.

<sup>307</sup> Velká Británie - S253 Financial Services and Markets Act 2000.

<sup>308</sup> Velká Británie - SS242-248 Financial Services and Markets Act 2000.

<sup>309</sup> Malajsie – čl. 11.9-11.12 Guidelines on Unit Trust Funds, Securities Commission; [http://www.sc.com.my/eng/html/resources/guidelines/cis/08\\_cis\\_utGLa.pdf](http://www.sc.com.my/eng/html/resources/guidelines/cis/08_cis_utGLa.pdf).

přísnou právní regulaci, což umožňuje jeho snazší založení (resp. vznik) i zrušení (resp. zánik), poskytuje daňové výhody a umožňuje uzpůsobení režimu odpovídající individuálním požadavkům investora. Oproti diskrečním trustům je však majetková účast oprávněného v unit trustu ve formě práva k jednotce považována za majetkovou hodnotu oprávněného, která v případě jeho úpadku bude součástí majetku poskytnutého k uspokojení věřitelů. Oproti běžným obchodním společnostem však unit trust nevyžaduje při právním jednání s třetími osobami zveřejňovat informaci, že jedná s trustem, nepodléhá auditu ani přísné formální normativní regulaci.

Normativní úprava společností s variabilním kapitálem, které jsou co do své struktury a právní regulace uchopitelnější ze strany investorů pocházejících z kontinentální právní kultury, vedla k tomu, že řada unit trustů konvertovala právě k této moderní formě obchodních společností.

#### **6.6.1. Soukromoprávní unit trust jako speciální fond kolektivního investování**

Unit trusty mohou být založeny tak, aby nepodléhaly evropské regulaci jako speciální fondy a aniž by byly jejich jednotky nabízeny veřejnosti. V takovém případě se hovoří o soukromoprávních unit trustech.

Předmět investic unit trustu nemusí být limitován pouze na investiční aktivity spojené s cennými papíry. Předmětem investic unit trustu jako speciálního fondu kolektivního investování, tedy v právním režimu nepodléhajícímu evropské úpravě,<sup>310</sup> mohou být i jiné statky, obvykle pak nemovitosti.

Užití unit trustů zaměřených na investice do nemovitostí je motivováno daňovými důvody a obdobnými poplatky<sup>311</sup> spojenými s převodem vlastnického práva k nemovitostem. Převod jednotky unit trustu (obdobě jako je tomu u obchodních společností u akcií) neznamená změnu vlastnického

---

<sup>310</sup> Irsko - S2 Unit Trust Act 1990.

<sup>311</sup> Stamp Duty Land Tax.

práva k nemovitosti. Takováto struktura umožňuje vznik flexibilního realitního trhu, který nemusí při změně vlastnictví dosahovat růstu cen nemovitosti odpovídající alespoň zaplaceným fiskálním odvodům.

Veřejnoprávní unit trusty založené na kolektivním investování veřejnosti jsou vykonávány (spravovány) finančními institucemi. Soukromoprávní unit trust umožňuje jeho založení komukoli. Z těchto důvodů nevyžadují autorizaci orgánem dozoru (viz níže u veřejnoprávních unit trustů), a tedy autorizace není podmínkou prodeje jednotek unit trustu.<sup>312</sup>

Soukromoprávní trust je založen na identických principech vlastnického práva a správy tohoto majetku vykonavatelem trustu ve prospěch majitelů jednotek jako u běžného trustu nebo unit trustu. Na rozdíl od veřejnoprávních trustů však funkce správcovské společnosti má vykonavatel.<sup>313</sup> Rozsah oprávnění majitelů jednotek je založen formální zakladatelskou smlouvou, která obdobně jako u jiných unit trustů obsahuje podmínky správy, jakož i způsob vydání, zcizování, odkupu a ocenění jednotek soukromoprávního unit trustu, stanoví výši odměny vykonavatele a investiční portfolio.

Prvotní vklad (převod) majetku do soukromoprávního trustu je dle zákona<sup>314</sup> osvobozen od převodní daně, za podmínky současného vzniku trustu (nikoli jeho existence) s tím, že protiplněním vykonavatele trustu je výlučně vydání jednotek unit trustu výhradně pro převodce (zakladatele). Obdobné osvobození je v české právní úpravě v případě vkladu nemovitosti do základního kapitálu obchodní společnosti.<sup>315</sup> Unit trust však musí být „plánem kolektivního investování“,<sup>316</sup> jež je podmíněn existencí alespoň dvou<sup>317</sup> majitelů jednotek unit trustu.

---

<sup>312</sup> Irsko – S9(2) Unit Trust Act 1990.

<sup>313</sup> Irsko - S4(1)(d) Unit Trust Act 1990.

Nový Zéland – S3(4) Unit Trust Act 1960.

Velká Británie - S243(4) Financial Services and Markets Act 2000.

<sup>314</sup> Velká Británie - S 64A Finance Act 2003.

<sup>315</sup> § 20 odst. 6 písm. e) zák. č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí, ve znění do 31.12.2014.

<sup>316</sup> Velká Británie - Financial Services and Markets Act 2000.

<sup>317</sup> Tuto podmínku lze splnit dalším řetězením trustů tak, že více osob drží jednotky ve prospěch jediného oprávněného.

Má-li založení soukromoprávního unit trustu umožnit daňovou optimalizaci za současné možnosti nakládání s individuální nemovitostí, je zapotřebí pro každou nemovitost vytvořit samostatný sub-trust (obdobně, jako je u společností s variabilním kapitálem se zastřešující strukturou založen pro každou investiční strategii samostatný podfond). Jednotky soukromoprávního unit trustu jsou převoditelné, přičemž dojde-li později k zániku unit trustu, vlastníkem nemovitosti se stávají majitelé jednotek a to v poměru odpovídajícímu jimi držených jednotek vůči hodnotě nemovitostí.

### **6.6.2. Veřejnoprávní unit trust jako speciální fond kolektivního investování**

Jsou-li jednotky vzniklého unit trustu nabízeny veřejnosti, hovoříme o veřejnoprávním unit trustu. Evidence<sup>318</sup> autorizovaných unit trustů vede příslušný státní orgán (dále jen „orgán dozoru“),<sup>319</sup> který publikuje nové autorizace ve veřejném věstníku,<sup>320</sup> dále alespoň jedenkrát do roka publikuje seznam autorizovaných trustů. Ve Velké Británii je zřízen jako odvolací orgán proti rozhodnutím orgánu dozoru zvláštní orgán – „Tribunál pro finanční služby a trhy“<sup>321</sup>. Nebyl-li unit trust autorizován, potom jeho jednotky nemohou být nabízeny k prodeji veřejnosti,<sup>322</sup> samotný unit trust však může vykupovat (prostřednictvím správcovské společnosti) své jednotky od jejich držitelů. Nad tento rozsah je zakázáno propagovat unit trust bez souhlasu orgánu dozoru, s výjimkami propagace v zahraničí s minimálním dopadem v členských státech působení unit trustu.

Zakladatelský akt unit trustu je zakládajícím dokumentem, který v rámci řízení o udělení autorizace podléhá schválení orgánu dozoru a je

---

<sup>318</sup> Irsko – S3 (1) Unit Trust Act 1990.

<sup>319</sup> Central Bank of Ireland (Irsko), Financial Services Authority (Velká Británie), Financial Markets Authority (Nový Zéland), Capital Markets Authority (Uganda), Securities Commission (Malajsie) .

<sup>320</sup> Irsko - S3(4) Unit Trust Act 1990 - do 21 dnů v *Iris Oifigiúil*.

Nový Zéland – S9(1) Unit Trust Act 1960 – vyžaduje uložení zakladatelské smlouvy u District Registrar

<sup>321</sup> Velká Británie - S132(1) Financial Services and Markets Act 2000.

<sup>322</sup> Velká Británie - S242-248 Financial Services and Markets Act 2000, Irsko –S9(1) Unit Trust Act 1990.

povinně publikován. Ze zmíněných důvodů je často zakladatelský akt srovnáván s prospektem obchodních společností.

Podmínkou autorizace unit trustu je, aby orgán dozoru<sup>323</sup>, shledal správcovskou společnost a vykonavatele za způsobilé k výkonu funkce. Některé právní úpravy dále vyžadují složení finanční záruky správcovskou společností ve prospěch účtu spravovaného státem jako určitý druh kauční paušalizované náhrady pro případ porušení povinností správcovskou společností.<sup>324</sup> Správcovská společnost musí být právnickou osobou, prokázat plnění povinností způsobilými osobami a musí disponovat s dostatečným kapitálem, který ji umožní efektivní výkon povinností a podmínek autorizace.<sup>325</sup>

Obdobně může být vykonavatelem pouze právnická osoba s dostatečnými finančními zdroji a zkušenostmi. Správcovská společnost a vykonavatel musí být nezávislé osoby.<sup>326</sup> Změny v osobě správcovské společnosti nebo vykonavatele podléhají souhlasu orgánu dozoru,<sup>327</sup> přičemž postup jejich změny stanoví zakladatelská smlouva unit trustu.

Některé právní úpravy umožňují, aby vykonavatel unit trustu určil další osoby, které se mohou stát právními vlastníky majetku unit trustu s tím, že za jejich závazky odpovídá společně a nerozdílně.<sup>328</sup> Z hlediska formálního vlastnictví je majetek ve vlastnictví více osob, přestože je pouze jediný vykonavatel unit trustu. Obdobně mohou postupovat při určování dalších osob tyto další osoby s obdobnými právními důsledky. Majetek dotčeného unit trustu tak může mít větší množství různých vlastníků (což je seznatelné pouze u majetku, který podléhá zvláštní evidenci).

---

<sup>323</sup> Velká Británie - S242(1) Financial Services and Markets Act 2000.

<sup>324</sup> Nový Zéland – S1A(2-3) Unit Trust Act 1960.

<sup>325</sup> Irsko - S4(1)(a,b) Unit Trust Act 1990.

<sup>326</sup> Irsko - S4(1)(d) Unit Trust Act 1990.

Nový Zéland – S3(4) Unit Trust Act 1960.

Velká Británie - S243(4) Financial Services and Markets Act 2000.

<sup>327</sup> Irsko – S8(1) Unit Trust Act 1990.

<sup>328</sup> Nový Zéland – S6 Unit Trust Act 1960.

Malajsie – čl. 5.01-5.03, 5.06, 5.11-5.12 Guidelines on Unit Trust Funds, Securities Commission; [http://www.sc.com.my/eng/html/resources/guidelines/cis/08\\_cis\\_utGLa.pdf](http://www.sc.com.my/eng/html/resources/guidelines/cis/08_cis_utGLa.pdf) - podmínkou delegace u veřejnoprávního unit trustu je předchozí souhlas orgánu dozoru

Název unit trustu nesmí být „nežádoucí“, tedy zejména nesmí být klamavý nebo být způsobilý porušení ochrany práv třetích osob. Jedná se tedy o období úpravy firemního práva u obchodních společností. Zakladatelská listina trustu musí být uložena u orgánu dozoru a její změna hlášena do 21 dní, ve Velké Británii spolu s prohlášením advokáta o shodě s obecnými pravidly vydanými orgánem dozoru.<sup>329</sup>

Podmínky autorizace stanoví orgán dozoru s přihlédnutím k řádnému fungování unit trustu. Jedná se zejména o požadavky na míru rizikovitosti zvolené investiční strategie, úvěrové podmínky, náležitosti prospektu a poskytované informace, jiné dozorčí a informační povinnosti týkající se činnosti unit trustu.<sup>330</sup> Odmítne-li orgán dozoru udělit autorizaci, musí informovat správcovskou společnost a vykonavatele, kteří mají právo soudního přezkoumání jeho rozhodnutí. Ve Velké Británii je dále orgán dozoru oprávněn<sup>331</sup> stanovit obecná pravidla vzniku a správy autorizovaných unit trustů, práv a povinností správcovské společnosti, vykonavatele a majitelů jednotek, zrušení autorizovaného unit trustu. Orgán dozoru je oprávněn z těchto pravidel na základě společné žádosti správcovské společnosti a vykonavatele udělovat výjimky.<sup>332</sup> Ve své podstatě tak vydává sekundární právní předpisy.

Orgán dozoru též schvaluje nahrazení správcovské společnosti nebo vykonavatele způsobem stanoveným v souladu se zakladatelským aktem. Irská právní úprava za podmínek stanovených zakladatelským aktem, opravňuje orgán dozoru nahradit správcovskou společnost nebo vykonavatele: „*je li to žádoucí vzhledem k zájmům majitelů jednotek a potenciálních majitelů jednotek.*“<sup>333</sup> Orgán dozoru je povinen svůj záměr nebo rozhodnutí odůvodnit. Během 30 dní je správcovská společnost nebo vykonavatel oprávněn podat vysvětlení orgánu dozoru, který na základě těchto skutečností o nahrazení

---

<sup>329</sup> Velká Británie - S251(2) Financial Services and Markets Act 2000.

<sup>330</sup> Irsko – S5(4) Unit Trust Act 1990.

<sup>331</sup> Velká Británie - S247 Financial Services and Markets Act 2000, obdobně v Irsku - S5(3) Unit Trust Act 1990.

<sup>332</sup> Velká Británie - S250(3) Financial Services and Markets Act 2000.

<sup>333</sup> Irsko - S8(1) Unit Trust Act 1990.

rozhodne. Proti rozhodnutí je možno podat odvolání k soudu. Ve Velké Británii<sup>334</sup> obdobnou funkci plní právo orgánu dozoru žádat soud, aby odvolal nebo nahradil správcovskou společnost nebo vykonavatele.<sup>335</sup> Orgán dozoru dále může zakázat správcovské společnosti vykonávat některé činnosti<sup>336</sup>. Obdobně v úpravě Nového Zélandu výkon funkce vykonavatele unit trustu může být ukončen splněním povinností, na základě rozhodnutí správcovské společnosti schváleného orgánem dozoru nebo soudu,<sup>337</sup> případně na základě soudního rozhodnutí. Dojde-li ke skutečnosti, že unit trust nemá správcovskou společnost, potom je vykonavatel oprávněn dočasně určit způsobilou společnost a dále je povinen svolat valnou hromadu vlastníků jednotek unit trustu k definitivnímu jmenování náhradní správcovské společnosti.<sup>338</sup> Přestože to právní úprava explicitně neupravuje, lze se domnívat, že i jmenování dočasné správcovské společnosti podléhá schválení orgánem dozoru. V Ugandě<sup>339</sup> má vykonavatel unit trustu právo odvolat správcovskou společnost, pokud vstoupila do likvidace, konkurzu, rozhodla o tom kvalifikovanou většinou valná hromada majitelů jednotek, ale též v odůvodněných případech, je-li to v zájmu majitelů jednotek. Oproti tomu se vykonavatel nemůže vzdát výkonu své funkce, aniž by byl jmenován nový vykonavatel.<sup>340</sup>

Nebyl-li unit trust autorizován, manažerská ani správcovská společnost není oprávněna bez souhlasu orgánu dozoru prodávat ani kupovat jeho jednotky. Tento zákaz se nevztahuje na nakládání s jednotkami soukromoprávních unit trustů, dále na odkup jednotek od majitelů jednotek<sup>341</sup> unit trustů se zrušenou autorizací.

Souhlasu orgánu dozoru podléhá uveřejnění jakékoli reklamy týkající se unit trustu a dispozice s jeho jednotkami, to však neplatí v případech, pokud by byla reklama uveřejněna v zahraničním tisku s malým vnitrostátním

---

<sup>334</sup> Velká Británie - S258 Financial Services and Markets Act 2000.

<sup>335</sup> Nový Zéland – S19(1) Unit Trust Act 1960.

<sup>336</sup> Velká Británie - S140(1) Financial Services and Markets Act 2000.

<sup>337</sup> Nový Zéland – S10(2) Unit Trust Act 1960.

<sup>338</sup> Nový Zéland – S23(1) Unit Trust Act 1960.

<sup>339</sup> Uganda – S100 Collective Investment Schemes (Unit Trusts) Regulation, 2003.

<sup>340</sup> Uganda – S103(1) Collective Investment Schemes (Unit Trusts) Regulation, 2003.

<sup>341</sup> Irsko - S9(3) Unit Trust Act 1990.

rozšířením a zároveň by bylo rozšiřování zvláštního vnitrostátního vydání příliš nákladné. Orgán dozoru může stanovit podmínky na dobu určitou nebo neurčitou, za kterých není třeba jeho souhlasu. Takovéto rozhodnutí je kdykoli odvolatelné a musí být publikováno ve veřejném věstníku.<sup>342</sup>

Prodává-li jménem správcovské společnosti jednotky pověřený obchodník, potom před realizací koupě jednotek musí potenciální zájemce informovat o podmínkách koupě, příslušné právní regulaci, používaných investičních nástrojích, omezeních investiční činnosti, povaze poskytovaných služeb držitelům jednotek a odměně správcovské společnosti, zda obchodník má vazby na správcovskou společnost nebo sám vykonává její funkci, o právu na odstoupení od smlouvy.

Majetek, který správcovská společnost získá prodejem majetku unit trustu nebo z jeho výtěžku, tvoří část majetku unit trustu, ledaže by došlo k jeho rozdělení držitelům jednotek, nebo jedná-li se o případy, kdy správcovská společnost prodává jednotky ve svém vlastnictví.<sup>343</sup> Na základě žádosti majitele jednotek autorizovaného unit trustu je správcovská společnost povinna odkoupit jednotky,<sup>344</sup> veřejnoprávní unit trust má tedy zásadně otevřenou formu. Správcovská společnost nesmí činit takové úkony související s unit trustem, které by jí zakládaly prospěch, nebo v souvislosti s majetkem trustu nebo s nakládáním s ním dosahovat zisku. Pokud by správcovská společnost tyto povinnosti porušila, potom by takto získaný majetek držela ve prospěch trustu (ve formě vykonstruovaného trustu).

Správcovská společnost ani vykonavatel nejsou oprávněni půjčovat si peníze k nabytí majetku pro trust, poskytovat finanční asistenci za účelem koupě vlastních jednotek nebo zatížit majetek trustu.<sup>345</sup>

Ochrana majetku unit trustu je založena na kontrole manažerské společnosti vykonavatelem, který nesmí provádět majetkové dispozice, které

---

<sup>342</sup> Irsko - S10 Unit Trust Act 1990.

<sup>343</sup> Irsko - S4(11) Unit Trust Act 1990.

<sup>344</sup> Irsko - S12 Unit Trust Act 1990.

<sup>345</sup> Irsko - S13 Unit Trust Act 1990.

by byly zjevně v neprospěch držitelů jednotek.<sup>346</sup> Finanční prostředky, které správčovská společnost obdrží v souvislosti s odkupem a prodejem jednotek unit trustu, je povinna držet odděleně od svého majetku a ve stanovené lhůtě je převést na vykonavatele.<sup>347</sup>

Zakladatelský akt (smlouva) unit trustu nemůže vykonavatele zprostit odpovědnosti<sup>348</sup> za výkon povinností s řádnou péčí. Pokud by již došlo k zanedbání řádné péče, může být takovéto zanedbání dle irské úpravy schváleno zakladatelským aktem se souhlasem kvalifikované většiny majitelů jednotek určené dle jejich hodnoty.<sup>349</sup>

Orgán dozoru má právo odejmout<sup>350</sup> unit trustu autorizaci, pokud není splněn některý z požadavků autorizace, způsobilost správčovské společnosti nebo vykonavatele neodpovídá požadavkům zákona, správčovská společnost nebo vykonavatel poskytl orgánu dozoru úmyslně nebo z nedbalosti nepravdivé údaje o splnění podmínek autorizace, unit trust je neaktivní po dobu alespoň dvanácti po sobě jdoucích měsíců, nebo orgán dozoru shledá potřebu odejmout autorizaci z důvodů zájmu majitelů jednotek. Za stejných podmínek může orgán dozoru přikázat správčovské společnosti zastavení vydávání a odkupu jednotek, nebo přikázat správčovské společnosti a vykonavateli pozastavit obchodování.<sup>351</sup> Odejmutí autorizace musí předcházet výzva správčovské společnosti nebo vykonavateli k nápravě. Proti rozhodnutí o odejmutí autorizace je možné před soudním přezkumem ve Velké Británii podat odvolání k „Tribunálu pro finanční služby a trhy“. Není-li to v rozporu s veřejným zájmem, může být autorizace zrušena na žádost správčovské společnosti nebo vykonavatele.

---

<sup>346</sup> Nový Zéland – S12(1)(c) Unit Trust Act 1960.

<sup>347</sup> Nový Zéland – S14(2)(c) Unit Trust Act 1960 – správčovská společnost má povinnost převést na vykonavatele jí držené finanční prostředky unit trustu do 7 dnů.  
Malajsie – čl. 3.19 písm. d) bod ii) Guidelines on Unit Trust Funds, Securities Commission;  
[http://www.sc.com.my/eng/html/resources/guidelines/cis/08\\_cis\\_utGLa.pdf](http://www.sc.com.my/eng/html/resources/guidelines/cis/08_cis_utGLa.pdf).

<sup>348</sup> Velká Británie - S253 Financial Services and Markets Act 2000.  
Nový Zéland – S24 Unit Trust Act 1960.

<sup>349</sup> Irsko – S14(2)(b)(i) Unit Trust Act 1990 - alespoň 75% hodnoty jednotek.

<sup>350</sup> Velká Británie - S254(1) Financial Services and Markets Act 2000.

<sup>351</sup> Velká Británie - S257 Financial Services and Markets Act 2000.

V případě zániku trustu, to ať již na základě uplynutí lhůty stanovené v zakladatelské listině, rozhodnutí majitelů jednotek nebo ze zákonných důvodů, správcovská společnost musí pozastavit obchodování s jednotkami a vykonavatel nesmí vytvářet nebo rušit nové jednotky.<sup>352</sup> Povinností vykonavatele je v případě zániku unit trustu zpeněžit jeho majetek, vypořádat závazky unit trustu a zbylý výtěžek rozdělit majitelům jednotek. Pokud by nebyl držitel jednotky znám (např. u jednotek unit trustu ve formě na majitele), nebo by si výtěžek prodeje nevyzvedl, potom po uplynutí zákonné lhůty je uložen do úschovy.<sup>353</sup> Se souhlasem vykonavatele a majitele jednotky lze namísto zpeněžení jednotky převést na majitele jednotky vlastnické právo k majetku odpovídající hodnotě jím držných jednotek unit trustu.

Majitelé jednotek mohou vykonávat svá práva v souvislosti s řízením unit trustu na valné hromadě. Quasi vrcholným orgánem unit trustu, neboť má obdobnou funkci vůči vykonavateli a správcovské společnosti, jako má valná hromada obchodních společností ke kolektivním statutárním orgánům. Správcovská společnost má povinnost alespoň jednou ročně svolat valnou hromadu unit trustu<sup>354</sup> Valná hromada má též právo schvalovat změny v zakladatelské smlouvě.<sup>355</sup> Svolání, průběh a hlasování na valné hromadě je obdobný její úpravě u obchodních společností.<sup>356</sup>

Veřejnoprávní unit trusty nabízejí své jednotky potenciálním nekvalifikovaným investorům z řad veřejnosti, proto v souladu s evropskou směrnicí o prospektu<sup>357</sup> musí vydávat prospekt, jehož účelem je poskytnout potenciálním kupcům jednotek dostatek finančních informací pro realizaci koupě. Prospekt tak na jedné straně poskytuje ochranu investorům, na druhé

---

<sup>352</sup> Uganda – S142-143 Collective Investment Schemes (Unit Trusts) Regulation, 2003.

<sup>353</sup> Uganda – S143(2)(b) Collective Investment Schemes (Unit Trusts) Regulation, 2003 – nevyzvedne-li si majitel jednotky výtěžek prodeje jeho jednotky do 12 měsíců, je výtěžek uložen do soudní úschovy  
Malajsie – čl. 11.40 písm. c) Guidelines on Unit Trust Funds, Securities Commission; [http://www.sc.com.my/eng/html/resources/guidelines/cis/08\\_cis\\_utGLa.pdf](http://www.sc.com.my/eng/html/resources/guidelines/cis/08_cis_utGLa.pdf) - výtěžek je uložen po 12 měsících u „Registrar of Unclaimed Monies“.

<sup>354</sup> Uganda – S122 Collective Investment Schemes (Unit Trusts) Regulation, 2003.

<sup>355</sup> Malajsie – čl. 7.09-7.10 Guidelines on Unit Trust Funds, Securities Commission; [http://www.sc.com.my/eng/html/resources/guidelines/cis/08\\_cis\\_utGLa.pdf](http://www.sc.com.my/eng/html/resources/guidelines/cis/08_cis_utGLa.pdf)

<sup>356</sup> Malajsie – čl. 11.49-11.50 Guidelines on Unit Trust Funds, Securities Commission; [http://www.sc.com.my/eng/html/resources/guidelines/cis/08\\_cis\\_utGLa.pdf](http://www.sc.com.my/eng/html/resources/guidelines/cis/08_cis_utGLa.pdf)

<sup>357</sup> Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2003/71/ES, o prospektu, který má být zveřejněn při veřejné nabídce nebo přijetí cenných papírů k obchodování, a o změně směrnice 2001/34/ES.

straně přispívá k důvěryhodnosti obchodování s jednotkami unit trustu. Podmínkou zveřejnění prospektu je předchozí souhlas orgánu dozoru, přičemž musí být aktualizován vždy, když nastanou podstatné změny, nejméně však jednou za 12 měsíců od zveřejnění.<sup>358</sup> Povinnost připravit prospekt a zajišťovat jeho aktuálnost má správcovská společnost.

Prospekt obsahuje „všechny údaje, které jsou podle konkrétní povahy emitenta a veřejně nabízených cenných papírů nebo cenných papírů přijatých k obchodování na regulovaném trhu nutné k tomu, aby investoři mohli podloženě zhodnotit majetek a závazky, finanční situaci, zisky a ztráty a finanční vyhlídky emitenta a kteréhokoli ručitele a práva spojená s danými cennými papíry. Tyto údaje musí být uvedeny srozumitelně a umožňovat snadnou analýzu.“<sup>359</sup> Prospekt zejména obsahuje údaje o unit trustu a jednotkách, které mají být veřejně nabízeny. Součástí prospektu je též souhrn, který by měl stručně a srozumitelně popisovat základní vlastnosti a rizika spojená s investicemi do unit trustu.

Základní informaci tvoří vymezení investičního portfolia unit trustu, jeho historie, struktura (např. zda se jedná o unit trust se zastřešující strukturou) a vývoj činnosti. Poskytuje informaci o účelu unit trustu, jeho investiční politice a limitech, způsobech oceňování jednotek, jejich počtu a druzích (distribuční a akumulární jednotky, jejich další členění). Pravidelným obsahem prospektu jsou informace o správcovské společnosti a vykonavateli, jakož i o fyzických osobách, které je vedou. Pro možnost posouzení ekonomičnosti investice jsou uváděny údaje o vybraných finančních ukazatelích, rizikové faktory, predikce, statistické údaje a výsledky hospodaření minulých let. Dále prospekt stanoví výši odměny a poplatků manažerské společnosti a vykonavatele, poplatků souvisejících s odkupem a prodejem jednotek. Typicky obsahuje též informace týkající se rozdělování případného zisku (u distribučních jednotek), možnost změny druhu jednotek v rámci unit trustu, samotného procesu odkupu a prodeje jednotek, práva

<sup>358</sup> Obdobně Uganda – S13 Collective Investment Schemes (Unit Trusts) Regulation, 2003

<sup>359</sup> Čl. 5 odst. 1 směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2003/71/ES, o prospektu, který má být zveřejněn při veřejné nabídce nebo přijetí cenných papírů k obchodování, a o změně směrnice 2001/34/ES.

omezit nebo pozastavit odkup při určitém objemu odkupů za stanovenou lhůtu nebo v případě stanovených okolností (obvykle pozastavení činnosti obchodování na trhu nebo zpochybnění stanovení hodnoty jednotek). Součástí prospektu jsou také ustanoví týkající se schůze majitelů jednotek, tedy zejména jejího svolávání, průběhu, hlasovacích právech, oddělení práv majitelů podle druhů jednotek. V neposlední řadě pak prospekt stanoví délku trvání unit trustu.

Některé právní úpravy nad rámec zveřejnění zakladatelského aktu a prospektu požadují zveřejnit další podrobnosti o investiční strategii, které jsou zároveň závazné pro správcovskou společnost – tzv. „*scheme particulars*“.<sup>360</sup>

Z právní úpravy veřejnoprávního unit trustu je zřejmé, že z větší části sleduje stejný stupeň právní regulace, jako úprava akciových společností s kotovanými akciemi.

### **6.6.3. Veřejnoprávní unit trust jako standardní fond kolektivního investování**

Mají-li být jednotky vzniklého unit trustu nabízeny veřejnosti a zároveň požívat volnosti tzv. evropského pasu, potom hovoříme o veřejnoprávním unit trustu jako standardním fondu kolektivního investování.

Evropská směrnice o subjektech kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (dále jen SKIPCP) rozlišuje tři druhy těchto subjektů z hlediska charakteristiky jejich právní povahy.<sup>361</sup> Jedná se o subjekty založené dle práva společností (investiční společnosti), dále o quasi subjekty podle smluvního práva (kterými jsou podílové fondy spravované správcovskou společností) a výsledně quasi subjekty založené na základech institutu trustu (unit trusty). Evropská právní úprava tak reflektuje skutečnost, že právo trustů

---

<sup>360</sup> Uganda – S9 Collective Investment Schemes (Unit Trusts) Regulation, 2003.

<sup>361</sup> Čl. 1 odst. 3 směrnice Evropského Parlamentu a Rady z 13. července 2009 č. 2009/65/ES, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP).

nelze zcela srovnávat se smluvními instituty, přestože s nimi existují značné podobnosti.

Směrnice upravuje SKIPCP jako otevřené fondy, tedy zakládající právo investorů na odkup nebo vyplacení jejich podílů přímo nebo nepřímo (např. zajištěním prodeje) z aktiv SKIPCP.<sup>362</sup> Dále směrnice omezuje potenciální rozsah investičního portfolia SKIPCP, neboť výhradním předmětem činnosti může být pouze kolektivní investování kapitálu získaného od veřejnosti do převoditelných cenných papírů nebo do jiných likvidních finančních aktiv přijatých k obchodování na regulovaném trhu.<sup>363</sup> Převoditelnými cennými papíry se potom rozumí akcie, dluhové cenné papíry a ostatní obchodovatelné cenné papíry, s kterými je spojeno právo nabýt upisováním nebo výměnou akcie či dluhové cenné papíry.<sup>364</sup> Právě omezení investičních aktivit<sup>365</sup> unit trustu v režimu SKIPCP je častým důvodem, proč některé unit trusty jsou založeny mimo režim směrnice, neboť do jejich investičního portfolia spadají nemovitosti nebo komodity. Poslední podmínku, aby SKIPCP byly založeny na základě zásady rozložení rizika, unit trust také splňuje. Unit trust by dále nepodléhal režimu směrnice, pokud by získával kapitál prodejem jednotek bez propagace veřejnosti v některém z členských států.<sup>366</sup>

Z důvodů obdobných principů při správě majetku bezsubjektního podílového fondu a při správě majetku unit trustu, evropská směrnice z hlediska legislativní zkratky zařazuje unit trusty pod pojem podílových

---

<sup>362</sup> Čl. 1 odst. 2, a contrario čl. 3 písm. a) směrnice Evropského Parlamentu a Rady z 13. července 2009 č. 2009/65/ES, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP).

<sup>363</sup> Čl. 50 směrnice Evropského Parlamentu a Rady z 13. července 2009 č. 2009/65/ES, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP).

<sup>364</sup> Čl. 2 odst. 1 písm. n) směrnice Evropského Parlamentu a Rady z 13. července 2009 č. 2009/65/ES, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP).

<sup>365</sup> Čl. 50 odst. 2 písm. b) směrnice Evropského Parlamentu a Rady z 13. července 2009 č. 2009/65/ES, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP).

<sup>366</sup> Čl. 3 písm. b) směrnice Evropského Parlamentu a Rady z 13. července 2009 č. 2009/65/ES, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP).

fondů.<sup>367</sup> Přestože podílové fondy nemají s ohledem na vlastnické právo a dispozice s ním charakteristiku trustu, lze tento soubor majetku a práva podílníků považovat za nejbližší kontinentální institut investiční správy majetku.

Evropská směrnice<sup>368</sup> se vypořádává se skutečností, že unit trusty (obdobně jako podílové fondy) nemají právní subjektivitu, tedy nemohou vlastními úkony nabývat práva a ani jim nemohou být ukládány povinnosti. Proto povinnosti, které směrnice stanoví SKIPCP, zavazují správcovskou společnost, jež spravuje podílový fond (unit trust).

SKIPCP požívají tzv. evropského pasu, což zjednodušeně znamená odpadnutí administrativní a jiné formální zátěže SKIPCP pro působení v dalším členském státě, SKIPCP jehož činnost byla povolena v jednom členském státě. SKIPCP pro působení v jiném členském státě nemusí žádat o další povolení k činnosti i v tomto státě a zásadně mají pouze informační povinnost vůči příslušným dozorovým orgánům. SKIPCP mohou v jiném členském státě působit ať již na základě volného pohybu služeb nebo formou zřízení pobočky.<sup>369</sup> Pro vstup na trh jiného členského státu může být pouze vyžadován překlad klíčových informací pro investory do úředního jazyka hostitelského státu s tím, že ty mají dále odkazovat na dokumenty v jiných jazycích, ze kterých je možno získat další informace.<sup>370</sup> Podmínkou povolení orgánem dozoru domovského státu je schválení správcovské společnosti unit

---

<sup>367</sup> Čl. 1 odst. 3 písm. a) směrnice Evropského Parlamentu a Rady z 13. července 2009 č. 2009/65/ES, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP).

<sup>368</sup> Odst. 6 preambule směrnice Evropského Parlamentu a Rady z 13. července 2009 č. 2009/65/ES, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP).

<sup>369</sup> Čl. 16 odst. 1 směrnice Evropského Parlamentu a Rady z 13. července 2009 č. 2009/65/ES, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP).

<sup>370</sup> Odst. 66 preambule směrnice Evropského Parlamentu a Rady z 13. července 2009 č. 2009/65/ES, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP).

trustu, schválení zakladatelské smlouvy (statutu fondu) a volby vykonavatele (dle terminologie směrnice depozitáře).<sup>371</sup>

Z těchto důvodů nelze vyloučit eventualitu, že i v České republice mohou působit unit trusty a nabízet veřejnosti své jednotky. Navíc směrnice sice počítá s tím, že členské státy povolí ve svých právních úpravách vznik jen některých typů SKIPCP, zároveň však členské státy musí povolovat a uznávat přeshraniční fúze mezi všemi typy SKIPCP (smluvními, korporátními a unit trusty), aniž by směrnice vyžadovala zavádění nových typů SKIPCP do vnitrostátní právní úpravy členských států.<sup>372</sup>

Proto, aby nemohlo dojít ke kolizi výkonu dohledu nad činností SKIPCP, resp. správcovských společností, vychází směrnice ze zásady dohledu domovského členského státu. Domovským státem se potom rozumí ten stát, ve kterém SKIPCP získal povolení k své činnosti.<sup>373</sup> Udělení povolení SKIPCP by přitom zásadně<sup>374</sup> nemělo být podmíněno požadavkem dalšího kapitálu správcovské společnosti, požadavkem na umístění sídla v tomto státě nebo požadavkem na umístění jakýchkoli činností správcovské společnosti v tomto státě.<sup>375</sup>

Směrnice umožňuje<sup>376</sup> členským státům povolit další vnitřní rozdělení SKIPCP na podfondy, tedy umožňuje existenci sub-trustů v rámci unit trustu.

---

<sup>371</sup> Odst. 5 odst. 2 preambule směrnice Evropského Parlamentu a Rady z 13. července 2009 č. 2009/65/ES, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP).

<sup>372</sup> Odst. 27 preambule směrnice Evropského Parlamentu a Rady z 13. července 2009 č. 2009/65/ES, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP).

<sup>373</sup> Odst. 11, 16 preambule směrnice Evropského Parlamentu a Rady z 13. července 2009 č. 2009/65/ES, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP).

<sup>374</sup> Čl. 7 směrnice Evropského Parlamentu a Rady z 13. července 2009 č. 2009/65/ES, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP), který stanoví minimální kapitálové požadavky na správcovskou společnost s ohledem na objemy hodnoty spravovaných portfolií.

<sup>375</sup> Odst. 20 preambule směrnice Evropského Parlamentu a Rady z 13. července 2009 č. 2009/65/ES, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP).

<sup>376</sup> Čl. 1 in fine směrnice Evropského Parlamentu a Rady z 13. července 2009 č. 2009/65/ES, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP).

Dále reguluje limity odměny správcovské společnosti, pokud předmětem investice jsou jednotky (podíly) jí spravované SKIPCP.<sup>377</sup>

Směrnice dále stanoví další obecné požadavky na vykonavatele unit trustu a správcovskou společnost. Především musí osvědčit personální bezúhonnost a odbornou způsobilost ke správě unit trustu. Změnit správcovské společnosti nebo vykonavatele unit trustu v průběhu jeho existence lze pouze po schválení příslušným orgánem dozoru domovského státu.<sup>378</sup>

Směrnice klade další požadavky na správcovské společnosti. Jejich činnost podléhá povolení, nesmí vykonávat jinou činnost, než správu SKIPCP. Dále mají za povinnost identifikovat akcionáře nebo společníky, kteří v ní mají kvalifikovanou účast.<sup>379</sup> Vedle toho stanoví směrnice řadu dalších povinností týkající se informační povinnosti, personálního složení, omezení rozsahu jediného typu investic, povinnosti vykonávat správu s řádnou péčí a opatrností, vyhnouti se střetu zájmů apod. Po celou dobu existence správcovské společnosti nad ní vykonává dohled orgán dozoru domovského státu. Subjekt, který působí jako vykonavatel, nemůže být zároveň správcovskou společností,<sup>380</sup> což je dalším rozdílem od unit trustů, které nejsou založeny v režimu směrnice, resp. jsou založeny jako soukromoprávní unit trusty.

Obdobně směrnice upravuje povinnosti týkající se vykonavatele unit trustu (ve směrnici označovaného jako depozitáře).<sup>381</sup> Vykonavatelé jsou svěřena aktiva unit trustu za účelem úschovy. Zajišťuje, aby prodej, emise, vyplácení, zrušení unit trustu bylo prováděno v souladu s právními předpisy a

---

<sup>377</sup> Čl. 55 odst. 3 směrnice Evropského Parlamentu a Rady z 13. července 2009 č. 2009/65/ES, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP).

<sup>378</sup> Čl. 5 odst. 6 směrnice Evropského Parlamentu a Rady z 13. července 2009 č. 2009/65/ES, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP).

<sup>379</sup> Čl. 8 odst. 1 směrnice Evropského Parlamentu a Rady z 13. července 2009 č. 2009/65/ES, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP).

<sup>380</sup> Čl. 25 odst. 1 směrnice Evropského Parlamentu a Rady z 13. července 2009 č. 2009/65/ES, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP).

<sup>381</sup> Čl. 22 směrnice Evropského Parlamentu a Rady z 13. července 2009 č. 2009/65/ES, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP)

zakladatelskou smlouvou, stejně tak aby byla vypočítávána hodnota jednotek unit trustu. Při dispozicích s majetkem plní pokyny správcovské společnosti a zajišťuje, aby u operací zahrnujících aktiva fondu byla protiplnění poskytována v obvyklých lhůtách. Povinností vykonavatele takového unit trustu je s řádnou péčí zajistit, že správcovská společnost vede povinnou evidenci, jedná v mezích svého oprávnění a ve shodě s zákonnými požadavky<sup>382</sup> a dále dodržuje podmínky zakladatelského aktu unit trustu. Sídlem deponenta musí být domovský stát správcovské společnosti. Vykonavatel odpovídá držitelům jednotek a správcovské společnosti za porušení svých povinností.

Směrnice poskytuje investorům právo na bezplatné informace<sup>383</sup> a to v dostatečném předstihu před upisováním SKIPCP, tedy v případě unit trustů před nabytím jeho jednotek. Účelem tohoto práva je zajistit investorům přehledné a kvalifikované podklady pro jejich investiční rozhodnutí.<sup>384</sup> Správcovská společnost má povinnost pro každý unit trust zveřejnit prospekt, výroční zprávu za každé finanční období, pololetní zprávu.<sup>385</sup> Prospekt unit trustu musí umožňovat investorům posoudit rizikovost nabízené investice. Pro srovnatelnost směrnice zavádí jednotnou strukturu předkládaných dokumentů. Nad to má správcovská společnost povinnost vhodným způsobem zveřejnit ceny emise, prodejem odkupu nebo vyplacení jednotek unit trustu, nejméně však dvakrát měsíčně.<sup>386</sup>

Národní právní úprava unit trustu<sup>387</sup> transponuje evropskou směrnici, přičemž právní úprava veřejnoprávních unit trustů, jako speciálních fondů

---

<sup>382</sup> Regulations for Collective Investment Schemes.

<sup>383</sup> Čl. 75 odst. 1 směrnice Evropského Parlamentu a Rady z 13. července 2009 č. 2009/65/ES, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP).

<sup>384</sup> Odst. 59 preambule směrnice Evropského Parlamentu a Rady z 13. července 2009 č. 2009/65/ES, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP).

<sup>385</sup> Čl. 69 směrnice Evropského Parlamentu a Rady z 13. července 2009 č. 2009/65/ES, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP).

<sup>386</sup> Čl. 76 směrnice Evropského Parlamentu a Rady z 13. července 2009 č. 2009/65/ES, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP)

<sup>387</sup> Irsko - Unit Trust Act 1990.

kolektivního investování, se subsidiárně použije též na veřejnoprávní unit trusty jako standardní fondy kolektivního investování.

Účelem této práce není podrobná analýza požadavků evropských předpisů na standardní fondy kolektivního investování, proto autor upozorňuje, že výše uvedený výčet práv a povinností je pouze příkladný a jeho účelem je poukázat na principy a zásady regulace unit trustů podléhající regulaci evropské směrnice.

## **7. Správa trustů**

### **7.1. Obecně ke správě trustů**

Výkon správy majetku trustu vykonavatelem podléhá jednak judikaturou vytvořenému systému pravidel, dále je pak regulován zákonnou úpravou.<sup>388</sup> Vymezení podmínek správy, tedy nakládání s majetkem trustu, je základním předpokladem důvěry zakladatelů a tedy i efektivního fungování institutu trustu. Moderní formy trustů (např. unit trust nebo některé formy vykonstruovaného trustu) předpokládají specifické odchylky právní regulace. Obdobně je tomu u unit trustů, jako standardních fondů kolektivního investování, které podléhají právní regulaci stanovené evropskou směrnicí.<sup>389</sup>

Právní úprava se zabývá zejména aspekty jmenování, odvolání, ukončení činnosti vykonavatele trustu a dále specifikuje jeho povinnosti při správě trustu. Povinností vykonavatele je zejména povinnost určit rozsah a podmínky trustu dle zakladatelského aktu, povinnost zajistit majetek před jeho zmenšením, je mu zakázáno nabývat zisk z dispozic s majetkem trustu, stejně jako je vykonavateli zakázáno obchodovat na vlastní účet s majetkem trustu, vykonavateli je dále stanovena investiční povinnost (povinnost aktivně spravovat majetek), vykonavatel je povinen vykonávat trustu v souladu s jeho podmínkami stanovenými v zakladatelském aktu, vykonavateli je zakázáno substituovat své povinnosti na třetí osobu. V případě užití trustů v oblasti kolektivního investování jsou aplikována další omezení typická pro tuto oblast, zejména pod vlivem evropské úpravy.

### **7.2. Jmenování, odstoupení, odvolání vykonavatele**

---

<sup>388</sup> Irsko - Trustee Act 1893 (ve znění Trustee Act 1931, Trustee (Authorized Investments) Act 1958).  
Velká Británie - Trustee Act 2000.

<sup>389</sup> Směrnice Evropského Parlamentu a Rady z 13. července 2009 č. 2009/65/ES, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP) (dříve směrnice ze dne 20. prosince 1985 č. 85/611/EHS Rady ES, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP)).

Zakladatel není právně omezen v určení minimálního ani maximálního počtu vykonavatelů trustu. Zakladatel obvykle jmenuje více vykonavatelů, kteří drží majetek trustu v přírůstkovém spoluvlastnictví, čímž je řešen potenciální případ zániku (úmrtí) některého z vykonavatelů. Irská komise pro reformu práva však navrhuje pro běžné typy trustů stanovit minimální počet vykonavatelů na dva, u dobročinných na tři, nebo v obou případech alternativně na jednoho korporátního vykonavatele.

Vykonavatelem trustu může být určen též oprávněný, nebo v případě trustu ve prospěch více osob jeden z nich. S ohledem na potenciální rozpor zájmů v těchto případech, kdy je vykonavatelem jeden z oprávněných, nelze takovéto řešení doporučit. Obdobně pokud by měl být vykonavatelem jediný oprávněný, může dojít ke splnutí ekvitního a formálního (common law) vlastnictví, které by vedlo k zániku trustu. Dle současné právní úpravy lze např. v Irsku jmenovat vykonavatelem i nezletilou osobu, nicméně výkon takovéhoho trustu může být nemožný, pokud povaha správy trustu překračuje způsobilost vykonavatele k právním úkonům. V Irsku se proto připravuje právní úprava, která by zakázala nezletilým osobám vykonávat funkci vykonavatele trustu. Podmínkou jmenování korporace vykonavatelem je, že výkon činnosti vykonavatele není neslučitelný se zakladatelskou smlouvou a stanovami příslušné korporace.<sup>390</sup>

Navrhovaná irská právní úprava vymezuje způsobilost vykonavatele charitativních trustů. Nemůže se dle ní stát vykonavatelem osoba nezletilá, ten, na koho byl prohlášen úpadek, korporace v likvidaci, osoba odsouzená za závažný trestný čin nebo osoba, která je nezpůsobilá výkonu funkce člena představenstva nebo jednatele obchodní společnosti.

Prvotní jmenování vykonavatele trustu je založeno zakladatelským aktem ať již na základě dispozice inter vivos nebo mortis causa. Mohou však nastat situace, kdy je z právního hlediska platně zřízen trust, ale došlo k neplatnému určení vykonavatele nebo ten zanikl (zemřel) před konstituováním trustu. V takových případech je soud nadán pravomocí jmenovat jiného vykonavatele.<sup>391</sup>

---

<sup>390</sup> Memorandum of Association, Articles of Association.

<sup>391</sup> Pollock v Ennis [1921] 1 IR 181.

Jak již bylo výše zmíněno, spravuje-li majetek trustu více vykonavatelů, potom obvykle drží majetek v přírůstkovém formálním (common law) spoluvlastnictví, proto zánikem (úmrťm) jednoho z vykonavatelů jeho vlastnické právo přiroste k podílům ostatních vykonavatelů, aniž by bylo zapotřebí zvláštního převodního jednání.

Zakladatel trustu má možnost v zřizovací aktu trustu zmocnit konkrétní osobu ke jmenování vykonavatele nebo stanovit podmínky ke jmenování nového nebo dalšího vykonavatele.<sup>392</sup> Právní úprava jmenování na základě zákonného zmocnění<sup>393</sup> se potom používá pouze subsidiárně. V praxi však převažují trusty, které upravují podmínky nahrazení vykonavatele.

Zmocnění ke jmenování vykonavatele je tedy primárně vykonáno osobou označenou ve zakladatelském aktu. Pokud by takováto osoba neexistovala, právo přechází zpět na zakladatele. Zmocnění může být vykonáno osobou k tomu určenou zakladatelským aktem, není-li jí, potom zakladatelem, není-li takových osob nebo případná osoba nejedná či není způsobilá k právnímu úkonu, jmenovat vykonavatele trustu je oprávněn současný vykonavatel, po jeho smrti (zániku) správce dědictví (likvidátor). Zákonné zmocnění ke jmenování vykonavatele může být užito pouze k nahrazení vykonavatele (ale i více vykonavatelů), pokud<sup>394</sup> vykonavatel zemřel (zanikl), zdržoval se mimo jurisdikci po více než 12 měsíců, žádá o uvolnění z výkonu funkce, odmítá jednat jako vykonavatel nebo je k výkonu nezpůsobilý nebo fakticky neschopný. Právní úkon, kterým je jmenován nový vykonavatel musí mít písemnou formu a s ohledem na skutečnost, že na jeho základě dochází k přechodu vlastnického práva k majetku,<sup>395</sup> je vhodné, aby právní úkon měl formu notářského zápisu, která by byla jinak vyžadována v případě pouhé dispozice s vlastnickým právem k majetku trustu.

---

<sup>392</sup> Obvykle kdykoli to považuje vykonavatel za vhodné. Podmínky mohou být však stanoveny striktně, např. „nebude-li vykonavatel způsobilý k výkonu“ – Re Wheeler [1896] 1 Ch – Nezpůsobilostí soud však neshledal neschopnost jednat pro úpadek vykonavatele.

<sup>393</sup> Např. Irsko - S12 Trustee Act 1893.

<sup>394</sup> V Irské republice se jedná o taxativní výčet, oproti úpravě Velké Británie a Severního Irsku – S36(6) Trustee Act (GB), S35 Trustee Act (NI).

<sup>395</sup> Např. Irsko - S12 Trustee Act 1893.

Soud má diskreční pravomoc na návrh podle zvláštního procesního postupu jmenovat nového nebo dalšího vykonavatele, pokud by se jiný způsob jmenování ukázal jako „nevhodný, obtížný nebo neproveditelný“.<sup>396</sup> Zároveň realizace soudní diskreční pravomoci je jediným způsobem, kterým mohou být jmenování vedle současných vykonavatelů též další vykonavatelé. V Irsku Komise pro reformu práva navrhuje ustanovení mimosoudního postupu jmenování vykonavatele.

Osoba, která je zakladatelem určena jako vykonavatel trustu nebo jako potenciální vykonavatel trustu, má právo odmítnout vykonávat funkci bez udání jakýchkoli důvodů. Oproti tomu v případě, že by existující vykonavatel trustu chtěl přestat vykonávat svoji funkci vykonavatele, potom může ukončit výkon své činnosti jen z taxativně vymezených důvodů. Odlišné podmínky ukončení výkonu funkce vykonavatele může stanovit zakladatelský akt trustu. Dále v případech, kdy všichni oprávnění jsou plně způsobilí k právním úkonům a zároveň veškerá práva jsou vykonávána v jejich prospěch, lze jejich souhlasným prohlášením ukončit výkon funkce vykonavatele trustu.<sup>397</sup> Právní předpis může stanovit další možnosti ukončení výkonu funkce vykonavatele.

Vykonavatel má právo ukončit jednostranným právním úkonem výkon své funkce, pokud písemnou formou prohlásí svoji vůli a zároveň existují alespoň dva další vykonavatelé trustu, kteří s ukončením výkonu funkce souhlasí.<sup>398</sup> Ukončení výkonu funkce může být též vázáno nebo souviset s užitím zákonného zmocnění jmenovat vykonavatele<sup>399</sup> nebo soudní diskreční pravomocí nahradit vykonavatele.<sup>400</sup> Irská Komise pro reformu práva navrhuje, aby zakladatelský akt nemohl omezovat právo vykonavatele na ukončení funkce, dále, aby ukončení nebylo možné, pokud nezůstanou alespoň dva vykonavatelé nebo jeden korporátní vykonavatel.

---

<sup>396</sup> Např. Irsko - S25 Trustee Act 1893.

<sup>397</sup> Delany H.; *Equity and the Law of Trust in Ireland*, 3rd Ed.; Round Hall, 2003; str. 388.

Tento princip souvisí s pojetím zastávaným např. v Irsku nebo Velké Británii, kdy všichni oprávnění mohou dávat pokyny vykonavatelí nebo změnit zakladatelský akt (viz též rozhodnutí *Saunders v Vautier* (1841) 4 Baev 115). Oproti tomu v USA převažuje zájem na zachování úmyslu zakladatele před zájmy oprávněných.

<sup>398</sup> S11 Trustee Act 1893

<sup>399</sup> S10 Trustee Act 1893

<sup>400</sup> S25 Trustee Act 1893

Odvolání vykonavatele se řídí obdobnými principy jako jeho jmenování. Proto primární význam mají podmínky stanovené ve zakladatelském aktu trustu. Zakladatel má právo vykonavatele odvolat pouze za podmínky, že si toto právo ve zakladatelském aktu vymínil. Dále odvolat vykonavatele mohou všichni oprávnění, za předpokladu, že nabyli plné způsobilosti k právním úkonům a zároveň jejich oprávnění z trustu představuje souhrn veškerých majetkových práv. Možnost odvolat vykonavatele je též dána v souvislosti s výkonem soudní diskrece jmenovat nového nebo dalšího vykonavatele. Recentní judikatura odvodila právo odvolat vykonavatele také v případě, že nejedná kompetentně, poctivě nebo jehož jednání ohrožuje majetkovou podstatu trustu.<sup>401</sup>

### **7.3. Povinnosti vykonavatele trustu**

Vykonavatel odpovídá za řádnou správu majetku trustu v souladu se zakladatelským aktem. Kvalita požadované péče je odlišná v závislosti na tom, zda výkon funkce je vázán na odměnu nebo nikoli. Vykonavatel je povinen vykonávat správu s řádnou péčí,<sup>402</sup> jedná-li se o bezúplatný výkon funkce. S ohledem na skutečnost, že úplatně se zabývají výkonem funkce především profesionálové, je takovýto výkon funkce spjat s povinností vykonávat ji s odbornou péčí. V praxi mohou nastat též situace, kdy část vykonavatelů vykonává svoji funkci úplatně a jiní bezúplatně. V návaznosti na úplatnost či bezúplatnost je pak stanoven příslušný druh povinné péče. Historicky byly trusty spravovány neprofesionály. S ohledem na moderní aplikaci trustů v kolektivním investování (zejm. unit trust) je tento koncept laické správy nahrazován<sup>403</sup> profesionální správou. Pokud jsou všichni oprávnění způsobilí k právním úkonům, mohou společně zprostit vykonavatele povinnosti k náhradě škody vzniklé

---

<sup>401</sup> Arnott v Arnott (1624) 58 ILTR – Vykonavatel může být odvolán též v případě, kdy svou správou činí trust nespravovatelný. Rozhodujícím kritériem pro odvolání byl prospěch oprávněných vzhledem k výkonu podnikání, které bylo předmětem majetkové podstaty trustu.

Spencer v Kinsella [1996] 2 ILRM 401 – Rozhodnutí potvrdilo, že zájem oprávněných je rozhodujícím kritériem pro odvolání vykonavatele.

Moore v McGlynn [1894] IR – Vykonavatel může být odvolán, pokud jeho zájmy jsou v rozporu se zájmy oprávněných. V tomto případě vykonavatel se stal započítáním podnikání soutěžitelem ve stejném předmětu podnikání. Rozhodující byl fakt potenciálního rozporu zájmů, nikoli samotný rozpor. Zda je pro dovolání vykonavatele potřebný potenciální nebo skutečný rozpor zájmů rozhoduje soud ad hoc.

Kirby v Barden (1995) HC – Získání daru, který mohl být předmětem sporu o rozsah majetku trustu zapříčinil konflikt zájmů.

<sup>402</sup> Scott v National Trust for Places of Historic Interest or National Beauty [1998] 2 All ER 705.

<sup>403</sup> Hackney J.; *Understanding Equity and Trusts*; Fontana Press; London; 1987; str. 124.

porušením jeho povinnosti (případně náležitě péče) nebo dodatečně schválit jednání, kterým byly porušeny podmínky trustu.<sup>404</sup> Ve Velké Británii recentní judikatura<sup>405</sup> uznala za platné smlouvy, které vylučují odpovědnost vykonavatele za podmínky, že vykonavatel nejedná nepoctivě.<sup>406</sup>

Primární povinností vykonavatele trustu je seznámit se s podmínkami zakladatelského aktu a s jeho majetkovou podstatou. Je povinen se zejména seznámit s podmínkami nakládání s majetkem, např. s rozsahem a strukturou investičního oprávnění.<sup>407</sup> Vykonavatel má povinnost zajistit, aby byl na něj a ostatní vykonavatele převeden majetek ve formě přírůstkového spoluvlastnictví<sup>408</sup> a byl řádně spravován a investován v souladu s podmínkami trustu. Pokud by se vykonavatel stal vykonavatelem již existujícího trustu, má další povinnosti vůči předešlým vykonavatelům. Jeho povinností je provést kontrolu výkonu správy předcházejícími vykonavateli a případně se po nich domáhat vydání náhrady škody nebo bezdůvodného obohacení. Vykonavatel musí držet majetek tvořící majetkovou podstatu trustu odděleně od svého majetku, v případě složení finančních prostředků na bankovní účet musí být tento účet vedený výlučně pro majetek daného trustu a náležitě označen. Uložení finančních prostředků na bankovní účet je považováno také za formu investice, proto vykonavatel nese odpovědnost za volbu příslušné banky nebo finančního ústavu. Pokud by vykonavatel smísil majetek se svým osobním, potom za jeho ztrátu nese osobní odpovědnost. Výjimku tvoří možnost profesionálního vykonavatele (zejména právnické osoby), aby finanční prostředky vložil na jediný účet, který vede pro všechny jím spravované trusty, přičemž o majetku vede náležitou evidenci.<sup>409</sup> Oddělení majetku umožňuje v praxi realizaci společných obchodních projektů, ve

---

<sup>404</sup> American Jurisprudence, A Modern Comprehensive Text Statement of American Law, State and Federal, Volume 76, Trusts to Unemployment Compensation, Lawyers Cooperative Publishing, 1992, str. 367-368.

<sup>405</sup> *Armitage v Nurse* [1998] Ch 241.

<sup>406</sup> *Walker v Stones* [2001] QB 902, [2000] 4 All ER 412

<sup>407</sup> *Nestle v National Westminster Bank plc* [1993] 1 WLR 1260 – Není-li si vykonavatel jist rozsahem oprávnění, je jeho povinností vyžádat si odborné posouzení.

<sup>408</sup> Delany H.; *Equity and the Law of Trust in Ireland*, 3rd Ed.; Round Hall, 2003; str. 392.

<sup>409</sup> American Jurisprudence, A Modern Comprehensive Text Statement of American Law, State and Federal, Volume 76, Trusts to Unemployment Compensation, Lawyers Cooperative Publishing, 1992, str. 450-451.

kterých je určitý majetek vyčleněn,<sup>410</sup> aniž by byla založena např. obchodní společnost.

Povinností vykonavatele je uplatňovat pohledávky vztahující se k majetkové podstatě trustu a vymáhat plnění v přiměřené lhůtě po jejich splatnosti, a to bez ohledu na související extralegální dopady.<sup>411</sup> Vykonavatel nemá povinnosti vymáhat takové pohledávky, pokud by bylo zjevné, že by zřejmě nedošlo k rozšíření majetkové podstaty pro nedobytnost nebo neefektivnost. Vyjádří-li soud předchozí souhlas se soudním vymáháním pohledávky, je vykonavatel zproštěn odpovědnosti za jeho případnou neefektivnost nebo neúspěšnost.<sup>412</sup> Náklady soudních řízení vedených bez tohoto souhlasu nese vykonavatel na svoji odpovědnost.<sup>413</sup> Vykonavatel může též upustit od soudního vymáhání majetku s ohledem na celkový majetek trustu, který by v případě neúspěchu v soudním řízení pokrýval s ním spojené náklady.<sup>414</sup> V případě prodeje majetku je vykonavatel zásadně<sup>415</sup> povinen docílit nejvyšší možné ceny.

Osoby tvořící statutární orgán obchodních společností jsou zavázáni zákazem konkurence vůči společnosti. Obdobně vykonavatel trustu nesmí v souvislosti s výkonem své funkce využívat obchodních možností realizovat zisk, účastnit se potenciálních transakcí nebo jiným způsobem ve svůj prospěch využívat výhody, které by mu vznikly v souvislosti s výkonem jeho funkce.<sup>416</sup> Pokud by vykonavatel porušil svoji povinnost zákazu konkurence a v souvislosti s tím nabyl jakýkoli majetek, potom by jej vykonavatel držel ve formě vykonstruovaného trustu<sup>417</sup> ve prospěch osoby (osob), které byli oprávněné z jím

---

<sup>410</sup> Např. v situaci, kdy vlastník hardwaru se dohodne s výrobcem softwaru, aby třetí osoba držela tyto majetky společně v jejich prospěch. Obdobné účinky však může mít trust v případě hrozícího úpadku nebo při dlouhodobé správě prostředků např. penzijního fondu.

<sup>411</sup> *Re Brogden* (1888) 38 Ch D – Peníze vycházející z manželského vyrovnání přestaly být soudně vymáhány z obav o partnerské vztahy.

<sup>412</sup> „*Re Beddoe order*“

<sup>413</sup> *Singh v Bhasin* [1996] 1 WLR 1220.

<sup>414</sup> *Bradstock Trustee Services Ltd. v Nabarro Nathanson* [1995] 1 WLR 1405.

<sup>415</sup> *Buttle v Saunders* [1950] 2 All ER 193 – Zcela výjimečně lze akceptovat nižší cenu, pokud např. výhodnější nabídka přišla v pokročilém stádiu jednání o prodeji, které znemožňuje přistoupit k lepší nabídce.

<sup>416</sup> *Armstrong v Armstrong* (1880) 7 LR Ir 207.

<sup>417</sup> *Keech v Sandford* (1726) Sel Cas. Ch. 61 – Vykonavatelem neobnovený nájem ve prospěch trustu, který uzavřel ve svůj prospěch byl shledán za držený ve vykonstruovaném trustu ve prospěch původního. *Gabbett v Lawder* (1883) 11 LR Ir.

vykonávaného trustu. Na rozdíl od kontinentální úpravy bezdůvodného obohacení je takto vymezený majetek širší, neboť zahrnuje vše, co bylo nabyto na základě dispozic s majetkem vykonstruovaného trustu, tedy i případné přírůstky.

Vykonavatel je povinen dodržovat obecné svěřenecké povinnosti,<sup>418</sup> které představují relativně vágní okruh povinností, které lze na vykonavateli spravedlivě s ohledem na výkon funkce požadovat. Jejich vymezení je předmětem judikatorního výkladu.<sup>419</sup> Obecně se jedná o povinnost vykonavatele vykonávat správu v nejlepším zájmu oprávněného, zachovávat rovná práva oprávněných, vyhnout se konfliktu mezi osobním zájmem a zájmem oprávněných, nedosahovat osobních výhod a zisků, a nést odpovědnost vůči oprávněným za porušení povinnosti při správě majetkové podstaty trustu.

Jednou ze základních povinností vykonavatele je vykonávat správu trustu tak, aby předcházel skutečným nebo i jen potenciálním konfliktům mezi jeho osobními zájmy a zájmy oprávněných z jím vykonávaného trustu.<sup>420</sup> Tento princip rozšiřuje zásadu zákazu konkurence, neboť se vztahuje i na jednání vykonavatele, které by mohlo nastat v souvislosti se správou jiného trustu. Vykonavatel proto nemůže vykonávat svoji funkci např. u dvou trustů, jejichž účel by byl ve vzájemném rozporu.

Na základě právní domněnky platí, že není-li ve zakladatelském aktu stanoveno jinak, potom výkon funkce vykonavatele trustu je bezúplatný.<sup>421</sup> Tato domněnka se aplikuje i v případech, kdy by správa trustu byla obzvláště náročná nebo vyžadovala zvláštní odborné znalosti.<sup>422</sup> Takovýmto případem je i výkon

---

Regal Hastings Ltd v Gulliver [1942] 1 All ER – Vykonstruovaný trust z obohacení společníků statutárního orgánu obchodní společnosti.

Boardmann v Phipps [1967] 2 AC – Vykonstruovaný trust vzniklý jednáním právního zástupce.

<sup>418</sup> Anglické právo hovoří o tzv. „*fiduciary duties*“.

<sup>419</sup> Bristol and West Building Society v Mothew [1998] Ch 1.

<sup>420</sup> Moore v McGlynn [1894] IR - Vykonavatel se stal započítáním podnikání soutěžitelem ve stejném předmětu podnikání.

Re Thompson [1930] 1 Ch – Konfliktem zájmů nemusí být podnikání ve stejném předmětu podnikání, pokud je vliv zanedbatelný. V tomto případě specializovaných jachtařský obchod v malém městě byl konfliktem zájmů.

<sup>421</sup> Re Ormsby (1809) 1 Ba & B 189.

<sup>422</sup> Barrett v Hartley (1886) LR 2 Eq 789.

správy majetku advokátem.<sup>423</sup> Právo na odměnu může být sníženo nebo zrušeno v souvislosti s porušením povinností vykonavatele při správě majetkové podstaty trustu. Tím však není dotčeno právo vykonavatele na náhradu vynaložených nákladů. Vykonavatel má retenční právo vůči majetkové podstatě trustu, tedy do uspokojení tohoto svého nároku není povinen odpovídající část majetku převést na oprávněné (případně jiné vykonavatele), resp. má právo si započíst svůj nárok proti majetkové podstatě trustu.

Právní domněnka o bezúplatném výkonu správy trustu může být za určitých okolností vyvrácena. Především je tato domněnka vyvrácena explicitním ustanovením zakladatelského aktu. Právní úprava ve Velké Británii na rozdíl od irské úpravy stanoví, že v případech, kdy bylo vůlí zakladatele trustu jmenovat za vykonavatele profesionálního správce nebo korporátního vykonavatele, potom platí domněnka o vyvrácení domněnky bezplatnosti.<sup>424</sup>

Pokud by to nebylo v rozporu s explicitním ustanovením zakladatelského aktu, potom má soud diskreční pravomoc přiznat vykonavateli právo na odměnu z důvodů hodných zvláštního zřetele.<sup>425</sup> Mají-li oprávnění plnou způsobilost k právním úkonům, potom souhlasným prohlášením všech oprávněných z trustu může být vykonavateli přiznáno právo na jednorázovou nebo i pravidelnou odměnu.<sup>426</sup>

Je-li vykonavatelem trustu advokát, potom mu ze zákona vzniká právo na odměnu pouze v případě,<sup>427</sup> že vede soudní spor v souvislosti se správou nebo existencí trustu jménem svým a jménem ostatních vykonavatelů. Odměna advokáta za takovýto výkon funkce v daném případě nemůže přesáhnout výši odměny za zastupování ostatních (společných) vykonavatelů trustu. Bez ohledu na

---

<sup>423</sup> Oproti tomu, v případě české právní úpravy, vzniká advokátovi právo na odměnu za výkon správy majetku v rámci své advokátní činnosti přímo z §6 odst. 2 vyhl. č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif).

<sup>424</sup> Velká Británie - S29 Trustee Act 2000.

<sup>425</sup> Boardman v Phipps [1967] 2 AC – Zvýšení odměny vykonavatele jako podíl na realizovaném výnosu. Re Duke of Norfolk's Settlement Trusts [1982] Ch – Soud rozhodl o zvýšení odměny vykonavatele.

<sup>426</sup> za oprávněné, kteří nemají plnou způsobilost k právním úkonům (nezletilí, nenarození atd.) může vyjádřit souhlasné stanovisko soud.

<sup>427</sup> Cradock v Piper (1850) 1 Mac&G.  
Re Smith's Estate [1894] 1 IR.

nárok na odměnu za výkon funkce, má vykonavatel nárok na náhradu nákladů, které vynaložil v dobré víře v souvislosti s řádným výkonu své funkce.<sup>428</sup>

Komise pro reformu práva v Irsku na rozdíl od Velké Británie odmítla uzákonění odměny všem vykonavatelům přímo ex lege, nicméně navrhla, aby vykonavatel měl právo na odměnu za práci přesahující povinnosti vykonavatele a za práce, při kterých vykonavatel musí využívat svých zvláštních schopností nebo oprávnění. Takovýmto případem užití zvláštních znalostí nebo oprávnění by mohlo být např. zpracování účetnictví vykonavatelem, který je zároveň účetním apod.

Je zakázáno, aby vykonavatel sám nebo s dalšími vykonavateli nabyl majetek z trustu, to i úplatným převodem. V případě takových dispozic se uplatní právní fikce o neobjektivním nakládání s majetkem. Oprávnění z trustu mají právo domáhat se neplatnosti takového právního úkonu, a to bez ohledu na výhodnost nebo nevýhodnost předmětné dispozice.<sup>429</sup> Tedy oprávnění se mohou domáhat relativní neplatnosti právního úkonu, ačkoli by dispozice byla pro majetkovou podstatu trustu výhodnější, než jaké by bylo možno dosáhnout za tržních podmínek. Tato právní fikce se neaplikuje, pokud vykonavatel přestal vykonávat svoji funkci a mezi takovouto skutečností a dispozicí s majetkovou podstatou trustu uplynula delší doba.<sup>430</sup> Trust představuje soukromoprávní institut umožňující maximální svobodu vůle dotčených stran. Proto výjimka ze zákazu koupě majetku vykonavatelem může být stanovena explicitní ustanovením zakladatelské smlouvy nebo může být schválena soudem. Dále lze schválit majetkovou dispozici souhlasným prohlášením všech oprávněných, to však pouze za podmínky jejich plné způsobilosti k právním úkonům. Zatímco tedy koupě jednotlivé části majetkové podstaty trustu vykonavatelem je zásadně důvodem relativní neplatnosti právního úkonu, vykonavateli není zakázáno koupit od oprávněného jeho oprávnění z trustu (ekvitní vlastnictví). Podmínkou koupě tohoto oprávnění je, že koupě není realizována za nevýhodných podmínek pro oprávněného, neboť se předpokládá, že vykonavatel disponuje kvalifikovanými

---

<sup>428</sup> Courtney v Rumley (1871) IR 6 Eq.  
S24 Trustee Act 1993.

<sup>429</sup> Tito v Waddell no. 2 [1977] Ch.

<sup>430</sup> Re Boles & British Land Company's Contract [1902] 1 Ch.

informacemi o skutečné hodnotě oprávnění (ekvitního vlastnictví) z trustu. Vykonavatel nese důkazní břemeno, že nezneužil svých informací a koupil realizoval za nikoli nevýhodných podmínek pro oprávněného. Platí totiž vyvrátitelná právní domněnka, že ze strany vykonavatele došlo k neobjektivnímu vlivu na oprávněného.<sup>429</sup> Vykonavatel může tuto domněnku vyvrátit tím, že o hodnotě oprávnění (ekvitního vlastnictví) kvalifikovaným a objektivním způsobem informuje oprávněného, přičemž kupní cena odpovídá obvyklým tržním podmínkám nebo znaleckému ocenění.<sup>431</sup>

Vykonavatel má právo a povinnost užít majetek trustu za podmínek a k účelům stanoveným explicitně zakladatelským aktem nebo osobami tímto aktem pro tyto účely určenými v případě, že podmínky užití majetku nejsou stanoveny přímo v samotném zakladatelském aktu.<sup>432</sup> Možné nakládání s majetkem trustu, tedy volba přípustných investičních instrumentů, jakož i ustanovení o podmínkách povinnosti provést investice jsou stanoveny buď v podmínkách zakladatelského aktu trustu, jsou dány přímo zákonem nebo je může určovat třetí osoba. Ve výjimečných případech může soud schválit užití odlišných investičních instrumentů, odpovídá-li to lépe dosažení účelu vyjádřeným zakladatelem trustu.<sup>433</sup> Tím však není vykonavatel zbaven povinnosti provádět investice s ohledem na zájmy oprávněných, přičemž zájmem oprávněných je též zohlednit přiměřenou míru rizika dané investice.<sup>434</sup> Vykonavatel však při svých investicích zohledňuje, vyjma případů charitativních trustů, pouze finanční výhodnost dané

---

<sup>431</sup> Znalecké ocenění hodnoty oprávnění (ekvitního vlastnictví) z trustu oprávněného ani právní zastoupení oprávněného není právní podmínkou převodu oprávnění (ekvitního vlastnictví) na vykonavatele, nicméně bez dalšího vyvrací domněnku neobjektivního vlivu.

Smyth v Smyth (1978) HC –unrep.

<sup>432</sup> Trustee Act 1893 ve znění S1 Trustee (Authorized Investments) Act 1958.

Wright v Morgan [1926] AC 788 – Podle podmínek trustu bylo možné, aby jeden z vykonavatelů uplatnil ve svůj prospěch opční právo. Majetková dispozice, kterou druhý z vykonavatelů koupil toto opční právo a po zániku jeho funkce jej uplatnil byla relativně neplatná, neboť tím porušil povinnosti vykonavatele nenabývat majetek trustu.

<sup>433</sup> Re Lynch's Trusts [1931] IR 517 – Účelem trustu byla podpora rodiny ze zisku majetkové podstaty trustu zřízeného závětí. Pro tyto účely bylo vhodnější užití prostředků k investování na kapitálovém trhu než jejich uložení na termínovaném účtu.

<sup>434</sup> Learoyd v Whiteley (1887) 12 App Cas 727 – Vykonavatel nesmí provádět hazardní investice.

Bartlett v Barclays Bank [1980] Ch 515 – Investice prováděná vykonavatel nesmí překročit přiměřenou míru rizika s ohledem na standard běžné opatrné péče („ordinary prudent person“).

Nestlé v National Westminster Bank [1994] 1 All ER 118 – Vykonavatel může provádět pouze obezřetné investice s ohledem na všechny skupiny oprávněných.

investice.<sup>435</sup> S ohledem na portfoliový charakter investic moderních trustů je posouzení obezřetnosti vztaženo zásadně na celé portfolio v porovnání s obchodními zvyklostmi.<sup>436</sup> Tím není vyloučeno posoudit jedinou investici, zejména v případech, kdy jediná investice byla realizována v rozporu s povinnostmi vykonavatele.

Vyplývá-li z povahy trustu, že je jeho účelem zajistit oprávněným pravidelnou výplatu finančních prostředků, potom je vykonavatel zároveň povinen zajistit zachování majetkové podstaty trustu. Pokud by ve zakladatelském aktu zcela chybělo vymezení přípustných investičních instrumentů, aplikují se investiční instrumenty stanovené právními předpisy.<sup>437</sup> Podle irské právní úpravy může rozsah přípustných investičních instrumentů upravit ministr financí, který je v minulosti rozšířil z relativně konzervativních instrumentů (státní dluhopisy, hypotéční zástavní listy, dluhopisy, účastnické cenné papíry v polostátních společnostech a kótovaných národních společnostech, vkladové listy) též na jednotky unit trustu nebo nástroje kolektivního investování, penzijní a životní fondy, kótované cenné papíry na schválených burzách s cennými papíry. V případě investice do cenných papírů je dle irské právní úpravy vykonavatel povinen každých šest měsíců tuto investici přezkoumat,<sup>438</sup> zejména má v této souvislosti povinnost usilovat o likviditu investice a diverzifikaci rizik.<sup>439</sup>

Přestože vykonavatel při realizaci investic zvolí jeden z přípustných investičních instrumentů, nadále nese odpovědnost za jeho konkrétní volbu. V této souvislosti je relevantní, zda vykonavatel vykonává svoji funkci bezúplatně nebo za odměnu. V případě bezúplatného výkonu je povinen vykonávat volbu s řádnou péčí, v případě úplatného potom s odbornou péčí.<sup>440</sup> Rozhoduje-li se vykonavatel

---

<sup>435</sup> Cowan v Scargill [1984] 3 WLR 501 – Vykonavatel při volbě investice nemůže zohledňovat nefinanční aspekty, např. morální aspekty.

<sup>436</sup> Nestlé v National Westminster Bank [2000] WTLR 795, 802.

<sup>437</sup> Část I. Trustee Act 1893, novelizovaná S1 Trustee (Authorized Investments) Act 1958.

<sup>438</sup> Irsko - SI No. 28 of 1998 – Příloha č. 2, ustanovení č. 4.

Velká Británie – S4 Trustee Act 2000.

<sup>439</sup> Irsko - SI No. 595 of 2002.

<sup>440</sup> Learoyd v Whitley (1886) 33 Ch D – Vykonavatel je povinen k péči „opatrného obchodníka“, musí se vyhýbat riskantním a nejistým investicím.

Bartlett v Barclays Bank Trust Co. Ltd. [1980] Ch – Vyšší standard péče je vyžadován od profesionálního vykonavatele, zejména při spekulativních investicích.

Re Watermans's Will Trusts [1952] 2 All ER – Úplatný výkon správy zakládá povinnost odborné péče.

jaký finanční instrument při správě majetku trustu zvolí, může při tom zohledňovat pouze otázky finančního prospěchu oprávněného, nikoliv tedy další skutečnosti, dle kterých si je vědom, že příslušná volba může mít na osobu oprávněného negativní vliv.<sup>441</sup> Jinými slovy vykonavatel posuzuje pouze finanční efektivitu dané volby. Výjimku z tohoto pravidla tvoří správa charitativních trustů. Majetková podstata charitativního trustu má sloužit k dosažení konkrétního účelu, proto vykonavatel musí při správě takového trustu tento účel zohledňovat.<sup>442</sup> Vykonavatel má povinnost konzultovat volbu přípustného investičního instrumentu s oprávněnými pouze v případě, že tak stanoví zakladatelský akt.

Komise pro reformu práva v Irsku navrhla uzákonění vyžadovaného standardu péče vykonavatele stejně, jako tomu bylo ve Velké Británii.<sup>443</sup> Podle tohoto návrhu musí vykonavatel vykonávat takovou péči a odbornost, kterou lze spravedlivě očekávat vzhledem k charakteru trustu a charakter vykonavatele. Vyšší stupeň péče je vyžadován v případě, že vykonavatel má zvláštní odborné znalosti nebo alespoň prohlašuje, že takové znalosti má. Dále vyšší stupeň péče je vázán na profesionální výkon správy, tedy vykonavatele, který má správu majetku jako předmět svého podnikání, a proto se u něj předpokládá zvláštní znalost nebo zkušenost s ohledem na výkon takovéto funkce. Z hlediska požadovaného standardu výkonu péče se odlišují charitativní trusty, neboť při výkonu správy je vykonavatel povinen jednat v dobré víře v naplnění účelu trustu.

Omezení a limity vykonavatelova oprávnění nakládat s majetkem trustu jsou úzce spjata s právy třetích osob v případě, že vykonavatel tato oprávnění poruší. Například nestanoví-li zakladatelský akt podmínky, za kterých si je

---

Nestle v National Westminster Bank Plc [1993] 1 WLR - Je-li vykonavatelem banka, předpokládá se odborná péče, zejména povinnost seznámit se s rozsahem oprávněných investičních instrumentů. Uživeli vykonavatel dovoleného instrumentu a dosáhne-li tak nižšího zisku, než užitím jiného dovoleného, je odpovědný za škodu pouze v případě porušení odborné péče.

Stacey v Branch [1995] Ch 270 – Nedosažení potenciálního zisku neuzitím riskantního investičního instrumentu nezakládá odpovědnost vykonavatele, užil-li jiného dovoleného instrumentu.

<sup>441</sup> Cowan v Scargill [1985] Ch 270 – Vykonavatelé investic penzijního fondu držení ve formě trustu ve prospěch horníků, kdy samotní vykonavatelé byli horníky, nemohou odmítnout investovat do konkurenční společnosti z důvodů ochrany odvětví (společnosti). Pouze výběr mezi investicemi, které potenciálně jsou stejně výhodné, může být založen na extraregálních a nefinančních aspektech.

<sup>442</sup> Harries v Church Commissioners [1992] 1 WLR 1241.

<sup>443</sup> Trustee Act 2000.

oprávněn vykonavatel vypůjčit finanční prostředky, potom je na základě právních předpisů oprávněn pouze k půjčce, která bezprostředně souvisí se zachováním majetku trustu. Věřitel poskytuje půjčku nikoliv trustu, protože ten nemá právní subjektivitu, ale vykonavatel. Z majetku trustu lze uspokojit pouze pohledávky, které souvisí s jeho správou, tedy takové, které nevznikly překročením práv vykonavatele trustu. Pokud tedy vykonavatel si vzal půjčku, čímž překročil svá oprávnění, může se věřitel domáhat uspokojení pouze na majetku vykonavatele, nikoliv trustu. Přestože tedy věřitel jednal v dobré víře, že bude uspokojen z majetku trustu, je jeho nárok omezen na majetek vykonavatele. Tento právní důsledek se odlišuje od případů překročení jednatelského oprávnění statutárních orgánů obchodních společností, ve kterých je ze závazku společnost zásadně zavázána. Omezená možnost uspokojení věřitele tak odpovídá někdejšímu striktnímu pojetí doktríny *ultra vires*.

Pokud vykonavatel jedná za podmínek stanovených ve zakladatelském aktu, potom vznikne-li v souvislosti se správou majetku trustu závazek nebo škoda, nárok věřitele nebo poškozeného na uhrazení závazku nebo uhrazení náhrady vzniklé škody se uspokojí z majetku trustu.<sup>444</sup> Pokud by nebylo možné nárok takto uspokojit, odpovídají vykonavatelé za jeho uhrazení oprávnění.<sup>445</sup> Věřitel tedy nemůže svá práva uplatnit přímo vůči oprávněným, v případě skrytých trustů by to ani nebylo možné. Své nároky tak věřitel uplatňuje vůči vykonavatelé, který má právo na regres vůči oprávněným. Toto právo regresi může být vyloučeno zakladatelským aktem<sup>446</sup> nebo prostřednictvím ekvitního principu vyloučením žalobního nároku<sup>447</sup> v případě, že z prezentace vykonavatele investorům (např. v případě unit trustu) vyplývala jejich nulová odpovědnost za závazky majetkové podstaty trustu. Další omezení práva na regres vyplývá již ze samotné povinnosti vykonavatele činit jen takové úkony, které budou ve prospěch oprávněného. Na druhé straně má vykonavatel při dodržení svých povinností právo zadržet majetek trustu do té doby, dokud mu nebude uhrazena jeho nárok na odměnu nebo na náhradu vynaložených nákladů v souvislosti s výkonem

---

<sup>444</sup> *Octavo Investments Pty Ltd v Knight* (1979) 144 CLR 360 (HC of Australia).

<sup>445</sup> *J W Broomhead (Vic) Pty Ltd v J V Broomhead Pty Ltd* (1985) 3 ACLR 355 (Vic SC).

<sup>446</sup> *McLean v Burns Trustee Co Pty Ltd* (1988) ACLR 926 (NSWSC)

<sup>447</sup> „equitable estoppel“

funkce.<sup>448</sup> Toto právo vykonavatele má přednost před právem věřitele na uspokojení z majetkové podstaty trustu.

Vykonavatel je vázán při výkonu správy majetku trustu podmínkami zakladatelského aktu, není však vázán pokyny nebo jinými rozhodnutími oprávněných. Tím není dotčeno v určitých případech právo oprávněných změnit podmínky zakladatelského aktu. Oprávnění tedy nemohou přímo rozhodovat o správě majetku. Jak již bylo řečeno, majetková podstata trustu je ve formálním vlastnictví vykonavatele, proto také při správě trustu vystupuje a nakládá s majetkem vlastním jménem, a není pouhým zmocněncem oprávněných. Pokud však jedná s třetími osobami při uzavírání smluv tak, že z nich není zřejmé, že smlouvu uzavírá jako vykonavatel, potom nárok věřitelů může být uplatňován přímo proti osobě vykonavatele, a nikoli proti majetkové podstatě trustu.<sup>449</sup> Vykonavatel oprávněným odpovídá za ztrátu z investic, které provedl aniž by dodržel náležitou péči a obezřetnost. A contrario tedy vykonavatel neodpovídá za ztrátu z investic, pokud tyto byly realizovány za podmínek zakladatelského aktu a s náležitou péčí.<sup>450</sup> Souhlas soudu nebo oprávněných s realizací konkrétní investice nezbavuje vykonavatele povinnosti obezřetného jednání. Součástí povinnosti obezřetné správy je i přiměřená diverzifikace rizik prostřednictvím rozložení investičního portfolia. Vykonavatel tak může odpovídat též za ztrátu z investic do přípustného investičního nástroje, pokud je objem investic do tohoto nástroje z hlediska rozložení rizik nepřiměřeně rozsáhlý.

S ohledem na skutečnost, že o výkonu správy majetku nemohou jednotliví oprávnění rozhodovat přímo, a to ani společně většinovým rozhodnutím, má každý oprávněný právo obrátit se na soud, aby určil neplatnost konkrétního jednání vykonavatele, nebo naopak přikázal vykonavateli určitým způsobem jednat. Jedná-li však vykonavatel v rozporu se zakladatelským aktem, nemůže být takovéto jednání dodatečně schváleno soudem. V případě, že by oprávnění vykonávali svá práva natolik extenzivně, že by se vykonavatel fakticky stával

---

<sup>448</sup> *Kemtron Industries Pty Ltd v CSD (Qld)* [1984] 1 Qd R 576.

<sup>449</sup> *Jersey – Trust Law 2006*, art. 32 .

<sup>450</sup> *American Jurisprudence, A Modern Comprehensive Text Statement of American Law, State and Federal*, Volume 76, *Trusts to Unemployment Compensation*, Lawyers Cooperative Publishing, 1992, str. 457.

pouhým jejich zmocněncem, potom ztrácejí svoji limitovanou odpovědnost. Zároveň jejich odpovědnost vůči věřitelům se stává přímo vymahatelnou.

Pokud se nejedná o diskreční trust, potom vykonavatel je povinen rozdělovat majetek s ohledem na práva jednotlivých oprávněných tak, jak jsou stanovena ve zakladatelském aktu. Pokud je účelem trustu, aby z něj byli v budoucnosti oprávněni další oprávnění, potom musí vykonavatel při rozdělování majetku trustu dbát zájmů současných i budoucích oprávněných, tedy proporcionality mezi výnosem a zachováním majetkové podstaty trustu.

Proto, aby mohla být s jistotou definována práva oprávněných, je povinností vykonavatele určit všechny oprávněné z trustu (to se netýká dobročinných trustů, jak bylo zmíněno výše). V této souvislosti je povinností vykonavatele vést účetní evidenci týkající se správy majetku a jeho distribuce mezi oprávněné. Vykonavatel má také řadu informačních povinností, jednak poskytovat oprávněným jakékoli informace týkající se trustu, jakož i jim umožnit nahlédnout do účetní evidence a dalších souvisejících dokladů týkajících se majetkové podstaty trustu. Toto právo se vztahuje též na všechny potenciálně oprávněné z diskrečního trustu. Oprávněný z trustu, který obdržel méně, než kolik mu náleželo, může žalovat vykonavatele, který má právo regresu vůči oprávněným, kteří získali více než měli. Ve Velké Británii nemůže žalovat oprávněný, který je zároveň vykonavatelem trustu.

Přestože se vykonavatel může nechat zastoupit ve výkonu části svých povinností, nezbavuje ho takové zastoupení odpovědnosti, neboť výkon trustu je zvláštním vztahem důvěry a primárně předpokládá osobního výkonu správy trustu.<sup>451</sup> Vykonavatel odpovídá oprávněným také za jednání osob (zaměstnance nebo zmocněnce), které užije k výkonu svých povinností.<sup>452</sup> Tímto však není dotčena odpovědnost užitých osob za škodu vůči vykonavateli, který její náhradu může regresně vymáhat. Výjimku z odpovědnosti při užití třetích osob tvoří případy, kdy takovouto osobou je osoba se zvláštní odborností (např. znalec, advokát), přičemž takovéto osoby by v dané situaci užil „opatrný obchodník“. Za

---

<sup>451</sup> Re O'Flanagan and Ryan's Contract [1905] IR 280 .

<sup>452</sup> Turner v Corney (1841) 5 Beav. 515.

těchto podmínek přímo odpovídá osoba se zvláštní odborností,<sup>453</sup> přičemž vykonavatel odpovídá za to, že nad touto osobou provádí náležitou kontrolu.<sup>454</sup> Vykonavatel odpovídá, že provedl s řádnou péčí volbu konkrétní osoby se zvláštní odborností, to i v případě, pověřil-li tím zástupce.<sup>455</sup> Pověřená osoba se zvláštní odborností může za těchto podmínek přímé odpovědnosti vykonávat pouze pro ni typické úkony.<sup>456</sup> Za určitých podmínek právní úprava požaduje po vykonavateli trustu využít odborného poradenství při volbě investičního instrumentu, ledaže to vzhledem k povaze a podle posouzení vykonavatele není nutné.<sup>457</sup> Zakladatelský akt nebo zvláštní právní předpis může stanovit, ve kterých případech se může nebo naopak musí vykonavatel při výkonu svých povinností nechat zastoupit třetí osobou. Britská právní úprava<sup>458</sup> rozšiřuje možnost substituce vykonavatele, neboť ten má právo se nechat zastoupit bez ohledu na omezení stanovená zakladatelským aktem, ovšem za podmínky, že nad zástupcem bude vykonávat soustavnou kontrolu. Vykonavatel odpovídá za provedení volby substituta. Pokud je výkon správy bezúplatný, potom odpovídá za to, že volbu provedl s ohledem na znalosti a zkušenosti vykonavatele při úplatném výkonu, že volba byla provedena s odbornou péčí. Vzhledem k charakteru moderních trustů a potřebě kvalifikovaného investování lze předpokládat, že obdobná právní úprava bude přijata i v jiných jurisdikcích právního systému common law.

Poruší-li vykonavatel své povinnosti, má oprávněný vůči němu zásadně tři možné nároky.<sup>459</sup> Především se jedná o právo na restituci majetku, tedy právo požadovat po vykonavateli vrátit konkrétní majetek do majetku trustu. Dále, není-li restituce majetku možná, potom má oprávněný právo požadovat poskytnutí finanční náhrady. Výši náhrady u předmětu se značnou fluktuací ceny (např.

---

<sup>453</sup> Speight v Gaunt (1883) 22 Ch D – Vykonavatel pověřil obchodníka s cennými papíry ke koupi akcií. Obchodník odpovídal za zpronevěření prostředků přímo oprávněným.

<sup>454</sup> Irsko - S24 Trustee Act 1893.

Velká Británie - S30 Trustee Act 1925.

<sup>455</sup> Fry v Tapon (1884) 28 Ch D – Odhadce zvolen na doporučení advokáta, ten však ocenil majetek neobjektivně a došlo k újmě na majetku trustu.

<sup>456</sup> Rowland v Witherden (1851) 3 NcN&G – Právní zástupce nemůže být pověřen nebo vykonávat funkci makléře.

<sup>457</sup> Velká Británie - S5 Trustee Act 2000.

<sup>458</sup> S26, S11(1) Trustee Act 2000 – Vykonavatel též může určit osobu, která rozhodne o rozdělování a investování majetku trustu.

<sup>459</sup> Target Holdings v Redferns [1996] 1 AC 421, [1995] 3 All EE 785, HL.

akcie) určily soudy<sup>460</sup> jako nejvyšší hodnotu věci v době od porušení povinnosti vykonavatele. Oprávnění nemusí prokazovat existenci škody v době rozhodnutí soudu.<sup>461</sup> Pokud však porušením povinnosti vykonavatele nevznikla žádná škoda, nemá vykonavatel žádnou odpovědnost.

K dohledání a zajištění majetku ušlého z majetkové podstaty trustu užívá právní systém common law specifického institutu „tracing“. Do ušlého majetku nepatří pouze to, co skutečně z majetku ušlo, nebo o co by se byla hodnota majetku trust zvedla, nýbrž i zisk, který neoprávněně jiná osoba nabyla (tedy její zisk z ušlého majetku trustu). Zatímco podle common law je možno dohledat majetek pouze do okamžiku, dokud se nesmísí s jiným majetkem, podle ekvitního práva je možno postupovat i v případě takového smísení. Pokud smíchá vykonavatel majetek se svým majetkem a část takového majetku spotřebuje, potom se vychází z fikce, že nejdříve spotřeboval svůj majetek.<sup>462</sup> Pokud by disponoval vykonavatel s větším množstvím majetku, než jaký ušel z majetkové podstaty trustu, potom nelze-li ušlý majetek identifikovat, potom si jej mohou do výše hodnoty ušlého majetku vybrat oprávnění.<sup>463</sup> Poněkud složitější situace nastává, pokud dojde ke smísení majetkových podstat různých trustů nebo ke smísení s majetkem třetí osoby, která jej nabyla v dobré víře. V takových případech se uspokojí nárok z majetku poměrně.<sup>464</sup> Pokud se jedná o uspokojení z bankovního účtu vykonavatele, potom nemohou oprávnění z tohoto účtu požadovat více, než jaký byl minimální zůstatek účtu v období od porušení právní povinnosti do dne vymáhání nároku.<sup>465</sup> Existuje však řada uplatnitelných námitek třetích osob, které způsobují nepostižitelnost ušlého majetku. Pokud třetí osoba, která není vykonavatelem ani oprávněným, vědomě napomáhala k porušení podmínek trustu, potom osobně odpovídá oprávněným spolu s vykonavatelem bez ohledu na to, zda z majetkové podstaty trustu sama něco nabyla nebo nikoli. Takovouto osobou může být i zaměstnanec nebo právní poradce.

---

<sup>460</sup> Jaffray v Marshall [1994] 1 All ER 143, [1993] 1 WLR 1285.

<sup>461</sup> Target Holdings v Redfems [1996] 1 AC 421, [1995] 3 All EE 785, HL.

<sup>462</sup> Re Hallet's Estate (1880) 13 Ch D 695.

<sup>463</sup> Re Oatway [1903] 2 Ch. 356.

<sup>464</sup> Re Diplock [1948] Ch 465, 524.

<sup>465</sup> Roscoe v Windner (1915).

## **8. Trusty v mezinárodním právu**

### **8.1. Evropské právo a trusty**

Evropské směrnice „o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP)<sup>466</sup> (směrnice o kolektivním investování) zahrnuje unit trusty ve svém čl.1 odst. 2) mezi SKIPCP.

České znění překladu směrnice trpí překladovou nesprávností. V anglickém znění směrnice se používá termín „podnik“<sup>467</sup> v evropském významu (tedy podnik kolektivního investování do převoditelných cenných papírů), který je však v českém znění nesprávně přeložen termínem „subjekt“. Výše<sup>468</sup> bylo podrobně rozebráno, že trust nemá právní subjektivitu, přičemž z anglického znění směrnice je zřejmé, že si to její autor uvědomoval, a právě proto použil právně neutrálního termínu podnik. Bohužel tento překladový nedostatek setrval i po nahrazení původní směrnice<sup>469</sup> o kolektivním investování jejím novým zněním,<sup>470</sup> přestože sama směrnice uvádí, že podílové fondy vznikají na základě smluvního práva, unit trusty na základě zvláštní úpravy trustů a investiční společnosti na základě práva společnosti.

Z tohoto překladového nedostatku vyplývají další souvislosti ve vztahu k právům a povinnostem regulovaným ve směrnici. Pokud směrnice stanoví práva a povinnosti subjektu, přičemž je zřejmé, že trust právní subjektivitu nemá, potom je výkladem odvoditelné, že se jedná o povinnosti subjektů, které tvoří strukturu

---

<sup>466</sup> Směrnice Evropského Parlamentu a Rady z 13. července 2009 č. 2009/65/ES, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP) (dříve směrnice ze dne 20. prosince 1985 č. 85/611/EHS Rady ES, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP)).

<sup>467</sup> „undertakings“

<sup>468</sup> Viz str. 18.

<sup>469</sup> Směrnice ze dne 20. prosince 1985 č. 85/611/EHS Rady ES, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP))

<sup>470</sup> Směrnice Evropského Parlamentu a Rady z 13. července 2009 č. 2009/65/ES, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP).

trustu, tedy vykonavatele a správcovské společnosti, jak bylo výše vyloženo v souvislosti s výkladem o unit trustech.<sup>471</sup>

Směrnice zavedla legislativní zkratku,<sup>472</sup> dle které se podílovým fondem rozumí rovněž unit trust. Přestože tyto instituty se vyznačují určitými společnými rysy charakteristickými pro správu cizího majetku, z hlediska věcněprávního jsou zásadně založeny na odlišném pojetí vlastnického práva a jsou s nimi spjaty odlišné nároky.<sup>473</sup> Je proto zapotřebí mít na zřeteli, že se jedná pouze o formu legislativní zkratky, která nemá ambici zacházet s těmito instituty jako s ekvivalenty.

Věcná působnost směrnice se vztahuje pouze na unit trusty, „jejichž výhradním předmětem činnosti je kolektivní investování kapitálu získaného od veřejnosti do převoditelných cenných papírů a které provozují svou činnost na základě zásady rozložení rizika a jejichž podílové jednotky jsou na žádost podílníků<sup>474</sup> přímo nebo nepřímo odkoupeny nebo vyplaceny z aktiv“<sup>475</sup> majetku trustu. Za rovnocenné odkupu nebo vyplacení se považuje jednání ze strany trustu k zajištění toho, aby se hodnota jeho jednotek na burze významně nelišila od čisté hodnoty jeho aktiv. Směrnice tedy dále omezuje svoji věcnou působnost, neboť se nevztahuje na unit trusty uzavřeného typu. Dále se směrnice nevztahuje<sup>476</sup> na unit trusty získávající kapitál bez propagace prodeje svých podílových jednotek veřejnosti ve Společenství nebo kterékoli jeho části; unit trusty jejichž podílové jednotky mohou být podle statutu prodávány výhradně veřejnosti ve třetích zemích; kategorie unit trustů stanovené právními předpisy členských států, v nichž jsou unit trusty usazeny, pro něž jsou pravidla stanovená v kapitole VII (povinnosti v oblasti investiční politiky) a článku 83 (obecné povinnosti)

---

<sup>471</sup> Viz str. 83

<sup>472</sup> Čl. 1 odst. 3 písm. a) směrnice Evropského Parlamentu a Rady z 13. července 2009 č. 2009/65/ES, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP).

<sup>473</sup> Johnston D.; *The Roman Law of Trusts*; Clarendon Press – Oxford University Press; Oxford; 1988.

<sup>474</sup> Majitelů jednotek unit trustu.

<sup>475</sup> Čl. 1 odst. 2 písm. a) a b) směrnice Evropského Parlamentu a Rady z 13. července 2009 č. 2009/65/ES, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP).

<sup>476</sup> Čl. 3 směrnice Evropského Parlamentu a Rady z 13. července 2009 č. 2009/65/ES, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP).

nepřiměřená z důvodu jejich investiční a úvěrové politiky. Autor v této práci označuje unit trusty, na které se vztahuje věcná působnost směrnice, s ohledem na terminologii české právní úpravy<sup>477</sup> kolektivního investování, za „veřejnoprávní unit trusty jako standardní fondy kolektivního investování“.

Směrnice zakazuje, aby se unit trusty, na které se tato směrnice vztahuje, přeměnily na unit trusty nebo další subjekty kolektivního investování, na které by se směrnice nevztahovala.<sup>478</sup> Důvody tohoto omezení lze shledat v ochraně investorů (quasi spotřebitelů), neboť právní jistota investorů podporuje volný pohyb kapitálu.

Sídlem unit trustu, resp. domovským členským státem (místem, kde se nachází) se dle směrnice rozumí místo, kde má své sídlo správcovská (manažerská) společnost.<sup>479</sup>

Aby unit trust mohl provozovat svou činnost jako standardní fond kolektivního investování, musí být povolen v souladu s touto směrnicí. Povolení vydává pověřený orgán členského státu, který je jeho domovským členským státem.<sup>480</sup> Podmínkou udělení povolení je schválení správcovské společnosti, vykonavatele (depozitáře) a investiční politiky stanovené ve zakladatelském aktu. Změny správcovské společnosti, vykonavatele (depozitáře), jakož i změny zakladatelského aktu v průběhu existence unit trustu podléhají schválení příslušného orgánu domovského členského státu.<sup>481</sup>

---

<sup>477</sup> §2 odst. 1 písm. d) zák.č. 189/2004 Sb. , o kolektivním investování.

<sup>478</sup> Čl. 1 odst. 5 směrnice Evropského Parlamentu a Rady z 13. července 2009 č. 2009/65/ES, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP).

<sup>479</sup> Čl. 2 odst. 1 písm. c) směrnice Evropského Parlamentu a Rady z 13. července 2009 č. 2009/65/ES, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP).

<sup>480</sup> Čl. 6 odst. 1 písm. směrnice Evropského Parlamentu a Rady z 13. července 2009 č. 2009/65/ES, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP).

<sup>481</sup> Čl. 5 odst. 6 směrnice Evropského Parlamentu a Rady z 13. července 2009 č. 2009/65/ES, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP).

Směrnice dále stanoví požadavky kladené na správcovskou společnost, vykonavatele (depozitáře) a zakazuje jejich vzájemné propojení,<sup>482</sup> jakož jim stanoví další povinnosti. Z hlediska dovolené investiční strategie stanoví směrnice okruh přípustných investičních instrumentů, podmínky diverzifikace rizik prostřednictvím povolené struktury investic vzhledem k majetku unit trustu, vzhledem k emisi, emitentovi, nabytým hlasovacím právům<sup>483</sup>

Stanovení rozsahu informační povinnosti správcovské společnosti,<sup>484</sup> povinné obsahové náležitosti, ověřování výpočtu hodnoty jednotek auditorem směřují k harmonizaci ochrany investorů v členských státech. Minimální obsahové náležitosti zakladatelského aktu upravuje seznam A, náležitosti výročních zpráv seznam B, který tvoří přílohu 1 směrnice.

Směrnice dále stanoví obecné povinnosti unit trustů, mezi které patří zákaz depozitáře (vykonavatele) a správcovské společnosti přijímat půjčky nebo úvěry, povinnost odkoupit na požádání jednotky unit trustu od jejich majitelů, způsob určení ceny jednotek unit trustu, dělení výnosů a způsob určení odměny správcovské společnosti.<sup>485</sup>

Zvláštní právní režim potom směrnice stanoví pro nabízení jednotek unit trustu v jiném členském státě, než ve svém domovském členském státě, a tomu předcházející informační povinnost, zákaz diskriminačního zacházení ze strany jiného členského státu.<sup>486</sup> Podle směrnice členské státy určí orgány příslušné

---

<sup>482</sup> Čl. 6-13 směrnice Evropského Parlamentu a Rady z 13. července 2009 č. 2009/65/ES, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP).

<sup>483</sup> Čl. 50 a násl. směrnice Evropského Parlamentu a Rady z 13. července 2009 č. 2009/65/ES, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP).

<sup>484</sup> Čl. 68 a násl. směrnice Evropského Parlamentu a Rady z 13. července 2009 č. 2009/65/ES, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP).

<sup>485</sup> Čl. 83 a násl. směrnice Evropského Parlamentu a Rady z 13. července 2009 č. 2009/65/ES, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP).

<sup>486</sup> Čl. 91 a násl. směrnice Evropského Parlamentu a Rady z 13. července 2009 č. 2009/65/ES, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP).

k plnění úkolů stanovených směrnicí, přičemž jim musí být svěřeny dohlížecí a vyšetřovací pravomoci.<sup>487</sup>

Účelem této práce není podrobit evropskou směrnici podrobné analýze, nýbrž jen poukázat na její existenci a vazbu na právní regulaci trustů, konkrétně unit trustů. Unit trusty s ohledem na analyzovanou úpravu zjevně patří mezi neopomenutelné instituty, se kterými se mohou investoři díky přeshraničnímu působení unit trustů setkávat v kterémkoli členském státě. Konečně byl to také účel této směrnice, aby poskytla unit trustům výhody tzv. evropského pasu.

## **8.2. Trust v mezinárodním právu soukromém**

Otázky mezinárodního práva soukromého, týkající se trustů, upravuje „Haagská konvence o rozhodném právu trustů a jejich uznání“<sup>488</sup> z roku 1985 v anglickém a francouzském závazném znění. Stanoví kolizní pravidla pro určení rozhodného práva, které se na posuzovaný trust aplikuje.<sup>489</sup> V Evropě byla tato konvence ratifikována Itálií, Lucemburskem, Nizozemím, Maltou, Monakem, Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska, Švýcarskem.

Opakovaně v této práci bylo poukázáno na skutečnost, že trusty mohou působit v jakémkoli státě s ohledem na volný pohyb kapitálu. Vzhledem ke zmíněné evropské směrnici je patrné, že institut trustu má dnes značné přeshraniční dopady. Pro právní vztahy plynoucích z unit trustu je tak zásadní určení rozhodného práva, neboť z něj vyplývají práva a povinnosti vykonavatele, zakladatele a oprávněného. Není třeba více objasňovat, že různá rozhodná právní úprava může dospět k odlišným závěrům týkajících se nejen práv a povinností subjektů konstitujících trust, ale také závěrů týkajících se jeho samotné existence.

Haagská úmluva stanoví strukturu, podmínky založení a změny trustu (zakladatelského aktu), povinnosti a postavení vykonavatele, povinnost písemné

---

<sup>487</sup> Čl. 97 a násl. směrnice Evropského Parlamentu a Rady z 13. července 2009 č. 2009/65/ES, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP).

<sup>488</sup> 1985 Hague Convention on the Law Applicable to Trusts and on their recognition.

<sup>489</sup> Hayton D., The Hague Convention on the Law Applicable on Trusts and on their recognition, International and Komparative Law Quarterly, 1987, s. 260.

průkaznosti zřízení trustu. Tato úmluva preferuje smluvní volnost, proto rozhodným právem je právní systém zvolený zakladatelem, neurčí-li jej, právo nejbližší spojené s ohledem na správu trustu, umístění majetku, sídla nebo umístění vykonavatele, místa cíle nebo plnění trustu.<sup>490</sup> Majetek trustu tvoří dle konvence samostatný zvláštní fond, který není součástí majetku vykonavatele, ale o který může svým jménem žalovat nebo být žalován.<sup>491</sup> Definici trustu dle haagské úmluvy by tak v tomto aspektu splnil i svěřenský fond upravený v novém občanském zákoníku, jak je uvedeno níže. Dále úmluva stanoví podmínky nemožnosti aplikace zvoleného právního řádu.

Otázky mezinárodního práva soukromého, týkající se trustů, jsou předmětem samostatných pojednání, na která tímto autor odkazuje.<sup>492</sup> Vliv Haagské úmluvy na české právo je limitovaný, neboť Česká republika není její stranou. Tuto úmluvu však lze považovat z interpretačního hlediska jako zásadní vodítko při posuzování institutů z hlediska jejich kompatibility s trustem.

---

<sup>490</sup> 1985 Hague Convention on the Law Applicable to Trusts and on their recognition - čl. 6, 7

<sup>491</sup> 1985 Hague Convention on the Law Applicable to Trusts and on their recognition - čl. 11

<sup>492</sup> Harris J.; *The Hague Trusts Convention – Scope, Application and Preliminary Issues*; Hart Publishing; Oxford - Portland Oregon; 2002

## **9. Společnosti s variabilním kapitálem**

### **9.1. Pojem, struktura a účel společností s variabilním kapitálem**

Specifika unit trustu, jako právního institutu ryze se vztahujícímu k právnímu systému common law, vedla ve Velké Británii<sup>493</sup> i Irsku k uzákonění právní úpravy společností s variabilním kapitálem, neboť oproti trustům nepůsobí jako konkurenční nevýhoda při obchodování na evropském kontinentu. Trusty totiž, jako instituty právního systému common law, nejsou snadno uchopitelné pro investory, kteří pochází z oblasti kontinentální právní kultury. Přestože unit trusty by dokázaly plnit z hlediska kolektivního investování obdobnou funkci jako společnosti s variabilním kapitálem, ekonomická potřeba a konkurenceschopnost vedla též ve státech s právní kulturou common law k zavedení tohoto druhu společností.

Tyto společnosti byly upraveny s ohledem na evropskou úpravu, zejména směrnici o kolektivním investování.<sup>494</sup> Jejich jediným předmětem podnikání může být investování kapitálu shromážděného od veřejnosti do vymezených převoditelných cenných papírů (nyní též zahrnujících futures, opce, warranty atd.). Svoji strukturou se více podobají trustům než klasickým obchodním společnostem,<sup>495</sup> neboť investiční majetek musí být převeden na depozitáře, který jej drží obdobně jako vykonavatel trustu ve prospěch společnosti. Uzákonění společností s variabilním kapitálem není překážkou vzniku unit trustů, které spolu se společnostmi s variabilním kapitálem tvoří formy kolektivního investování.

Autor níže popisuje strukturální rysy společností s variabilním kapitálem tak, aby byly zdůrazněny odlišnosti a společné rysy společností s variabilním kapitálem a unit trustů či obecných trustů.

---

<sup>493</sup> Open-Ended Investment Companies (Investment Companies with Variable Capital) Regulations SI 1996/2827.

<sup>494</sup> Směrnice Evropského Parlamentu a Rady z 13. července 2009 č. 2009/65/ES, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP).

<sup>495</sup> Birks P.; English Private Law - vol. I; Oxford University Press; 2000; str. 179.

Společnosti s variabilním kapitálem jsou obchodní společnosti zřizované obvykle<sup>496</sup> ve formě akciové společnosti, jejichž charakteristickým rysem je průběžné vydávání a odkup vlastních akcií od akcionářů, čímž dochází k neustálé fluktuaci (variabilitě) základního kapitálu společnosti.<sup>497</sup> Z těchto důvodů jsou tyto společnosti označovány jako společnosti s variabilním kapitálem nebo společnosti s proměnlivým kapitálem.<sup>498</sup> V odborné veřejnosti se vžilo pro tyto společnosti užívání zkratky SICAV.<sup>499</sup> Na rozdíl od trustů mají tedy SICAV právní subjektivitu, mohou proto nabývat majetek vlastním jménem. Právní subjektivita je považována za základní odlišující rys mezi trusty a společnostmi s variabilním kapitálem. Variabilitu základního kapitálu lze přirovnat k fluktuaci majetku unit trustu, neboť cena jednotek unit trustu se vypočítává stejným způsobem, tedy jako podíl na čisté hodnotě aktiv.

Za účelem jednotné právní regulace a tím dosažení jednotné ochrany investorů na jedné straně a odstranění administrativních překážek na straně druhé, přijala v roce 1985 Rada Evropského společenství směrnici č. 85/611/EHS o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (dále jen „UCITS“<sup>500</sup>). Účelem této směrnice bylo zajistit fondům kolektivního investování splňujícím podmínky směrnice UCITS na základě registrace v jednom členském státě EU možnost volného působení v ostatních členských státech. S ohledem na praktické překážky vyplývající z odlišných právních úprav jednotlivých členských států byla přijata v roce 2001 novelizující směrnice č. 2001/107/EC,<sup>501</sup> jejímž cílem bylo poskytnout fondům jednotný evropský pas za účelem volného působení v rámci

---

<sup>496</sup> Čl. 27 směrnice Evropského Parlamentu a Rady z 13. července 2009 č. 2009/65/ES, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP) dává volnost jednotlivým členským státům, jakou formu společnosti zvolí.

<sup>497</sup> Caska O.; Investiční společnosti s variabilním kapitálem – pojem, charakteristika a možnosti uplatnění v ČR, rigorózní práce, Univerzita Karlova, 2005.

<sup>498</sup> Pros, M. : Investiční společnost typu SICAV, Právo a podnikání 2/2000, str. 9.

<sup>499</sup> Zkratka SICAV vyjadřuje společnost s variabilním kapitálem ve francouzštině „société d'investissement à capital variable“; španělštině: „sociedad de inversión de capital variable“ nebo italštině „società d'investimento a capitale variabile“, lze se však setkat i s odlišným označením ve Velké Británii jako „Investment Company with Variable Capital“ (ICVC) nebo neoficiálně jako „Open-ended Investment Company“ (OEIC).

<sup>500</sup> Zkratka UCITS pochází z anglického označení směrnice – Undertakings for Collective Investment in Transferable Securities.

<sup>501</sup> Tato směrnice je někdy označována jako směrnice UCITS III., byla následována směrnicí č. 2001/108/EC, která rozšířila okruh možných finančních instrumentů, do kterých může fond kolektivního investování investovat.

celé EU, a která zároveň zavedla zjednodušený sjednocený prospekt za účelem porovnatelnosti poskytovaných informací. V roce 2009 pak byla směrnice nahrazena směrnicí č. 2009/65/ES, která však znamenal pouze další drobné úpravy zavedené právní regulace. Tato směrnice nevyklučuje existenci SICAV mimo režim směrnice UCITS (čehož i řada členských států využila),<sup>502</sup> ale pouze SICAVy splňující režim směrnice UCITS požívají se směrnicí spojené výhody.

Podle čl. 1 odst. 2 směrnice UCITS se za subjekty kolektivního investování do převoditelných cenných papírů „*považují subjekty, jejichž výhradním předmětem činnosti je kolektivní investování kapitálu získaného od veřejnosti do převoditelných cenných papírů a které provozují svou činnost na základě zásady rozložení rizika a jejichž podílové jednotky jsou na žádost podílníků přímo nebo nepřímo odkoupeny nebo vyplaceny z aktiv těchto subjektů.*“,

Zatímco unit trusty jsou podle směrnice UCITS<sup>503</sup> fondy kolektivního investování bez právní subjektivity, SICAVy mají právní subjektivitu a jejich právní forma je ponechána na národní právní úpravě. Podrobnější výklad k unit trustům byl pak podán výše, nicméně lze s určitou mírou zobecnění konstatovat, že se na ně vztahují stejné principy, jaké jsou v UCITS stanoveny pro SICAV.

SICAV tedy reprezentuje otevřenou formu fondu kolektivního investování s právní subjektivitou, tedy obchodní společnost obvykle ve formě akciové společnosti, která průběžně vydává své akcie a na žádost svých akcionářů je zásadně kdykoli odkupuje, jejímž výlučným předmětem podnikání je investování svého kapitálu získaného od veřejnosti do určeného okruhu finančních instrumentů, spočívající na principu diverzifikace investičního rizika.

Společnost s variabilním kapitálem (SICAV) nelze ztotožňovat s pojmem investiční společnosti tak, jak je užíván v českém právním řádu.<sup>504</sup> Investiční společnost je sice také právnickou osobou, ale jejím předmětem podnikání „*je*

---

<sup>502</sup> Např. Irsko – Companies Act, 1990 – část. XIII. (ss. 252-262).

<sup>503</sup> Viz čl. 1 odst. 3 směrnice Evropského Parlamentu a Rady z 13. července 2009 č. 2009/65/ES, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP).

<sup>504</sup> § 14-19 zák. č. 189/2004 Sb., o kolektivním investování.

*kolektivní investování spočívající ve vytváření a obhospodařování podílových fondů, nebo v obhospodařování investičních fondů na základě smlouvy o obhospodařování*<sup>505</sup> Tato společnost totiž pouze vydáváním podílových listů shromažďuje peněžní prostředky do podílového fondu a takto shromážděný majetek v podílovém fondu investuje svým jménem na účet podílníků.<sup>506</sup> Ve své podstatě je tedy v českém právním řádu investiční společnost společností správcovskou (obhospodařovatelskou), jejímž předmětem podnikání je správa cizího majetku. Z hlediska terminologie směrnice UCITS by česká investiční společnost byla nazývána manažerskou nebo správcovskou společností, neboť tou se rozumí „společnost, jejíž obvyklou činností je správa SKIPCP ve formě podílových fondů nebo investičních společností (kolektivní správa portfolií SKIPCP)“.<sup>507</sup> SICAVy lze do určité míry připodobnit českým investičním fondům, které jsou právnickými osobami, jejichž předmět podnikání je kolektivní investování.<sup>508</sup> Na rozdíl od SICAVů jsou investiční fondy uzavřené, nemohou tedy snadno odkupovat své vlastní akcie a nejsou proto fondem kolektivního investování dle UCITS a proto jejich obchodní firma obsahuje označení „uzavřený investiční fond“.<sup>509</sup>

Jak bylo zmíněno výše, SICAVy z hlediska národní právní úpravy přebírají některou z forem kapitálových společností, čímž se odlišují od bezsubjektní právní úpravy trustu. Obvyklou formou SICAVu je akciová společnost<sup>510</sup> s tím, že pro účely úpravy SICAVu zásadně existuje zvláštní právní úprava. S formalizovanou strukturou právního subjektu jsou spjaty nároky obvyklé u obchodních společností, proto založení a existence SICAVu je administrativně náročnější. Přestože trusty jsou zásadně charakterizované svojí bezformálností, i v případě unit trustů právní předpisy vyžadují dodržení většího množství

<sup>505</sup> § 14 odst. 1 zák. č. 189/2004 Sb., o kolektivním investování.

<sup>506</sup> § 6-7 zák. č. 189/2004 Sb., o kolektivním investování.

<sup>507</sup> Viz čl. 2 odst. 1 písm. b) směrnice Evropského Parlamentu a Rady z 13. července 2009 č. 2009/65/ES, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP)

<sup>508</sup> § 4 odst. 1 zák. č. 189/2004 Sb., o kolektivním investování.

<sup>509</sup> § 4 odst. 3 zák. č. 189/2004 Sb., o kolektivním investování, v zahraniční právní úpravě se obecně tyto společnosti označují za společnosti s fixním kapitálem, tzv. „closed-ended“ nebo „Investment Company with Fixed Capital“ nebo „Société d'Investissement à Capital Fixe (SICAF)“

<sup>510</sup> V Irsku SICAVy v režimu směrnice UCITS dle European Communities UCITS Regulations 2001 (S.I. No. 211 of 2003) a nepodlehající režimu směrnice UCITS pak v části XIII. Zákona o společnostech z roku 1990; V Lucembursku čl. 25 zákona o fondech kolektivního investování (Loi du 20 décembre 2002 concernant les organismes de placement collectif).

povinností veřejnoprávního charakteru (viz výše). Nadále je však právní režim unit trustů považován za administrativně a formálně méně náročný, tedy představuje ekonomicky výhodnější formu.

Odlišný charakter má z věcněprávního hlediska samotná investice. Zatímco u trustů se vykonavatel trustu stává pouze formálním vlastníkem, u SICAVů investice představuje vklad do společnosti, resp. koupi účastnických cenných papírů na SICAVu, se kterými jsou spojena práva obvyklá u kapitálových obchodních společnostech. S ohledem na otevřenost SICAVů, má účastník právo zásadně kdykoli požádat o odkup jeho účastnických cenných papírů, obdobně jako je tomu u otevřených forem unit trustů ve vztahu k jednotkám.

S otevřeností SICAVu souvisí i možnost vydávat neomezený počet nových akcií a výše zmíněná povinnost akcie na žádost akcionáře odkoupit.<sup>511</sup> Prodejem akcií a jejich vykupováním dochází k neustálé fluktuaci základního kapitálu SICAVu. Cena akcie se vypočte v každém okamžiku jako podíl vlastního kapitálu a celkového počtu akcií s tím, že kupní cena může být dále zvýšena o vstupní nebo snížena o výstupní poplatek,<sup>512</sup> přičemž akcie jsou vydány až po plném splacení jejich aktuální hodnoty. S ohledem na neustálou fluktuaci hodnot akcií, je ve stanovách (kromě minimální zákonné lhůty) stanovena časová perioda zveřejňování aktuální hodnoty akcie. U více obchodovaných akcií SICAV tak je činěno i několikrát za den. Obchodování s akciemi může být ve výjimečných případech dočasně pozastaveno za podmínek stanovených stanovami SICAV nebo na základě rozhodnutí orgánů dohledu daného členského státu.<sup>513</sup> Jak bylo podrobněji uvedeno výše, tyto principy jsou zásadně aplikovatelné také pro veřejnoprávní unit trusty jako standardní fondy kolektivního investování ve vztahu k jednotkám unit trustu.

---

<sup>511</sup> Viz např. čl. 253 odst. 2 písm. h) irského zákona o společnostech z roku 1990

<sup>512</sup> Např. Lucembursku Čl. 28 zákona o fondech kolektivního investování (Loi du 20 décembre 2002 concernant les organismes de placement collectif).

<sup>513</sup> Čl. 84 odst. 2 směrnice Evropského Parlamentu a Rady z 13. července 2009 č. 2009/65/ES, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP).

## 9.2. Charakter kapitálu v SICAV

Vklady společníků obchodní společnosti představují vlastní zdroje financování obchodní společnosti tvořící její základní kapitál. Český obchodní zákoník definuje základní kapitál jako „peněžní vyjádření souhrnu peněžitých i nepeněžitých vkladů všech společníků“.<sup>514</sup> Vkladem se tedy rozumí převod vlastnického nebo jiného majetkového práva ze společníka na obchodní společnost, za což společník získává účastnický podíl na této obchodní společnosti. Tyto vklady umožňují po vzniku obchodní společnosti nést náklady spojené se zahájením obchodování, tedy s pořizováním majetku. Výše základního kapitálu podle zásady jeho udržování má být po celou dobu existence společnosti neměnná, proto se zapisuje ve stanovách nebo společenské smlouvě a je zveřejněna v příslušné veřejné evidenci (v České republice v obchodním rejstříku). Jakékoli změny výše základního kapitálu podléhají formálním postupům, které zpravidla znemožňují jeho časté změny. Také s ohledem na zájmy věřitelů společník zásadně nemůže jednostranně vystoupit z obchodní společnosti, neboť by tím mohla být dotčena schopnost společnosti krýt své obchodní závazky. Společník má z majetkového práva pouze právo na podíl ze zisku, případně právo na podíl z likvidačního zůstatku v případě zrušení společnosti. Základní kapitál tak plní nejen funkci zdroje financování obchodování společnosti, ale je zároveň jakousi formální jistotou věřitelů, že po celou dobu existence obchodní společnosti tato disponuje s vlastním majetkem v této výši. S udržováním základního kapitálu jsou proto spjaty např. zákonné podmínky jeho minimální výše, postupy jeho změny, lhůty splatnosti vkladů a možnost poskytování půjček obchodní společností za účelem nabytí vlastních akcií. Přesto však v poslední době právní úpravy tendují k snížení významu základního kapitálu,<sup>515</sup> který se z hlediska ochrany věřitelů neosvědčil a zároveň formální požadavky na jeho minimální výši reprezentují překážku vzniku obchodních společností (a to i s ohledem na konkurenceschopnost národních právních řádů, neboť některé státy umožňují vznik obchodních společností s takřka nulovým základním kapitálem).

<sup>514</sup> § 58 zák. č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník.

<sup>515</sup> Např. § 142 odst. 1 zák. č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), snižuje minimální výši základního kapitálu u společností s ručením omezeným na 1 Kč.

Ochrana základního kapitálu je na evropské úrovni upravena směrnicí Rady Evropských společenství č. 77/91/ES (dále jen „druhá směrnice“), jejímž účelem je zajištění minimální míry rovnocennosti ochrany akcionářů a věřitelů týkající se udržování, zvyšování či snižování základního kapitálu obchodních společností. Podle čl. 1 odst. 2 této směrnice „členské státy mohou z působnosti této směrnice vyloučit investiční společnosti s proměnným základním kapitálem<sup>516</sup> a družstva založená v jedné z forem společností“ uvedených ve směrnici. Tato výjimka tedy umožňuje, aby členské státy z systému rigidní úpravy základního kapitálu vyloučily SICAVy. Obdobně jako u družstev je tak umožněno, aby SICAVy měly jednak zapisovaný základní kapitál (ke dni vzniku), jednak minimální základní kapitál (výši pod kterou základní kapitál nesmí klesnout) a skutečný základní kapitál (daný nominální hodnotou všech vydaných účastnických podílů). Změna výše základního kapitálu tak nevyžaduje formální procesy zápisu a změn stanov, případně korporátních dokumentů.

Z hlediska minimální výše zapisovaného základního kapitálu, tedy výše kapitálu, který musí mít SICAV k okamžiku vzniku, je nutno rozlišovat režimy, zda se SICAV má či nemá řídit směrnicí UCITS.

Minimální výše počátečního základního kapitálu SICAVů, které jsou založeny mimo režim UCITS a dále SICAVů, které uzavřely obhospodařovatelskou smlouvu není harmonizována, tedy je určena jednotlivými národními úpravami. Například v irském právu, přestože SICAVy jsou obecně akciovými společnostmi, uplatní se pro ně výhodněji některé podmínky pro společnosti s omezeným ručením, a tak podmínkou jejich založení je pouze

---

<sup>516</sup> Podle čl. 1 odst. 2 druhé směrnice: „Investiční společnosti s proměnným základním kapitálem se ve smyslu této směrnice rozumí výlučně společnostmi, jejichž jediným předmětem je investování prostředků do různých cenných papírů, různých nemovitostí nebo jiných majetkových hodnot s výlučným cílem rozložit investiční rizika a poskytovat svým akcionářům podíl na zisku z hospodaření s jejich majetkem, které veřejně vyzývají k úpisu vlastních akcií a jejichž stanovy určují, že v mezích minimálního a maximálního základního kapitálu mohou kdykoli vydávat, odkupovat nebo dále prodávat své akcie“.

vydání alespoň dvou akcií<sup>517</sup> v rukou různých zakladatelů s nominální hodnotou alespoň jedno EURO.<sup>518</sup>

Minimální výši počátečního základního kapitálu SICAV v režimu směrnice UCITS sjednotila evropská směrnice za předpokladu, že SICAV (investiční společnost) neuzavřela obhospodařovatelskou smlouvu se správcovskou společností.<sup>519</sup> Pro srovnání s výše uvedeným případem má vznik SICAVu v režimu směrnice UCITS v irském právu určitá specifika. Podmínkou udělení oprávnění SICAVu ke kolektivnímu investování je vydání zakladatelských akcií v celkové hodnotě dosahující výše minimálního základního kapitálu s tím, že po vydání standardních akcií pro investory jsou obvykle zakladatelské akcie ve stejném rozsahu odkupovány, čímž je umožněn zakladatelům vystoupení ze SICAVu a zároveň je zachována podmínka minimálního základního kapitálu.

Pojetí základního kapitálu SICAVů je odlišné od pojetí základního kapitálu u standardních akciových společností. Základní kapitál SICAVu totiž v každém okamžiku odpovídá čisté hodnotě aktiv SICAVu,<sup>520</sup> tedy reaguje na dosažení zisku nebo ztráty s ohledem na fluktuaci hodnoty portfolia investičních instrumentů, tedy reaguje na úspěšnost investiční politiky SICAVu.

Za výpočet čisté hodnoty aktiv SICAVu odpovídá představenstvo, přičemž periodicita jeho zveřejňování může být i několikrát denně s ohledem na volatilitu daného investičního instrumentu. Při stanovení čisté hodnoty aktiv se u instrumentů obchodovaných na kotovaných trzích vychází z poslední známé hodnoty trhu, v ostatních případech ocenění může být stanoveno i odhadem<sup>521</sup> představenstva, tak, aby odpovídalo pravděpodobné tržní ceně.

---

<sup>517</sup> Jedná se o zakladatelské akcie, vedle kterých po udělení příslušných oprávnění regulátorem trhu jsou vydávány standardní akcie, které nabývají investoři. Výlučně se standardními akciemi jsou spjaty práva na výplatu dividend, na podíl na likvidačním zůstatku nebo právo hlasovat na valné hromadě SICAV.

<sup>518</sup> Viz. např. McCann FitzGerald, *A guide to Funds Management Operations in Ireland*, McCann FitzGerald Solicitors, Dublin 2003, str. 7.

<sup>519</sup> Dle čl. 29 odst. 1 směrnice Evropského Parlamentu a Rady z 13. července 2009 č. 2009/65/ES, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP), na částku 300.000 EUR. V české právní úpravě byla směrnice implementována do § 70 odst. 1 zák. č. 189/2004 Sb., o kolektivním investování.

<sup>520</sup> McCormack, G. *The New Companies legislation*, The Round Hall Press, Dublin 1991, str. 67.

<sup>521</sup> Čl. 62 irského UCITS nařízení, čl. 28 odst. lucemburského zákona o kolektivním investování z 20.12.2002.

SICAVy, jak bylo zmíněno výše, mají obvykle formu akciových společností. Např. lucemburská právní úprava jejich zakládání nijak nezvýhodňuje,<sup>522</sup> ale naopak stanoví, že podmínkou autorizace k výkonu kolektivního investování je plně splacený základní kapitál.<sup>523</sup> Výše tohoto základního kapitálu je stanovena v korporátních zakládajících dokumentech a v průběhu existence SICAVu se obvykle nemění. Z formálního hlediska vedle sebe stojí zapisovaná výše základního kapitálu a skutečná výše základního kapitálu, která v každém okamžiku odpovídá celkové hodnotě aktiv SICAVu.<sup>524</sup>

Formální pojetí základního kapitálu vyúsťuje k zavedení dalších kapitálových podmínek pro výkon činnosti kolektivního investování. Orgán dohledu tak může stanovit další podmínky kapitálové přiměřenosti. Zatímco irská úprava považuje za dostatečný kapitál odpovídající podmínkám směrnice UCITS,<sup>525</sup> např. lucemburská úprava vyžaduje během půl roku od autorizace orgánem dohledu dosáhnout vlastního kapitálu výrazně vyššího.<sup>526</sup> Účelem kapitálové přiměřenosti SICAVů je zajištění efektivního kolektivního investování a způsobilost zajistit průběžné odkupování vlastních akcií. Normativní požadavky jsou však obvykle zpřísněny samotnými SICAVy, které stanoví přísnější minimální limity kapitálové přiměřenosti. Minimální výše kapitálové přiměřenosti je nejen ochranou investorů, ale též samotného SICAVu, neboť SICAV může rozhodnout o pozdržení odkupu vlastních akcií a to až již do doby získání kapitálu od nových investorů nebo do doby jeho zrušení.

Unit trust především není obchodní společností, proto nestanoví pravidla týkající se základního kapitálu. Z hlediska efektivního investování a diverzifikace rizik však funkci základního kapitálu reprezentuje majetek unit trustu. Ve své základní formě unit trusty nekladou požadavky na minimální výši majetku unit trustu, nicméně v případech veřejnoprávních unit trustů jsou stanoveny obdobné

---

<sup>522</sup> Oproti irské úpravě však není rozlišováno mezi zakladatelskými a standardními (investorskými) akciemi. Dle lucemburské úpravy tedy odpadá zvláštní procedura odkupu zakladatelských akcií po té, co investoři nabydou dostatečné množství akcií.

<sup>523</sup> Čl. 27 odst. 5 lucemburského zákon a o obchodních společnostech.

<sup>524</sup> Odst. 3 písm. c) irského 3. UCITS nařízení.

Čl. 25 lucemburského zákona o kolektivním investování z 20.12.2002.

<sup>525</sup> EUR 300.000,- .

<sup>526</sup> EUR 1.250.000,- podle čl. 27 odst. 1 lucemburského zákon a o obchodních společnostech.

požadavky na majetek unit trustu, jako jsou stanoveny pro společnosti s variabilním kapitálem.

### 9.3. Změny kapitálu v SICAV

Podmínkou zahájení činnosti SICAVu, tedy zahájení kolektivního investování, je udělení povolení od příslušného orgánu dozoru. V počátečním období se tedy SICAV soustřeďuje na shromažďování prostředků od investorů, a to z důvodu získání kapitálu pro zahájení činnosti (viz např. irská právní úprava) nebo pro udržení investorského oprávnění (viz např. lucemburská úprava). Jak bylo zmíněno výše, podmínkou povolení od orgánu dohledu je udržení minimálního základního kapitálu SICAVu.

Účelem SICAVů je shromažďování volného kapitálu od veřejnosti a jeho následné investování podle předem stanoveného portfolia kolektivního investování. Z těchto důvodů jsou zásadně<sup>527</sup> vyloučena<sup>528</sup> přednostní práva akcionářů na upisování nově vydaných akcií.

Podle lucemburské právní úpravy může SICAV kdykoli vydávat nové akcie pouze na základě rozhodnutí představenstva<sup>529</sup> obdobně tak může činit představenstvo dle irské<sup>530</sup> právní úpravy, ale pouze do výše autorizovaného kapitálu, který reprezentuje maximální výši nominálního základního kapitálu uváděnou v zakladatelských listinách. Proto může SICAV až do výše autorizovaného kapitálu vydávat akcie relativně neformálně.<sup>531</sup> Změny výše základního kapitálu tak nevyžadují změny v korporátních dokumentech ani

---

<sup>527</sup> Čl. 29 odst. 3 lucemburského zákona o kolektivním investování z 20.12.2002 umožňuje se svolením orgánu dozoru z důležitých důvodů omezit vstup nových akcionářů.

<sup>528</sup> Čl. 29 odst. 3 lucemburského zákon o kolektivním investování z 20.12.2002.a čl. 35 irské UCITS nařízení umožňuje vyloučit obecná ustanovení o přednostním právu existujících akcionářů na upisování nově vydaných akcií.

<sup>529</sup> Je tedy vyloučen čl. 25 odst. 11 druhé směrnice („*O každém zvýšení základního kapitálu musí rozhodnout valná hromada. Toto rozhodnutí i provedení zvýšení upsaného základního kapitálu budou zveřejněna způsobem stanoveným v právních předpisech každého členského státu v souladu s článkem 3 směrnice 68/151/EHS.*“).

<sup>530</sup> Čl. 20 irského zákona o obchodních společnostech z roku 1983.

<sup>531</sup> Fordem M., Copany Law, 3rd edition, Round Hall Sweet & Maxwell, 1999, str. 224

formální zveřejňování v příslušném rejstříku obchodních společností. Oproti znění druhé směrnice<sup>532</sup> není pravomoc představenstva časově omezena.

Emisní kurz akcie odpovídá proporcionální části aktuální hodnoty kapitálu SICAV. Přestože irská právní úprava umožňuje, aby SICAV v režimu mimo směrnici UCITS v zakladatelské smlouvě stanovil, že se kapitál SICAVu rovná vydanému akciovému kapitálu, zároveň právní úprava stanoví, že hodnota kapitálu se určí jako rozdíl majetku a závazků SICAVu,<sup>533</sup> tedy opět jako hodnota aktiv.

Stejně, jako při zakládání SICAVů je i při vydávání akcií stanovena podmínka jejich plného splacení. Důvodem je opět skutečnost, že hodnota akcií je určena jako proporcionální podíl na skutečné výši základního kapitálu.

SICAVy mají funkci investorskou, proto je upisování akcií nepeněžítými vklady výrazně omezeno, nikoli však vyloučeno. Předmětem nepeněžitého vkladu může být pouze investiční instrument, který je v investičním portfoliu daného SICAVu, přičemž jsou zachovány limity nabytí konkrétní instrumentů (diverzifikace rizik) vztahující se pro daný investiční instrument (rámeček). Otázku způsobu ocenění nepeněžitého vkladu pak řešení národní úpravy odlišně.<sup>534</sup>

Typický rys SICAVů jako otevřených fondů se však projevuje v jejich povinnosti odkoupit vlastní akcie, přičemž jejich hodnota se určí v každém okamžiku jako proporcionální část na skutečném základním kapitálu. SICAV nesmí toto právo akcionářů (investorů) jakkoli omezovat.<sup>535</sup> Odkoupené akcie jsou

---

<sup>532</sup> Čl. 25 odst. 2 druhé směrnice stanoví, že: *“Stanovy, akt, kterým se společnost zakládá, nebo valná hromada, jejíž rozhodnutí musí být zveřejněno v souladu s odstavcem 1, mohou povolit zvýšení upsaného základního kapitálu až do maximální výše, kterou stanoví s ohledem na maximální výši případně stanovenou právními předpisy. V mezích stanovené výše případně rozhodne o zvýšení upsaného základního kapitálu k tomu zmocněný orgán společnosti. Tato pravomoc orgánu má maximální dobu trvání pět let a může být jednou nebo vícekrát obnovena valnou hromadou pokaždé na období nepřesahující pět let.”*

<sup>533</sup> Čl. 253 odst. 1 písm. a) ve spojení s odst. 2 písm. a) irského zákona o společnostech z roku 1990.

<sup>534</sup> Např. irská právní úprava nevyžaduje znalecké ocenění (a nelze-li určit hodnotu jinak, odhadne ji představenstvo), kdežto lucemburská právní úprava i pro SICAVy zachovává požadavek druhé směrnice na ocenění formou znaleckého posudku.

<sup>535</sup> Výjimku tvoří situace, kdy by odkoupením mohlo dojít k poklesu skutečného základního kapitálu pod jeho minimální hranici nebo případy, kdy by mělo v jednom dni dojít k odkoupení akcií přesahujících

buď zrušeny nebo v rámci křížových investic je může nabýt jiný podfond stejného SICAVu.<sup>536</sup> K odkoupení akcií může dojít přímo likvidními prostředky SICAVu, ale též formou převodu investičního instrumentu společnosti na akcionáře, který podléhá obdobnému způsobu ocenění jako nepeněžitě vklady. Jak bylo podáno výše, obdobné principy jsou pak aplikovatelné v případě odkupování jednotek unit trustů.

Výše zmíněným postupem vydávání nových akcií a jejich odkupem dochází k neustálé fluktuaci skutečného základního kapitálu, který se právě z těchto důvodů nezapisuje do veřejných rejstříků ani jinak jeho změny nevyžadují rigidní postupy schvalovacích procedur orgánů společnosti. Účast akcionáře tak reprezentuje quasi finanční závazek SICAVu, jehož výše se odvíjí od úspěšnosti investiční strategie. Zásada udržení základního kapitálu tedy není aplikovatelná.

Na rozdíl od standardních obchodních společností je SICAVům umožněno vyplácet dividendy bez ohledu na dosažení zisku, tedy přímo z jejich kapitálu. Podmínkou takových výplat je, že základní kapitál neklesne pod zákonnou minimální výši.<sup>537</sup> S každou výplatou dividend však dojde k poklesu hodnoty akcií. Z praktického hlediska však takovýto postup je zcela výjimečný, neboť by tím SICAV ztrácel investiční schopnost.

Z důvodů fluktuace základního kapitálu není zákonnou povinností vytvářet rezervní fondy ke krytí odkupu akcií nebo ke krytí dosažené ztráty hospodaření SICAVu, neboť tyto zvláštní fondy by ztrácely svůj smysl zachovávat výši základního kapitálu.

Svolávání valné hromady v souvislosti se změnou základního kapitálu je tak zcela výjimečné. Dle lucemburské úpravy<sup>538</sup> k němu dochází zejména

---

10 % skutečného základního kapitálu. V takových případech dochází z důvodu zajištění likvidity SICAVu pouze k odložení vyrovnání.

<sup>536</sup> Podmínkou odkupu není jejich nabytí z dosaženého zisku, je tedy vyloučen čl. 18 odst. 1 druhé směrnice, který by jinak zakazoval upisovat své vlastní akcie a čl. 39 písm. d) a e) stanoví podmínku odkupu z dosaženého zisku.

<sup>537</sup> Viz např. čl. 32 odst. 1 lucemburského zákona o kolektivním investování z 20.12.2002.

<sup>538</sup> Viz čl. 30 lucemburského zákona o kolektivním investování z 20.12.2002

v situacích, kdy základní kapitál klesne pod zákonnou minimální výši (např. v důsledku negativního hospodářského výsledku) vedoucí k likvidaci společnosti. Oproti tomu irské právo, které nestanoví fixní hranici minimálního kapitálu, ponechává na představenstvu, zda v takovém případě nerozhodne o odkoupení všech akcií. Likvidace SICAVů se zásadně<sup>539</sup> řídí obecnou úpravou likvidace obchodních společností.

#### **9.4. Akcie a jejich druhy**

Již bylo zmíněno, že SICAVy obvykle přebírají formu akciových společností s tím, že zvláštní ustanovení právní úpravy regulují odchylky. Obecně však lze konstatovat, že podíl na kapitálu je stejně jako u běžných akciových společností reprezentován akciemi.

Nejvýraznějším specifikem, obdobně jako je tomu u podílových listů otevřených podílových fondů dle české právní úpravy,<sup>540</sup> je právo akcionáře (investora) zásadně kdykoli žádat společnost o odkup jeho akcií.

Oproti správě cizího<sup>541</sup> majetku, která je charakteristická jednak pro závazkové smluvní vztahy, tak i pro majetky ve formě podílových fondů nebo trustů, jsou akcionářům SICAVů zachována typická akcionářská práva.<sup>542</sup> Akcionáři SICAVů tedy např. mají právo účasti na valné hromadě (a s tím spojená obvyklá práva), právo na podíl při vyplácení zisku ve formě dividend nebo na případný podíl na likvidačním zůstatku.

Charakter vydaného cenného papíru také odlišuje SICAVy od unit trustů, které nevydávají akcie, ale jednotky, s kterými však není spojena účast na obchodní společnosti a práva, která jsou typická pouze pro akcionáře.

---

<sup>539</sup> Určitá specifika mohou vyplývat z pravomoci orgánu dozoru schvalovat likvidátory SICAVu.

<sup>540</sup> § 12 zák. č. 189/2004 Sb., o kolektivním investování (z formálního hlediska se jedná o žádost podílníka směřovaný k investiční společnosti, která spravuje podílový fond, aby odkoupila podílový list za částku, která se rovná jeho aktuální hodnotě vyhlášené ke dni, ke kterému obdržela tuto žádost)

<sup>541</sup> Na tomto místě je nutno cizí majetek chápat i jako majetek ve formálním vlastnictví správce (legal ownership), který všem drží ve prospěch třetí osoby (obmyšleného).

<sup>542</sup> V parafrázi na závazkové vztahy by bylo možno říci, že se jedná o přímé právo vlastníka nebo obmyšleného k řízení správce majetku při výkonu jeho správy.

### 9.4.1. Druhy akcií

Národní právní úprava reguluje specifika inkorporace SICAVů. Zatímco lucemburská právní úprava je založena na standardním režimu založené obchodní společnosti, irská právní úprava odlišuje zakladatelské a participující akcie. Se zakladatelskými akciemi jsou obvykle spjata velmi omezená práva,<sup>543</sup> proto se jedná pouze o formální účast na společnosti, jejímž jediným účelem byla inkorporace společnosti. Níže se proto autor věnuje pouze participujícím akciím.

Charakteristickým rysem SICAVů je fluktuace jejich základního kapitálu, proto ani jejich akcie nemají nominální hodnotu a uvádění obdobného údaje je zakázáno.<sup>544</sup> Z hlediska investiční strategie je proto vždy rozhodná jejich aktuální hodnota.

Akcie SICAVů se mohou dělit na druhy nebo kategorie, které jsou obvykle spjaty se strukturou SICAVu, jenž může být rozdělen na quasi samostatné fondy se specificky zaměřenou investiční strategií.<sup>545</sup> I v případě nestrukturovaného SICAVu, ale též v rámci jeho dílčího fondu mohou existovat odlišné druhy akcií dle minimální výše investice, nominální měny,<sup>546</sup> nebo takové, které jsou cílené ke specifické skupině investorů, se kterými jsou spjaty specifické poplatky<sup>547</sup> apod.

Investiční strategie SICAVu může vést s ohledem na dělení zisku na druhy akcií, které mají kapitalizační (reinvestiční) charakter a na ty, s kterými je spjato právo na výplatu dividendy (výnosové). Kapitalizační akcie jsou v průběhu jejich existence zhodnocovány o dosažení zisku SICAVu, který je použit k další investiční činnosti. Oproti tomu výnosové akcie vycházejí z

---

<sup>543</sup> Obvykle se zakladatelskými akciemi není spjato právo na podíl na zisku, právo výkonu hlasovacích práv nebo právo na likvidačním zůstatku.

<sup>544</sup> Např. čl. 28 odst. 9 lucemburského zákona.

<sup>545</sup> SICAV může tvořit strukturu zastřešující soubor relativně samostatných fondů (tzv. „umbrella fund“).

<sup>546</sup> Pokud má SICAV nebo jeho jednotlivé fondy akcie nominované v různých měnách, vyžaduje se, aby byl kapitál přepočítáván na jednotnou (referenční) měnu. Akcie denominované v jiných měnách, než je referenční měna, mohou být zajištěny obvyklými instituty zajišťujícími měnovou konverzi (hedging).

<sup>547</sup> Poplatky mohou být spjaty s nabytím nebo prodejem akcií SICAVu (jeho specifického fondu), ale též v souvislosti s výkonem obhospodařovatelské smlouvy správcovskou společností.

principu pravidelného plnění akcionáři, jehož zájmem je udržení vstupní hodnoty akcie.

O rozdělení akcií na druhy obvykle rozhoduje na základě zmocnění stanov představenstvo SICAVu a často druhy akcií mohou být vzájemně kombinovány a reprezentují tak samostatné skupiny.

Unit trusty umožňují stanovit ve svém zakladatelském aktu obdobné dělení jednotek a zastřešující strukturu. Nejedná se tedy o rys, který by byl vlastní pouze společností s variabilním kapitálem.

#### **9.4.2. Zlomkové akcie**

Obvyklá investice do SICAVu reprezentuje nominálně zaokrouhlenou pevnou částku bez ohledu na momentální hodnotu akcií SICAVu. Z těchto důvodů jsou vydávány tzv. zlomkové akcie, které reprezentují poměrnou hodnotu investice k celým akciím. Vydávání takovýchto zlomkových (necelých) akcií je dalším zvláštním rysem SICAVů. Nutno však upozornit na skutečnost, že některé právní úpravy umožňují vydávat zlomkové akcie i u běžných obchodních společností a dále určují jejich další podmínky, jako je např. minimální nominální hodnota.<sup>548</sup> Poměr zlomkové akcie k celé akcií pak představuje výši podílu na právech akcionáře ve vztahu k dané zlomkové akcií, tedy zejména výši podílu na výplatě zisku a podílu na likvidačním zůstatku. Výkon hlasovacích práv je však vždy vázán na celou akcií, proto ke zlomkové akcií hlasovací právo nenáleží, a SICAV, který vydal velké množství zlomkových akcií může být fakticky ovládán o to menší skupinou akcionářů disponujícími celými akciemi (toto by mohlo být obzvláště významné, pokud by SICAV vydal malé množství akcií s velkou nominální hodnotou).

---

<sup>548</sup> Např. čl. 37 lucemburského zákona o obchodních společnostech.

### **9.4.3. Podoba akcií**

Akcie SICAVů mohou mít stejně jako u jakékoli jiné obchodní společnosti formu buď na majitele nebo na jméno, být v listinné nebo zaknihované podobě. Určité specifikum tvoří výše zmíněné zlomkové akcie, které dle stanov mívají v listinné podobě pouze formu na jméno.

S nabýváním kvalifikovaného množství akcií běžných obchodních společností jsou spojeny zvláštní povinnosti, jako je nabídka převzetí nebo oznamovací povinnosti.<sup>549</sup> Oznamovací povinnost v případě nabytí kvalifikovaného množství akcií však nedopadá na otevřené fondy kolektivního investování, kterými jsou též SICAVy. To odpovídá jejich specifikům, neboť hodnota akcií (podílu) akcionářů se průběžně mění s ohledem na momentální hodnotu vlastního kapitálu a množství vydaných akcií.

Obdobně, jako nedopadá na SICAVy oznamovací povinnost, nedopadá na ně ani úprava nabídek převzetí.<sup>550</sup> U běžných akciových společností povinnost učinit veřejný návrh smlouvy o koupi akcií v případě nabytí kvalifikovaného podílu představuje formu ochrany minoritních akcionářů, neboť jejich akcie se mohou stát fakticky neobchodovatelnými. V případě SICAVů by takováto ochrana byla nadbytečná, neboť otevřená forma SICAVu zaručuje akcionáři zásadně kdykoli žádat o odkoupení jeho akcií za cenu odpovídající podílu prodávaných akcií na vlastním kapitálu SICAVů.

Aktuální hodnota akcií se obecně vypočte jako podíl akcií na vlastním kapitálu SICAVu. V případě, že je vydáno více druhů akcií, určuje obvykle orgán dozoru metody výpočtu jejich aktuální hodnoty. Je-li druh akcie vázán na určitý podfond SICAVu, potom jsou práva z akcie vázána na podíl na právech k takovému podfondu. Akcie však mohou být děleny na distribuční a kapitalizační. Zatímco účelem distribučních akcií je vyplatit akcionáři podíl na zisku, v případě kapitalizačních akcií se podíl na zisku nevyplácí a o jeho

---

<sup>549</sup> Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2004/109/ES ze dne 15. prosince 2004 o harmonizaci požadavků na průhlednost týkajících se informací o emitentech, jejichž cenné papíry jsou přijaty k obchodování na regulovaném trhu, a o změně směrnice 2001/34/ES

<sup>550</sup> Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/25/ES ze dne 21. dubna 2004 o nabídkách převzetí

hodnotu se se oproti distribučním akciím zvyšuje jejich hodnota. Poměr mezi zhodnocenými kapitalizačními akciemi a distribučními akciemi zakládá další nerovnoměrné rozdělení (či další reinvestice) zisku.

Hlasovací právo je obvykle spjato buď s osobou akcionáře nebo s každou celou akcií. Národní právní úpravy tyto varianty kombinují s tím, že při hlasování na valné hromadě je obvykle hlas spjat s osobou akcionáře, kdežto při hlasování per rollam je každý hlas odvozen od akcie. V případě britské právní úpravy je pak při hlasování per rollam počet hlasovacích práv odvozen od hodnoty daného druhu akcie.

Pokud jsou akcie SICAVu rozděleny na různé druhy nebo vázány k jednotlivým podfondům SICAVu, potom k rozhodnutí valné hromady o právech vztahujících se k určitému druhu akcií je vyžadován souhlas akcionářů, kteří vlastní daný druh akcií. Princip odděleného hlasování podle jednotlivých druhů akcií zaručuje akcionářům zachování jejich práv, bez ohledu na skutečnost, že zvláštní druh akcií může reprezentovat nepatrný podíl na celkovém vlastním kapitálu SICAVu.

### **9.5. Vnitřní struktura SICAVu**

SICAVy se nemusí omezovat na výše předestřené jednoduchou strukturu s jedinou investiční strategií, ale mohou tvořit složitější vnitřní strukturu zohledňující diverzifikaci investičních strategií. V takovém případě SICAV tvoří formální zastřešující strukturu se specifickými pod-fondy, které se mohou odlišovat v jednotlivých svých aspektech, tedy nejen v investiční strategii, ale též v osobě správcovské společnosti, poplatkových omezeních nebo formě či podobě akcií, které jsou vázány na jednotlivé podfondy. Pokud SICAV podléhá režimu UCITS, potom i všechny jeho podfondy musí splňovat podmínky stanovené směrnicí. Není tedy možné, aby některé podfondy byly v režimu UCITS a některé nikoli. Na druhou stranu na samotné podfondy se nevztahují limity minimálního kapitálu stanovené pro SICAV jako celek.

Výkon práv akcionářů, která jsou jinak vykonávána na valné hromadě, podléhá zvláštnímu režimu specifikovanému ve stanovách. Akcionáři jednak vykonávají práva vztahující se k celému SICAVu,<sup>551</sup> jednak práva ke konkrétnímu podfondu.<sup>552</sup> Pokud by se rozhodnutí týkající se celého SICAVu dotýkalo práv akcionářů jednotlivého podfondu, potom k němu musí dát příslušný souhlas jeho akcionáři.

Vytvoření podfondů tak umožňuje na jedné straně diverzifikaci rizik investorů, na druhé straně snížení transakčních nákladů souvisejících se samotným založením a existencí SICAVu. Nad to obvykle SICAVy se zastřešující strukturou umožňují investorům poplatkové zvýhodněny<sup>553</sup> přechod mezi jednotlivými podfondy, čímž takovýto SICAV motivuje k udržení investice (resp. kapitálu). Výměnné poměry,<sup>554</sup> možnost doplatku nebo vydání zlomkových akcií blíže upravují stanovy.

Ze zcela stejných důvodů výhody zastřešující struktury využívají také unit trusty, jak bylo podáno výše. Zatímco v případě SICAVů se jedná o zájmy akcionářů podfondu, v případě unit trustů jsou chráněny zájmy majitelů jednotek příslušného sub-trustu.

Tvorbu struktury SICAV regulují obvykle dozorčí orgány států s tím, že detailní práva vyplývající z takovéto struktury jsou reflektována v zakladatelských dokumentech konkrétního SICAVu.<sup>555</sup>

Zatímco např. irská právní úprava předpokládá, že je nejdříve založena samostatná zastřešující struktura, lucemburská úprava podmiňuje již při vzniku strukturovaného SICAVu založení alespoň jednoho podfondu. Odlišnost irské a lucemburské úpravy je dána v odlišnostech charakteru zakladatelských akcií, které dle irské právní úpravy nemají investiční charakter, zatímco dle lucemburské tvoří vstupní investiční kapitál.

---

<sup>551</sup> Např. rozhodnutí o likvidaci SICAVu.

<sup>552</sup> Např. rozhodnutí týkající se druhů akcií podfondu nebo investiční strategie.

<sup>553</sup> Jedná se jednak o veřejnoprávní aspekty koupě a prodeje akcií, ale též soukromoprávní poplatky spojené s odkupem a prodejem SICAVu.

<sup>554</sup> Z materiálního hlediska se jedná o odkoupení akcií jednoho podfondu a prodej akcií cílového podfondu.

<sup>555</sup> Obdobně viz např. čl. 133 odst. 2 lucemburského zákona o kolektivním investování z 20.12.2002.

Oprávnění založit v budoucnosti další podfondy je svěřeno představenstvu ve stanovách SICAVu. Podmínkou vzniku podfondu je jeho schválení orgánem dozoru. Orgán dozoru se omezuje při přezkoumávání na přezkum dodatku<sup>556</sup> k obecnému prospektu celého SICAVu.

O zrušení podfondu rozhoduje valná hromada nebo představenstvo s tím, že i po zrušení podfondu musí být SICAVu zachována možnost efektivního investování, tedy dodrženy minimální limity vztahující se ke kapitálu SICAVu.<sup>557</sup> Další podmínky zrušení podfondu představenstvem bývají určeny ve stanovách společnosti.

Investoři (akcionáři podfondu) mají právo žádat buď výplatu aktuální hodnoty akcie vztahující se k podfondu, nebo převedení investic pod jiný podfond (přeměnu akcií). O převedení akcií, resp. o sloučení podfondů může rozhodnout též samo představenstvo nebo valná hromada. Vyrovnání hodnoty akcií může mít formu doplatkové povinnosti nebo formu vydání zlomkových akcií. S ohledem na skutečnost, že práva akcionáře žádat kdykoli o odkoupení akcií zůstávají nedotčena, nemůže takovéto sloučení být k jeho újmě.

Obdobně, jako je tomu u standardního SICAVu, hodnota akcií se vypočte jako podíl na vlastním kapitálu, v případě SICAVU se zastřešující strukturou pouze ve vztahu k podfondu, na který je akcie vázána. Z toho vyplývá, že SICAV má odlišné druhy akcií pro jednotlivé podfondy,<sup>558</sup> samostatně určuje jejich hodnotu s ohledem na výsledky investiční činnosti daného podfondu. Tím však není vyloučeno, aby sám podfond měl více druhů akcií. S ohledem na quasi samostatné postavení podfondu, mají akcionáři jednotlivých podfondů samostatné postavení, stejně tak jako kapitál vztahující se k tomuto podfondu. Samostatnost podfondů nabývá dimenze samostatné právní subjektivity, když národní právní úpravy<sup>559</sup> vylučují odpovědnost jednoho podfondu za závazky jiného, přestože se fakticky jedná pouze o vnitřní dělení jedné právnické osoby (SICAVu). Jedná se o

---

<sup>556</sup> Dodatek upravuje specifika daného podfondu.

<sup>557</sup> V opačném případě by muselo dojít k likvidaci SICAVu.

<sup>558</sup> Viz též čl. 133 odst. 3 lucemburského zákona o kolektivním investování z 20.12.2002.

<sup>559</sup> Viz irský Investment Funds, Companies and Miscellaneous Act 12/2005

zákonnou limitaci odpovědnosti podfondu, tedy quasi právní subjektivitu.<sup>560</sup> Pro úplnost, lucemburská právní úprava je v tomto ohledu dispozitivní a umožňuje SICAVu zavést vzájemnou odpovědnost.

### **9.6. Důvody implementace SICAV**

Jak bylo podáno výše, společnosti s variabilním kapitálem se od veřejnoprávních unit trustů liší zásadně jen v otázce právní subjektivity a charakteru vydávaných cenných papírů. Je proto zřejmé, že pokud dva instituty jsou sto plnit stejnou funkci, potom jsou jednak praxí preferovány snadněji uchopitelné koncepty,<sup>561</sup> jednak by právní řád měl upřednostňovat ta řešení, která jsou kompatibilní s dalšími instituty daného právního řádu. Přesto však variabilita investičních možností motivuje zahraniční investory, kteří preferují použít řešení, která jsou jim vlastní. Proto také právní řády zemí s právním systémem common law přijímají úpravy SICAVů, ačkoli jejich funkci by mohly plnit unit trusty.

V této souvislosti je vhodné podotknout, že pokud by byl český právní řád postaven před otázku přijetí jediného institutu, potom by měl volit institut SICAVů, neboť by neznamenal zásadní změnu právních principů a existujících institutů, nýbrž jen ryze právně technické úpravy. Zejména by se jednalo o vyloučení požadavku minimálního základního kapitálu;<sup>562</sup> změny obligatorně uváděných údajů v zakladatelské smlouvě nebo zakladatelské listině zejm. ve vztahu k množství a nominální hodnotě vydaných akcií, výši zapisovaného základního kapitálu; zvláštním režimu vydávání a odkupu akcií; metodě určování aktuální hodnoty akcií; úpravě oznamovacích povinností a nabídce převzetí; zřizování a rušení podfondů apod.

Lze se domnívat, že společnosti s variabilním kapitálem reprezentují vhodný ekvivalent unit trustů v kontinentální právní kultuře, přestože jsou s nimi

---

<sup>560</sup> Tzv. „protective cell company“ (PCC).

<sup>561</sup> Snadnější uchopitelnost institutu může vycházet z kulturního vývoje daného právního řádu a s ním spjatého právního povědomí.

<sup>562</sup> S ohledem na skutečnost, že zák. č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) sám naznačuje menší důraz na princip zachování základního kapitálu, neodporovala by takováto úprava recentním legislativním tendencím.

spjaty administrativní a formální požadavky, které jsou typické pro obchodní společnosti.

## **10. Trusty a jejich vztah k obdobným institutům**

### **10.1. Trusty a obdobné právní instituty v common law**

Institut trustů bývá vymezován též odlišnostmi od obdobných právních institutů v rámci právního systému common law. Z těchto důvodů je na místě provést stručné porovnání.

Trusty bývají nejčastěji srovnávány se smlouvami a právní vztahy, z nich vzniklé, se smluvními závazky. Na rozdíl od smluvních (v širším smyslu obligačních) vztahů, mají právní vztahy založené na trustu věcně-právní charakter ve formě ekvitního vlastnictví. Zatímco typické závazkové vztahy jsou dvoustranné, právní vztah založený trustem je naopak typicky trojstranným vztahem. Odlišující prvek spočívající v počtu stran je však nutno chápat v typických případech, neboť smluvní vztah může být třístranný (např. závazkový vztah in favorem tertii) a naopak trust, je-li zakladatel zároveň oprávněným, je z faktického hlediska vztahem dvoustranným. Výše byl podán výklad, že právní systém common law je založen na principu smluvního společenství.<sup>563</sup> Z těchto důvodů ze smlouvy ve prospěch třetí osoby nemá tato osoba dle common law nárok, tedy procesní možnost vynucení daného smluvního závazku.

Právní institut zastoupení má některé rysy trustů, přičemž je nutno odlišit zastoupení přímé a nepřímé. Podstatou přímého zastoupení je jednání zástupce jménem a na příkaz zastoupeného, tedy třetí osoby jsou seznámeny se skutečností, že jednají se zástupcem, přičemž práva a povinnosti z takového právního jednání nabývá přímo zastoupený. Z věcně právního hlediska nedochází při přímém zastoupení týkající se věci k dispozicím s formálním (common law) vlastnickým právem, neboť zastoupený pouze jedná navenek (bez jakéhokoli skrytí této skutečnosti) prostřednictvím zastoupeného. Oproti tomu v případě právního režimu trustu dochází k převodu formálního (common law) vlastnického práva na vykonavatele, který není vázán při dispozicích s věcí pokyny oprávněného, nýbrž jeho jednání kromě normativní úpravy limitují pouze

---

<sup>563</sup> McKendrick E.; Contract Law; Palgrave Macmillan; New York; 2003; str. 138 a násl.

podmínky zakladatelského aktu daného trustu. V případě nepřímého zastoupení jedná nepřímý zástupce vlastním jménem na příkaz a účet zastoupeného. Zástupce vůči třetím osobám vystupuje, jakoby jednal sám za sebe, z právních úkonů vznikají právní důsledky zástupci, přičemž mu ve stejný okamžik vzniká povinnost převést výsledek svého jednání na zastoupeného. Stejně jako v případě přímého zastoupení, také v případě nepřímého zastoupení je zástupce povinen jednat podle pokynů zastoupeného, převést na zastoupeného veškeré dosažené výsledky jednání, tedy i vlastnické právo k nabytým věcem. V případě trustu není zapotřebí převádět vlastnické právo díky dualitě ekvitiního a formálního (common law) vlastnictví. Typicky bývají trusty zakládány na desetiletí, zatímco zastoupení je oproti tomu typicky zakládáno na dobu kratší. Zatímco zastoupení zakládá zástupci obvykle právo jednat, v případě trustu se jedná o povinnost vykonavatele konat (to je patrné též u diskrečních trustů).

V právní kultuře common law reprezentuje institut práva rozdělení právo nabyvatele majetku (vlastníka) rozdělit majetek (vlastnictví) ve prospěch třetích osob. V případě tzv. diskrečních trustů má vykonavatel nejen právo, ale též povinnost provést rozdělení a distribuci majetku za podmínek stanovených zakladatelskou smlouvou, byť velikost podílů může být ponechána na jeho volném rozhodnutí.

Zatímco česká právní úprava v účinném znění nezná institut ležící pozůstalosti (*hereditas iacens*), v právním systému common law se v důsledku úmrtí zůstavitele stává vlastníkem zůstavitelova majetku správce dědictví, který může být buď předem určen zůstavitelem, nebo v případě absence projevu vůle zůstavitele jej ustanoví soud. Správce dědictví drží majetek do doby, než je vymezen okruh dědiců a jejich dědické podíly, kdy má správce povinnost převést vlastnictví ve prospěch dědiců. Správce dědictví má k věcem především udržovací povinnost. Z praktického důvodu zachování majetku jako funkčního celku, který je možno efektivně využívat i před vymezením dědických práv, bývá i pro případ smrti zřizován trust. V takovémto případě zůstavitel v závěti převádí formální (common law) vlastnické právo na vykonavatele, který jej drží ve formě trustu ve prospěch dědiců (jako oprávněných) dle výše jejich dědických podílů. Fakticky dědici namísto formálního (common law) vlastnického práva k majetku získávají

oprávnění z trustu, tedy ekvitní vlastnictví. Pokud by dědici později usilovali o nabytí formálního vlastnického práva, museli by trust zrušit podle obecné právní úpravy.

Trust bývá někdy srovnáván s věcným právem v případě hypotéčního zástavního práva. Na rozdíl od trustu však zástavní právo poskytuje věřiteli formální (common law) titul k věci, věřitelé nemají svěřenecké povinnosti (např. zákazu konfliktu zájmů, dosahování zisku), a zásadně se nevztahuje ke skupině věřitelů. Oproti tomu zadržovací právo dává oprávněnému držiteli možnost si věc ponechat, není tím však dotčeno vlastnické právo k věci.

Již výše byla zmíněna zdánlivá podobnost trustů s věcnými právy. Institut trustu má mnohem širší použití než má institut věcných práv. Přestože se do jisté míry mohou tyto instituty překrývat, na rozdíl od věcných práv nemusí být předmětem trust jen věci, ale též jiné majetkové hodnoty či závazky. Trust zásadně spočívá v aktivitě jeho vykonavatele, zatímco věcná práva zásadně v povinnosti něco strpět.

## **10.2. Instituty s rysy trustu v účinném českém právu**

Účelem této části není poukázat na instituty, které by odpovídaly trustům nebo by je mohly nahradit, nýbrž poukázat na instituty platného práva, které v některých svých rysech sdílejí rysy s trusty. Smyslem tohoto porovnání je poukázat na to, že kontinentální právní systém aplikuje řadu konceptů, které by umožnily implementaci institutu odvozenému od trustu, aniž by se jednalo o násilnou implementaci principů a řešení, která jsou právnímu řádu cizí.

Institut trustu představuje mj. kombinaci vztahů založených na zvláštním vztahu důvěry, svěřeneckých vztahů a trojstranných smluv, jejichž předmětem je majetek trustu jako věc hromadná. V českém právní řádu je řada institutů, které zmíněné rysy obsahují (jak bylo zmíněno výše, jedná se o jednotlivé rysy nebo prvky v rámci analyzovaného institutu).

Výše byly trusty porovnávány ve vztahu ke smlouvám a mimosmluvním závazkům, jakož i ve vztahu institutu zastoupení. S ohledem na skutečnost, že právní systém common law v těchto aspektech se nevyznačuje zásadními zvláštnostmi, lze bez dalšího tento výklad vztáhnout i na českou právní úpravu.

Trust se vyznačuje trojstranným právním vztahem, tento rys však není neznámý českému právnímu řádu, naopak je charakteristický pro smlouvy in favorem tertii dle občanského zákoníku,<sup>564</sup> dále pro trojstranné smlouvy obchodního zákoníku (zejména o otevření akreditivu,<sup>565</sup> o inkasu<sup>566</sup>). Z hlediska porovnání s trustem se však jedná o pouhé závazkové vztahy, proto i vztah osob má výlučně obligační charakter.

Obdobně jako existuje separace soukromého majetku vykonavatele od majetkové podstaty trustu, zná český právní řád oddělení části majetku. Z hlediska zvláštního majetkového vztahu v souvislosti s vlastnictvím je vhodné poukázat na institut vrácení daru,<sup>567</sup> zajišťovací převod práva,<sup>568</sup> vklad společníka do obchodní společnosti.<sup>569</sup> Tyto instituty upravují převod vlastnického práva k majetku na třetí osobu s tím, že vlastnické právo může být za určitých okolností převedeno zpět na původního převodce, aniž by zde existoval věcněprávní titul (tedy v případech z důvodů chování obdarovaného, soluče, zánik společnosti). Separace majetku je pak zřejmá v případě hospodaření s majetkem státu, při kterém dochází k výkonu práv vlastníka.

České právní úpravě také není cizí zacházení s věcí hromadnou, kterou beze sportu je majetková podstata trustu. Obdobným institutem z hlediska charakteru věci jako věci hromadné je pak v českém právním řádu zejména podnik. Nakládání s podnikem a jeho částmi pak v mnohých aspektech evokuje nakládání s majetkovou podstatou trustu. Obdobně je tomu tak z hlediska struktury věci hromadné (podniku a majetkové podstaty trustu).<sup>570</sup>

---

<sup>564</sup> §50 zák. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník.

<sup>565</sup> §682 zák. č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník.

<sup>566</sup> §692 zák. č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník.

<sup>567</sup> §630 zák. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník.

<sup>568</sup> §553 zák. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník.

<sup>569</sup> §59 zák. č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník.

<sup>570</sup> Pelikánová I.; Komentář k obchodnímu zákoníku, 1. díl; Linde; Praha; 1997; str. 45.

Až do účinnosti nového občanského zákoníku a jím upraveného svěřenského fondu bude nejbližší trustu institut podílového fondu.<sup>571</sup> Podílový fond je zvláštní soubor majetku náležející všem vlastníkům podílových listů. Právní konstrukce podílového fondu je obdobná trustu, neboť majetková podstata trustu je v ekvitním vlastnictví všech oprávněných. Všichni oprávněný pak mohou na základě svého rozhodnutí stanovit, že na ně bude převedeno též formální (common law) vlastnické právo. Je tedy patrné, že zatímco všichni vlastníci podílových listů mají (dle terminologie právního systému common law) formální vlastnické právo k souboru majetku, oprávnění z trustu mají „pouze“ ekvitní právo k tomuto souboru věcí. V případě trustů, jak bylo podáno výše, je formálním vlastníkem vykonavatel.

Podílový fond se neliší pouze v aspektech vlastnického práva, nýbrž i v možném rozsahu jeho aplikace. Podílový fond je totiž výlučně zvláštním institutem kolektivního investování, kdežto sféra možného využití institutu trustu je významně širší, jak bylo uvedeno výše.

Další odlišností mezi trustem a podílovým fondem je sféra formálních požadavků na jeho zřízení. Zatímco trusty lze zřídit i zcela neformálním úkonem, podílový fond je možno zřídit jen na základě povolení uděleného Českou národní bankou. V tomto ohledu by bylo možné srovnávat specifickou formu trustu, unit trustu, který s ohledem na jednotnou evropskou regulaci v převážné míře aspektů odpovídá úpravě podílových fondů. Unit trustu však nadále zůstávají zachována specifika formálního (common law) a ekvitního vlastnictví.

Podobné rysy podílového fondu a unit trustu lze spatřovat také v cenném papíru, který je podílníkům (případně majitelům jednotek) vydáván. Právní vztah podílníků k majetku podílového fondu reprezentuje zvláštní druh cenného papíru – podílový list. V případě unit trustů je právní vztah majitelů jednotek založen prostřednictvím jednotek unit trustu, které jsou dále obchodovatelné. Unit trusty

---

§553 zák. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník.

§5 odst. 2 zák. č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník.

<sup>571</sup> §6 zák.č. 189/2004 Sb., o kolektivním investování.

tak představují i v rámci trustů výjimku, neboť u běžných typů trustů je oprávněný pouze ekvitem vlastníkem.

Specializovaná správa majetku třetí osobou je dalším společným rysem trustů a podílového fondu. Formální požadavky na osobu vykonavatele jsou však kladeny pouze v případě unit trustů.

Majetek podílového fondu mohou zásadně tvořit pouze cenné papíry, kdežto majetkovou podstatu trustu mohou tvořit nejen věci, ale i práva a jiné majetkové hodnoty. V rozsahu možného spravovaného majetku se tak trust liší od podílového fondu a spíše by jej mohlo připodobnit k investičnímu fondu.

Obdobně jako podílový fond, je i veřejnoprávní unit trust detailněji regulován právními předpisy, jeho majetkovou podstatou se mohou stát jen vymezené investiční instrumenty, správcovskou společností může být pouze kvalifikovaný subjekt, může nabývat otevřené nebo uzavřené formy, právo k majetku vzniká prostřednictvím jednotky unit trustu. Všechny tyto rysy jsou společné s podílovým fondem, tak jak je upraven v českém právním řádu. Lze proto pochopit důvod, proč evropská směrnice o kolektivním investování pod legislativní zkratkou podílový fond zařazuje také unit trust.<sup>572</sup> Ve svém ekonomickém, ale i právním důsledku jsou si tyto instituty velice blízké.

---

<sup>572</sup> Čl. 1 odst. 3 směrnice Evropského Parlamentu a Rady z 13. července 2009 č. 2009/65/ES, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP).

## **11. Trusty v kontinentální právní kultuře a smíšených jurisdikcích**

Různé formy správy cizího majetku se historicky objevují ve všech právních systémech a kulturách, přičemž nesou vždy rysy kontextu daného právního řádu. Společným rysem těchto institutů je svěření majetku třetí osobě, aby s ním za určitých podmínek nakládala, pečovala o něj, aniž by se jednalo o majetek (vlastnictví v materiálním smyslu) dané osoby. Při zkoumání správy cizího majetku v takto omezeném rozsahu by nezbylo než konstatovat, že právní instituty jednotlivých právních systémů jsou srovnatelné. Nicméně jsou to právě odlišnosti právních institutů správy cizího majetku v jednotlivých právních systémech, které v kontextu celého právního řádu nebo s ohledem na východiska právní kultury činí daný institut nepoužitelným v jiném státě s odlišnou právní kulturou. Proto i někteří autoři skepticky poukazují na to, že trust je typickým anglo-americkým právním institutem, který nemá v kontinentální právní úpravě obdoby.<sup>573</sup>

Výše byl podán podrobný výklad aplikace institutů, které kontinentální právní systém nezná. V souvislosti s odlišným pojetím vlastnictví pak trust vytváří homogenní institut, který nelze implementovat do právního řádu kontinentálního právního systému, nýbrž lze jej pouze převzít jako inspirační zdroj, jehož vybrané rysy budou implementovány do nově vzniklého institutu (quasi trustu), který se více či méně bude podobat skutečnému anglo-americkému trustu. Pro právní teoretiky z oblasti právního systému common law je za nejpodstatnější z hlediska trustu považována dualita vlastnického práva, tedy formální (common law) a ekvitní vlastnictví. Takováto dualita samotného vlastnického práva však není kontinentální právní kultuře vlastní.<sup>574</sup> Dokonce i kontinentální autoři připouštějí, že připodobňování trustu k právnímu institutu kontinentálního práva je „povrchní a klamné“, podstatnější je identifikovat práva a povinnosti, která z daného institutu vyplývají.<sup>575</sup>

---

<sup>573</sup> Langbein John. H., *The Contractarian Basis of the Law of Trust*, Yale Law Journal, Volume 105, 1995, s. 627 a násl.

<sup>574</sup> Zimmermann, Visser; *Southern Cross, Civil Law and Common Law in South Africa*, Clarendon Press Oxford, 1996, s. 12.

<sup>575</sup> Perrin J.; *Le trust à l'épreuve du droit successoral en Suisse, en France et au Luxembourg*, Thèse présentée à la Faculté de droit et des sciences criminelles de l'Université de Lausanne, LIBRARIE DROZ SA, 2006, s. 132

Nelze však pominout názory, které připouštějí, že institut trustu může být implementován do právního systému smíšeného nebo kontinentálního právního systému. Podmínkou takovéto implementace je, že dojde k převodu majetku na vykonavatele (správce), tento majetek je oddělen od ostatního majetku, zakladatel (svěřitel) nemá nad majetkem kontrolu, je vymezen okruh oprávněných nebo účelů správy majetku, vykonavatel (správce) má v souvislosti se správou majetku zvláštní povinnosti vyplývající z důvěrného vztahu.<sup>576</sup> V praxi pak trust v různých podobách byl převzat několika desítkami zemí, které nespádají pod právní systém common law.<sup>577</sup>

S ohledem na specifika implementace institutu trustu v jednotlivých právních systémech, bude dále stručně věnována pozornost úpravě trůstu v jednotlivých právních řádech s tím, že budou popsány pouze významné odlišnosti od výše uvedených pravidel.

### ***11.1. Francie***

Historicky francouzská právní úprava<sup>578</sup> správy cizího majetku vychází z římskoprávní fiducie. Je poněkud sporné hovořit o tom, zda došlo k inkorporaci trustu nebo pouze k modifikaci historických institutů. V devadesátých letech byly návrhy související s inkorporací trustu odmítány zejména s ohledem na problematické dopady do daňových předpisů. Až v roce 2007 došlo ke změnám do té doby platné úpravy, přičemž tyto změny byly ovlivněny právě anglo-americkým institutem trustu. Fiducie je založena na principu převodu vlastnického práva k věcem na vykonavatele (správce), který s nimi nakládá ve prospěch oprávněných. Oprávnění tedy nemají žádný věcněprávní titul, ale pouze obligační nárok. Je-li vlastnické právo k těmto věcem evidováno ve zvláštních rejstřících (např. u nemovitostí), potom je u záznamu uvedeno, že se jedná o

---

<sup>576</sup> de Waal M.J.; In Search of a Model for the Introduction of the Trust into Civilian Context, 12 Stellenbosch Law Review, 2001, s.66.

<sup>577</sup> Lupoi M., Trusts : A comparative study, 2000, Cambridge:CUP, s. 5 a násl. – jedná se např. o Itálii, Lichtenštejnsko, Švýcarsko nebo ve smíšených jurisdikcích v Argentině, Ekvádoru, Jihoafrické republice, Kolumbii, Latinské Americe, Louisianě, Mauritiu, Panamě, Skotsku, Quebecu, dále pak v Guernsey a Jersey, a dalších.

<sup>578</sup> Čl. 2011 a násl. Code Civil.

správce. Majetek fiducie je totiž oddělen od osobního majetku správce. Zakladatelské smlouvy těchto fiducií pod sankcí neplatnosti podléhají registraci finančního úřadu, dále podléhají evidenci v národním registru fiducií. Vykonavatelé mohou být pouze finanční instituce, investiční společnosti, pojišťovny a advokáti. Ve své podstatě se tedy nejedná o běžný typ správy cizího majetku, ale o kvalifikovanou správu. Obdobně jako v případě trustů mají společně všichni oprávnění právo fiducii zrušit a převzít její majetek, a pokud by žádný oprávněný neexistoval, potom by majetek přešel zpět na zakladatele. Oproti účelovým trustům není možno zakládat fiducie bez určení oprávněných, tedy pouze za dosažením konkrétního účelu.<sup>579</sup> Pokud by třetí osoba s vědomím porušení povinností vykonavatele nabyla majetek z podstaty fiducie, byl by takovýto úkon neplatný. Nejedná se tedy o věcněprávní ochranu oprávněného v takovém rozsahu, v jakém je poskytnuta dle anglo-americké úpravy. Zcela inovativně je umožněno zakladateli kdykoli po dobu existence fiducie pověřit osobu, která bude dohlížet nad vykonavatelem a chránit zájmy oprávněného.

## **11.2. Itálie**

Právní řád Itálie upravuje instituty týkající se správy cizího majetku, nicméně samotný trust není právně upraven. Podle Haagské konvence o rozhodném právu trustů a jejich uznání z roku 1985 lze trust zřídit i podle cizího práva. Této možnosti využila italská úprava,<sup>580</sup> která umožňuje zřídit trust podle cizího práva, ačkoli zakladatel, vykonavatel i oprávněný, budou mít své sídlo nebo bydliště v Itálii. Tím není dotčena možnost aplikovat výhradu veřejného pořádku, která by znemožnila vynutitelnost určitých dispozic (např. s ohledem na práva neopomenutelných dědiců). Přestože se nejedná o přímou inkorporaci institutu trustu do národní právní úpravy, praxe ukázala, že institut se stal natolik populárním, že i banky nabízejí služby odděleného vedení majetku vykonavatele (specializovaných účtů správy). Italská praxe tenduje ke vzniku neodvolatelných trustů, přičemž vykonavatelé jsou povinni vést zvláštní evidenci úkonů s majetkovou podstatou trustu.

---

<sup>579</sup> Čl. 2018(5) Code Civil.

<sup>580</sup> Lupoi M.; *The Civil Law Trust*, Vanderbilt Journal of Transnational Law, 1999, s. 980.

### 11.3. Jihoafrická republika

V Jihoafrické republice je smíšený právní systém, který byl historicky ovlivněn britským právním řádem. Původní judikatura zastávala názor, že trust je obdobný fideikomisu, proto díky absenci děleného vlastnictví byl za vlastníka majetkové podstaty trustu považován vykonavatel a oprávněný vůči němu měl jen osobní nárok (ad personam), jak je tomu dnes ve francouzské nebo skotské právní úpravě.<sup>581</sup> Recentní judikatura<sup>582</sup> však vyložila nároky oprávněného plynoucí z trustu s ohledem na materiální charakter jeho nároků, proto vlastníkem majetkové podstaty trustu je považován oprávněný, zatímco vykonavatel je pouhým správcem (cizího) majetku. Právní úprava<sup>583</sup> výsledně jako trust uznala obě varianty, tedy kdy je formálně vlastníkem buď vykonavatel nebo ve kterých je vlastníkem oprávněný za předpokladu, že kontrolu nad majetkem vykonává vykonavatel za podmínek zakladatelského aktu.

Vznik domněněčných nebo vykonstruovaných trustů právní úprava neumožňuje, neboť obdobné právní důsledky řeší prostřednictvím institutu bezdůvodného obohacení. Majetková podstata trustu netvoří součást majetku vykonavatele a s tímto majetkem nakládá vykonavatel odděleně od svého osobního majetku. Určitou zajímavostí je, že porušení povinností vykonavatele není porušením smluvního závazku, ale považuje se za obecné porušení povinnosti (soukromoprávní delikt). Veřejnoprávní prvek trustu je dále posílen tím, že výkon funkce vykonavatele podléhá kontrole a povolení soudním úředníkem,<sup>584</sup> majetek držený ve formě trustu podléhá zvláštní registraci. Soudní úředník má dále právo nahradit vykonavatele, pokud se jeho funkce uvolní. S ohledem na rozsah státní ingerence jsou svou povahou tyto trusty formou profesionální správy a v praxi bývají využívány pro účely kolektivního investování. Jihoafrický trust je tak někdy klasifikován jako hybridní institut s prvky trustu, který představuje jedinečný institut vlastní jihoafrickému právu.

---

<sup>581</sup> de Waal M.J.; In Search of a Model for the Introduction of the Trust into Civilian Context, 12 Stellenbosch Law Review, 2001, s. 76.

<sup>582</sup> Braun v Blann and Botha NNO 1984 (2) SA 850 (A) 859-860.

<sup>583</sup> Čl. 1 Trust Property Control Act 1988.

<sup>584</sup> Tzv. „Master of the Supreme Court“.

#### **11.4. Lichtenštejsko**

Přestože je Lichtenštejsko zemí s kontinentální právní úpravou, dle některých autorů inkorporovalo institut trustu do své vnitrostátní právní úpravy. Přesto však nedošlo k takové míře inkorporace, aby došlo k rozdělení vlastnického práva, tedy aby bylo odděleno ekvitní a formální (common law) vlastnictví. Také proto někteří autoři setrvávají na názoru, že lichtenštejská úprava se pouze trustem inspirovala.<sup>585</sup> Dle lichtenštejské úpravy se vlastníkem stává vykonavatel, který může kromě omezení stanovených ve zakladatelském aktu trustu (Treuhandschaftu, Treuunternehmen) s majetkem neomezeně disponovat. Při porušení povinností vykonavatele a zcizení majetku má oprávněný právo se domáhat vydání věci, leda ji třetí osoba nabyla v dobré víře. Nejedná se tedy o pouhou odporovatelnost právního úkonu. Pokud by třetí osoba nabyla majetek s vědomím, že tím došlo k porušení povinností vykonavatele, potom má oprávněný právo se domoci věci a všech jejích přírůstků. V okamžiku zřízení trustu zaniká role zakladatele, ten nadále není oprávněn měnit podmínky trustu. Soud má právo na návrh oprávněného nebo i bez návrhu rozhodnout o změně vykonavatele.<sup>586</sup> Trusty podléhají registraci.

#### **11.5. Lousiana**

Lousiana patří k zemím se smíšenou právní kulturou, ve kterých podstatou roli představuje kodifikované soukromé právo, převážně inspirované francouzským Code Civil.<sup>587</sup> Trusty byly inkorporovány nejdříve pouze jako charitativní trusty v roce 1882, obecná úprava trustů byla uzákoněna až roku 1964.<sup>588</sup> Podle této právní úpravy (čl. 1781) má být majetek převeden na vykonavatele, tím se však rozumí převod práva majetek spravovat, neboť vlastnické právo k majetku trustu spočívá na beneficiantovi.<sup>589</sup> Trust vzniká již okamžikem, kdy se stává perfektní zakladatelský akt, tedy bez ohledu na

---

<sup>585</sup> Bosch, Die liechtensteinische Treuhandschaft Zwischen Trust und Treuhand, Schweizerische Juristenzeitung, 1995, s. 343.

<sup>586</sup> Viz čl. 923 odst. 2 Personen- und Gesellschaftsrecht 1926.

<sup>587</sup> de Waal M.J.; In Search of a Model for the Introduction of the Trust into Civilian Context, 12 Stellenbosch Law Review, 2001, s. 78.

<sup>588</sup> Trust Code.

<sup>589</sup> de Waal M.J.; In Search of a Model for the Introduction of the Trust into Civilian Context, 12 Stellenbosch Law Review, 2001, s. 77.

akceptaci vykonavatelem. Výkon funkce vykonavatele nemá osobní charakter, může tedy dojít ke změně správce. Práva související s majetkovou podstatou může vykonávat a vymáhat přímo vykonavatel, jakoby trust tvořil quasi právní subjekt. Lousianská právní úprava se aplikuje toliko na explicitní typ trustu, trusty proto nevznikají ve formě domněněčných nebo vykonstruovaných trustů.

### **11.6. Mexiko**

Mexiko patří k zemím latinské Ameriky, jejichž právní řád historicky vychází z úpravy francouzského Code Civil. Původně fideicomis byl považován za pouhé zmocnění vykonavatele nakládat s věcí zakladatele. Judikatura však později dospěla k závěru, že vlastnické právo spočívá na vykonavateli, přičemž majetek tvoří samostatný specifický fond oddělený od osobního majetku vykonavatele. Vykonavatel k tomuto majetku nemůže vykonávat veškerá vlastnická práva a ve svých dispozicích je tak limitován. Z této koncepce však vyplývá skutečnost, že někomu musí náležet reziduální vlastnická práva a jinými slovy se jedná o předstupeň děleného vlastnictví. Oprávněný však nemá věcná práva, nýbrž jen práva vůči vykonavateli.

### **11.7. Skotsko**

Skotsko je zemí se smíšeným právním systémem, ve kterém se institut trustu vyvíjel samostatně z římského fideikomisu, aniž by historicky docházelo k interakci s právním systémem common law. Vliv právního systému common law v 19. století nevedl k převzetí duality vlastnictví, nýbrž trust byl zachován ve své historické formě. Dle skotské úpravy vlastnické právo přechází na vykonavatele, vůči kterému (ad personam) mají oprávnění své obligační nároky.<sup>590</sup> V této variantě inkorporace trustu nedochází ke vzniku věcněprávních nároků oprávněných. Skotská úprava proto aplikuje principy quasi právní subjektivity u vymezené majetkové podstaty trustu, neboť nároky věřitelů lze zásadně<sup>591</sup> uspokojit pouze z toho majetku, ke kterému se příslušný závazek vztahuje. Nárok

---

<sup>590</sup> Kenneth G. C. Reid, Patrimony Not Equity: the trust in Scotland, *European Review of Private Law* 3: 427-437, 2000.

<sup>591</sup> Výjimku může tvořit nárok z porušení povinnosti vykonavatele, který lze za určitých okolností uspokojit z jeho osobního majetku.

oprávněných k majetku trustu má však reziduální charakter, neboť z tohoto majetku se nejprve uspokojí nároky věřitelů, které se vztahují k majetkové podstatě trustu. Existence trustu nepodléhá povinné notifikaci třetím osobám, přesto však existuje možnost provést jeho dobrovolnou registraci. Registrace má význam zejména s ohledem na práva třetích osob, neboť v ostatních případech dle skotské úpravy třetí osoby zásadně nabydou vlastnické právo k věci. Quasi právní subjektivita majetkové podstaty trustu se projevuje též v tom, že ukončení výkonu funkce vykonavatelem vlastnické právo k majetku trustu přirůstá ex lege ostatním vykonavatelům, jedná-li se o posledního vykonavatele, potom se stává součástí projednávaného dědictví, aniž by došlo k jeho rozdělení mezi dědice. V takovémto případě vykonavatele určí soud v řízení o dědictví. Věcněprávní charakteristiku nabývá majetek trustu pouze v případě neoprávněného převodu na třetí osobu, kdy oprávněný nabývá přednostní právo na uspokojení z takto vyvedeného majetku. Skotské pojetí trustu je z výše uvedených důvodů považováno za institut inspirovaný trustem, než za pouhou implementaci anglického trustu.

### **11.8. Quebeck**

Quebeck patří k zemím se smíšenou právní kulturou, ve kterých podstatnou roli představuje kodifikované soukromé právo, převážně inspirované francouzským Code Civil.<sup>592</sup> S ohledem na zvyky britských osadníků byly legislativně trusty upraveny v roce 1879 pro případy darování a závěti,<sup>593</sup> přičemž jejich úprava rozváděla římskoprávní resp. francouzskou úpravu fiducie. Právní praxe ani akademici však nebyli jednoznačně schopni vyřešit otázku, jaké osobě náleží vlastnické právo. Přestože formálním vlastníkem byl správce, judikatura tendovala k vytváření jakéhosi upřednostňovaného fiduciárního vlastnictví, které však nebylo kompatibilní s dalšími soukromoprávními instituty a povahou vlastnického práva v kontinentální právní úpravě. V roce 1994 nabyla účinnosti rekodifikace občanského zákoníku, dle které vlastníkem majetku trustu je trust samotný, přestože nemá právní subjektivitu. Dle quebecké úpravy tak trust nabývá

---

<sup>592</sup> de Waal M.J.; In Search of a Model for the Introduction of the Trust into Civilian Context, 12 Stellenbosch Law Review, 2001, s. 78.

<sup>593</sup> Canin-Cumyn, The Trust in a Civilian Context: the Quebec Case“, Journal of International Trust and Corporate Planning, 1994, s. 69.

quasi subjektivitu, přičemž vykonavatel má pouze povinnost (cizí) majetek spravovat a oprávnění mají osobní (ad personam) vůči vykonavateli. Trust je upraven pouze pro případy realizace vůle zakladatele, nepokrývá tedy např. vykonstruované trusty. Rekodifikace dává oprávněným řadu přímých nebo prostřednictvím soudu<sup>594</sup> nepřímých nástrojů ke kontrole vykonavatele. Obdobná práva však má též zakladatel, bez ohledu na skutečnost, že ten z ekonomického hlediska nemá z trustu jakékoli nároky. U majetku, který podléhá zvláštní evidenci (např. nemovitosti) je správce registrován jako osoba, která je oprávněna vykonávat vlastnická práva a povinnosti, včetně procesních práv a povinností. Tato forma inkorporace trustu je ojedinělou a do značné míry novátorskou. Není sporné, že tato právní úprava definitivně vyřešila otázku, kdo je vlastníkem majetku trustu, nicméně zároveň posunula institut trustu k úpravě nadací. S ohledem na pojetí trustu v právních systémech common law tak vzniká důvodná otázka, zda se jedná o inkorporaci trustu nebo o vznik zcela nového právního institutu, který je trustem významně inspirován.

---

<sup>594</sup> Dle quebecké úpravy mají soudy možnost měnit podmínky trustu nebo dokonce v případě nemožnosti plnění změnit jeho účel (obdobně viz doktrína cy press).

## **12. Trusty v rekodifikaci soukromého práva**

Kodifikace občanského práva<sup>595</sup> (dále jen „nový občanský zákoník“) nově upravuje problematiku správy cizího majetku,<sup>596</sup> v rámci které zavádí nový institut svěřenského fondu. V rámci akademických diskusí při legislativní přípravě nového občanského zákoníku byl svěřenský fond přirovnáván k úpravě trustu v českém právu. Nový občanský zákoník byl inspirován quebeckou právní úpravou, proto z ní vychází i institut svěřenského fondu. Je poněkud diskutabilní, zda tento inspirativní zdroj byl zcela vhodný s ohledem na skutečnost, že quebecká úprava trustu je z komparatistické hlediska unikátní a ve svém důsledku považována za úpravu nikoli trustu, ale institutu, který je trustu pouze podobný.

Podle nového občanského zákoníku „svěřenský fond se vytváří vyčleněním majetku z vlastnictví zakladatele tak, že ten svěří správci majetek k určitému účelu smlouvou nebo pořízením pro případ smrti a svěřenský správce se zaváže tento majetek držet a spravovat“.<sup>597</sup> Pokud bychom vycházeli z hypotézy, že svěřenský fond má být zavedením institutu trustu do českého práva, potom již ze samotných podmínek vzniku svěřenského fondu je patrné, že legislativní úprava přejímá pouze regulaci explicitních trustů, neboť opomíjí možnost vzniku trustu na základě domněnky o vůli zakladatele (domněněčné trusty) nebo dokonce na základě právní fikce (vykonstruované trusty). Důvodem tohoto polovičatého řešení je pravděpodobně skutečnost, že zařazení důvodů vzniku svěřenského fondu by mohlo vést ke kolizi s již zavedenými právními instituty, a to zejména s institutem bezdůvodného obohacení.<sup>598</sup> Nadále tedy lze vycházet pouze z hypotézy, že při přípravě nového občanského zákoníku bylo vůlí zákonodárce co do aplikace převzít pouze parciální úpravu trustů.

Výše bylo poukázáno, že jedním z nejzásadnějších rysů trustů je odlišné chápání vlastnického práva v právním systému common law, tedy možnost oddělení formálního (common law) a ekvitního vlastnictví. Čeká právní úprava, inspirovaná

---

<sup>595</sup> Zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

<sup>596</sup> Viz § 1400 – 1474 zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

<sup>597</sup> Viz § 1448 odst. 1 zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

<sup>598</sup> Jak bylo podáno v obecné části této práce, např. vykonstruované trusty vznikají často za okolností, s kterými by právní úpravy spadající pod kontinentální právní systém spojovaly buď vznik bezdůvodného obohacení nebo jejich absolutní neplatnost.

inovativní quebeckou úpravou, zvolila poněkud nešťastné řešení, resp. neřešení dosavadního odlišného výkladu institutu vlastnictví v českém právním řádu. Namísto toho, aby nový občanský zákoník vyřešil souběh odlišných kvalit vlastnického práva dvou stran k témuž předmětu vlastnického práva,<sup>599</sup> tak jak se podává z úprav některých smíšených jurisdikcí,<sup>600</sup> zvolil řešení oportunistické a českému právu historicky cizí. Majetek ve svěřenském fondu totiž není ani vlastnictvím správce ani vlastnictvím zakladatele, ani vlastnictvím osoby, které má být ze svěřenského fondu plněno,<sup>601</sup> tedy se jedná o věc<sup>602</sup> ničí. Podle historicky aplikovaných právních principů by věc ničí měla být buď státu nebo by ji mohl kdokoli nabýt okupací, lze však dovodit, že to nový občanský zákoník implicitně vylučuje tím, že upravuje práva dotčených stran k majetku svěřenského fondu. Zatímco tradiční úprava vzniku trustů vychází z dispozice zakladatele s majetkem, který je převeden do formálního (common law) vlastnictví vykonavatele a k tomuto vlastnictví váže veškeré úkony správy tohoto majetku, česká právní úprava tenduje k vytváření samostatně stojícího majetku, tedy quasi právnické osobě.<sup>603</sup> S ohledem na níže diskutované požadavky na statut svěřenského fondu tak vzniká jakási forma nadace<sup>604</sup> bez právní subjektivity, tedy hybrid, který není ani nadací, ani trustem.

Na tomto místě je vhodné věnovat několik slov terminologické nejasnosti nového občanského zákoníku. Právní úprava hovoří na různých místech o svěřenském fondu a majetku svěřenského fondu, přičemž nepodává výklad rozdílu těchto pojmů. Pokud svěřenský fond není právnickou osobou, potom nemůže nabývat majetek. Lze se domnívat, že svěřenský fond je věcí hromadnou, obdobně jako je dosud užívaný termín podnik v obchodním zákoníku<sup>605</sup> a jemu přibližně odpovídající termín závod v zákoně o obchodních korporacích.<sup>606</sup> Za tohoto předpokladu majetek nemůže nabývat svěřenský fond, nýbrž se pouze může stát jeho součástí. Navrhované znění je formulováno tak, jako by svěřenský fond byl právnickou osobou bez právní

---

<sup>599</sup> Autor si je vědom jistého zjednodušení, neboť s ohledem na skutečnost, že předmětem svěřenského fondu mohou být též jiné majetkové hodnoty než věci, nemusí se jednat vždy pouze o vlastnictví, ale i další závazková práva.

<sup>600</sup> Viz výše.

<sup>601</sup> Viz § 1448 odst. 3 zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

<sup>602</sup> Viz komentář výše, že se může též jednat o závazek.

<sup>603</sup> Například koncept *hereditas iacens*.

<sup>604</sup> Dle nového občanského zákoníku obecně „fundace“ - Viz § 303 a násl. zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

<sup>605</sup> Viz § 5 odst. 1 zák. č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník.

<sup>606</sup> Zák. č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích).

subjektivity.<sup>607</sup> Pokud bychom skutečně rozlišovali mezi svěřenským fondem a majetkem svěřenského fondu, potom bychom těžko našli odpověď na to co je to svěřenský fond, který nemá žádný majetek.<sup>608</sup> Autor proto dále používá pojem svěřenský fond jako označení věci hromadné.

Vzniká-li svěřenský fond vyčleněním majetku z vlastnictví zakladatele a zároveň svěřenský fond je věcí ničí, potom se jedná o zcela nový koncept zániku vlastnického práva, neboť věc z povahy samotné definice nemá vlastníka, nýbrž právní řád pouze upravuje podmínky, za kterých s ní lze nakládat. V tomto kontextu se pak jeví jazykovým výkladem neuchopitelné znění nového občanského zákoníku,<sup>609</sup> dle kterého vlastnická práva k majetku svěřenského fondu vykonává vlastním jménem svěřenský správce. Výkladem ad absurdum bychom dospěli k závěru, že neexistuje-li vlastnické právo k majetku, nelze takovéto právo ani ve svých modalitách realizovat. Nezbyvá proto nic jiného, než text zákona vykládat teleologicky tak, že se jedná o výkon specifických práv<sup>610</sup> vztahujících se k svěřenskému fondu. Tento koncept však zároveň představuje judikatorní výzvu ústavněprávnímu výkladu ochrany vlastnického práva,<sup>611</sup> neboť poskytnout ústavněprávní dimenzi ochraně vlastnického práva věci ničí, znamená překlenout ustálenou praxi Ústavního soudu a Evropského soudu pro lidská práva, která poskytuje ochranu pouze tzv. konstituovanému vlastnickému právu.<sup>612</sup> Lze pouze argumentovat, že vlastnické právo svěřenského fondu je konstituováno již tím, že je stanoven účel svěřenského fondu a jinými slovy lze konstituovat legitimní očekávání osob, kterým bude z svěřenského fondu plněno.<sup>613</sup> Nový občanský zákoník sice konstatuje, že vznikem svěřenského fondu vzniká oddělené a nezávislé vlastnictví,<sup>614</sup> nicméně vlastnictví představuje již ze samotné definice vztah subjektu a objektu, vlastnictví sebe samotného nebo vlastnictví věci bez subjektu je z povahy definice

---

<sup>607</sup> Autor si je vědom, že se jedná o *contradictio in adiecto*, nicméně vychází ze znění nového občanského zákoníku.

<sup>608</sup> Jeví se jako poněkud bizarní právní konstrukt hovořit o svěřenském fondu bez svěřeného majetku jako o souboru práv a povinností, které vyplývají se vztahů mezi zakladatelem, správcem a obmyšleným.

<sup>609</sup> Viz § 1448 odst. 3 zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

<sup>610</sup> Lze hovořit o quasi vlastnických právech.

<sup>611</sup> Viz čl. 11 zák. č. 2/1993 Sb., listina základních práv a svobod.

<sup>612</sup> Viz § 1448 odst. 3 zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

<sup>613</sup> Zde výklad nového občanského zákoníku bude narážet na výše diskutovanou potřebu určitosti oprávněných výčetem, neboť legitimní očekávání lze těžko dovodit u osob, které budou mít na základě diskrečního práva správce svěřenského fondu pouze potenciální možnost získat jakékoli plnění.

<sup>614</sup> Viz § 1448 odst. 2 zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

nemožné. V těchto souvislostech se proto jeví koncept věci ničí jako ne zcela ideální řešení právní úpravy. V této souvislosti autor poukazuje, že stejně jako se český právní systém vypořádal s možností práva bezsubjektních organizačních jednotek hospodařit s majetkem státu, bylo by možné formulovat řešení, kdy by byl vlastníkem svěřenského fondu jeho správce, přičemž by byl věcněprávně limitován podmínkami správy svěřenského fondu. Zatímco trusty vznikají mj. až okamžikem převodu vlastnického práva na vykonavatele, svěřenský fond vzniká již vyčleněním majetku a závazkem správce tento majetek držet a spravovat.<sup>615</sup>

Právní úprava dále neřeší právní formu vyčlenění majetku zakladatele. Lze argumentovat obecnými principy soukromého práva, tedy právně vyžadovanou formu určit s ohledem na charakter vyčleňovaného majetku, jinak by např. vyčlenění nemovitostí znamenalo konsensuální dispozici s nemovitostí. Pokud by tedy součástí svěřenského fondu měly být nemovitosti, potom samotné vyčlenění by mělo mít povahu složeného právního úkonu a mělo by vyžadovat písemnou formu. Obdobně by tomu pak bylo např. v případě rubopisování cenných papírů s tím, že by je pravděpodobně rubopisoval správce s dodatkem, že jedná jako správce. Takovýto výklad by odpovídal současné judikatuře týkající se dispozic s podnikem. Nelze však vyloučit, že i v této věci výsledně bude záležet na soudní interpretaci. V případě vyčlenění majetku ve formě složeného právního úkonu lze dospět k závěru, že svěřenský fond může na základě jediného vyčlenění vzniknout v odlišný okamžik k věcem movitý a jiný k nemovitostem.

Zatímco trusty jsou zřizovány ve prospěch určité osoby nebo k určitému účelu (účelové trusty), svěřenský fond se vytváří vyčleněním majetku k určitému účelu. S ohledem na skutečnost, že dále nový občanský zákoník odlišuje veřejně prospěšný a soukromý účel,<sup>616</sup> přičemž druhý z nich může sloužit k prospěchu určité osoby, lze se domnívat, že zákonodárce touto formulací nehodlal omezit sféru aplikace svěřenského fondu na oblast účelových trustů. S ohledem na použití termínu „určité osoby“ u soukromého svěřenského fondu by bylo možno poukázat na požadovaný vyšší stupeň formální určitelnosti obmyšleného, obdobně jako je tomu u oprávněných jiných, než charitativních trustů. Při porovnání s úpravou trustů se jeví poněkud

<sup>615</sup> Viz § 1448 odst. 1 zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

<sup>616</sup> Viz § 1449 odst. 1 zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

absurdní požadavek na označení svěřenského fondu. Svěřenský fond totiž musí mít označení, které musí vyjadřovat jeho účel a obsahovat slova „svěřenský fond“.<sup>617</sup> Zákodárce tak dále posouvá úpravu svěřenského fondu k úpravě právnickým osob a jejich firmě. Při použití terminologie obchodního práva by se tak jednalo o značnou firemní přisnost, která by s ohledem na požadavek obsažení účelu mohla vést k praktické nepoužitelnosti. Účel svěřenského fondu může být natolik komplexní, že jeho obsažení v označení fondu bude neproveditelné. Lze se proto domnívat, že označení svěřenského fondu by mělo de lege ferenda spíše odpovídat obecné úpravě firemního práva.<sup>618</sup> Zatímco trusty mohou vznikat i velice neformálně, české svěřenské fondy reprezentují formalistický institut s prvky typickými spíše pro regulaci obchodních společností. To je dále patrné z požadavku, aby každý svěřenský fond měl statut, který vyžaduje formu veřejné listiny.<sup>619</sup> Takovýto požadavek v právní úpravě skutečných trustů nemá obdoby. Obsahem statutu je mimo jiné to, co v právní úpravě trustů reprezentuje tzv. určitosti, nebo-li formální náležitosti založení trustu. Statut musí obsahovat označení svěřenského fondu, označení majetku, který tvoří svěřenský fond při jeho vzniku, vymezení účelu svěřenského fondu, podmínky pro plnění ze svěřenského fondu, údaj o době trvání svěřenského fondu; není-li uvedena, platí, že fond byl zřízen na dobu neurčitou, a má-li být ze svěřenského fondu plněno určité osobě jako obmyšlenému, určení této osoby, nebo způsobu, jak bude obmyšlený určen.

Rekodifikace soukromého práva poněkud nepochopitelně zpřísňuje požadavky na osobu správce svěřenského fondu. Zatímco vykonavatelem trustu může být kdokoli, správcem svěřenského fondu toliko každý svéprávný člověk a právnická osoba pouze tehdy, pokud to stanoví zákon. Lze tedy dovést, že ztráta svéprávnosti<sup>620</sup> znamená zánik funkce správce, aniž by však právní úprava řešila příslušné právní důsledky. Zatímco omezení týkající se fyzických osob (lidí) lze považovat za pochopitelné, právní předpis nepodává důvod, proč správcem může být právnická osoba pouze tehdy, pokud to stanoví zákon. Omezení potenciálního okruhu vykonavatelů v případě trustů je zásadně dáno v případech specifických

---

<sup>617</sup> Viz § 1450 odst. 2 zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

<sup>618</sup> Zejména by označení fondu mělo být nezaměnitelné, pravdivé, přiměřené, jasné, jednotné a nebýt klamavé.

<sup>619</sup> Viz § 1452 odst. 3 zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

<sup>620</sup> Dle dosud účinné právní úpravy ztráta způsobilosti k právním úkonům.

(kvalifikovaných) trustů, které jsou zejména spjaty s kolektivním investováním. Český právní řád tak zavádí další formalistické požadavky, které jsou právní úpravě trustu zásadně cizí.

Pokud by byl svěřenský správce zároveň zakladatelem nebo obmyšleným svěřenského fondu,<sup>621</sup> potom svěřenský fond musí mít dalšího správce, který tuto podmínku nesplňuje, přičemž jednání takovýchto správců musí být společné. Nový občanský zákoník tak opět zcela bezdůvodně zavádí formální požadavky, které jsou trustům cizí. V případě úpravy trustů nic nebrání tomu, aby zakladatel byl zároveň vykonavatelem trustu, neboť konstituováním trustu se jeho vlastnické právo rozštěpuje s tím, že mu zůstává pouze formální (common law) vlastnictví a vznikají zvláštní povinnosti mající základ ve vztahu důvěry (fiduciární vztah). Úprava trustů pouze vylučuje eventualitu, aby vykonavatel trustu byl zároveň jediným oprávněným, neboť by došlo k tomu, že jediná osoba by byla zároveň formálním (common law) vlastníkem a ekvitním vlastníkem, tedy by došlo ke splnutí celého a ničím neomezeného vlastnictví. To však nebrání variantě, aby vykonavatel trustu byl zároveň jedním z oprávněných, neboť existuje část ekvitního vlastnictví osoby (oprávněného), která je odlišná od osoby s formálním (common law) vlastnictvím (vykonavatelem trustu).

Není-li ve statutu svěřenského fondu určen jiný způsob, potom svěřenského správce jmenuje a odvolává zakladatel.<sup>622</sup> Nový občanský zákoník tak vytváří trvalé práva zakladatele k svěřenskému fondu, ačkoli ten zásadně nemá ze svěřenského fondu žádná majetková práva a dokonce by mohly být i jeho majetkové zájmy v rozporu se zájmy obmyšlených. Soud má právo ingerovat do jmenování osoby správce pouze za podmínky, že nedojde k jeho jmenování v přiměřené době. Zakladatel tak může kdykoli jmenovat správce přes odpor obmyšleného. V porovnání s úpravou trustů se jedná o těžko argumentovatelnou úpravu. V případě trustů role zakladatele zásadně končí v okamžiku konstituování trustů a trust, obdobně jako právnická osoba, nadále žije svým vlastním životem. Jsou to naopak oprávnění z trustu, kteří mají společně právo měnit jeho podmínky, včetně změny osoby vykonavatele trustu, neboť soubor všech oprávněných reprezentuje všechny osoby,

---

<sup>621</sup> Viz § 1448 odst. 2 zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

<sup>622</sup> Viz § 1455 odst. 1 zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

kteřé mají právní zájem, resp. ekvitní vlastnické právo k majetkové podstatě trustu. Jeví se, že česká právní úprava je rozkročena mezi dvěma protichůdnými koncepty, kdy na jedné straně svěřenský fond nemá být pouhou správou majetku zakladatele, ale na druhé straně je to právě zakladatel, který jeho správu může konstantně ovlivňovat. Ani v tomto aspektu tedy úprava svěřenského fondu není kompatibilní s klasickou strukturou trustu.

Pokud se jednotlivé věci a práva tvořící svěřenský fond zapisují do evidence, potom se jako vlastník zapisuje svěřenský správce s poznámkou „svěřenský správce“.<sup>623</sup> Koncepční ambivalence české právní úpravy tak pokračuje, kdy jako vlastník věci ničí je označen svěřenský správce tak, aby bylo třetím osobám patrné, že věc je ničí. Přestože autor této práce považuje volbu konceptu věci ničí za ne příliš šťastné řešení (jak bylo podáno výše), považoval by za vhodnější, aby tomuto stavu pak odpovídaly i příslušné evidence s tím, že svěřenský fond může být seznatelný z jiných částí evidence, obdobně jako je tomu dnes v případě práva hospodaření organizačních jednotek státu s majetkem státu. Z hlediska dosud aplikovaných právních principů je poněkud zavádějící jako vlastníka zapisovat osobu, která vlastníkem není. V případě trustů je v příslušných evidencích zapisován také vykonavatel trustu, nicméně z titulu skutečného formálního (common law) vlastnictví, což zároveň umožňuje naplnit jeden z mnoha dalších účelů trustu, tedy veřejné nepublikace existence odlišného ekvitního vlastnictví. Česká úprava tímto stvrzuje své formalistické pojetí svěřenského fondu, který konstituuje na pomezí quasi právnícké osoby a správy majetku ve vlastnictví třetí osoby.

Povinnosti správce svěřenského fondu jsou stanoveny v obecné úpravě správy cizího majetku v souvislosti s tzv. plnou správou.<sup>624</sup> Správce je zejména povinen vykonávat správu s péčí řádného hospodáře. Již zde vidíme rozdíl od trustů, který zásadně rozlišuje případy bezúplatné správy a úplatné správy, s kterou zásadně spojuje povinnost odborné péče. Oproti úpravě trustů umožňuje česká úprava širokou možnost, aby obmyšlení schvalovali dispozice s majetkem svěřenského fondu, jejichž stranou bude správce svěřenského fondu nebo případy, kdy využije informace získané v souvislosti se správou. Svěřenský správce neodpovídá třetí osobě svým majetkem,

---

<sup>623</sup> Viz § 1456 zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

<sup>624</sup> Viz § 1456 ve spojení s § 1409 zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

pokud z jeho jednání bylo patrné, že jednal v souvislosti se správou svěřenského fondu.<sup>625</sup> Pokud by správce jednal svým jménem na účet svěřenského fondu, potom má právo ze svěřenského fondu požadovat maximálně to, co jej tvoří. Pokud by správce svěřenského fondu překročil svoji působnost, potom odpovídá svým majetkem. Obdobně jako v případě regulace trustů jsou stanoveny povinnosti správce svěřenského fondu poskytovat informace, evidovat majetek, provádět pouze obezřetné investice, poskytovat vyúčtování správy atd. Společní správci rozhodují většinou hlasů a jsou ze správy zásadně odpovědni společně a nerozdílně.

Nový občanský zákoník zavádí termín „obmyšlený“, aniž by podával jeho legální definici. Jeho význam lze však dovodit z práv, která se k osobě obmyšleného váží a lze jej v souladu s nekomplexním užitím tohoto termínu považovat za „osobu, které má být ze svěřenského fondu plněno“.<sup>626</sup> Tuto osobu může určit zakladatel, nebo může být určena svěřenským správcem, v případě svěřenského fondu se soukromým účelem z okruhu osob určených zakladatelem. Jedná se tedy o úpravu obdobnou diskrečním trustům a charitativním trustům, přičemž obdobně diskreční trusty vyžadují vyšší míru určitosti okruhu potenciálně oprávněných osob.

Obdobně jako v případě trustů vzniká obmyšlenému právo na plnění ze svěřenského fondu za podmínek určených statutem.<sup>627</sup> Česká právní úprava přejímá také principy časového limitu existence plnění z trustu, když stanoví, že právo na plnění musí obmyšlenému vzniknout nejpozději za 100 let od vzniku svěřenského fondu<sup>628</sup> s výjimkou pro obmyšleného, který by byl dítětem zakladatele, současníkem nebo dítětem současníka zakladatele. Zároveň však stanoví, že u svěřenského fondu zřízeného za soukromým účelem zanikne právo obmyšleného na plody a užitky nejpozději za 100 let po vzniku svěřenského fondu, pouze v případě, je-li obmyšleným člověk, může takové právo trvat až do jeho smrti. S ohledem na jazykový výklad lze dospět k závěru, že zanikají pouze práva na plody a užitky, nicméně nezaniká právo na majetek ze svěřenského fondu. V opačném případě by totiž mohla nastat situace, že by majetkový nárok obmyšleného mohl zaniknout k okamžiku jeho vzniku. Právní úprava však neposkytuje další interpretační

---

<sup>625</sup> Viz § 1419 odst. 1 zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

<sup>626</sup> Viz § 1448 odst. 3 zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

<sup>627</sup> Viz § 1459 zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

<sup>628</sup> Viz § 1460 odst. 1 zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

vodítka.<sup>629</sup> Nový občanský zákoník stanoví, že v případě vzdání se obmyšleného práva na plody a užitky právo přechází na ostatní obmyšlené, kteří mají právo na plody a užitky. Právní úprava se však nevypořádává s tím, v jakém poměru by mezi obmyšlené právo přešlo. Lze argumentovat, že s ohledem na spravedlivé uspořádání vztahů by se jednalo o poměrný poměr a nikoli per capita, neboť z faktického hlediska se vůči těmto obmyšleným jedná o zvýšení objemu plodů a užitků ze svěřenského fondu. Teprve neexistují-li takovíto obmyšlení, právo přechází na obmyšlené, kterým náleží právo k podstatě svěřenského fondu.

Nový občanský zákoník zavádí do institutu svěřenského fondu kromě dohledu obmyšleného, také dohled zakladatele a zvláštní režim dohledu třetí osoby, je-li to stanoveno ve statutu svěřenského fondu. I v případě trustů některé právní systémy začínají implantovat právní úpravu režimu dohledu třetí osobou, nicméně se nejedná o typický institut práva trustů, nýbrž o novodobý implantát pocházející z oblastí kolektivního investování. Oproti úpravě trustů však česká úprava umožňuje ex lege výkon dohledu ze strany zakladatele a blanketním ustanovením zakládá toto právo též dalším osobám a orgánu veřejné moci. Opět se jedná o další stupeň formalizace trustů v české úpravě, která v případě trustů existuje pouze v oblasti kolektivního investování a charitativních trustů, neboť ty zásadně nemají určené oprávněné, kteří by mohli svá práva vymáhat. Právo zakladatele vykonávat dohled nad správou svěřenského fondu opět zakládá domněnku, že česká právní úprava svěřenského fondu nepředstavuje definitivní zcizení majetku zakladatele.

Obmyšleným může být i osoba, která „v den vzniku fondu ještě není“, nebo kterou v tento den nelze určit.<sup>630</sup> V takovémto případě má zakladatel jmenovat osobu oprávněnou dohlížet na správu svěřenského fondu v zájmu obmyšleného. Pokud by ji zakladatel nejmenoval, jmenuje ji správce. Nedodržení této povinnosti není explicitně vázáno na žádnou právní sankci, s ohledem na obecné principy nového občanského zákoníku by tak pravděpodobně nedošlo k důvodům neplatnosti svěřenského fondu, nýbrž k potenciální odpovědnosti jeho správce. Co však lze právní úpravě vytknout, že takovýmto ustanovením nezahrnula pouze případy nascituru a založených právnických osob před jejich vznikem, ale potenciální okruh obmyšlených, který by

---

<sup>629</sup> Viz § 1461 zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

<sup>630</sup> Viz § 1464 odst. 1 zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

měl s ohledem na maximální lhůtu pro plnění vzniknout v průběhu sta let. Jedná se tedy o případy, kdy věc ničí nebude mít v daný okamžik ani osobu obmyšleného, tedy potenciálního vlastníka. Dalo by se říci, že se v tuto dobu bude jednat o absolutní věc ničí.

Koncept práva dohledu neznamena oproti obecné úpravě trustů jen povinnost správce svěřenského fondu k žádosti příslušné osoby vyvinout součinnost, nýbrž aktivní povinnost správce svěřenského fondu bez zbytečného odkladu tuto osobu informovat o svém jméně, adrese, dále o označení, účelu a době trvání svěřenského fondu.<sup>631</sup>

Nový občanský zákoník nejen popírá skutečnost, že správce svěřenského fondu vykonává tzv. plnou správu,<sup>632</sup> ale též obecné principy nezávislé správy, neboť dává zakladateli, obmyšlenému a dokonce třetím osobám, které na tom mají právní zájem, právo aktivně ingerovat do výkonu správy. K tomu jim úprava dává aktivní legitimaci žádat soud, aby ten správci určité jednání zakázal, nebo naopak uložil, případně realizované právní jednání prohlásil za neplatné, pokud jím správce poškodil svěřenský fond. Zatímco právní úprava trustů umožňuje oprávněným domáhat se ušlého majetku jak na vykonavateli, tak zásadně též i na třetích osobách, česká úprava volí formu neplatnosti úkonů správce svěřenského fondu, což ve svém výsledku může vést oproti trustům k horšímu ekonomickému efektu pro obmyšlené.

Účastní-li se svěřenský správce, zakladatel nebo obmyšlený činů sledujících úmyslné poškození práv zakladatelova věřitele nebo poškození svěřenského fondu, jsou zavázáni společně a nerozdílně.<sup>633</sup> Účelem tohoto ustanovení pravděpodobně bylo reflektování ekvitní zásady, že ekvitní právo nemůže být použito jako prostředek podvodu. V kontextu úpravy svěřenského fondu je však tohoto ustanovení nejasné, zejména v případech poškození svěřenského fondu. Právním důsledkem zmíněné hypotézy je vznik závazku, nicméně svěřenský fond nemá právní subjektivitu, nelze tedy určit vůči komu závazek vzniká. Výkladem ad absurdum se jedná o závazek škůdce vůči věci (svěřenskému fondu). Zároveň není zcela zřejmé, jaký závazek by

---

<sup>631</sup> Viz § 1465 odst. 1 zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

<sup>632</sup> Viz § 1456 ve spojení s § 1409 zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

<sup>633</sup> Viz § 1465 odst. 1 zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

mohl vzniknout v případě jednání všech oprávněných, neboť by sice mohlo dojít ke zmenšení svěřenského fondu, nicméně by v ekonomickém důsledku nebyl nikdo bez svého souhlasu poškozen. Samotné použití termínu „zavázání“ je zavádějící, neboť není zřejmé, zda se jedná o přistoupení k závazku nebo ke vzniku nového závazku v rozsahu škodního jednání, tedy terminologicky o odškodnění.

Nový občanský zákoník dále stanoví, že kdo zvýší majetek svěřenského fondu není jeho zakladatelem a nemá to vliv na režim správy majetku svěřenského fondu.<sup>634</sup> Lze předpokládat, že toto ustanovení má pouze vyloučit případné pochybnosti a nemá normativní funkci, neboť z povahy věci se jedná o dar ve prospěch quasi subjektu – svěřenskému fondu.

Obdobně jako je řešeno nahrazení účelu charitativního trustu prostřednictvím doktríny cy press, je umožněno soudu na návrh osoby s právním zájmem nahradit účel trustu. Soud však také může rozhodnout o zrušení svěřenského fondu pro nemožnost nebo obtížnou dosažitelnost jeho účelu. Může též změnit statut svěřenského fondu, je-li to k dosažení jeho účelu účelné. Česká právní úprava tím dále utvrzuje veřejnoprávní prvky regulace správy svěřenského fondu, přestože se k těmto změnám může vyjádřit zakladatel, jeho právní nástupce, svěřenský správce, obmyšlený a osoba s právem dohledu na svěřenským fondem.<sup>635</sup>

Obdobně jako trusty upravují reziduální právo zakladatele trustu k majetkové podstatě v případě neexistence oprávněných, také česká úprava<sup>636</sup> zakládá právo zakladatele na majetek svěřenského fondu v případě, že svěřenský fond zanikne a není zde oprávněné osoby. Pokud by se jednalo o svěřenský fond s veřejně prospěšným účelem, potom obdobně jako je tomu u trustů, jsou majetkové hodnoty tvořící svěřenský fond převedeny pod jiný svěřenský fond, který má účel co nejbližší zaniklému svěřenskému fondu. Pokud by však statut svěřenského fondu stanovil jinak, použije se postup stanovený ve statutu.

---

<sup>634</sup> Viz § 1468 zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

<sup>635</sup> Viz § 1469-1470 zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

<sup>636</sup> Viz § 1471 zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

### **13. Závěr**

Institut trustu představuje specifický institut právního systému common law, který dle některých autorů je do kontinentálního právního systému neinkorporovatelný, dle jiných jeho inkorporace možná je. Jednalo by se však spíše o zodpovězení teoretické otázky a rozseknutí věčné akademické diskuse, která nemá podstatnější efekt.

Z hlediska účelu práva je podstatné, zda kontinentální právní systém je schopen vytvořit takový právní institut, který je svojí povahou a ekonomickým efektem obdobný institutu trustu. Je zřejmé, že kontinentální systém je schopen aplikací stávajících institutů a zvláštní právní úpravy dospět ke stejnému výsledku, přestože jím vytvořené instituty budou v zásadních aspektech s trusty neslučitelné. Inkorporace principů, jako je např. dělené vlastnictví nebo dokonce koncepce věci ničí, může vést k praktickým problémům aplikace institutu, který by jinak mohl fungovat prostřednictvím odlišné právní regulace.

Je zřejmé, že institut trustu nezůstane izolován v zemích s právní kulturou common law, právní praxe se s ním bude setkávat také v zemích, ve kterých není explicitně upraven. V této souvislosti se pak judikatura musí vypořádat s právními vztahy, které trust zakládá. Neméně je to pak otázka volného pohybu kapitálu a evropské harmonizace, která aplikaci trustů s ohledem na harmonizaci soukromého práva bude muset dlouhodobě řešit. Proto s trusty, jejich strukturou a fungováním, bude muset být obeznámena odborná veřejnost kontinentálního právního systému. Autor se domnívá, že toto obeznámení nemusí mít podobu inkorporace trustu do právního řádu za předpokladu, že bude v právním řádu existovat institut, který funkci trustu nahradí. Je to spíše absence takovéto právní úpravy, která vede k tvrzení o potřebě trust inkorporovat. Výhodnější se proto jeví vznik institutů, které budou trusty inspirovány nebo budou považovány za instituty obdobné trustům, budou-li vycházet z principů a tradic toho kterého právního řádu.

Je zřejmé, že český právní řád dosud explicitně nabízel pouze úpravu v oblasti kolektivního investování, a to zejména úpravu podílových fondů. Tím sice nebyla

vyloučena možnost smluvního (inominátního) uspořádání vztahů tak, že by mohlo dojít k úpravě vztahů obdobným trustu, nicméně zejména z věcněprávního hlediska nebylo možné dosáhnout stejného efektu. Autor proto považuje snahu nového občanského zákoníku upravit tuto problematiku za správnou, nicméně zvolené řešení považuje za nešťastné.

Nutno na tomto místě zdůraznit, že trusty není nutné inkorporovat pro situace, které právní řád reguluje prostřednictvím odlišných právních institutů, jako je např. bezdůvodné obohacení. Je spíše otázkou případná potřeba změn těchto institutů, tak, aby umožňovaly dosažení stejného efektu, jako je tomu u trustů. To se týká zejména rozsahu finančního plnění, které je považováno za bezdůvodné obohacení. Tedy zejména rozšíření o přírůstky majetku, které nastaly v důsledku bezdůvodného obohacení.

Českému právnímu řádu chybí institut, který by umožňoval snadnou převoditelnost investic nebo vymezeného majetku, tedy to, co je upraveno formou unit trustů a s nimi spjatými jednotkami. Z hlediska českého právního řádu se však jeví vhodnější, aby takovýto institut měl podobu společnosti s variabilním kapitálem, která zásadně splňuje charakteristiky trustu, zároveň však respektuje principy a instituty kontinentálního právního řádu.

Z toho, co bylo podáno výše k novému občanskému zákoníku je zřejmé, že jím není upraven institut trustu, nýbrž institut trustem inspirovaný. Bohužel se však jeví, že ve snaze zavést trust do českého právního řádu byly zavedeny koncepty, které mu jsou zcela cizí a v zásadních aspektech popírají dlouholetou judikaturu i akademickou literaturu. Institut svěřenského fondu především není trustem z toho důvodu, že nedochází k převodu vlastnictví na jeho správce, ten nadále spravuje věc cizí, byť se jedná o věc ničí. Je sice pravdou, že se jedná o koncept převzatý z quebecké právní úpravy, nicméně pokud není tato úprava všeobecně považována za implementaci trustu, potom její implementace tento závěr nemůže změnit. Autor se domnívá, že český právní řád přes absenci děleného vlastnictví by byl schopný upravit institut, který by na jedné straně zakládal vlastnické právo správci, na druhé straně toto právo omezil dalšími právy obmyšlených, dokonce v takovém rozsahu, že ti by byli sto žádat převedení vlastnictví na jinou osobu. Ostatně jakési dělené nebo spíše oddělené

vlastnictví lze shledat např. v případě advokátních nebo notářských úschov, advokátní správy majetku.

Obdobně při převodu vlastnictví na správce by bylo možné řešit ochranu obmyšlených proti nárokům věřitelů správce svěřenského fondu stanovením zvláštních insolventních a exekučních priorit, vymezením postižitelného majetku apod.

Autor se domnívá, že by méně násilnou formou inkorporace trustu do českého právního řádu bylo možno zavést institut, který by byl blíže skutečnému trustu, než úprava obsažená v novém občanském zákoníku. Ačkoli by to mohlo znít absurdně, institut vycházející z civilistického (římskoprávního) pojetí vlastnického práva a obecně věcných práv by mohl být blíže skutečnému trustu, než institut necitlivě kopírující zahraniční úpravu. Část této práce se věnovala komparativním aspektům, aby poukázala na možné přístupy inkorporace nebo inspirace trustem, které by mohly být z hlediska českého právní řádu vhodnější.

Nový občanský zákoník byl inspirován pouze úzkým výsekem možného použití institutu trustu, tím spíše tedy nelze hovořit o tom, že by byl trust inkorporován do českého právního řádu. Rekodifikací byla zejména zcela opomenuta celá oblast kolektivního investování, tedy unit trustů, dále celá oblast trustů vznikajících jako právní domněnka nebo fikce v souvislosti s porušením právní povinnosti.

Institut trustu v porovnání s existujícími instituty českého právního řádu<sup>637</sup> v mnoha aspektech nepředstavuje řešení, které by bylo českému právnímu řádu zcela neznámé. Přesto však nelze najít institut, který by byl ekvivalentem trustu. Podílový fond dosud představoval institut, který má nejbliže k unit trustu. S ohledem na minimální praktické odlišnosti mezi unit trustem a podílovým fondem lze konstatovat, že z hlediska *de lege ferenda* nelze zavedení unit trustu do českého právního řádu doporučit, neboť by se jednalo o úpravu suplující již existující institut. Institut trustu vychází z odlišné právní kultury a český právní řád řeší stejné

---

<sup>637</sup> Rekodifikaci soukromého práva a svěřenskému fondu je věnována samostatná část této práce níže.

skutečnosti prostřednictvím odlišných institutů. Pokud by český právní řád nekriticky převzal právní úpravu trustu v celém rozsahu jeho možného použití, hrozila by situace, že s jednou právní skutečností bude právní řád spojovat dva odlišné právní důsledky, které nebudou vzájemně slučitelné. Takovýmto přístupem by mohlo docházet ke zvýšení společenské entropie, a tedy porušení účelu práva.<sup>638</sup>

Institut trustu nelze zcela opomíjet, neboť pro něj, jako „subjekt“ kolektivního investování podle evropské směrnice (unit trust) platí stejná právní úprava uvádění jednotek na trh, jako pro národní subjekty kolektivního investování.<sup>639</sup> V kolektivním investování se s unit trusty a trusty můžeme setkat již dnes (např. v souvislosti s bývalými Harvardskými fondy). Podstatou tedy není zavádění nového právního institutu, nýbrž seznamování právní veřejnosti s jeho charakterem. De lege ferenda lze tedy doporučit ohled na existenci unit trustů jako specifického právního institutu.<sup>640</sup>

Na tomto místě je vhodné také upozornit, že zavedení institutu svěřenského fondu by mělo být doprovázeno příslušnou úpravou daňových aspektů, insolvenčního řízení, exekucí, práva sociálního zabezpečení a dalších právních oblastí, pro které je významné určení majetku konkrétní osoby. Autor se domnívá, že institut svěřenského fondu by mohl legislativně zaniknout právě z důvodů rozsáhlých dopadů do celého právního řádu, které však pravděpodobně budou reflektovány až v okamžiku, kdy právní praxe rozpozná možné ekonomické důsledky zavedených cizorodých konceptů.

---

<sup>638</sup> Knapp, V.; Teorie práva; C.H.Beck; Praha; 1995; str. 32

<sup>639</sup> Čl. 1 odst. 6 směrnice Evropského Parlamentu a Rady z 13. července 2009 č. 2009/65/ES, o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP).

<sup>640</sup> 1985 Hague Convention on the Law Applicable to Trusts and on their recognition – preambule (“...unique legal institution.”).

## **14. Resumé**

### **14.1. Resumé v českém jazyce**

Tato práce se věnuje problematice trustů a společností s variabilním kapitálem s ohledem na právní úpravu zemí s právní systémem common law.

Trusty jsou typické instituty právního systému common law, které nemají svůj ekvivalent v právních řádech zemí kontinentálního právního systému. Jsou založeny na odlišné koncepci vlastnického práva a dalších specifických institutech. Mezi tato specifika patří například formální (common law) a ekvitní vlastnictví nebo přírůstkové vlastnictví.

Trusty se vyvinuly ze středověkého institutu „užití“, proto také neexistuje jejich jednotná definice. Trust nemá právní subjektivitu, není však ani pouhým závazkem. Trust bývá definován jako ekvitní obligace zavazující osobu (označovanou jako vykonavatel) k nakládání s majetkem (označovaným jako majetková podstata trustu) ve prospěch třetího (označovaného jako oprávněný), přičemž sám může být jedním z nich a kterýkoli z nich může vynucovat plnění podmínek trustu.

Práce poukazuje na dělení trustů dle různých kritérií na veřejnoprávní a soukromoprávní; explicitní, implikované a vykonstruované; fixní a diskreční; odvolatelné a neodvolatelné. Veřejnoprávní trusty jsou založeny za veřejně prospěšným účelem, kdežto soukromoprávní trusty sledují zájem konkrétní osoby. Fixní trusty ve svém zakladatelském aktu určují konkrétní výši plnění pro oprávněného, kdežto diskreční trusty přenechávají vykonavateli právo určit rozsah konkrétního plnění nebo i osoby oprávněného. V případě odvolatelných trustů si zakladatel ponechává právo trust odvolat a získat zpět vložený majetek, kdežto v případě neodvolatelných trustů dochází k absolutnímu majetkovému převodu.

Explicitní trusty jsou nejtypičtějším typem trustů, vznikají na základě explicitního projevu vůle zakladatele. Podmínkami jejich vzniku je určitost

předmětu, subjektu a vůle a plné konstituování majetku trustu (převodu vlastnického práva). Pokud by kterákoli podmínka absentovala, zamýšlený trust by nevznikl.

Skryté trusty vznikají na základě projevu vůle, který se vůči třetím osobám jeví jako absolutní majetková dispozice. Skryté trusty se dále dělí na částečně skryté a plně skryté trusty. V případě plně skrytých trustů není třetím osobám známo, že by na základě právního úkonu byl založen trust. V případě částečně skrytých trustů je zřejmé, že vzniká trust, není však zřejmé, kdo je jeho oprávněným.

Zpětné trusty vznikají jako právní domněnka o vůli zakladatele. Oprávnění z trustu spočívá na zakladateli. Existují dvě formy zpětných trustů – automatický zpětný trust a domněnečný zpětný trust. Automatický zpětný trust vzniká jako právní fikce v důsledku neplatného nebo neúplného nakládání s majetkem. Jeho zvláštním případem je jednatelský trust, který vzniká v důsledku nemožnosti dosažení účelu, pro který byl poskytnut majetek, zejména peníze. Domněnečný zpětný trust vzniká jako vyvratitelná právní domněnka v případech darování cizí osobě nebo společného financování majetku. Obvykle se jedná o trusty vznikající v souvislosti s financováním pořízení bydlení nebo financováním společného bankovního účtu v přírůstkovém spoluvlastnictví.

Účelové trusty nejsou zakládány ve prospěch konkrétní osoby, ale k naplnění konkrétního účelu. Zatímco nedobročinné účelové trusty jsou zásadně nulitní, dobročinné trusty podléhají zvláštnímu dohledu. Účel těchto trustů lze změnit prostřednictvím doktríny Cy Press. Mezi legitimní účely patří vymýcení chudoby, podpora vzdělávání, podpora náboženství a obecně prospěšné účely.

Vykonstruované trusty vznikají na základě zákona, obvykle ve spojení s porušením právní povinnosti nebo v souvislosti s věcněprávními účinky převodu vlastnického práva. Zatímco implikované trusty jsou založeny na domněnce o vůli zakladatele, vykonstruované trusty vznikají bez ohledu na ni.

Unit trusty jsou moderní formou trustů vzniklých v souvislosti s kolektivním investováním. Jsou upraveny evropskou směrnicí o kolektivním investování jako subjekty kolektivního investování do převoditelných cenných papírů. Podléhají zvláštní právní regulaci a dohledu státních orgánů. Unit trusty vydávají jednotky, které lze připodobnit k akciím. Hodnota jednotky se vypočte jako aktuální podíl na čistém majetku trustu. Jednotky nabízí k prodeji a vykupuje správcovská (manažerská) společnost. Tato společnost také určuje konkrétní investice unit trustu. Oprávnění nemají přímé právo k majetku unit trustu. Unit trusty mohou mít podle evropské směrnice podobu standardního i speciálního fondu kolektivního investování.

V mezinárodním právu jsou trusty jednak upraveny v evropské směrnicí o kolektivním investování, z hlediska mezinárodního práva soukromého pak v Haagské konvenci.

Společnosti s variabilním kapitálem jsou velmi podobné unit trustům. Na rozdíl od unit trustů se však jedná o obchodní společnosti, které mají právní subjektivitu. Dále, na rozdíl od unit trustů, nevydávají jednotky, ale akcie. Investoři jsou akcionáři společností s variabilním kapitálem. Tato právní forma je bližší kontinentálnímu právnímu systému, což je jeden z důvodů, proč je preferována kontinentálními investory.

Práce dále poukazuje na obdobné právní instituty, které mají některé znaky trustů. Jedná se zejména o závazek nebo zastoupení.

Dále je analyzována možnost inkorporace trustů do právního řádu zemí kontinentálního právního systému. Zejména je poukázáno na skutečnost, že řada států byla trustem inspirována, ale inkorporován byl pouze institut obdobný trustu. Jedním z nejzásadnějších problémů je překonání děleného vlastnictví a vytvoření zvláštního vztahu důvěry.

Závěrem práce analyzuje autor nový občanský zákoník, který zavádí institut svěřenského fondu. Přestože je deklarováno, že zákoník byl inspirován quebeckou právní úpravou trustu, nejedná se o úpravu trustu, ale pouze institutu

trustem inspirovaným. Nový občanský zákoník upravuje pouze případy obdobné explicitním trustům.

Autor dospívá k závěru, že nový občanský zákoník nezohlednil existující právní instituty a jejich možné využití. Institut svěřenského fondu znamená necitlivou inkorporaci quebeckého institutu, který však trustem není. Jevilo by se jako vhodnější inkorporovat úpravu společností s variabilním kapitálem než institut svěřenského fondu založený na koncepci věci ničí (*res nullius*). Reflexí existujících právních institutů by bylo možné implementovat institut, který by byl bližší skutečnému trustu. Nová právní úprava se jeví problematickou s rizikem jejího zrušení.

#### **14.2. Abstract in English**

This work deals with issues of trusts and open ended investment companies with regard to the legislation of countries with common law legal system.

Trusts are specific common law legal concepts which have no equivalent in legislation of countries with continental legal system. They are based on different features of ownership and on other specific legal concepts. Among these concepts for example belongs common law and equitable ownership or joint tenancy.

Trusts have evolved from the medieval concept called “uses”, therefore no legal definition of trusts is provided. Trust has no legal personality but neither is it just an obligation. Trust is used to be defined as “an equitable obligation, binding a person (who is called a trustee) to deal with property over which he has control (which is called the trust property) for the benefit of persons (who are called beneficiaries) of whom he himself may be one and any one of them whom may enforce the obligation”.

The work explores division of trusts according to different criteria – private and public (charitable) trusts; express, resulting and constructive trusts; fixed and discretionary trusts, revocable and irrevocable trusts. Public (charitable) trusts are established for public charitable purposes, while private trusts pursue

interests of a particular person. Fixed trusts are determined in the trust deed by well specified amounts of payments in favor of the beneficiary, while discretionary trusts provide the right of trustee to determine the extent of the payment or determine the beneficiary. In the case of revocable trusts the settlor is entitled to revoke the trust and to recover trust property, whereas in the case of irrevocable trusts transfer to the trust property is absolute.

Express trusts are the most typical trusts which are created by an explicit expression of the settlor's intention. Declaration of trust shall contain certainty of intention, subject matter and beneficiary and shall be fully constituted (the property shall be transferred to the trustee). In case of absence of any of these requirements the intended trust shall not be established.

Secret trusts are created upon expression of settlor's intention, despite the transfer of property (ownership) seems to be absolute. Secret trusts are further divided into half secret trusts and fully secret trusts. In the case of fully secret trusts it is not known to third parties that transfer of property establishes a trust. In the case of half secret trusts it is clear that there is a trust, but it is not clear who is the beneficiary.

Resulting trusts are created as a legal presumption of the settler's intention. Beneficiary rights are vested in the settlor. There are two types of resulting trusts - automatic resulting and presumed resulting trust. Automatic resulting trust is an automatic consequence of a failure to effectively dispose of property. Specific type of automatic resulting trust is a quistclose trust, which is established due to inability to achieve the purpose for which certain asset (especially money) was granted. Presumed resulting trust is established as a rebuttable presumption that the donor did not intend the donee as a stranger to hold the beneficial interest in the property or is established in cases of co-financing of the property. Usually it is a trust arising in connection with financing of a home house or in connection with joint bank account which is hold in joint tenancy.

Purpose trusts are not established for advancement of specific person but in order to reach specific purpose. While non-charitable purpose trusts are generally

void, charitable trusts are subject to specific supervision. The purpose of these charitable trusts can be changed using the Cy Press doctrine. To qualify as charitable trust it shall come within one of the following categories – for the relief of poverty, for the advancement of education, for the advancement of religion, for other purposes beneficial to the community.

Constructive trusts are created as a result of operation of law, usually in connection with violation of legal obligations or in connection with transfer of the title of the realty. While implied trusts are founded on the presumption of settlor's intention, constructive trusts are created regardless of such intention.

Unit trust constitutes a modern form of trusts arising in connection with collective investments. They are governed by the European Directive on collective investment as they are recognised as undertakings for collective investment in transferable securities. Unit trusts are subject to specific legal regulation and supervision of state authorities. Unit trusts issue units that are similar to the shares. The value of units is calculated as the current share of net trust property. The units are being offered for sale and purchased by Management Company. The company also identifies the investments which shall be preceded. The beneficiaries have no direct right to the property of the unit trust. Unit trusts (according to compliance with the European Directive) may be of a standard form or of a special form of undertaking for collective investment in transferable securities.

Within international law, trusts are regulated by the European Directive on undertakings for collective investment in transferable securities; in terms of private international law by the Hague Convention.

Open ended investment companies are very similar to unit trusts. Unlike unit trusts, they have the form of a company which has legal personality. Furthermore, unlike unit trusts, open ended investment companies do not issue units but shares. Investors are shareholders of the open ended investment company. This legal form is closer to the continental legal system and this is one of the reasons why they are preferred by continental investors.

The work also analyzes several similar legal concepts that have some characteristics of trusts. This includes an obligation or a power.

Further this works analyzes possibility of incorporation of trusts into legislation of countries with continental legal system. In particular it is shown that many countries were inspired by the trusts but the finally established concept is only trust-like concept. One of the most fundamental issues is to overcome the difference between legal and equitable ownership and creation of fiduciary obligations.

Finally the paper analyzes the new Civil Code, which introduces the Trust Fund (svěřenský fond). Although it is declared that the Civil Code was inspired by the Quebec Civil Code, no trust is described, merely trust-like concept is established. Further the new Civil Code governs only cases similar to express trusts.

The author concludes that the new Civil Code disregards existing legal concepts and their possible employment. The legal concept of Trust Fund (svěřenský fond) represents insensitive incorporation of the Quebec Institute but not the trust. It would appear preferable to incorporate open ended investment companies regulation than the concept of trust which is based on no ownership feature (res nullius). Reflection of existing legal institutions would enable to implement the concept, which would be closer to the real trust. The new legislation appears to be problematic with the risk of its cancellation.

## **15. Seznam použité literatury**

- American Jurisprudence, A Modern Comprehensive Text Statement of American Law, State and Federal, Volume 76, Trusts to Unemployment Compensation, Lawyers Cooperative Publishing, 1992
- Bird R.; Osborn's Concise Law Dictionary, 7<sup>th</sup> Ed.; Sweet&Maxwell; London; 1983
- Birks P.; English Private Law; Oxford University Press; 2000
- Bosch, Die liechtensteinische Treuhänderschaft Zwischen Trust und Treuhand, Schweizerische Juristenzeitung, 1995
- Byrne R., McCutcheon J.P.; The Irish Legal System, 3rd Ed.; Butterworth; 1996
- Canin-Cumyn, The Trust in a Civilian Context: the Quebec Case“, Journal of International Trust and Corporate Planning, 1994
- Capper David; Survivorship Rights in Joint Deposit Accounts; NILQ; 1996
- Caska O.; Investiční společnosti s variabilním kapitálem – pojem, charakteristika a možnosti uplatnění v ČR, rigorózní práce, Univerzita Karlova, 2005
- Dědič J., Křetínský D., Vacek L.; Zákon o investičních společnostech a investičních fondech; C.H.Beck; 2001
- Delany H.; Equity and the Law of Trust in Ireland, - Cases and Materials.; Round Hall Sweet&Maxwell; 2002
- Delany H.; Equity and the Law of Trust in Ireland, 3rd Ed.; Round Hall; 2003
- Hackney J.; Understanding Equity and Trusts; Fontana Press; London; 1987
- Harris J.; The Hague Trusts Convention – Scope, Application and Preliminary Issues; Hart Publishing; Oxford - Portland Oregon; 2002
- Hayton D.J.; Underhill and Hayton – Law Relating to Trusts and Trustees, 16th Ed.; Butterworths – LexisNexis; 2003
- Hayton D.J., The Hague Convention on the Law Applicable on Trusts and on their recognition, International and Komparative Law Quarterly, 1987
- Johnston D.; The Roman Law of Trusts; Clarendon Press – Oxford University Press; Oxford; 1988
- Langbein John. H., The Contractarian Basis of the Law of Trust, Yale Law Journal, Volume 105, 1995
- Keane R.; Equity and the Law of Trusts in the Republic of Ireland; Butterworth; London; 1988
- Keeton G.W., Sheridan L.A.; Equity; Northern Ireland Legal Quarterly; London; 1969
- Kenneth G. C. Reid, Patrimony Not Equity: the trust in Scotland , European Review of Private Law 3, 2000

- Kessler J., Grattan S.; *Drafting a Trust and Will Trusts in Northern Ireland*; LexisNexis; Dublin; 2004
- Knapp, V.; *Teorie práva*; C.H.Beck; Praha; 1995
- Kodilinye G.; *Caribbean Law of Trusts*; Cavendish Publishing Limited; London; 1996
- Lupoi M., *Trusts : A comparative study*, 2000, Cambridge:CUP
- Lupoi M.; *The Civil Law Trust*, *Vanderbilt Journal of Transnational Law*, 1999
- Martin J.E.; *Hanbury & Martin - Modern Equity*, 16th Ed.; Sweet&Maxwell; London; 2001
- McGhee J.; *Snell's Equity – Second Cumulative Supplement to the Thirtieth Edition*; Sweet&Maxwell; London; 2000
- McGhee J.; *Snell's Equity*, 30th Ed.; Sweet&Maxwell; London; 2000
- McKendrick E.; *Commercial Aspects of Trusts and Fiduciary Obligations*; Clarendon Press – Oxford University Press; New York; 1992
- McKendrick E.; *Contract Law*; Palgrave Macmillan; New York; 2003
- Moffat G.; *Trusts Law – Text and Materials*, 2nd Ed.; Butterworths; London; 1994
- Oakley A. J.; *Constructive Trust*, 2nd Ed.; Sweet&Maxwell; London; 1987
- Oakley A.J.; *Parker and Mellows - The Modern Law of Trusts*, 8th Ed.; Sweet&Maxwell; London; 2003
- Oakley A.J.; *Trends in Contemporary Trust Law*; Clarendon Press – Oxford University Press; 1996
- Pearce R.A., Stevens J.S.; *The Law of Trusts and Equitable Obligations*, 3rd. Ed.; Butterwoths – LexisNexis; London; 2002
- Pelikánová I., Černá S.; *Obchodní právo*; ASPI Publishing; Praha, 2001
- Pelikánová I.; *Komentář k obchodnímu zákoníku*, 1. díl; Linde; Praha; 1997
- Pelikánová I.; *Úvod do srovnávacího práva obchodního*; C.H.Beck; Praha; 2000
- Penner J.E.; *The Law of Trusts*, 4th Ed.; Butterworths – LexisNexis UK; London; 2004
- Pettit P.H.; *Equity and the Law of Trusts*, 9th Ed.; Butterworths – LexisNexis; Croydon; 2001
- Perrin J.; *Le trust à l'épreuve du droit successoral en Suisse, en France et au Luxembourg*, Thèse présentée à la Faculté de droit et des sciences criminelles de l'Université de Lausanne, LIBRARIE DROZ SA, 2006
- Ramjon M.; *Sourcebook on Law of Trusts*; Cavendish Publishing Limited; London; 1995
- Richter T.; *Mezi smlouvu, vlastnictvím a korporací: právní úprava trustu návrhu nového občanského zákoníku*, in Štenglová I. (ed.), *Pocta Miloši Tomsovi k 80. narozeninám*, Plzeň, Aleš Čeněk 2006, str. 334 a násl.
- Riddall J.G.; *The Law of Trusts*, 6th Ed.; Butterworths – LexisNexis; London; 2002

- The Law Reform Commission; The Variation of Trusts- Report; Dublin, 2000
- Todd P.; Textbook on Trusts, 3rd Ed.; Blackstone Press Limited; London; 1996
- de Waal M.J.; In Search of a Model for the Introduction of the Trust into Civilian Context, 12 Stellenbosch Law Review, 2001
- Wilde; Secret and semi-secret Trust; Conveyancing and Property Lawyer 366 (English); 1995
- Woods Una; Joint Deposit Accounts and the Conditional Gift Theory; Ir Jur 281; 2002
- Zimmermann, Visser; Southern Cross, Civil Law and Common Law in South Africa, Clarendon Press Oxford, 1996